

JAVNI BILJEŽNIK
broj 35/2011.

Poštovani čitatelji,

Pred vama je novo izdanje časopisa Javni bilježnik, naizgled kao i prethodni brojevi. No novo uredništvo nastojalo je da ovaj broj ima i određene uređivačke promjene. Najprije, to je povećan broj stranica odnosno znatno opsežniji sadržaj, vjerujemo vrlo kvalitetan, izvoran i prilagođen našoj struci. To nam je bio i cilj kada smo se prihvatili ovog zadatka.

Zaista, nije moguće u jednome broju prikazati sve pozitivne ideje koje je uredništvo na svojim sastancima naznačilo. Zato je vrijedno spomenuti u kojem pravcu ćemo sadržajno, tematski i grafički razvijati naredne brojeve časopisa.

Kao prvo, pozivom novih suradnika želimo stvoriti skupinu autora koja će se iz široke pravne problematike usmjeriti na uže područje – rad i djelovanje bilježnika.

Nastojat ćemo također poticati suradnju s vama, poštovanim čitateljima, zatim javnim bilježnicima koji neka od naših foramskih pitanja i odgovora mogu stručno obraditi, ukazati na svoje postupke, postupke stranaka, suda i drugih subjekata s kojima komuniciraju.

Komentari i praćenje zakonskih propisa, pravilnika i međunarodnih dogovora daljnje su široke teme koje ćemo u svakom broju nastojati prikazati s gledišta struke odnosno znanosti. Međunarodne, europske i hrvatske norme sve više treba poznavati u svakodnevnom poslu. Sljedeći korak u tom smislu je i donošenje sažetaka na engleskom jeziku uz svaki članak.

I nadalje ćemo popratiti obljetnice i događanja, naše redovne i izvanredne sjednice skupštine, Dan javnih bilježnika i sl.

Uz časopis kao tiskani medij, mnogima još uvijek najmilije, nećemo zaboraviti i nagli razvoj elektroničke komunikacijske i informacijske tehnologije. Digitalna revolucija nas upućuje na suradnju između različitih pravnih i drugih zvanja i zanimanja u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Ona je unijela pravne usluge putem interneta u dom klijenta i naši će se poslovi početi mijenjati u tom smislu.

Također, zajedno sa službama u Komori nastojat ćemo časopis još više približiti svim zainteresiranima - sucima, odvjetnicima, državnim dužnosnicima te djelatnicima u pravosuđu. Jedan od narednih sastanaka uredništva posvetit ćemo temi grafičkoga i likovnog izgleda časopisa te priloga časopisu.

Ovaj broj ovoga izdanja, dakle, na samom početku donosi rad Keesa Capponea, sveučilišnog profesora iz Nizozemske, koji će ujedno biti naš gost i predavač na Danima javnih bilježnika u Rovinju. Iz prakse nizozemskog notarijata autor prati krizu 21. stoljeća kroz prizmu europske povijesti. Nadalje, ukazuje kako u Nizozemskoj bilježničko zanimanje prolazi teška vremena. Mediji i strukovna glasila upozoravaju na to kako su nizozemski bilježnici na rubu katastrofe i govore o neprekidnoj krizi u ovom poslu te obrazlažu narušavanje dobrih odnosa među bilježnicima, koji su tako dugo brižljivo čuvani i njegovani.

Drugi tekst je priredila dr. sc. Gabrijela Mihelčić, u kojem se analizira hoće li stupanje na snagu novih ovršnih pravila (pravila osiguranja), koja uređuju osiguranja tražbina dobrovoljnim sudskim i javnobilježničkim založnim pravom na temelju sporazuma stranaka i sudskim i javnobilježničkim osiguranjem prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava (fiducijarnim osiguranjem), kada je riječ o pokretinama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja, derogirati pravila ZU-a o načinu osnivanja (stjecanja) tih osiguranja primjenom pravila *lex posteriori derogat legi priori*.

Sljedeća tema skupine autorica je razmatranje uvođenja instituta „anticipiranih punomoći“ i „anticipiranih naredbi“ u pravni sustav RH te osnivanje odgovarajućeg registra koji bi, po uzoru na njemački model „Vorsorgevollmacht“, vodila Hrvatska javnobilježnička komora.

Posebno je značajno što institut anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi ne postoji (još) u hrvatskom zakonodavstvu.

Naš stalni suradnik Zorislav Kaleb ovaj put donosi članak o zboru članova upravnih i nadzornih odbora društava u suvlasništvu Republike Hrvatske.

O temi kada strane osobe kao stjecatelji prava vlasništva na nekretninama temeljem nasljeđivanja mogu postati vlasnici. Slijedom toga, a sa stajališta javnih bilježnika, ostavinski postupci u kojima se kao nasljednici pojavljuju strane osobe postali su složeniji i zahtjevniji, i to osobito u onim slučajevima u kojima strane osobe ne mogu naslijediti nekretnine. O tome u svom radu raspravlja prisjednik Mario Franjić.

O slučajevima razrješenja javnih bilježnika i postupku razrješenja piše Josip Gović, pomoćnik tajnika HJK, pokušavajući upozoriti na neusklađenost odredbi Zakona o javnom bilježništvu o razrješenju s Ustavom Republike Hrvatske, kao i pružiti neka rješenja domaćega i usporedbenog prava, koja na drukčiji način rješavanju ovo pitanje.

Kada se govori o srednjovjekovnim notarima, uz tekstove koji su sačuvani, obično se najviše spominje njihovo vrlo zanimljivo i slikovito znakovlje. Notarski znakovi u ispravama najčešće su se nalazili pored potpisa notara, u donjem lijevom kutu isprave. U onodobnoj notarskoj teoriji potpis je morao sadržavati tri osnovna dijela: ime notara, naslov kojim je obavljao notarsku službu te tvrdnju da je dokument sastavio na zahtjev stranaka.

Na kraju je prikaz događanja tijekom ljeta/jeseni 2011. te važan tekst Nacrta zapisnika sa sjednice Glavne skupštine koja je održana u Beču u lipnju ove godine.

U ovom broju autori tri su autora su iz naših redova. Nastojimo da ih u svakom broju bude sve više. Zato napominjemo kako je časopis i nadalje neprekidno otvoren za sve javne bilježnike i one koji to nisu, a imaju što reći odnosno napisati o zajedničkoj problematici. Pozivamo vas da svojim stručnim priložima i zanimljivostima iz prakse sadržajno obogatite sljedeća izdanja

Na kraju ovoga broja časopisa nalazi se već uobičajeni adresar svih javnih bilježnika u Republici Hrvatskoj, kojeg ćemo nastojati osuvremeniti. Molimo čitatelje da elektroničkom poštom pošalju možebitne ispravke, a novoimenovane javne bilježnike da pažljivo provjere svoje podatke.

Uredništvo časopisa Javni bilježnik

Kees Cappon,
sveučilišni profesor u Nizozemskoj

JEDINI POVOD ZA OČAJANJE MEĐU NIZOZEMSKIM BILJEŽNICIMA?

Kriza 21. stoljeća promatrana kroz prizmu europske povijesti

Nizozemski bilježnici osjećaju se kao da su pod opsadom, a nad njima se nadvio veo nesigurnosti. U suštini, ono u čemu se osjećaju nesigurni jest upravo budućnost njihova drevnog zvanja.

Prijevod: Vera Kordić

Uvod

Bilježničko zvanje u Nizozemskoj¹ prolazi kroz teška vremena. Mediji i strukovna glasila upozoravaju na to kako su nizozemski bilježnici na rubu katastrofe,² govore o neprekidnoj krizi u ovom zvanju³ te obrazlažu narušavanje dobrih odnosa među bilježnicima koji su tako dugo pažljivo čuvani i njegovani.⁴ Herman Tjeenk Willink, potpredsjednik Nacionalnog odbora, piše u svom posljednjem godišnjem izvješću kako neovisnost i nepristranost bilježništva pokazuje znakove opterećenja.⁵ Oni kojima se više sviđa smioniji izraz čak rabe riječ „propadanje“.⁶ Nizozemski bilježnici osjećaju se kao da su pod opsadom, a nad njima se nadvio veo nesigurnosti. U suštini, ono u čemu se osjećaju nesigurni jest upravo budućnost njihova drevnog zvanja.

Sjeme nesigurnosti

Sjeme nesigurnosti poprima oblik zabrinjavajućega kruga: dolazi do nesigurnosti među stručnjacima čija je zadaća pobrinuti se za sigurnost. Za vladu i, jednako tako, za njezinu javnost, stvaranje razmjerno dobro uređenog društva izgleda kao nemoguć zadatak, ako nema pravne sigurnosti. Ovakva nesigurnost može sama po sebi biti

1 "Ovo je prijevod članka izvorno objavljenog u knjizi The Landscape of the Legal Professions in Europe and the USA: Continuity and Change (urednici: Alan Uzelac i C.H. van Rhee), Cambridge-Antwerpen-Portland (Intersentia), 2011., str. 71-91."

2 L.C.A. Verstappen, *De practycke van de notaris (Bilježnička praksa). Een notariële idylle en haar nuchter slot (Nakon idile bilježništva slijedi otrježenje - uvodno predavanje u Groningenu)*, Ars Notariatus CVI, Deventer: Kluwer 2001, p. 3.

3 Na konferenciji 'Marktwerking in het notariaat: droom of nachtmerrie?' ('Slobodno tržište u bilježništvu: san ili noćna mora?'), koju je 5. studenog 2009. organizirala Zaklada za prospješenje bilježničke znanosti u Amsterdamu, L.C.A. Verstappen govori o 'krizi' u nizozemskom bilježništvu. Radovi s ove konferencije objavljeni su u: *Marktwerking in het notariaat: droom of nachtmerrie?*, Ars notariatus 143, Deventer: Kluwer 2010.

4 Verstappen, *De practycke*, p. 3. J. de Gruiter, 'Help, de notaris brandt op. Burn out: zorgwekkend nieuw fenomeen', in: *Notariaat Magazine* 3 (2003), nr. 1, p. 10-14. H.D. Tjeenk Willink, 'De Raad in de staat - Algemene beschouwingen', in: *Jaarverslag 2008 van de Raad van State*, The Hague: Raad van State 2009, str. 15-38, ibidem str. 18.

5 Tjeenk Willink, 'De Raad in de staat', p. 19. Cfr. also 'Politiek heeft volgens de Raad van State oren te veel laten hangen naar de markt', in the *Financieel Dagblad* of April 9th 2009.

6 Na konferenciji 'Marktwerking in het notariaat: droom of nachtmerrie?' (cfr. above footnote 2) M.-J. van Mourik govori o 'propadanju' koje prijete bilježništvu. Cfr. also R. Didde, 'Broedertwist. Verloedert het notariaat nu wel of niet?' u: *Mr. Magazine voor juristen Mr.Časopisu za pravnike* 8/9 iz 2008.godine), str. 94-101, ibidem str. 94, na kojoj se može naći citat Van Mourika s istim kvalifikacijama.

prejudicirajuća za nizozemsku pravnu zajednicu. Kako neko zvanje, koje biva opisano kao ono od „vitalne važnosti“ za nizozemsko društvo, može dopustiti ovakav razvoj događaja?⁷

Ovdje ćemo u kratkim crtama prikazati korake što su doveli do ove krize, uz nekoliko općih naznaka.

Kad je nizozemska država blagostanja prerasla svoja financijska ograničenja krajem 1970-ih, nagli je obrat nastupio u obliku potpuno temeljne preorijentacije. Na-dahnuta angloameričkim ekonomskim teorijama Reagana i Thatcherice, i politikama proisteklih iz njih, te potaknuta izazovom europske suradnje, nizozemska je vlada pokrenula proces ukidanja administrativnih ograničenja u 1980-ima, dopuštajući tržišnim snagama preuzimanje inicijative.⁸ Pad Berlinskog zida 1989. ubrzgao je snažan daljnji potisak u ovu politiku. Ukidanja administrativnih ograničenja počela su simbolizirati krajnji trijumf načela tržišno-upravljanje demokracije.⁹ Ova politika, koja je izdržala do današnjeg dana, proširila je ne samo snagu tržišta nego i snagu države koja je stvorila instrumente za sebe samu kako bi nadzirala te veoma oslobođene tržišne snage.¹⁰ Tijekom 1990-ih, ovo je pokazivalo tendenciju iscrpljivanja autonomije i samoregulacijskih snaga pravnih zvanja.

U istim tim desetljećima, vlada i poslovna zajednica do-vode do izrazita porasta potražnje specijalističkih usluga, zbog čega dolazi do množenja velikih komercijalnih ureda koji nude niz pravnih usluga, kao što su odvjetništvo i bilježništvo te rade jedni uz druge, a u nekim slučajevima i zajedno. Ovaj je trend bio dalje pojačan internacionalizacijom ili europeizacijom ekonomskih i administrativnih političkih struktura. Slijedeći primjer velikih odvjetničkih

7 N.J.H. Huls & Z.D. Laclé, 'Het notariaat: Latijns, Angelsaksisch of provinciaals?' (Bilježništvo: latinsko, anglo-saksonsko ili lokalno, u: *Nederlands Juristenblad* 77. iz 2002. godine), str. 1408-1413, ibidem str. 1409: 'De maatschappelijke behoefte aan een onpartijdige deskundige jurist als notaris is immens' (*Javna potražnja za nepristranim, stručnim pravnikom poput bilježnika je ogromna*).

8 Radi povijesnoga konteksta i političkih, filozofskih i gospodarskih motiva za taj val ukidanja administrativnih ograničenja i prihvaćanja slobodnog tržišta, kao regulacijskog mehanizma u zapadnom svijetu od 1970-ih, pročitajte dojmljiv članak engleskog povjesničara Tonyja Judta, 'Što još postoji a čega više nema u socijalnoj demokraciji?': *The New York Review of Books* LVI (2009), br. 20., str. 86-96. Motrišta navedena u ovom članku također se mogu pronaći u širem kontekstu Judtove najnovije i posljednje knjige *Ill fares the land. (Rasprava o našem sadašnjem nezadovoljstvu)*, London: Allen Lane 2010.

9 Tjeenk Willink, 'De Raad in de staat', str. 15.

10 Tjeenk Willink, 'De Raad in de staat', str. 18.

društava u Sjedinjenim Američkim Državama, britansko i nizozemsko društvo stvorili su kooperativne strukture, u nekim slučajevima kulminirajući sa spajanjima.¹¹ Najviše rangirani u nizozemskim pravnim službama postupno su poprimili držanje anglosaksonskoga mentalnog sklopa.

Drugi snažan utjecaj, onaj koji ne treba podcijeniti, jest razvoj komunikacijske i informacijske tehnologije. Ne samo da je digitalna revolucija radikalno promijenila prirodu posla koji rade pojedini odvjetnici, nego je također stvorila suradnju između različitih pravnih zvanja u nacionalnim i međunarodnim okvirima, zapravo neophodnu, te unijela pravne usluge, da tako kažemo, u dom klijenta. Internet je pretvorio stručno znanje u puku robu. U najkraćim crtama, bio je to opis toga kako se povijest pravnih zvanja razvijala u Nizozemskoj proteklih nekoliko desetljeća.¹²

Novi Zakon o bilježništvu

Nizozemsko bilježništvo nije bilo avangarda ovim zbivanjima u razdoblju koje smo upravo opisali, ali bilježnici postupno postaju svjesni toga da ignoriranje tih zbivanja nije neka alternativa.

Od početka 1970-ih, Kraljevsko nizozemsko udruženje bilježnika (KNB) postavljalo je povjerenstvo za povjerenstvom kako bi sročilo zaključke glede položaja i metoda rada tog bilježništva ubuduće.¹³ Ovi su potezi postigli malo u smislu konkretnih rezultata – sve dok „Purpurna koalicija“,¹⁴ ponesena staromodnim vjerovanjem u napredak, zasnovan na načelu ekonomskog racionalizma, nije preuzela ovu inicijativu.

Tadašnji ministar pravosuđa Aad Kosto je 3. svibnja 1994. podnio u parlamentu prijedlog novog Zakona o bilježništvu¹⁵ kako bi zamijenio Zakon o bilježništvu iz 1842. Prema popratnom obrazloženju prijedloga ovog zakona, nužna potreba za ovim novim zakonom proizašla je uglavnom iz „vrlo povećane složenosti društva“ koja je dovela do širenja zakonodavstva i „juridifikacije“ društva. Ovo je redom stvorilo veliku potrebu za skaliranom ekspanzijom, kaže ministar. Da bi se to postiglo, postojeći sustav, u kojem su bilježnički uredi uspostavljeni na fiksnim mjestima, treba zamijeniti onim u kojem bilježnici slobodno mogu otvoriti ured gdje žele.¹⁶

Ministar je pripremio još jednu mjeru za ukidanje administrativnih ograničenja: ukidanje fiksnih pristojbi.¹⁷ Sve do tada, pristojbe za bilježničke usluge bile su propisane Zakonom o tarifama iz 1847.¹⁸ Ali te tarife nisu mijenjane

otada;¹⁹ tarifa za javnobilježničku ispravu nominalno je ista u 1994. kao što je bila u 1847.: tri guldena. Tako da ovaj Zakon nije bio od praktične važnosti. Bilježnici su od 1930-ih naplaćivali pristojbe prema iznosima koje je navelo njihovo strukovno tijelo KNB. U tom smislu, Nizozemska ne drži korak s ostalim europskim zemljama gdje vlade određuju ove pristojbe parlamentarnim zakonom.²⁰ No ministar Kosto prigovarao je da za sustav jedinstvenih pristojbi, koji je nametnula središnja vlast, nema mjesta u vladinoj politici usmjerenoj prema poticanju tržišta. Pristojbe za javnobilježničke isprave treba odrediti tržište. Dojmljivo, bilo je to Ministarstvo gospodarstva koje je dodalo rad u tržišnim uvjetima ovom prijedlogu zakona u zadnji trenutak; Ministarstvo pravosuđa na početku se opiralo toj zamisli.²¹

Izglasavanje ovog prijedloga zakona u parlamentu je potrajalo pet godina. Na početku je Zastupnički dom osujetio uvođenje tržišnog poslovanja u bilježničke usluge. Jedino je stranka Liberalnih demokrata bila uistinu entuzijastična.²² Nakon što je vlada učinila niz ustupaka u svezi dinamike, pri kojoj bi ih tržište moglo preuzeti, Zastupnički dom napokon je usvojio taj prijedlog zakona 16. travnja 1998., sa samo dva glasa Socijalističke stranke protiv.²³ Zatim je prijedlog zakona poslan u Senat gdje je naišao na protivljenje, što je bila više stvar načela. Male kršćanske stranke odbacile su shvaćanje prema kojem javnobilježničku ispravu treba gledati kao „čisti ekonomski proizvod o čijoj bi se cijeni moglo pregovarati kao da je u pitanju kutija naranči na tržištu“.²⁴ Laburistička stranka (PvdA) gledala je na prijedlog zakona kao na primjer pouzdanja u milost tržišta, dovedenog do krajnjih granica.²⁵ Konzervativna liberalna stranka WD nazvala je pak napuštanje standardiziranih pristojbi iz zakona „ozbiljnom manjkavošću“.²⁶ Senat je konačno usvojio prijedlog zakona s 35 glasova za i 28 protiv.²⁷ Ovdje je politička potpora za prijedlog zakona također privedena kraju ulaganjem prigovora na njegov sadržaj.

Gradansko pravo ili latinski notarijat

Koliko su tek bile opravdane slutnje što su ih izrazili mnogi članovi Senata, tek je postalo vrlo razvidno deset godina kasnije. Uvođenje slobode konstituiranja i tržišta, strovalilo je javno bilježništvo u krizu. Ovdje nema ničega neshvatljivog. Teško je napuštanje stare sigurnosti i prihvaćanje radikalnih promjena te ono iziskuje vrijeme, posebno kada

11 A.A. van Velten, *Het notariaat: inderdaad een elastisch ambt. Het Nederlandse notariaat in de tweede helft van de twintigste eeuw, geschreven ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van de Stichting tot bevordering der notariële wetenschap*. Ars notariatus CVIII, Amsterdam: Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap 2000, str. 147-170.

12 Razvoj događaja u pravnim zvanjima kratko prikazan u ovom odlomku je šire opisan u W. Arts, R. Batenburg & P. Groenewegen (ed.), *Een kwestie van vertrouwen. Over veranderingen op de markt voor professionele diensten en in de organisatie van vrije beroepen*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2001, str. 13-15. Huls & Laclé, 'Het notariaat', str. 1410, za sažetak ovog opisa.

13 Van Velten, *Het notariaat*, str. 110-114.

14 'Purpurnu koaliciju' su sačinjavali: Laburistička stranka (PvdA), Konzervativna liberalna stranka WD, i Stranka liberalnih demokrata D66.

15 Wetsvoorstel wettelijke regeling van het notarisambt (...), *Kamerstukken II* 1993-1994, 23 706, br. 1-2.

16 Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wettelijke regeling van het notarisambt (...), *Kamerstukken II* 1993-1994, 23 706, nr. 3, str. 2. Huls & Laclé, 'Het notariaat', str. 1409.

17 Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wettelijke regeling van het notarisambt (...), *Kamerstukken II* 1993-1994, 23 706, nr. 3, str. 2, 10-11 en 43-47. Nota naar aanleiding van het verslag, ontvangen op 25 juni 1996, *Kamerstukken II* 1995-1996, 23 706, nr. 6, str. 12-14 en 17.

18 *Staatsblad* 1847, br. 12, str. 5-6.

19 Cfr. O bilježničkim pristojbama od 1847 G. Chr. Kok, *Het Nederlandse notariaat* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 1971, str. 74-76.

20 Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wettelijke regeling van het notarisambt (...), *Kamerstukken II* 1993-1994, 23 706, br. 3, str. 10-11 i 43.

21 Z.D. Laclé, *Notabelen vernieuwen. Gevolgen van marktwerking in het notariaat* (diss. Leiden), Ars notariatus 137, Deventer: Kluwer 2007, str. 73-74.

22 Cfr. among others the Verslag van de vaste Commissie van Justitie, vastgesteld op 14 oktober 1994, *Kamerstukken II* 1994-1995, 23 706, nr. 5; cfr. for the position of D66 ibidem, str. 12-14.

23 *Handelingen II* 1997/98, p. 5466-5472 i 5646-5647. In the Nadere memorie van antwoord which was sent to the Eerste Kamer (Senate) on 20 November 1998, državni tajnik Ministarstva pravosuđa M.J. Cohen rezimirao je mišljenje u Donjem domu Parlamenta sljedećim riječima: 'Na het wetgevingsoverleg van 8 april 1998 bleken de meeste fracties in de Tweede Kamer, die aanvankelijk negatief stonden tegenover het vrijlaten van de tarieven, uiteindelijk vóór het wetsvoorstel te stemmen, waardoor het voorstel vrijwel unaniem door de Tweede Kamer is aangenomen' (i.e. One stranke koje su se protivile prijedlogu zakona u početku, na kraju su glasovale u njegovu korist), *Kamerstukken I* 1998-1999, 23 706, nr. 25a, p. 11.

24 *Handelingen I* 1998/99, 24ste vergadering, p. 1012.

25 *Handelingen I* 1998/99, 24ste vergadering, p. 1014.

26 *Handelingen I* 1998/99, 24ste vergadering, p. 1017.

27 *Handelingen I* 1998/99, 25ste vergadering, p. 1126.

je unutarnja kriza zvanja pojačana gospodarskim mrtvilom kojim su bilježničke tvrtke bile jako pogođene.²⁸ Međutim, predstavlja li sve to dostatan razlog da se dovede u pitanje održivost bilježništva kao neovisnog zvanja javnih službenika, kao što su neki glasovi – ni na koji način manje autoritativni – povremeno predlagali?²⁹ Ne vjerujemo u to!

U jednom od šest predavanja G. M. Trevelyana, održanom na Sveučilištu Cambridge 1961., poznati povjesničar i teoretičar povijesti E. H. Carr (1892.-1982.) kazao je: „Istodobno opravdanje i tumačenje povijesti je da prošlost razjašnjava budućnost i budućnost razjašnjava prošlost“.³⁰ U duhu prvoga dijela ovog aforizma osvrnut ću se pobliže na povijest javnog bilježništva, povijest koja me nadahnjuje, s pouzdanjem kako će naše zvanje prebroditi i ovu oluju. To je poduža i prevrtljiva povijest, a tijesno je prožeta s pravnom kulturom kontinentalne Europe. To se može sažeti u jednu frazu: građansko pravo ili latinski notarijat.

Pojam „latinski notarijat“ često se rabi nekorektno. Primjerice, tijekom petogodišnje parlamentarne rasprave o Zakonu o bilježništvu, opetovano je postavljano pitanje o tome nije li uvođenje tržišta dovelo do raskida s tradicijom latinskog notarijata. Od brojnih komentara koje su o ovom pitanju izrekli ministri, državni tajnici i zastupnici u parlamentu, jasno je da su se oni zainteresirani oslonili na usku i, u nekim slučajevima, prilično neutemeljenu definiciju latinskog notarijata. Uzmimo kao primjer Andréa Rouvoeta, koji je bio vođa parlamentarne stranke protestantskog RPF-a. Na sastanku održanom kako bi se raspravio predloženi prijedlog zakona 8. travnja 1998., on kaže: „Ova razlika u mišljenju svodi se na nekoliko točaka, a one su upravo točke koje predstavljaju narušavanje latinskog notarijata: sloboda konstituiranja i sloboda određivanja pristojbi“.³¹

Dakle, po Rouvoetovu motrištu, fiksna mjesta poslovnog nastana i fiksne pristojbe bile su karakteristična obilježja

latinskog notarijata. Ali, ova slika latinskog notarijata zapravo je utemeljena na onakvom bilježničkom zvanju kakvo je postajalo u Nizozemskoj prije Drugoga svjetskog rata. Ovo je očigledno iznimno važan kontekst za političara. Međutim, to usko motrište pojma je – preusko. Da su političari bili bolje informirani o povijesti bilježničkog zvanja, mnogo je rasprava o načinima na koji je novi Zakon o bilježništvu prekršio suštinu latinskog notarijata, moglo se ići u drukčijem smjeru ili se sve zajedno mogle izbjeći.

Međutim, nije riječ samo o političarima koji ponekad imaju prilično ograničenu povijesnu perspektivu. Još više zabrinjava otkrivanje nepreciznih opisa latinskog notarijata u pravnim doktorskim disertacijama. Tako u svojoj disertaciji o posljedicama uvođenja tržišta u bilježništvo, obranjenog 2007. godine na Sveučilištu Leiden, Zayènne Laclé piše: „Latinski notarijat stvoren je Napoleonovim dekretima što su poslužili kao uzor mnogim europskim državama“.³² Napoleon je zasigurno zaslužan za brojne inovacije u području prava i javne uprave, ali latinski notarijat nije jedna od njih. Tako se, među političarima i diplomiranim pravnicima, čini da latinski notarijat nije uvijek u potpunosti shvaćen. Štoviše, razlog je to da se ovom prigodom pokuša pružiti nešto više razjašnjenja u vezi s ovim pitanjem. Što je latinski notarijat? Koja je njegova suština? I zašto upravo ta suština ulijeva povjerenje u budućnost?

Uspon i širenje latinskog notarijata

Bilježništvo, kao zvanje javnih dužnosnika koji dobivaju svoj dohodak iz pružanja usluga javnosti, kakvo je poznato danas u Nizozemskoj, jest jedna od tvorevina talijanskoga pravnoga genija koji je postavio temelje našem pravnom sustavu tijekom renesanse u dvanaestom stoljeću, donekle uz pomoć rimskog prava.³³ Taj je javni bilježnik nastao iz simbioze sjeverno-talijanske pravne prakse kasnoga srednjeg vijeka i Justinijanovih ideja.³⁴ Premda antički Rim nije imao notarijat u opisanom smislu, rimsko je pravo pomoglo da se oblikuje ova institucija, putem službe glosatora, prvih pravnih učenjaka koji su se posvetili sustavnom proučavanju Justinianova Corpus Iuris Civilis.³⁵ Corpus

32 Laclé, *Notabelen vernieuwen*, str. 45, fusnota 1. U izlaganju na XI. Međunarodnom kongresu latinskog notarijata u Ateni 8. listopada 1971. Adriaan Pitlo, osnivač bilježničke znanosti u Nizozemskoj, postavlja pitanje 'Zašto oznaka latinskog notarijata?' Njegov odgovor: 'Pretpostavljam iz dva razloga. Latinsko, zbog podrijetla latinskog notarijata u Italiji tijekom srednjeg vijeka i poradi činjenice da je latinski notar došao do svoje definitivne službene forme u Napoleonovom zakonodavstvu', A. Pitlo, 'Le notariat et la culture européenne', in: E.M. van der Marck a.o. (ed.), *Atlas du notariat. Le notariat dans le monde. Huit siècles de notariat latin – quatre décennies d'Union internationale*. Essais édités par les soins de la Fondation pour la promotion de la science notariale à l'occasion du XIXe congrès de l'Union Internationale du Notariat latin, du 21 au 27 mai 1989 à Amsterdam, Ars Notariatus XLII, Deventer: Kluwer 1989, str. 367-375, ibidem str. 369.

33 Najbolju sintezu o počecima europskih pravnih znanosti je napisao F. Wieacker, *A history of private law in Europe. With particular reference to Germany (Povijest privatnog prava u Njemačkoj s posebnim osvrtom na njemačku)*. [preveo s njemačkog] Tony Weir, Oxford: Clarendon Press 1995, str. 28-46. Još uvijek vrijedi pročitati o toj temi P. Koschakera, *Europa und das Römische Recht odn. Europa i rimsko pravo*. 4. Nepromijenjeno izdanje, Munich: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung 1966. Među pravnim povjesničarima neke od Koschakerovih teza smatraju se pomalo zastarjelima.

34 Pitlo, 'Het notariaat en de Europese cultuur' str. 716: 'We hebben het notariaat van de elfde eeuw te danken aan een gelukkig samengaan van rechterlijke instanties van het oude Rome en van de Lombarden' (Bilježništvo 11. stoljeća zaslužno je za sretno ujedinjenje pravnih institucija antičkog Rima i Lombardije). C.M. Cappon, 'Het notariaat in de late middeleeuwen (± 1250-± 1540)', in: A.F. Gehlen & P.L. Nève (ed.), *Het notariaat in de Lage Landen (± 1250 – 1842). Opstellen over de geschiedenis van het notariaat in de Lage Landen vanaf de oorsprong tot in de negentiende eeuw*. Ars Notariatus CXVII, Deventer: Kluwer 2005, str. 3-29, ibidem str. 5-7.

35 A. de Bouard, *Manuel de diplomatie Française et pontificale*. 2 volumes,

28 Pravna zvanja su teško pogođena kreditnom krizom 2008.-2009. *The Economist* od 23. siječnja 2010. donosi članak 'Otpušteni pravnici, otkerani konzultanti' u kojem se navodi kako je 2009. bila 'najgora godina ikada za otpuštanja u odvjetničkim društvima'. I dok naslov u *Financieele Dagblad* od 18. veljače 2010. glasi 'Vrhunski odvjetnici odolijevaju recesiji', na str. 13 piše: 'Na eerste schrik floeren advocaten aan de Zuidas ook tijdens recessie' (Nakon prvog šoka amsterdamski odvjetnici ponovno su uspješni, a može se pročitati na str. 13 i kako je odvjetničko društvo Boekel de Nerée u 2009. pustilo da ode 12 od 27 bilježnika među kojima su 3 od 7 njihovi partneri. Potrebno je napomenuti da sva ova reorganizacija nije bila samo radi kreditne krize. Afirmativan prikaz u *Financieele Dagblad* nije imao odjeka u *NRC Handelsblad*, koji piše 26. ožujka 2010. na str. 13: 'Grote advocatenkantoren krimpen door crisis' (Velika odvjetnička društva se smanjuju kao posljedica krize). Mnoge tvrtke među pedeset najboljih smanjile su broj svojih odvjetnika za deset do dvadeset posto. Posebno su smanjila osoblje ona odvjetnička društva s anglosaksonskom matičnom tvrtkom. Ta je kriza u bilježništvu rezultirala smanjenjem sa 601 na 564 bilježnika kod pedeset najvećih odvjetničkih društava, prema pisanju *NRC Handelsblada*.

29 L. Hardenberg piše u svojoj recenziji o E.W.A. Henssensu, *Twee eeuwen advocatuur in Nederland (Dva stoljeća advokature u Nizozemskoj)*, 1798-1998, Deventer: Kluwer 1998: 'De volgende eeuw zal dat afronden [d.i. het opgaan van verschillende juridische professies in de advocatuur] en, naar ik vermoed, ook het notariaat in de advocatuur zien versmelten' (Odvjetnici i bilježnici će se spojiti) u: *The Legal History Review* LXVII (1999), str. 405-406, ibidem str. 406. Ironically Van Velten, *Het notariaat*, str. 164, fusnota 58, navodi da je već 1959. godine Nouwen (nizozemski profesor bilježništva) predvidio kako će se bilježnici uskoro spojiti s odvjetnicima. Cfr. also 'Notarissen kraaien oproer', in: *Mr. Magazine voor juristen* 5, br. 11 (2009), str. 7 na kojoj je bilježnik H. Oosterdijk citiran ovim riječima 'De kwaliteit en het voortbestaan van het notariaat staan op het spel ...' (Kvaliteta i opstanak bilježnika izloženi su rizicima).

30 E.H. Carr, *What is history? (Što je povijest?)* s novim uvodom Richarda J. Evansa. 2^e druk, Basingstoke: Palgrave Macmillan 2001, str. 117.

31 Verslag van een wetgevingsoverleg, vastgesteld 16 april 1998, *Kamerstukken II* 1997-1998, 23 706, br. 32, str. 22.

luris sadrži mnoge pojmove i koncepte što ih srednjovjekovna sudska praksa povezuje sa začetkom bilježničkog zvanja.³⁶

Ovi su se događaji zbili u Lombardiji u sjevernoj Italiji. Od kraja osmog stoljeća nadalje, ovo je kraljevstvo posvjedočilo razvoju što je, promatrano unatrag, bilo ključno za postanak javnog bilježništva. Istodobno, Lombardija je imala dužnosnike koji su objedinjavali uloge sudaca i bilježnika. Kada je sudac-bilježnik sastavio ispravu za privatnoga građanina, primjerice, pogodbu o kupnji, učinio je to u obliku izvješća o zakonskom postupku uza zahtjev obrani i presudi. Taj je sudac-bilježnik zapravo inscenirao sudski postupak, a pravna je transakcija stoga poprimila oblik presude. Ta nadležnost u sporovima imala je vidno velike prednosti. Poput svakoga pravnog dokumenta, javnobilježnička isprava sada je također sastavljena od dokaza prima facie; on je smatran autentičnim. Takva formulacija javnobilježničke isprave u obliku presude, koju uručuje sud, bila je odlučan korak u stvaranju javnog bilježništva. Čak i kada je ovaj pravni oblik u jedanaestom stoljeću napušten, javnobilježnička isprava zadržala je svoje obilježje vjerodostojnosti.³⁷

Dva događaja u sjevernoj Italiji, u jedanaestom i dvanaestom stoljeću, mnogo su pridonijela tome da ovaj lombardski sudac-bilježnik preraste u pravni institut koji će se proširiti diljem Europe tijekom srednjeg vijeka. Europa i poglavito sjeverna Italija uživale su značajnu gospodarsku i kulturnu obnovu u jedanaestom i dvanaestom stoljeću.³⁸ Ovo je uvelike potaklo potražnju za uslugama bilježnika i brojem bilježnika koji se stabilno povećavao. Istodobno, razvio se studij sudske prakse na Sveučilištu Bologna, a na osnovi proučavanja Justinijanova Corpus Iuris.³⁹ Ti su glosatori u mnoštvu Justinijanovih odlomaka pronašli one koji se odnose na javne činovnike znane kao tabelliones.⁴⁰

Paris: Éditions Auguste Picard 1929 en 1948, II, *L'acte privé*, str. 163-181. A. Wolf, 'Das öffentliche Notariat', in: H. Coing (ed.), *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. Erster Band, Mittelalter (1100-1500), Die gelehrten Rechte und die Gesetzgebung*, Munich: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung 1973, str. 505-514. M. Oosterbosch, 'De fide instrumentorum. De notariële oorkonde en haar bewijskracht in de middeleeuwen', in: P.L. Nève (ed.), *Instrumentum quantum pactum. Zes opstellen over de kracht van de notariële akte vanaf de tijd van keizer Justinianus tot aan het huidige recht*. Ars notariatus LI, Deventer: Kluwer 1991, str. 13-38, ibidem str. 15-17.

36 U raspravljajući zakona iz doba Justinijana (529-534) glede *tabelliones* i dokaznih vrijednosti isprava koje su oni sastavili, Hans Ankmum pokazuje da ti koncepti srednjovjekovnoga javnog bilježništva puno duguju rimskom pravu; H.A. Ankmum, 'Les *tabellions* romains, ancêtres directs des notaires modernes', in: E.M. van der Marck a.o. (ed.), *Atlas du notariat. Le notariat dans le monde. Huit siècles de notariat latin – quatre décennies d'Union internationale*. Essais édités par les soins de la Fondation pour la promotion de la science notariale à l'occasion du XIXe congrès de l'Union Internationale du Notariat latin, du 21 au 27 mai 1989 à Amsterdam, Ars Notariatus XLII, Deventer: Kluwer 1989, str. 5-44. Rana povijest javnog bilježništva je vrlo dobar primjer ranog prihvaćanja rimskog prava. De Boüard, *Manuel*, II, str. 174. Oosterbosch, 'De fide instrumentorum', str. 15-17. A.H.P. van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch tijdens de late middeleeuwen. Een prosopografisch, diplomatisch en rechtshistorisch onderzoek* (diss. Amsterdam VU), Amsterdam: Thela Thesis 1998, str. 11-13.

37 De Boüard, *Manuel*, II, p. 166-174. G.R. Dolezalek, 'De kerkelijke notaris in de middeleeuwen', in: C.C.T.M. van Haren, M.J. Swenker & J.Ch. Janssens (ed.), *Gepasseerd. De rol en positie van notarissen in het verleden*, Nijmegen: Gerard Noodt Instituut 1987, str. 3-16, ibidem str. 5-7. Van den Bichelaer, *Het notariaat in stad en meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 10-11.

38 Ch.H. Haskins, *The renaissance of the twelfth century*, Cambridge, Massachusetts and London, England: Harvard University Press 1927.

Wieacker, *A history of private law*, p. 28-30. R.L. Benson and G. Constable (ed.), *Renaissance and renewal in the twelfth century odn. Renesansa i preporod u dvanaestom stoljeću*, Oxford: At the Clarendon Press, 1982.

39 Koschaker, *Europa und das Römische Recht*, str. 55-86. Wieacker, *A history of private law*, str. 30-46.

40 Cfr. above footnote 34. O glosatorima cfr. H. Lange, *Römisches Recht im Mittelalter*. Band I, *Die Glossatoren*, Munich: C.H. Beck'sche

Kao što je to bio običaj među srednjovjekovnim pravnicima, oni su tumačili ove odlomke u kontekstu njihova vlastita vremena, drugim riječima, koje su povezivali sa svojim vlastitim notarijatom.⁴¹ Radeći tako, uvezli su bilježništvo sjeverne Italije u autoritativni okvir rimskog prava i obdaruili ga sofisticiranom barazom pravne terminologije. Nije pretjerivanje kazati da bez ove akademizacije prava, diseminacija bilježničkog zvanja diljem Europe ne bi bila moguća.

Kao što je rimski tabellio, i srednjovjekovni je bilježnik činovnik koji nudi svoje usluge javnosti. Da bi to izrazili, oni se više i češće tijekom jedanaest i dvanaest stoljeća rabe pojam notarius publicus. Taj pojam publicus također posjeduje drugo značenje – on označava „povjerenje javnosti“. Javnobilježnička isprava stoga je bila poznata kao instrumentum publicum, dokument što je inspirirao javno povjerenje, autentičan dokument. Bilježnik duguje ovo javno povjerenje činjenici da su njega imenovala tijela javne vlasti – nešto što su srednjovjekovni pravni učenjaci uvijek snažno naglašavali. To je razumljivo s obzirom na to da je ovo ono što definira javnobilježničku ispravu kao dokaz prima facie.⁴²

Koje je tijelo javne vlasti bilo odgovorno za imenovanje bilježnika? U sjevernoj Italiji nositelji inicijalnog prava za imenovanje bilježnika jesu kraljevi Lombardije. Kada je ova monarhija u desetom stoljeću pala u ruke Svetoga Rimskog Carstva, ono je stvorilo uvjete za širenje javnog bilježništva poznatog po čitavome zapadnom svijetu. U teoriji, careva je vlast bila apsolutna,⁴³ što je predmnijevalo da bilježnici koje on imenuje mogu raditi gdje god oni izaberu. Drugi univerzalni vladar u srednjem vijeku, papa u Rimu, zahtijevao je pravo da imenuje javne bilježnike u dvanaestom stoljeću.⁴⁴ Oni su obavljali upravo iste dužnosti kao i oni bilježnici koje je imenovala carska vlast i oni su, na temelju papinskoga univerzalnog autoriteta, također mogli nuditi svoje usluge u bilo kojem dijelu kršćanstva.⁴⁵

Kako se javno bilježništvo širilo iz sjeverne Italije do ostatka Europe?⁴⁶ U odgovoru na ovo pitanje, moramo razlikovati južnu od sjeverne Europe. U Italiji, južnoj Francuskoj i Španjolskoj, nakon pada Zapadnog Rimskoga Carstva (AD 476), rimsko je pravo nastavilo postojati, ali na niskoj razini, uglavnom u obliku običajnog prava.⁴⁷ Pravnici koji

Verlagsbuchhandlung, 1997.

41 Cfr. for this method of the mediaeval jurists Koschaker, *Europa und das Römische Recht*, str. 87-91. Cfr. also P. Stein, *Roman law in European history*, Cambridge: Cambridge University Press, 1999, str. 71-74.

42 Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', str. 7-9. Oosterbosch, 'De fide instrumentorum', str. 17-22. C.M. Cappon, *De opkomst van het testament in het Sticht Utrecht. Een studie op grond van Utrechtse rechtsbronnen van het begin van de achtste tot het midden van de veertiende eeuw*. Ars notariatus LVII (diss. Amsterdam UvA), Deventer: Kluwer, 1992, str. 135-141.

43 H. Krause, *Kaiserrecht und Rezeption*. Abhandlungen der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Jahrgang 1952, I, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag 1952, str. 14-15, 36-40, 45 and 49-50, cfr. the review of R. Feenstra, in: *The Legal History Review* XXII (1954) str. 363-375, reprinted in R. Feenstra, *Fata iuris Romani. Études d'histoire du droit*. Leidse juridische reeks XIII, Leyden: Presse Universitaire de Leyde 1974, str. 27-39. J.Ph. de Monté ver Loren, *Hoofddlijnen uit de ontwikkeling der rechterlijke organisatie in de Noordelijke Nederlanden tot de Bataafse omwenteling*. 7. Obnovljeno izdanje: J.E. Spruit, Deventer: Kluwer 2000, str. 50-51, 85-86 en 285-286.

44 Oosterbosch, 'De fide instrumentorum', str. 18-19.

45 Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', str. 6-11. Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 12-13.

46 Cappon, 'Het notariaat in de late middeleeuwen', str. 7-9.

47 W.J. Zwolve, *Hoofdstukken uit de geschiedenis van het Europees privaatrecht*. I, *Inleiding en zakenrecht*. 3. obnovljeno izdanje, The Hague, Boom Juridische Uitgevers 2006, str. 16-17.

su rimsko i kanonsko pravo studirali na sveučilištu, mogu odmah prionuti na posao u tom sustavu. U tim uvjetima, ovo je javno bilježništvo koje se lako širilo – zahvaljujući glosatorima – nosilo jasan otisak rimskog prava. Diseminacija mu je pospešena velikom vrijednošću što je ova pravna kultura južne Europe, sa svojom tradicijom rimskog prava, pridodana pisanoj evidenciji. Oko 1200. g., javni su se bilježnici pojavili na jugozapadu europskog dijela mediteranske regije.⁴⁸ Oni su ondje radili po ovlasti cara i/ili pape i imenovala su ih gradska vijeća ili suvereni vladari; oni su stoga mogli raditi samo unutar granica građansko-ga ili suverenog teritorija.⁴⁹

Sjeverna je Europa imala manje povoljne uvjete za usvajanje javnog bilježništva. Ovaj je zakon u sjevernoj Francuskoj, Nizozemskoj, Britaniji i Njemačkoj bio njemačkog podrijetla. Bitna značajka ovog zakona jest naglasak na usmene postupke i dokaze.⁵⁰ Dakle, za razliku od južne Europe, ova regija nije imala nikakvu praksu koja je na prikladan način povezivala usluge što ih je nudilo javno bilježništvo. Slijedom toga, to bilježništvo nije prodrlo u ovo područje u jednome manje-više spontanom procesu kao, što je bilo u južnoj Europi, nego je, umjesto toga, ušlo kanalima crkvenih sudova.⁵¹ Kao univerzalnu ovlast, Crkva je imala jurisdikciju nad različitim područjima diljem cijeloga kršćanskog svijeta. Ta crkvena pravda, poput rimskog prava iz kojeg je i proistekla, bila je utemeljena na pisanim postupcima.⁵² Od 1215. g., to je bio uvjet ovoga rimskoga kanonskog prava prema kojem se mora čuvati pisana evidencija o postupcima *personae publicae*, a to je javni bilježnik, ili dvije druge pouzdane osobe.⁵³ Dakle, javni su se bilježnici prvo pojavili u sjeverozapadnom dijelu Europe oko 1239. godine kao činovnici crkvenih sudova.⁵⁴ Međutim, oni su došli da bi ostali.

Bilježničko zvanje u sjevernoj Nizozemskoj

Između 1250. i 1350. godine u Nizozemsku je uvedeno

48 De Boüard, *Manuel* II, str. 183-187. Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', str. 7. Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 13-14. F. Roumy, 'Histoire du notariat et du droit notarial en France', in: M. Schmoeckel & W. Schubert (ed.), *Handbuch zur Geschichte des Notariats der europäischen Traditionen*. Rheinische Schriften zur Rechtsgeschichte 12, Baden-Baden: Nomos 2009, str. 125-168, ibidem, str. 131. Roumy navodi da se na jugu Francuske bilježništvo prvi put pojavljuje u gradovima otprilike u srednjem vijeku; jedino se tijekom trinaestog stoljeća širi na selo preko Midi. U kojem trenutku je notarijat uistinu postao javno bilježništvo, teško je reći smatra Roumy; međutim, na kraju dvanaestog stoljeća sve bilježničke isprave imaju autentičan oblik. Roumy je stoga imao na umu isto razdoblje kao Dolezalek i Van den Bichelaer.

49 De Boüard, *Manuel* II, str. 190-195. Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 13-14. Roumy, 'Histoire du notariat', str. 131-132.

50 De Boüard, *Manuel*, II, str. 229. R.C. van Caenegem, *La preuve dans le droit du moyen age occidental. Rapport de synthèse*. Studia historica Gandensia. Uit de seminaries voor geschiedenis van de Rijksuniversiteit Gent 23. Reprint from: *La Preuve*, IIe partie. Recueils de la Société Jean bodin XVII, Brussels: Université Libre de Bruxelles 1965, p. 691-753. D. Bieresborn, *Klage und Klageerwiderung im deutschen und englischen Zivilprozess. Eine rechtshistorische und rechtsvergleichende Untersuchung unter besonderer Berücksichtigung der Beeinflussung durch das römisch-kanonische Verfahren*. Rechtshistorische Reihe 195, Frankfurt am Main: Peter Lang 1999, str. 74. Vrlo jasan uvod u germansko procesno pravo se nalazi u C.L. Hoogwerf, *Het Haarlemse stadsrecht (1245). Inleidende beschouwingen, tekst, vertaling en artikelsgewijs commentaar* (diss. Amsterdam UnivA), Amsterdam: Cabeljauwipers 2001, str. 46-89. Roumy, 'Histoire du notariat', str. 137.

51 Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', str. 12.

52 De Boüard, *Manuel*, II, str. 247-248.

53 Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', p. 7-9. Oosterbosch, 'De fide instrumentorum', str. 17-19. Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 14-17.

54 Dolezalek, 'De kerkelijke notaris', str. 12

javno bilježništvo te ono ondje postaje zvanje.⁵⁵ Kao i u ostalim dijelovima Europe, dva su čimbenika odigrala važnu ulogu u ovom razvoju. Prvi je čimbenik značajnost putujućih notara iz južne Europe u zemlji, od kojih su neki radili neovisno dok su ostali radili u pratnji papinskih legata. Ovo potonje je utjecaj crkvenih sudova: crkveni suci ili dužnosnici u Nizozemskoj počeli su zapošljavati crkvene suce ili dužnosnike u Nizozemskoj oko 1300. godine.⁵⁶ Ti su bilježnici radili pod okriljem carskih ili papinskih vlasti, međutim, bilo im je dopušteno nuditi svoje usluge samostalno. Na početku ih je imenovao biskup, a u kasnom srednjem vijeku sve su ih više imenovali suvereni vladari.⁵⁷ Crkvene i sekularne vlasti imale su značajan ulog u jamčenju pouzdanih pravnih transakcija unutar svojih jurisdikcija. Od ovog vremena nadalje, javno je bilježništvo trajno ukorijenjeno u Nizozemskoj.

Notarijat u vrijeme Ujedinjenih Provincija

U šesnaestom stoljeću sjeverna je Nizozemska pooštrila univerzalne, srednjovjekovne veze s Crkvom i Carstvom.⁵⁸ Reformacija i nizozemski revolt imali su, naravno, reperkusije na instituciju koja je dugovala svoje javno povjerenje i rasprostranjenost (premda ne i, treba se prisjetiti, svoju egzistenciju) tim javnim baštinicima veličanstvenosti Rima. Međutim, religijske i političke trzavice nisu potakle nikakve revolucionarne promjene u bilježništvu. Sekularni vladari već su pokazivali predano zanimanje za bilježništvo u petnaestom stoljeću, a ovaj trend je postao više izražen u prvoj polovini šesnaestog stoljeća. Zakonodavstvo je, što ga je donio sizeren ove zemlje Karlo V., uspostavilo bilježništvo definitivno kao regionalnu instituciju. Otada nadalje, bilježnike imenuje regionalni sizeren – a to je suvereni vladar zemlje, no nakon prvog Zakona o odricanju pod prisegom, Act of Abjuration iz 1581. godine, njih imenuju regionalni sabori.

Reformacija je, naprotiv, imala učinak da to dugoročno onemogućuje za bilježnike koji rade pod papinskom vlašću u Nizozemskoj. Ovo je zvanje postalo sekularizirano: kler

55 Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 14-17. Cappon, 'Het notariaat in de late middeleeuwen', str. 9-15. Instructive for the Belgian history of the notariat is P.L. Nève, *Schets van een geschiedenis van het notarisambt in het huidige België tot aan de Franse wetgeving*. Rechtshistorische reeks van het Gerard Noodt Instituut nr. 34, Nijmegen: Gerard Noodt Instituut 1995. P.L. Nève, 'Het notariaat in de Habsburgse Nederlanden', 'Het notariaat in het prinsbisdom Luik', 'Het notariaat in het vorstendom Stavelot-Malmédy', 'Het notariaat in Staats-Vlaanderen', in: A.F. Gehlen & P.L. Nève (ed.), *Het notariaat in de Lage Landen (±1250-1842). Opstellen over de geschiedenis van het notariaat in de Lage Landen vanaf de oorsprong tot in de negentiende eeuw*. Ars Notariatus CXVII, Deventer: Kluwer, str. 37-89 and 137-144. F. Stevens, 'Histoire du notariat en Belgique', in: M. Schmoeckel & W. Schubert (ed.), *Handbuch zur Geschichte des Notariats der europäischen Traditionen*. Rheinische Schriften zur Rechtsgeschichte 12, Baden-Baden: Nomos 2009, str. 361-373. Za kratki prikaz nizozemske povijesti javnog bilježništva uz iscrpnu bibliografiju S. Roes, 'Geschichte und Historiographie des niederländischen Notariats', in: M. Schmoeckel & W. Schubert (ed.), *Handbuch zur Geschichte des Notariats der europäischen Traditionen odn. Priručnik o bilježništvima europske tradicije*. Rheinische Schriften zur Rechtsgeschichte 12, Baden-Baden: Nomos 2009, str. 319-360. Na str. 324. Roes predstavlja istraživanje o prvim evidencijama aktivnosti javnih bilježnika u sjevernoj Nizozemskoj.

56 J. Kuys, *Kerkelijke organisatie in het middeleeuwse bisdom Utrecht*, Nijmegen: Uitgeverij Valkhof Pers 2004, str. 150-161. Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, p. 25-26; A.F. Gehlen, 'Benelux. Le notariat aux Pays-Bas: perspective historique', in: E.M. van der Marck a.o. (ed.), *Atlas du notariat. Le notariat dans le monde. Huit siècles de notariat latin – quatre décennies d'Union internationale*. Essais édités par les soins de la Fondation pour la promotion de la science notariale à l'occasion du XIXe congrès de l'Union Internationale du Notariat latin, du 21 au 27 mai 1989 à Amsterdam, Ars Notariatus XLII, Deventer: Kluwer 1989, str. 127-142, ibidem str. 131.

57 Van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, str. 26. 58 De Monté ver Loren & Spruit, *Hooflijnen uit de ontwikkeling der rechterlijke organisatie*, p. 249-268.

nižeg reda zamijenili su bilježnici laici. Samo oni koji su pripadali Reformiranoj crkvi bili su primljeni: bilježništvo, kao javna služba, nije bilo pristupačno katolicima.⁵⁹ Ipak, suština ovog zvanja ostala je neokrznuta nastalim događajima: bilježnik je podsjećao na činovnika kojeg je potvrdilo i imenovalo tijelo javne vlasti i koji je javnosti pružao autentične dokumente.

Bilježništvo francuskog stila

Da kažemo kako su francuski revolucionari iskazivali premalo poštovanja za ancien régime, bilo bi malo nedorečeno. No bilježništvo je predstavljalo izuzetak ovom pravilu. Ukidanje bilježništva bilo je predlagano, ali nikad nije ozbiljno razmatrano. Upravo suprotno, ti su ga revolucionari smatrali neophodnim kao pružatelja pravnih usluga pučanstvu i skrbnika pravne sigurnosti.⁶⁰ Često citirane riječi jesu one zakonotvorca Favarda de Langladea iz 1791. godine: „Naše bilježništvo postojano se drži među ruševinama revolucije“; naposljetku, on je sin kraljeva notara.⁶¹ A zakonodavni odbor pisao je 1799. godine da se bilježništvo održalo tijekom revolucije 'parce qu'elle est bonne en elle-même' – jer bilo je dobro samo po sebi;⁶² rijetke kvalitete, zasigurno! Iste godine, Favard de Langlade zamjećuje kako bilježnik obnaša „jednu od najvažnijih uloga u društvu“.⁶³ Dakle, svakom nizozemskom bilježniku, uznemirenom dvojbama u vezi s ugledom njegova zvanja, rekli bismo: nemojte tražiti osobnog obučavatelja nego čitajte zakonodavnu povijest propisa o redistribuciji vlasništva Ventôse Laws. Počet ćete idući dan s radom prepuni samopouzdanja.

Određene promjene nastale su iz te revolucije poglavito kao rezultat proslavljenog Ventôse Lawa iz 1803. godine, koji Francuzi, baštinici ugleda radi nacionalnog ponosa, smatraju temeljem modernoga latinskog notarijata.⁶⁴ Kao što smo već zabilježili, ove promjene nisu bile revolucionarne. Istina je da su notarijati papinskih i feudalnih posjeda ukinuti, ali ni jedni niti drugi nisu veoma značajni, a mogućnost kupnje te službe ukinuta je 1791. godine; no kraljevski notari poslije su imenovani doživotno. Ono što je važno jest, naravno, to da se status bilježnika kao predstavnika javnosti, status koji je to zvanje dugo uživalo u Francuskoj, uspio zadržati. Bilježnici određuju naknade za svoje usluge u dogovoru sa svojom strankom. Tako je pojam standardiziranih naknada koje određuje vlada

59 A. Pitlo, *De zeventiende en achttiende eeuwse notarisboeken. Een verhandeling over notarisboeken, notarisambt en notarieel recht onder de Republiek der Verenigde Nederlanden*. 2. Potpuno obnovljeno izdanje: A.F.I. Gehlen. Ars notariatus 123, Deventer: Kluwer 2004, str. 128. R. Huijbrecht, 'Het notariaat in de gewesten Holland en Zeeland', in: A.F.I. Gehlen & P.L. Nève (ed.), *Het notariaat in de Lage Landen (±1250-1842). Opstellen over de geschiedenis van het notariaat in de Lage Landen vanaf de oorsprong tot in de negentiende eeuw*. Ars Notariatus CXVII, Deventer: Kluwer, str. 145-190, ibidem str. 151.

60 F. Stevens, 'Als een rots in de branding? Het notariaat en de Franse revolutionaire wetgeving over het notarisambt (1791-1803)', in: P.L. Nève, J.A.E. Kuys & J.J. Verbeek (ed.), *Quod notemus. Zes opstellen over de regelgeving betreffende het notariaat van de middeleeuwen tot vandaag*. Ars notariatus LXIII, Deventer: Kluwer 1993, str. 39-57, ibidem, str. 41. B. Duinkerken, *Notariaat in overgangstijd 1796-1842* (diss. Leiden). Ars notariatus XL, Deventer: Kluwer 1988, str. 37.

61 Stevens, 'Als een rots in de branding', str. 44. About Favard de Langlade cfr P. Arabeyre, J.-L. Halpérin & J. Krynen (ed.), *Dictionnaire historique des juristes français (XIIe-XXe siècle)*, Paris: Quadrige/Puf 2007, str. 322.

62 Stevens, 'Als een rots in de branding', str. 50.

63 Stevens, 'Als een rots in de branding', str. 51. Duinkerken, *Notariaat in overgangstijd*, str. 40.

64 F. Stevens (ed.), *La loi de Ventôse contenant organisation du notariat et sa genèse. De Ventôse-wet op het notarisambt en haar genese*, Brussels: Bruylant 2004, p. XXI. Cfr. also Stevens, 'Als een rots in de branding', str. 39.

nepoznat 1803. godine.⁶⁵

Slijedom francuske aneksije Nizozemske, 1. ožujka 1811., ti propisi o redistribuciji vlasništva Ventôse Lawa stupaju na snagu u ovom području unoseći jedinstvenost u bilježničko zvanje. Druga je posljedica ovih zakona uvođenje bilježništva u one dijelove Nizozemske koji s njima još nisu bili upoznati. Ventôse Law je ostao u zakonskim knjigama sve dok nije zamijenjen 9. srpnja 1842. Zakonom o bilježništvu, dijelom zakonodavstva prema kojem se sada, deset godina nakon njegova nestajanja sa scene, mnogi ljudi osvrću s osjećajem nostalgije.

Nizozemsko bilježništvo prema Zakonu o bilježništvu iz 1842. godine

Strogo uzevši, naravno, Zakon o bilježništvu iz 1842. godine jest domaći zakon, ali bio je, poput Zakona o kaznenom postupku, što je usvojen 1838. godine, revidirana inačica francuskog zakona.⁶⁶ Zadržao je položaj bilježnika kao javnog službenika kojeg imenuje vladar. Unatoč tome, taj je zakon učinio određene preinake. Primjerice, on je mogućnost uvođenja fiksnih pristojbi preživio do kraja. U ovom smislu, to je predmnijevalo više vladine kontrole nego Ventôse Law, koji je predviđao da se ta pristojba treba usuglasiti u dogovoru između bilježnika i stranke.

Je li takav bio sadržaj bilježničkog zvanja s novim zakonom koji je unio samo manje promjene – zakonske pristojbe – u odnosu na Ventôse Law? Ni najmanje! Od trenutka kada je stupio na snagu sve do početka dvanaestog stoljeća, Zakon iz 1842. godine nailazio je ponekad na težak kritičizam.⁶⁷ Međutim, nezadovoljstvo tim zakonom, i njegovim zamijećenim manjkavostima, nije bilo jedini razlog za sveopće ogorčenje u kojem se nizozemsko bilježništvo nenadano našlo nakon 1842. godine. Bilježnici su, također, bili bjesni na konkurenciju na koju su nailazili od strane neformalnih zastupnika (zaakwaarnemers).⁶⁸ Takvi su zastupnici obavljali brojne zadaće koje pripadaju okvirima notarskog djelokruga, ali za koje ovi potonji nisu dobili ekskluzivnu nadležnost – drugim riječima, zakonske transakcije koje nisu iziskivale ovjerenu ispravu. Brojni ljudi s pripremljenim perom, od općinskih službenika i matičara do izvršitelja sudskih odluka, sudskih arhivara i prijašnjih notarskih činovnika, otkrili su da sastavljanje privatnih dokumenata može stvoriti lijep izvor prihoda. Ovi neformalni zastupnici mogli su zaračunavati niže pristojbe i predstavljali su žestoku konkurenciju, uzrokujući da si mnogi bilježnici daju oduška stavljajući svoju indignaciju na papir. Neki nisu bili u stanju suspregnuti svoj bijes nazvavši nadripisare „parazitima“ i uspoređujući njihove

65 The changes brought about by the law of Ventôse are described by Duinkerken, *Notariaat in overgangstijd*, str. 37-42.

66 B. Duinkerken, 'Het Nederlandse notariaat vanaf de Bataafse Republiek tot de invoering van de Notariswet van 1842', in: A.F.I. Gehlen & P.L. Nève (ed.), *Het notariaat in de Lage Landen (±1250-1842). Opstellen over de geschiedenis van het notariaat in de Lage Landen vanaf de oorsprong tot in de negentiende eeuw*. Ars Notariatus CXVII, Deventer: Kluwer 2005, str. 231-261, ibidem, str. 235-236.

67 H.W. Heyman, 'Het ontwerp voor een nieuwe notariswet van de Staatscommissie van 1867. Een blik op de problematiek van het notariaat rond het midden van de negentiende eeuw', in: P.L. Nève, J.A.E. Kuys & J.J. Verbeek (ed.), *Quod notemus. Zes opstellen over de regelgeving betreffende het notariaat van de middeleeuwen tot vandaag*. Ars notariatus LXIII, Deventer: Kluwer 1993, str. 69-104. R. de Jong, *Tussen ambt en vrij beroep. Het notariaat tussen 1842 en 1999*. Ars notariatus CXVI, Amsterdam: Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap 2002, str. 11-13.

68 Heyman, 'Het ontwerp voor een nieuwe notariswet', p. 76-80. De Jong, *Tussen ambt en vrij beroep*, str. 22-26.

radnje širenjem fatalne bolesti. Manji prihod među bilježnicima, koji je posljedica rada nadripisara, zaoštrio je konkurenciju među samim bilježnicima potičući novu hajku za poslom; bilježničko se zvanje komercijaliziralo. Time se nije povećala kvaliteta usluga koje se pružaju; prijavljivale su se „zlouporabe“.⁶⁹ Pretražujući bilježničke časopise koji su se objavljivali u tom razdoblju, čovjek ima dojam da su neki bilježnici podlegli egzistencijalnoj dvojbi; vjerovali su da je bilježničko zvanje u prilikama „ozbiljnog propadanja“.⁷⁰ To raspoloženje opterećenosti sudbinom, što je obuzelo bilježničko zvanje oko 1870. g., pokazuje dojmive usporedbe s današnjom situacijom. Međutim, oko 1870. godine, taj isti ogorčeni notarijat – povijesna je privilegija to naglasiti – stajao je zapravo na pragu stoljeća rasta i prosperiteta.

Počeli smo putovanjem u prošlost radi pojašnjavanja suštine latinskog notarijata. Načelo fiksnih mjesta konstituiranja nije, kao što je Rouvoet sugerirao 1998., obilježje koje definira latinski notarijat. Rana nastojanja bilježničkog zvanja da se upravlja konstituiranjem bilježnika unutar njihove jurisdikcije u pravom smjeru proistekla su iz zabrinutosti da se konsolidira pouzdanost ovog zvanja. To je bila nadzorna mjera što je proistekla prilično prirodno iz vladine izravne odgovornosti za javno bilježništvo. Naposljetku, vlada je bila ta koja je potvrdila i imenovala svakoga novog bilježnika. Fiksne pristojbe jednako tako nisu obilježje koje definira latinski notarijat. Sve do sredine devetnaestog stoljeća, središnji sustav standardnih pristojbi za različite bilježničke usluge nije počeo djelovati. Bio je nepoznat pod ancien regimom i Ventôse Law nije osigurao takav mehanizam. U Nizozemskoj, zakonski, standardne pristojbe za bilježničke usluge nisu uvedene sve do 1847. godine.

* * *

Jasno, potpuno je pogrešno reći da su glavne promjene koje je uveo Zakon o bilježništvu iz 1999. godine predstavljale prekid s latinskim notarijatom. Zapravo, uzimajući u obzir povijesno motrište, čovjek može valjano navoditi razloge da je javno bilježništvo, uza slobodu konstituiranja i slobodu naplate pristojbi, bliže izvornom modelu latinskog notarijata nego nizozemskog bilježništva kakvo je postojalo od Drugoga svjetskog rata.

Sušтина latinskog notarijata sastoji se samo od ovlasti da izdaje vlastite autentične isprave, prima facie dijelove evidencije, što gube dokaznu vrijednost ako je dokazano da su krivotvoreni ili falsificirani. Od iskonskih vremena, izdavanje vlastitih autentičnih dijelova dokumentarne evidencije povlastica je javnih vlasti. I od iskonskih vremena, presude dodjeljuje sud, a isprave koje su sročili ovlašteni javni činovnici predstavljaju dokaz prima facie. Javno je bilježništvo nastalo iz sučeva ureda u Lombardiji i otada je zadržalo obilježje javnog ureda. Doista, ne može biti drugačije. Bez autoriteta vlade, ne bi bilo autentičnosti. Jedinstvena značajka ovoga javnog službenika jest ta da ga ne zapošljava ta vlada. On radi za pristojbu u privatnoj praksi. Pri pripremi ovog izlaganja, postupno nas je obuzelo uvjerenje da je hibridno zvanje poput ovog moglo nastati jedino u Italiji. Naime, zasigurno ne postoji nijedna druga kultura u Europi koja može biti toliko fleksibilna u svojim kreativnim rješenjima. Nijedna druga europska

kultura ne zauzima tako instrumentalno motrište države kako bi legalizirala kombinaciju javne dužnosti s privatnim prihodom. U tom smislu, također, to je bilježništvo istinski bartolijanski izum.⁷¹

Nekoliko usporednih bilješki: engleski pravni sustav

Glavno je obilježje bilježništva potom ovlast da sastavi i izda autentične isprave. Kratki osvrt na komparativno pravo pokazat će ispravnost tog prijedloga. U Engleskoj, javno se bilježništvo nije nikad razvilo do pune zrelosti.⁷² Ono je uvijek igralo vrlo skromnu premda ne nevažnu ulogu.⁷³ Objašnjenje za ovo treba tražiti u engleskom procesnom pravu i dokaznom pravu. Englesko pravo, naravno, jest takozvano običajno pravo, što je drugačiji pravni sustav od onog u kontinentalnoj Europi. Običajno pravo je germanskog podrijetla, dok građansko pravo kontinentalne Europe ima korijene u rimskom pravu. Procesno pravo kasnoga Rimskog Carstva zasniva se na pisanim izvorima.⁷⁴ Ovaj je sustav utemeljen na pisanim dokazu kao što su javnobilježničke isprave. Germansko procesno pravo utemeljeno je na načelu usmenosti, a sustav običajnog prava čvrsto se održao s tim isticanjem tijekom stoljeća. Ta otvorenost i javna narav, obilježja brojnih pravnih transakcija u germanskom pravu, oduvijek su ostale značajke svojstvene postupcima običajnog prava.⁷⁵ Te su se kvalitete odrazile, primjerice, u snažnom preferiranju usmenih radije nego pismenih davanja iskaza.⁷⁶ Ovaj poželjan izbor osnažen je uvođenjem sustava porote, uzimajući u obzir da su mnogi porotnici u prošlosti bili djelomično ili potpuno nepismeni.

Ovaj izrazito željeni izbor usmenog svjedočenja objašnjava zašto sudovi običajnog prava nikad nisu usuglasili poseban dokazni status s pisanim zakonskim ispravama, uključujući javnobilježničke isprave.⁷⁷ U običajnom pravu svaka zakonska isprava u načelu posjeduje jednaku dokaznu vrijednost: u ovom sustavu, nijedan privatni pravni instrument ne može steći status vlastite autentične isprave, a to je isprava koja se smatra dokazom prima facie; samo zakoni i sudske evidencije imaju takvu dokaznu snagu. Sud će podvrgnuti sve ostale dijelove evidencije, uključujući privatno sastavljene isprave, istoj evidenciji-

71 Talijanska škola komentatora bartolista iz četrnaestog stoljeća, nazvanih po Bartolusu de Sassoferatu (1313/14-1357), poznata je po vrlo slobodnoj i praktičnoj metodi tumačenja *Corpus iuris civilis* bizantinskog cara Justinijana (527-565). Djelomično radi metode komentatora rimsko pravo cara Justinijana pronašlo je svoj put u europsko društvo. Naravno, svjesni činjenice kako najranija povijest latinskog notarijata datira iz razdoblja prije komentatora. Međutim, već u najranijoj talijanskoj pravnoj znanosti (12. stoljeće) nalazi se tendencija za praktično tumačenje Justinijanovog zakonodavstva. Latinski notarijat je barem djelomično produkt praktičnog tumačenja *Corpus iuris* također i u ovom širokom smislu također treba biti smatran bartolističkom zamisli. U svakom slučaju, čuvene *notariatus* (rasprave o javno-bilježničkim ispravama) Rolandina Passageria (umrlag 1300. godine) napisane su nakon zlatnog doba njegovih glosatora (1100.-1250.) i smatra se ranim bartolističkim uratkom. N. Horn, 'Die legistische Literatur der Kommentatoren und der Ausbreitung des gelehrten Rechts', in: H. Coing (ed.), *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. Erster Band, Mittelalter (1100-1500), Die gelehrten Rechte und die Gesetzgebung*, Munich: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung 1973, str. 261-364, ibidem, str. 354-355.

72 Van Caenegem, *La preuve*, str. 59.

73 C.W.Brooks, R.H. Hemholz & P.G. Stein, *Notaries Public in England since the Reformation*. London: The Erskine Press 1991, str. 3. Cfr. for the origins of the notaries public in England C.R. Cheney, *Notaries public in England in the thirteenth and fourteenth centuries*, Oxford: At the Clarendon Press 1972.

74 Van Caenegem, *La preuve*, str. 37 en 60-61.

75 Van Caenegem, *La preuve*, str. 59.

76 M.T. Clanchy, *From memory to written record. England 1066-1307*. 2. izdanje, Malden, Oxford and Carlton: Blackwell Publishing 1993., str. 97.

77 Brooks, Hemholz & Stein, *Notaries Public in England*, str. 5-8. Cheney, *Notaries public*, str. 44 en 52-53.

69 Among others Bruno Tideman, zie Heyman, 'Het ontwerp voor een nieuwe notariswet', str. 73.

70 Heyman, 'Het ontwerp voor een nieuwe notariswet', str. 77-78.

skoj proceduri kao i svaku drugu vrstu dokaza. Ukratko, u zemljama kao što je Engleska, u kojoj pisani dokumenti ne posjeduju ikakvu dokaznu vrijednost, javno bilježništvo igra vrlo skromnu ulogu.

Zaključni komentar

Engleski zakon pomaže, a contrario, naglasiti tu definirajuću značajku javnog bilježništva: ona je snažna dokazna vrijednost pisanih oblika evidencije koje bilježnici izdaju članovima javnosti. Ova esencijalna kvaliteta bilježništva daje pouzdanje za budućnost ove ranjive institucije. Sve dok građansko pravo pisanim postupcima drži korak sa stoljećima starim rimskim kanonskim postupkovnim pravom, bilježništvo će ostati nužna potreba.

Dr. sc. Gabrijela Mihelčić,
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

HABEMUS UPISNIK SUDSKIH I JAVNOBILJEŽNIČKIH OSIGURANJA TRAZBINA VJEROVNICA NA POKRETNIM STVARIMA I PRAVIMA!

I. Uvod¹

Stupanjem na snagu Zakona o upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima², prije nešto više od pet godina, značajno su reformirana pravila o osiguranju tražbina dobrovoljnim sudskim i javnobilježničkim založnim pravom na temelju sporazuma stranaka i sudskim i javnobilježničkim osiguranjem prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava (fiducijarnim osiguranjem), kada je riječ o pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja.

Registarskim pravilima ZU-a ustrojen je Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima (dalje: Upisnik ili USJBO). Određeno je da se navedena osiguranja, «kada se ne upisuju u neku drugu javnu knjigu» osnivaju (stječu) konstitutivnim upisom u Upisnik.³ Time je osiguran željeni publicitet činjenice osnivanja (stjecanja) osiguranja na pokretninama i imovinskim pravima⁴ kao temeljna pretpostavka za učinkovito djelovanje erga omnes.

Prijelaznim i završnim odredbama ZU-a usklađena su pravila ovog Zakona s drugim propisima, primarno s

pravilima Ovršnog zakona.⁵ U biti, derogirana su pravila OZ-a koja nisu bila u skladu s pravilima ZU-a, u prvom redu ona kojima je bio uređen modus osnivanja (stjecanja) osiguranja «neadekvatnim sredstvima».⁶ Nakon što je na snagu stupio ZU, pravila OZ-a o fiducijarnom osiguranju nisu mijenjana, premda je sam OZ u još jednom navratu noveliran Zakonom o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona iz 2008. g.⁷

Dana 23. studenog 2010. na sjednici Hrvatskog sabora donesen je novi Ovršni zakon.⁸ U njemu su predviđena nova i autonomna pravila koja uređuju dobrovoljna sudska i javnobilježnička založna prava na temelju sporazuma stranaka i sudska i javnobilježnička osiguranja prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava. Stupaju na snagu 1. siječnja 2012.⁹ Pravila su «nova» prema temporalnom kriteriju. Meritorno, riječ je o pravilima gotovo identičnima «starijima» pravilima OZ-a. Problem se pojavljuje zbog toga što su među «novim» pravilima ostala rješenja iz «starijih» pravila koja su derogirana stupanjem na snagu ZU-a. Posebno je to izraženo u odnosu na pravila o osnivanju dobrovoljnih sudskih i javnobilježničkih založnih prava na temelju sporazuma stranaka.

Kod takvog stanja stvari, primjena pravila *lex posteriori derogat legi priori* mogla bi upitnom učiniti primjenu registarskih pravila koja uređuju osnivanja (stjecanja) osiguranja. Cilj je analize potvrditi da će registarska pravila vrijediti i nadalje.

¹ Rad je prethodno objavljen u Novom Informatoru, 2011., br. 5996-5997.

² Narodne novine br. 121/05, dalje: ZU. Sukladno čl. 45. ZU-a, Zakon je stupio na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama. Objavljen je 6. listopada 2005. Primjena ZU-a, prema istoj odredi, započela je nakon šest mjeseci od dana stupanja na snagu.

³ Prema čl. 6. ZU u USJBO se upisuju prava i mjere koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu i to: 1. založno pravo na pokretnini, pravu, dionici, udjelu i poslovnom udjelu u trgovačkom društvu koje se, u skladu sa zakonom, stječe ovrhom ili osiguranjem, 2. založno pravo na ukupnosti stvari koje pripadaju protivniku osiguranja, odnosno dužniku ili ukupnosti stvari tih osoba koje se nalaze u ili na određenom prostoru, čiji se sadržaj može mijenjati (čl. 38. ZU), 3. prijenosi prava vlasništva na pokretnini ili prijenosi kojeg drugog prava radi osiguranja u skladu sa zakonom, 4. prijenosi dionica, udjela i poslovnih udjela radi osiguranja, 5. mjere zabrane otuđenja ili opterećenja predmeta osiguranja, određene u skladu sa zakonom, 6. prijenosi prava vlasništva na pokretninama, odnosno prijenosi prava, dionica, udjela ili poslovnih udjela na kojima su zasnovana založna prava iz t. 1., nakon zasnivanja tih založnih prava, ako su ti prijenosi, u skladu sa zakonom, dopušteni te 7. pravo vlasništva na pokretnini koje je zadržano na temelju ugovora, ako je njegovo trajanje duže od jedne godine. Valja imati na umu i st. 4. predmetnog članka prema kojem se u Upisnik mogu upisivati i dobrovoljna založna prava te prijenosi prava vlasništva radi osiguranja na pokretninama i pravima trećih osoba (stvarno pravni dužnik) radi osiguranja tražbina vjerovnika prema njegovom osobnom dužniku.

⁴ V. DIKA, M., Upisivanje sudskih i javnobilježničkih dobrovoljnih založnih prava i fiducijarnih osiguranja u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima, u: BENC, R., DIKA, M., JELČIĆ, O., MIČETIĆ, Z., NEKIĆ PLEVKO, N., TEPŠIĆ, I., Registar sudskih i javnobilježničkih osiguranja-iskustva i problemi, Radni materijal, Narodne novine, Zagreb, 2007., dalje: BENC, et al., Registar., str. 19. JELČIĆ, O., Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretninama i pravima, u: BENC, et al., Registar., str. 9.

⁵ Narodne novine br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05 i 67/08, dalje: OZ.

⁶ DIKA, M., op. cit., str. 19.

⁷ Narodne novine br. 67/08, dalje: ZIDOZ/08 ili Novela OZ/08.

⁸ Narodne novine br. 139/10, dalje: OZ/10.

⁹ U čl. 340. OZ/10 određuje se da Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama, osim, između ostalih, odredaba čl. 213.-324., koje stupaju na snagu 1. siječnja 2012. Osiguranju tražbina dobrovoljnim sudskim i javnobilježničkim založnim pravom na temelju sporazuma stranaka i sudskim i javnobilježničkim osiguranjem prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava uređeno je u OZ/10 odredbama čl. 265.-296. OZ/10. Prema sadašnjem uređenju ova materija uređena je čl. 261.-279. OZ.

II. Pozitivnopravno uređenje prema registarskim pravilima

1. Registarska pravila o osnivanju (stjecanju) dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima

Uvodno je navedeno da je registarskim pravilima ZU-a kao modus osnivanja (stjecanja) dobrovoljnih sudskih i javnobilježničkih založnih prava na temelju sporazuma stranaka te fiducijarnih prijenosa prava vlasništva radi osiguranja na pokretninama i imovinskim pravima određen konstitutivni upis osiguranja u Upisnik.

Tako je u čl. 41/1. ZU-a, kada je riječ o osnivanju (stjecanju) založnog prava (pa i dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga), predviđeno da se na temelju rješenja suda o određivanju mjere osiguranja iz čl. 264/1. OZ¹⁰ založno pravo na predmetima osiguranja na kojima se dobrovoljna založna prava upisuju u Upisnik, stječu upisom prema pravilima ZU-a¹¹ tako da sud u zapisniku iz čl. 263/1. OZ-a¹² utvrdi sporazum stranaka o postojanju tražbine predlagatelja osiguranja i vremenu njezinog dospijeca te suglasnost stranaka da se tražbina predlagatelja osiguranja osigura osnivanjem založnog prava upisom toga prava u Upisnik (čl. 41/2. ZU-a).

U navedenim slučajevima, sukladno čl. 41/3. ZU-a, sud u rješenju o osiguranju određuje da se založno pravo na predmetu osiguranja stječe upisom u Upisnik.

Kao posljedica primjene navedenih pravila u st. 4., čl. 41. ZU-a određeno je da nakon stupanja na snagu pravila ZU-a sud neće određivati i provoditi mjere osiguranja iz

10 Čl. 264/1. OZ glasi: «Na temelju sporazuma iz čl. 263., sud će rješenjem odrediti mjere osiguranja iz čl. 262. i poduzeti sve potrebne radnje radi njihove provedbe, u skladu s odredbama OZ-a o ovršnim radnjama kojima se u ovrši radi naplate novčane tražbine stječe založno pravo na određenim predmetima ovrhe. »Jednako se predviđa i za javnobilježničko osiguranje tražbine osnivanjem založnog prava (uz iznimku predviđenu u odnosu na nekretnine kao predmet osiguranja kada je riječ o radnjama osiguranja) i u čl. 269/1. OZ-a određuje da je «sporazum vjerovnika i dužnika koji se po svom sadržaju podudara sa sporazumom stranaka iz čl. 263/1. OZ-a, sklopljen u obliku javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave, koji sadrži i izjavu dužnika da je suglasan da se, radi osiguranja određene novčane tražbine vjerovnika, na nekom njegovu predmetu može zasnovati založno pravo radnjama iz čl. 262/0/2. do 12. OZ-a koje će umjesto suda poduzeti javni bilježnik, izjednačen po svom učinku sa zapisnikom iz čl. 263/2. OZ-a.»

11 Ovdje valja uočiti da zakonodavac govori o «stvarima i pravima koja se upisuju u Upisnik.» Ima li se na umu čl. 6. ZU-a koji govori o «pravim i mjerama koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu,» ne može se ne primijetiti da je zakonodavac nedovoljno dosljedan u određivanju predmeta upisa u USJBO. Pa, premda bi iz čl. 41. ZU-a moglo proizići da se u Upisnik upisuju pokretne i prava što bi uputilo da je riječ o svojevrsnom javnom registru koji slični zemljišnim knjigama, to nije točno. Predmet upisa u registar samo su one pokretne i prava (pa i njihova vlasničkopravna struktura) u odnosu na koje su ustanovljena određena «prava i mjere koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu.»

12 Čl. 263/1. OZ-a glasi: «Na prijedlog jedne ili objiju stranaka sud će odrediti ročište, na kojem će u zapisnik utvrditi sporazum stranaka o postojanju tražbine predlagatelja osiguranja i vrijeme njezina dospijeca te njihovu suglasnost da se radnjama osiguranja iz čl. 262., u ovisnosti o predmetu osiguranja, osigura ta novčana tražbina zasnovanjem založnog prava. U sporazumu stranke mogu utvrditi i vrijednost predmeta osiguranja koja će u ovršnom postupku biti osnova za utvrđivanje vrijednosti predmeta osiguranja radi njegova unovčenja.»

čl. 262/0/2. do 11. OZ-a¹³ na stvarima i pravima koja se upisuju u Upisnik.¹⁴

Što znači da se ne primjenjuju mjere osiguranja iz čl. 262/0/2. do 11. OZ-a i u slučaju sudskog i u slučaju javnobilježničkog osiguranja. Umjesto opisanim mjerama, dobrovoljno sudsko i javnobilježničko založno pravo na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima osniva se (stječe se) konstitutivnim upisom u USJBO.¹⁵

2. Registarska pravila o osnivanju (stjecanju) sudskih i javnobilježničkih osiguranja prijenosom vlasništva na pokretninama i prijenosom prava

Kada je riječ o osnivanju (stjecanju) sudskoga i javnobilježničkog osiguranja prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava, odnosno modusu osnivanja (stjecanja) osiguranja, u čl. 43/1. ZU-a određuje se da u slučaju kada se sporazumom iz čl. 274/1. OZ-a¹⁶ prenosi vlasništvo (radi osiguranja) pokretnina i prava koja se upisuju u Upisnik,¹⁷ sporazum treba sadržavati izjavu protivnika osiguranja da je suglasan da se na temelju sporazuma neposredno obavi prijenos u USJBO. Na temelju takvog zapisnika stranke su ovlaštene tražiti prijenos vlasništva i prava u Upisnik uza zabilježbu da je prijenos obavljen radi osiguranja tražbine predlagatelja osiguranja (čl. 43/2. ZU-a).

13 Čl. 262. OZ-a glasi: «Radi osiguranja novčane tražbine predlagatelja osiguranja stjecanjem založnog prava na određenim predmetima osiguranja, predlagatelj osiguranja i protivnik osiguranja mogu suglasno tražiti od suda da odredi i provede u korist predlagatelja osiguranja: 1. uknjižbu založnoga prava na nekretnini protivnika osiguranja, 2. pljenidbu nekretnina koje nisu upisane u zemljišne knjige po pravilima po kojima se provodi ovrha radi naplate novčane tražbine na tim nekretninama, 3. pljenidbu pokretnih stvari protivnika osiguranja, 4. pljenidbu novčane tražbine protivnika osiguranja, 5. pljenidbu dijela primanja protivnika osiguranja po osnovi ugovora o radu ili službi, 6. pljenidbu dijela mirovine, invalidnine ili naknade izgubljene zarade, 7. pljenidbu tražbine koju protivnik osiguranja ima na računu kod banke ili na štednoj knjižici, 8. pljenidbu tražbine da se predaju ili isporuče pokretne stvari ili da se preda nekretnina, 9. pljenidbu drugih imovinskih odnosno materijalnih prava, 10. pljenidbu isprava o dionici i drugih vrijednosnih papira te njihovo povjeravanje na čuvanje, 11. pljenidbu dionica za koje nije izdana isprava o dionici te udjela, odnosno poslovnih udjela u trgovačkim društvima te 12. pljenidbu vrijednosnica koje se vode kod agencije».

14 Jednako vrijedi i kada je riječ o javnobilježničkom osiguranju. Naime, prema čl. 269/2. OZ-a «radnje iz čl. 262/0/2. do 12. OZ-a, kojima se na predmetima protivnika osiguranja stječe založno pravo, javni bilježnik poduzima na način predviđen za poduzimanje tih radnji od strane suda, s time da javni bilježnik sve radnje za čije je poduzimanje potrebna suradnja stranaka smije poduzeti samo uz suglasnost stranaka».

15 Radi naprijed navedenog, čl. 42. ZU-a određeno je da od dana početka primjene ZU-a prestaju važiti odredbe čl. 266. OZ-a u dijelu koji se odnosi na založna prava na pokretninama i pravima koja se upisuju u Upisnik. Čl. 266. OZ-a glasi: «O provedbi osiguranja radi stjecanja založnoga prava na nekretninama koje nisu upisane u zemljišne knjige te na drugim predmetima osiguranja iz čl. 262. OZ-a sud će objaviti oglas u Narodnim novinama i, po potrebi, u drugim sredstvima javnoga priopćavanja (st. 1.). U oglasu će se navesti sud koji je proveo osiguranje, broj predmeta, stranke, tražbina koja je osigurana te predmet osiguranja. Predmet osiguranja treba biti tako određen da se može bez poteškoća utvrditi njegova istovjetnost. Ako su predmeti osiguranja posebno obilježeni prigodom provedbe osiguranja, navest će se i oznake kojima je obilježavanje obavljeno (st. 2.). Troškove objave oglasa dužne su predujmiti stranke u roku koji im sud odredi. Ako stranke ne predujme troškove u roku koji im je određen, sud će obustaviti postupak osiguranja i ukinuti provedene radnje (st. 3.).»

16 Čl. 274/1. OZ-a glasi: «Jedna ili obje stranke mogu tražiti od suda da odredi ročište i da na tom ročištu u zapisnik unese njihov sporazum o tome da se radi osiguranja određene novčane tražbine predlagatelja osiguranja prenese na predlagatelja osiguranja vlasništvo na nekoj stvari protivnika osiguranja, ili da se u tu svrhu na predlagatelja osiguranja prenese neko njegovo pravo. Osigurati se može i buduća tražbina».

17 I ovdje zakonodavac, kao i u čl. 41. ZU-a govori o «pokretninama i pravima koja se upisuju u Upisnik», iako se, zapravo, kao i u navedenom članku radi o «pravim i mjerama na pokretninama i pravima koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu.»

U navedenim slučajevima predlagatelj osiguranja vlasništvo pokretnine stječe upisom u Upisnik, odnosno smatra se da je prijenos prava obavljen upisom u Upisnik (čl. 43/3. i 4. ZU-a).¹⁸ Dakle, upis je konstitutivan i predstavlja način osnivanja osiguranja. Osiguranje se, prema pravilima ZU-a, osniva (stječe) odgovarajućim upisom u USJBO. Sve naravno kada je riječ o fiducijarnom osiguranju na pokretninama i imovinskim pravima koje se ne upisuju u druge javne evidencije.

3. Interakcija registarskih pravila na ovršna pravila (pravila osiguranja) de lege lata

Ovdje opisana pozitivnopravna regulativa, predviđena registarskim pravilima i njezina interakcija na ovršna pravila (pravila osiguranja), de lege lata rezultira sljedećim zaključcima:

a) Kada je riječ o osnivanju dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima kao zalogu, od stupanja na snagu ZU-a, takva prava, pod pretpostavkom da se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu, osnivaju se (stječu se) konstitutivnim upisom u USJBO¹⁹ na temelju odgovarajućega pravnog temelja.

Titulus aquirendi tj. pravni temelj osnivanja (stjecanja) založnog prava je sporazum stranaka o osiguranju tražbine osnivanjem dobrovoljnoga sudskoga ili javnobilježničkoga založnopravnog osiguranja sačinjen u skladu s ovršnim pravilima (pravilima osiguranja) u formi sudskog zapisnika, odnosno odgovarajućega javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave koji predstavlja valjanu registarsku ispravu.

Navedeni zaključak o osnivanju (stjecanju) osiguranja upisom dodatno je osnažen odredbom čl. 17. ZU-a koja uređuje «stjecanje založnog prava uz suglasnost protivnika osiguranja, odnosno dužnika» i u kojoj se, izriječno, u st. 1. određuje da se sudsko i javnobilježničko založno pravo na temelju sporazuma stranaka, sklopljenom u skladu s odredbama OZ-a, stječe upisom.²⁰

Sva to u teoriji je izraženo stajalištem prema kojem je «sudsko i javnobilježničko dobrovoljno založno pravo na pokretnini po našem suvremenom pravnom uređenju -registarsko založno pravo. Osniva se upisom u USJBO».²¹ Jednako vrijedi i u slučaju kada su predmet dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava imovinska prava.²²

b) Nema razlike o pitanju načina osnivanja (stjecanja)

18 U st. 5. predmetne odredbe određeno je da se od dana početka primjene pravila ZU-a o osiguranju prijenosom vlasništva na pokretninama te o osiguranju prijenosom prava koja će se upisivati u Upisnik, neće više objavljivati oglas u Narodnim novinama.

19 DIKA, M., Gradansko ovršno pravo, I. knjiga, Opće gradansko ovršno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 754.-756.

20 Prema st. 2., čl. 17. ZU-a smatra se da je založno pravo stečeno u vrijeme (dan, sat i minutu) kada je prijedlog za upis zaprimljen u Službi upisa. Služba upisa dužna je stranci na njezin zahtjev izdati potvrdu o vremenu zaprimanja, neovisno o tome je li prijedlog Službi upisa predan neposredno ili poštom. Ako su u isto vrijeme u Upisniku zaprimljene isprave na temelju kojih treba provesti upis založnog prava uz pristanak protivnika osiguranja, odnosno dužnika i odluka na temelju koje treba upisati zabranu otuđenja ili opterećenja, smatrat će se da je odluka o zabrani otuđenja ili opterećenja stigla prije (čl. 17/3. ZU-a).

21 GAVELLA, N., JOSIPOVIĆ, T., GLIHA, I., BELAJ, V., STIPKOVIĆ, Z., Stvarno pravo, Svezak II., Zagreb, 2007., dalje: GAVELLA, et al., Stvarno II., str. 269.

22 GAVELLA, et al., Stvarno II., str. 459., posebno bilješka 274.

osiguranja niti kada je riječ o sudskom i javnobilježničkom osiguranju prijenosom vlasništva na pokretninama i prijenosom prava. Takva osiguranja koja se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu, osnivaju se konstitutivnim upisom u USJBO.^{23 24}

Naprijed navedena, jasna pravila o konstitutivnosti upisa u USJBO kao načinu osnivanja (stjecanja) dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka, odnosno sudskoga i javnobilježničkoga osiguranja prijenosom prava vlasništva na pokretninama i prijenosom prava, dovedena su u pitanje novim ovršnopravnim uređenjem.

III. Ovršnopravno uređenje pro futuro (prema novim pravilima osiguranja)

1. Nova pravila o osnivanju dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima

«Novi» čl. 267/1. OZ/10, jednako kao što je predviđao i «stari» čl. 263/1. OZ-a određuje da će (u svrhu osnivanja osiguranja) na prijedlog jedne ili obje stranaka sud odrediti ročište na kojem će u zapisniku utvrditi sporazum stranaka o postojanju tražbine predlagatelja osiguranja i vrijeme njezina dospijeca te suglasnost stranaka da se radnjama osiguranja iz čl. 266. OZ/10 (ovisno o predmetu osiguranja) osigura novčana tražbina zasnivanjem založnog prava.²⁵

Samo određivanje i provedbu osiguranja uređuje čl. 269. OZ/10. On, jednako kao i sadašnji čl. 264. OZ-a, propisuje da će na temelju sporazuma iz naprijed navedenog čl. 267. OZ/10 sud rješenjem odrediti mjere osiguranja iz čl. 266. OZ/10 te poduzeti prijeko potrebne radnje radi njihove provedbe (u skladu s pravilima o ovršnim radnjama kojima se u ovrši radi naplate novčane tražbine stječe založno pravo na određenim predmetima ovrhe).

Rješenje ima važnost rješenja o osiguranju (čl. 269/2. OZ/10). Izričito je propisano da predlagatelj osiguranja provedbom radnji osiguranja stječe založno pravo na određenom predmetu osiguranja (čl. 269/3. OZ/10).

Što bi značilo da se osiguranje (založno pravo) osniva (stječe) provedbom radnji (mjera) osiguranja, a ne upisom u Upisnik, pa i onda kada je: a) riječ o osiguranju na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja i b) kada se to osiguranje ne upisuje u neke druge upisnike (javne evidencije).

Naime, radnje kojima se provodi osiguranje predviđene su u čl. 266. OZ/10. Prema ovom članku, radi osiguranja novčane tražbine predlagatelja osiguranja stjecanjem založnoga prava na određenim predmetima osiguranja, predlagatelj osiguranja i protivnik osiguranja mogu suglasno tražiti od suda da odredi i provede u korist predlaga-

23 DIKA, M., op. cit., str. 798.-799.

24 V. čl. 18/1. ZU-a prema kojem se smatra da su prijenosi prava vlasništva i drugih prava, dionica, udjela i poslovnih udjela obavljani radi osiguranja u vrijeme (dan, sat i minutu) kad je prijedlog za upis prijenaša podnesen Službi upisa. Prigodom upisa prijenaša iz st. 1. u dijelu C uložka posebno se naznačuje da su obavljani radi osiguranja (čl. 18/2. ZU-a).

25 Potpisani zapisnik o sporazumu stranaka iz st. 1. ima snagu sudske nagodbe (čl. 267/2. OZ/10).

telja osiguranja: 1. uknjižbu založnoga prava na nekretnini protivnika osiguranja, 2. pljenidbu nekretnina protivnika osiguranja koje nisu upisane u zemljišne knjige po pravilima po kojima se provodi ovrha radi naplate novčane tražbine na tim nekretninama, 3. pljenidbu pokretnih stvari protivnika osiguranja, 4. pljenidbu novčane tražbine protivnika osiguranja, 5. pljenidbu dijela primanja protivnika osiguranja po osnovi ugovora o radu ili službi, 6. pljenidbu dijela mirovine, invalidnine ili naknade izgubljene zarade protivnika osiguranja, 7. pljenidbu tražbine koju protivnik osiguranja ima na računu kod banke ili na štednoj knjižici, 8. pljenidbu tražbine da se predaju ili isporuče pokretne stvari ili da se preda nekretnina protivnika osiguranja, 9. pljenidbu drugih imovinskih odnosno materijalnih prava protivnika osiguranja, 10. pljenidbu isprava o dionici i drugih vrijednosnih papira protivnika osiguranja te njihovo povjeravanje na čuvanje, 11. pljenidbu dionica za koje nije izdana isprava o dionici te udjela, odnosno poslovnih udjela protivnika osiguranja u trgovačkim društvima, 12. pljenidbu vrijednosnica protivnika osiguranja koje se vode kod Depozitarnog društva.

Navedene radnje osiguranja iz čl. 266/0/3.-10. OZ/10 (a koje se tiču pokretnina i imovinskih prava kao predmeta osiguranja) nisu ništa drugačije ni drugo do onih radnji koje su i ranije bile predviđene u čl. 262/0/2. do 11. OZ-a i kojim se osnivalo (stjecalo) založno pravo.

Ove su radnje osiguranja zamijenjene konstitutivnim upisom kao načinom osnivanja (stjecanja) založnog prava te izrijekom derogirane ranije citiranim st. 4., čl. 41. ZU-a kojim je određeno da se od stupanja na snagu registarskih pravila ZU-a neće određivati i provoditi mjere osiguranja iz čl. 262/0/2. do 11. OZ-a na stvarima i pravima koja se upisuju u USJBO.

Znači li to što je zakonodavac ponovno (novim ovršnim uređenjem) odredio da se osiguranje određuje i provodi mjerama osiguranja iz čl. 266/0/3.-10. OZ/10 (jednakim derogiranim mjerama iz čl. 262/0/2. do 11. OZ-a) te da su primjenom pravila *lex posterior derogat legi priori* derogirane odredbe ZU-a o konstitutivnosti upisa u USJBO? Hoće li se sudsko dobrovoljno založno pravo na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima ponovo osnivati pljenidbom, a ne upisom u USJBO? Naglašavamo «sudsko» jer uređenje nije potpuno istovjetno kada je riječ o sudskom i javnobilježničkom dobrovoljnom založnopravnom osiguranju. Naime, valja uočiti da je došlo do raslojavanja u odnosu na načina osnivanja (stjecanja) ovih osiguranja na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja.

Pogledajmo pravilo iz čl. 274. OZ/10 kojim je uređeno javnobilježničko osiguranje.

U st. 1. predmetne odredbe određuje se da je sporazum vjerovnika i dužnika koji se po svom sadržaju podudara sa sporazumom stranaka iz čl. 267/1. OZ/10, o osiguranjima iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10,²⁶ sklopljen u obliku javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave, izjednačen po svom učinku sa sudskim zapisnikom iz čl. 267/2.

²⁶ Formulacija „o osiguranjima iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10“ zapravo označava radnje osiguranja. To su iste one radnje koje su se predviđale u „starom“ čl. 262/0/2. do 11. OZ-a.

OZ/10. Dakle, ima učinke sudske nagodbe, ako sadrži izjavu dužnika da je suglasan da se radi osiguranja određene novčane tražbine vjerovnika na nekom predmetu osiguranja zasnuje založno pravo upisom u javne upisnike propisane posebnim zakonima.

Da bi ova odredba bila potpuno jasna u svijetlu problematike koja je predmet rada potrebno je u analizu uključiti «stari» čl. 269/1. OZ-a²⁷ koji uređuje osnivanje založnoga prava na temelju javnobilježničke isprave i koji je u dijelu derogiran pravilima ZU-a.

Usporedi li se «stari» čl. 269/1. OZ-a i «novi» čl. 274/1. OZ/10 vidljivo je da «novi» čl. 274/1. OZ/10 ne sadrži dio odredbe «starog» čl. 269/1. OZ-a, i to upravo onaj dio odredbe «starog» čl. 269/1. OZ-a koji je derogiran stupanjem na snagu ZU-a i u kojem se određivalo da se založno pravo osniva radnjama iz čl. 262/0/2. do 12. OZ-a.

Međutim, sadrži formulaciju «o osiguranjima iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10» (radnjama osiguranja), no i daljnji tekst koji glasi «ako sadrži izjavu dužnika da je suglasan da se radi osiguranja određene novčane tražbine vjerovnika na nekom predmetu osiguranja zasnuje založno pravo upisom u javne upisnike propisane posebnim zakonima».

«Osiguranja iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10» nisu ništa drugo negoli radnje (mjere) osiguranja kojima se osiguranje provodi, odnosno način na koji se osniva založno pravo. Stoga, ako se založno pravo osniva mjerama osiguranja iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10, osniva li se i «upisom u javne upisnike propisane posebnim zakonima»?

Smatramo da je odgovor potvrđan. Štoviše, kako je dio čl. 274/1. OZ/10 koji se odnosi na osnivanje upisom u odgovarajuće upisnike zapravo «dodan» u novoj odredbi kao jedna od rijetkih intervencija zakonodavca u nova pravila osiguranja moguće je zaključiti da je zakonodavac vodio računa o registarskim pravilima o osnivanju (stjecanju) založnog prava konstitutivnim upisom.

U prilog tomu govori i «ono čega nema u novom čl. 274. OZ/10». Naime, analizira li se cijeli «stari» čl. 269. OZ-a i usporedi li se s «novim» čl. 274. OZ/10, vidljivo je da «novi» čl. 274. OZ/10 ne sadrži pravila kojim je bilo uređeno postupanje javnih bilježnika prilikom provođenja radnji iz čl. 262/0/2. do 12. OZ-a.²⁸

²⁷ Čl. 269/1. OZ-a koji je u dijelu derogiran pravilima ZU-a glasio je: «Sporazum vjerovnika i dužnika koji se po svom sadržaju podudara sa sporazumom stranaka iz čl. 263/1. OZ-a, sklopljen u obliku javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave, koji sadrže i izjavu dužnika da je suglasan da se, radi osiguranja određene novčane tražbine vjerovnika, na nekom njegovu predmetu može zasnovati založno pravo radnjama iz čl. 262/0/2. do 12. Zakona koje će umjesto suda poduzeti javni bilježnik, izjednačeni su po svom učinku sa zapisnikom iz čl. 263/2. OZ-a».

²⁸ «Stari» čl. 269. OZ-a određuje u st. 2., 3. i 4. da se: «Radnje iz čl. 262/0/2. do 12. OZ-a kojima se na predmetima protivnika osiguranja stječe založno pravo javni bilježnik poduzima na način predviđen za poduzimanje tih radnji od strane suda, s time da javni bilježnik sve radnje za čije je poduzimanje potrebna suradnja stranaka smije poduzeti samo uz suglasnost stranaka (st. 2.). Radnje javnoga bilježnika poduzete bez suglasnosti stranaka u slučajevima u kojima je za njihovo poduzimanje potrebna suradnja stranaka (npr. pljenidbeni popis nekretnina koje nisu upisane u zemljišne knjige, pljenidbeni popis pokretnina, pljenidbeni popis isprava o dionicama i drugih vrijednosnih papira i sl.) nemaju pravni učinak (st. 3.). O svakoj radnji koja zahtijeva suradnju stranaka javni bilježnik će sastaviti zapisnik koji će potpisati obje stranke. Ako stranke ne potpišu zapisnik, smatrat će se da se nisu suglasile

Stoga je za pretpostaviti da je zakonodavac, zapravo, želio odrediti da će se dobrovoljno javnobilježničko založno pravo na pokretninama i imovinskim pravima osnivati upisnikom u USJBO, odnosno odgovarajući upisnik, a da bi eventualno osnivanje osiguranja mjerama osiguranja iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10 došlo u obzir u «preostalim» slučajevima, izvan onih kada se osiguranje stječe upisom u upisnik. No dvojbe uzrokuje to što takvih «preostalih» slučajeva, nakon stupanja na snagu ZU-a, nema.

Naime, prema čl. 6. ZU-a, u «USJBO se upisuju prava i mjere koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu», pa tako i javnobilježničko dobrovoljno založno pravo na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima, ako se ne upisuje u koju drugu javnu evidenciju. Kada se upisuje, upis je konstitutivan i predstavlja modus osnivanja (stjecanja) založnog prava. Takvo se založno pravo ne osniva (stječe) pljenidbom, kako bi sugerirala primjena pravila o radnjama osiguranja iz čl. 266/0/3. do 12. OZ/10.

I dok je u odnosu na osnivanje (stjecanje) dobrovoljnoga javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka moguće tvrditi kako je zakonodavac ipak imao na umu «upisničke» odredbe, nije, kako smo vidjeli, s jednakom uvjerljivošću moguće zastupati stajalište da se i sudsko založno pravo na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima stječe upisom. Znači li to će se dobrovoljno javnobilježničko založno pravo na pokretninama i imovinskim pravima, koje se upisuje u USJBO kada stupe na snagu nova ovršna pravila (pravila osiguranja), stjecati upisom u USJBO, a sudsko pljenidbom?

Dvojbe ne uklanja, štoviše moglo bi se reći da ih i produbljuje daljnje pravilo iz st. 2., čl. 274. OZ/10. Ovom je odredbom, naime, predviđeno da će javni bilježnik, nakon što sastavi ispravu o osiguranju kada se njom zasniva založno pravo na nekoj od propisanih novčanih tražbina, primjerak isprave dostaviti i dužnikovu dužniku. Nastavno se određuje da se takvom dostavom pljenidba tražbine smatra provedenom, a dužnikov dužnik ne smije ovršeniku ispuniti zaplijenjenu tražbinu, niti ovršenik s njom može dalje raspolagati.

Najprije valja upozoriti da zakonodavac govori o «nekoj od propisanih novčanih tražbina» kao predmetu osiguranja. Kako odredba uređuje samo pitanje postupanja javnog bilježnika, kada su predmet osiguranja imovinska prava (tzv. „propisane novčane tražbine“) a ne i stvari (bilo pokretne, bilo nepokretne), to predstavlja posebno pravilo koje će vrijediti samo u slučaju osnivanja (stjecanja) dobrovoljnoga javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na imovinskim pravima kao predmetu osiguranja.²⁹

s poduzimanjem radnje. Potpisani zapisnik ima učinak sporazuma kojim se priznaje pravni učinak o poduzetoj radnji (st. 4.).“

29 V. čl. 313. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09 i 153/09, dalje: ZV, koji uređuje osnivanje dobrovoljnoga sudskoga založnog prava na pravima i kaže: “Sudsko založno pravo na pravima osniva se dobrovoljno na temelju založnoga ugovora koji, u obliku sudskoga zapisnika o sporazumu stranaka da založnim pravom osiguraju određene tražbine, one sklope pred sudom u postupku osiguranja novčane tražbine (st. 1.). Zakonske odredbe koje uređuju sudski postupak osiguranja novčanih tražbina određuju postupak i pravne učinke sporazuma stranaka o osiguranju tražbina zalogom pokretnih i nepokretnih stvari, na odgovarajući se način primjenjuju i na davanje

Pravilo iz st. 2., čl. 274. OZ/10 određuje da će javni bilježnik nakon što sastavi ispravu o osiguranju primjerak isprave dostaviti dužnikovu dužniku, kojom dostavom se pljenidba tražbine provedenom, a dužnikov dužnik ne smije ovršeniku ispuniti zaplijenjenu tražbinu, niti ovršenik s istom može dalje raspolagati.

Kada se na imovinskim pravima kao predmetu osiguranja osniva (stječe) dobrovoljno javnobilježničko založno pravo na temelju sporazuma stranaka koje se upisuje u USJBO, takvo se založno pravo osniva (stječe) konstitutivnim upisom u USJBO. Ta se imovinska prava ne zalažu pljenidbom. Odnosno založno pravo na tim imovinskim pravima ne osniva se (ne stječe se) pljenidbom, već upisom konstitutivne naravi u USJBO. Pljenidba se, kao jedna od ovršnih radnji, provodi tek u postupku prisilnoga ovršnog namirenja iz imovinskog prava kao zaloga, kada se zajedno s pljenidbom provodi i prijenos.

Po logici stvari ne može se zato ni držati da je pljenidba dovršena notifikacijom dužniku. Do pljenidbe, kako je već navedeno, ni ne dolazi u postupku osiguranja. Što se tiče same notifikacije dužnikovu dužniku očito je zakonodavac udovoljio sugestijama teorije³⁰ o korisnosti ovog zahtjeva - zahtjeva da dužnikov dužnik bude izviješten o osnivanju osiguranja. No ovaj zahtjev bi se mogao pokazati složenim u nekim posebnim slučajevima kao npr. kada je riječ o sekuritizaciji.

U našu analizu, konačno, treba uključiti i odredbu čl. 275. OZ/10 u kojem se određuje da ako dužnik, nakon sastavljanja javnobilježničkoga akta ili solemnizacije privatne isprave iz čl. 274/1. OZ/10, uskrati suradnju u provedbi radnji kojima bi se u smislu odredbe čl. 274/2. OZ/10 trebalo zasnovati založno pravo, vjerovnik može na temelju tih isprava zatražiti od suda da provede radnje osiguranja u kojem slučaju se na odgovarajući način primjenjuju odredbe čl. 272. OZ/10.

Usporedi li se citirani čl. 275. OZ/10 s ranijim čl. 270. OZ-a³¹ jasno je kako je riječ o jednakim odredbama i da su izmjene učinjene u «novom» čl. 275. OZ/10 upravljene samo na numeričko usklađivanje. Pri tomu je ispušteno iz vida da sada u st. 2., čl. 275. OZ/10 nema uopće govora o radnjama osiguranja (a koje je uređivao raniji čl. 269/2. OZ-a) i da se sada za osnivanje dobrovoljnoga javnobilježničkoga založnog prava na pokretninama i imovinskim pravima predviđa upis kao modus stjecanja.

Gramatičko tumačenje pravila iz čl. 275. OZ/10 impliciralo bi «neobičan» zaključak da se na temelju sporazuma vjerovnika i dužnika koji se po svom sadržaju podudara sa sporazumom stranaka iz čl. 267/1. OZ/10, sklopljenog u obliku javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave i izjednačenog po svom učinku sa sudskim zapisnikom iz čl. 267/2. OZ/10, ako sadrži izjavu dužnika da je suglasan da se radi osiguranja određene novčane tražbine vjerovnika na nekom predmetu osiguranja zasnjuje založno pravo upisom u javne upisnike propisane

u zalog prava (st. 2.). Na temelju sporazuma stranaka iz st. 1. osniva se sudsko založno pravo na način koji određuju zakonske odredbe o ovrsi i prisilnom osiguranju za osnivanje prisilnoga založnog prava na pravu”.

30 DIKA, M., op. cit., str. 756-769.

31 Čl. 270. OZ-a glasi: «Ako dužnik, nakon sastavljanja javnobilježničkoga akta ili solemnizacije privatne isprave iz čl. 269/1., uskrati suradnju u provedbi radnji kojima bi se u smislu odredbe čl. 269/2. trebalo zasnovati založno pravo, vjerovnik može na temelju tih isprava zatražiti od suda da provede radnje osiguranja. U tom se slučaju na odgovarajući način primjenjuju odredbe čl. 267.»

posebnim zakonima, u slučaju da dužnik uskrati suradnju u provedbi radnji, založno pravo putem suda osniva provedbom radnji osiguranja iz čl. 266/0/3.-10. OZ/10.

Isti bi zaključak proizlazio i iz upućujućeg pravila iz čl. 276/1. OZ/10 u kojem se određuje da će se na javnobilježničko osiguranje na odgovarajući način primijeniti odredbe čl. 266. do 273. OZ/10 koje uređuju sudsko osiguranje, osim odredbe 272/1. OZ/10 o rješenju o osiguranju.

Smatramo da zakonodavac nije išao za ovim uređenjem kako u pogledu raslojavanja načina osnivanja sudskih, odnosno javnobilježničkih dobrovoljnih založnih prava, tako u pogledu supsidijarnog uređenja načina osnivanja javnobilježničkih dobrovoljnih založnih prava provedbom radnji osiguranja iz čl. 266/0/3.-10. OZ/10 u slučaju kada isto provodi sud. To čak proizlazi i iz citirane odredbe, koja unatoč nomotehničkim i logičkim nedostacima, ipak upozorava na to da zakonodavac u biti nije imao namjeru razdvojiti i posebno urediti osnivanje sudskih i javnobilježničkih dobrovoljnih založnih prava na temelju sporazuma stranaka.

2. Nova ovršna pravila o osnivanju sudskih i javnobilježničkih osiguranja prijenosom vlasništva na pokretnim stvarima i prijenosom prava

Kada je riječ o osnivanju fiducijarnog osiguranja, nova su ovršna pravila (pravila osiguranja) kojima je uređeno sudsko i javnobilježničko osiguranje prijenosom vlasništva na pokretnim stvarima i prijenosom prava, na prvi pogled, manje dvojbeni negoli pravila o osnivanju dobrovoljnih sudskih i javnobilježničkih založnih prava ovim predmetima osiguranja. No to, ipak, nije posljedica uredne regulative instituta.

Istina, među novim pravilima nema derogiranih pravila iz «starog» čl. 274. c/2. i 3. OZ-a prema kojima je predlagatelj osiguranja postajao vlasnikom pokretnina potpisivanjem zapisnika iz čl. 274/1. OZ-a, odnosno prema kojima se smatralo da je prijenos prava obavljen potpisivanjem zapisnika iz čl. 274/1. OZ-a. Time je situacija ipak manje složena negoli kada je riječ o radnjama osiguranja iz čl. 266/0/3.-10. OZ/10 koje se predviđaju za stjecanje (osnivanje) dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima. Odnosno, lakše je pronaći argumente za stajalište da su i nadalje na snazi i da na osnivanje osiguranja treba primijeniti pravila iz ZU-a. Ipak, postoje i pravila koja otvaraju dvojbe.

Najprije treba reći da nova pravila ne sadrže opće pravilo o osnivanju osiguranja na pokretninama i imovinskim pravima. Izostanak takvih pravila omogućuje primijeniti pravila ZU-a i to je odlučan argument u prilog važenju i primjeni tih pravila.

Ono što je dvojbeno je to što se među novim pravilima nalaze pravila koja: a) predviđaju poseban režim za pojedine vrste predmeta osiguranja (nekretnine) i b) predviđaju poseban režim za pojedine podvrste određene vrste predmeta osiguranja (npr. dionice koje nisu ubilježene na računima kod Središnjega klirinškoga depozitarnog društva, udio, poslovni udio).

U odredbi čl. 281. OZ/10 (koja je potpuno jednaka ranijem

čl. 274. b. OZ-a) uređen je poseban slučaj osiguranja prijenosom prava vlasništva na nekretnini kao predmetu osiguranja. Pored, nesumnjivo, velikog značenja nekretnina kao predmeta osiguranja, potreba da se posebnim pravilom registarske naravi uredi sadržaj i oblik sporazuma o osiguranju prijenosom prava vlasništva na nekretnini radi osiguranja kao titulus osiguranja i upis (uknjižba) kao modus osnivanja osiguranja, (a što ovaj članak uređuje), proizlazi iz zahtjeva da se predvide radnje osiguranja kojima se ono provodi kada je riječ o predmetima osiguranja upisanim u javne evidencije. Kao što je to u slučaju s nekretninama i upisom (uknjižbom) osiguranja na nekretninama u zemljišne knjige. U citiranim odredbama određuje se, naime, da je protivnik osiguranja u svrhu upisa osiguranja u zemljišne knjige dužan predlagatelju osiguranja dati odgovarajuću clausulae intambulandi (st. 1., čl. 281. OZ/10, odnosno čl. 274. b. OZ-a). Sam prijenos provodi se upisom (uknjižbom) u zemljišne knjige prenesenog prava vlasništva u korist predlagatelja osiguranja, uza zabilježbu da je prijenos izvršen radi osiguranja (st. 2., čl. 281. OZ/10, odnosno čl. 274. b. OZ-a).

Zašto je važno upozoriti na ove odredbe?

Kako je već kazano, naime, očito je postojala potreba da se posebno urede pretpostavke za osnivanje osiguranja na nekretninama, budući da se za nekretnine vode javne evidencije - zemljišne knjige u koje se osiguranje upisuje. Upis je konstitutivan. Da bi se osiguranje osnovalo konstitutivnim upisom u javni registar, treba biti udovoljeno pretpostavkama: a) da je posebnim zakonom određeno da je upis materijalnopravna pretpostavka stjecanja, promjene ili prestanka prava te b) da je upis valjan.³² Isprava na temelju koje će se dopustiti upis mora imati značenje, kad je riječ o nekretninama, zemljišnoknjižne isprave. Radi svega toga trebalo je urediti pretpostavke za osnivanje osiguranja na nekretninama. Što je s pokretninama i pravima?

U vrijeme kada je zadnji put značajnije intervenirano u pravila fiducijarnog osiguranja, a bilo je to Zakonom o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona iz 2005. g.³³ (kada je uređenje u skladu s pravilima ZV-a zamijenjeno «starom» koncepcijom iz OZ-a uz određene dopune), nije na snazi bio ZU ni njegova pravila o konstitutivno upisu fiducijarnog osiguranja u USJBO. Zato su se među pravilima o fiducijarnom osiguranju nalazila spominjana «stara» pravila iz čl. 274. c/2. i 3. OZ-a, prema kojima je predlagatelj osiguranja postajao vlasnikom pokretnina potpisivanjem zapisnika. Ova su pravila derogirana ZU-om i više ih nema među pravilima osiguranja. To se može vidjeti u čl. 282. OZ/10. Korigiran je i st. 3., čl. 282. OZ/10. iz kojeg su izostavljene pokretnine i prava.³⁴

32 JOSIPOVIĆ, T., Zajednička načela registarskog materijalnog prava, u: DIKA, M., ERNST, H., JELČIĆ, O., JOSIPOVIĆ, T., LISIČAR, H., MARIN, J., MARKOVIĆ, N., MATANOVAC, R., RAČKI MARINKOVIĆ, A., RADIŠIĆ, N., ROIĆ, M., Hrvatsko registarsko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2006., dalje: DIKA, et al., Hrvatsko., str. 7.

33 Narodne novine br. 88/05, dalje: ZIDOZ/05 ili Novela OZ/05.

34 St. 3., čl. 282. OZ/10 sada glasi: «O prijenosu vlasništva na nekretninama koje nisu upisane u zemljišne knjige objavit će se oglas u »Narodnim novinama« u kojem će se naznačiti sud koji objavljuje oglas, broj predmeta, stranke, nekretnine na kojima je preneseno vlasništvo te obavijest da je prijenos obavljen radi osiguranja. Nekretnine će se označiti tako da se bez teškoća može utvrditi njihova istovjetnost.». Raniji st. 5., čl. 274. c. OZ-a glasio je: «O prijenosu vlasništva na nekretninama koje nisu upisane u zemljišne knjige i na pokretninama te o prijenosu prava objavit će se oglas u Narodnim novinama

Dakle, među pravilima osiguranja postoje pravila koja uređuju pretpostavke stjecanja (osnivanja) osiguranja za nekretnine. Što se tiče pokretnina i prava, odnosno pretpostavki za stjecanje (osnivanje) osiguranja na tim predmetima osiguranja nema općih pravila.

Međutim, postoji pravilo iz čl. 295/4. OZ/10³⁵ o «odgovarajućoj primjeni odredaba ovog odjeljka» koje određuje da se «odredbe ovoga odjeljka o osiguranju na nekretnini na odgovarajući način primjenjuju i na druge predmete osiguranja na kojima se prava stječu upisom u javne upisnike u kojima se ti predmeti vode». Pravilo govori o «predmetima osiguranja na kojima se prava stječu upisom u javne upisnike u kojima se ti predmeti vode». Takva javna evidencija, kada je riječ o pokretninama, je npr. Evidencija motornih vozila Ministarstva unutrašnjih poslova (v. čl. 19. Pravilnika o registraciji i označavanju vozila).³⁶ Zato, neprijeporno, kada je riječ o motornim vozilima i pretpostavkama za osnivanje osiguranja na toj podvrsti pokretnina na odgovarajući način treba primijeniti sve isto ono što je određeno i za nekretnine. No što s onim podvrstama pokretnina za koje ne postoje «javni upisnici u kojima se ti predmeti vode». USJBO, naime, nije takva vrsta javne evidencije. On nije «javni upisnik u kojima se predmeti vode». Kako je višekratno isticano, USJBO je registar «tereta» na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja (čl. 6. ZU-a) i to samo onih koja se ne upisuju u neku drugu javnu evidenciju. Tako se čini da se pravilo iz čl. 295/4. OZ/10 (čl. 278/4. OZ-a) o «odgovarajućoj primjeni» ne bi moglo primijeniti. Logika stvari, međutim, ne dopušta zaključiti da su predviđene drugačije pretpostavke za osnivanje osiguranja, odnosno način osnivanja za «predmete osiguranja (pokretnine) na kojima se prava stječu upisom u javne upisnike u kojima se ti predmeti vode» i za «pokretnine za koje se prijenos prava vlasništva radi osiguranja ne upisuju u neku drugu javnu knjigu (čl. 6/0/3. i. 4. ZU)». Posebno je pri tomu pitanje konstitutivnosti upisa u USJBO. Postoji konsenzus da je upis u USJBO konstitutivan kada se osiguranje njime osniva. To je slučaj kada se ne upisuje u neki drugi javni registar. Međutim, nema zapreke da se i za pokretnine za koje se vode javne evidencije (pa je time i fiducijarno osiguranje konstitutivno osnovano upisom u taj drugi registar) ne izvrši upis u USJBO. No takav je upis samo deklaracija činjenice već osnovanog osiguranja.

Poseban režim za pojedine podvrste određene vrste predmeta osiguranja postoji i u pravilima iz st. 1-2., čl. 295. OZ/10.³⁷ Pored lapsusa (jer je u tekstu zaostala «stara»

u kojem će se naznačiti sud koji objavljuje oglas, broj predmeta, stranke, nekretnine ili pokretnine na kojima je preneseno vlasništvo, odnosno prava koja su prenesena te obavijest da je prijenos obavljen radi osiguranja. Nekretnine, pokretnine odnosno prava označit će se tako da se bez teškoća može utvrditi njihova istovjetnost.»

35 Predmetna je odredba jednaka onoj iz ranijeg čl. 278/4. OZ-a.

36 Narodne novine br. 151/08, 89/10 i 104/10.

37 St. 1.-2., čl. 295. OZ/10 glase: «Odredbe ovoga odjeljka na odgovarajući se način primjenjuju i na prijenos dionica koje nisu ubilježene na računima kod Središnje depozitarne agencije, udjela odnosno poslovnih udjela u trgovačkom društvu (st. 1.). Dionica iz st. 1., udio ili poslovni udio prenose se sklapanjem sporazuma iz čl. 279/1. O svakom prijenosu sud će bez odgode obavijestiti trgovačko društvo, odnosno agenciju radi provedbe prijenosa u odgovarajućim knjigama, odnosno računima, uza zabilježbu da je prijenos obavljen radi osiguranja (st. 2.).» Riječ je o potpuno jednakim pravilima kao i onima iz st. 1.-2. čl. 278. OZ-a uz potrebnu renumeraciju koji glase: «Odredbe ovoga Odjeljka na odgovarajući se način primjenjuju i na prijenos dionica koje nisu ubilježene na računima kod Središnje depozitarne agencije, udjela odnosno poslovnih udjela u trgovačkom društvu (st. 1.). Dionica iz st. 1., udio ili poslovni udio prenose se sklapanjem sporazuma iz čl. 274/1. O svakom prijenosu sud

Središnja depozitarna agencija, treba: Središnje klirinško depozitarno društvo), u pravilima je «zaostalo» i staro uređenje načina osnivanja (stjecanja) osiguranja na dionicama koje nisu ubilježene na računima kod Središnjega klirinškoga depozitarnog društva, udjela, odnosno poslovnih udjela u trgovačkom društvu kao podvrsta imovinskih prava kao predmeta osiguranja. Ova su pravila derogirana stupanjem na snagu ZU-a.³⁸ Međutim, i dalje se u st. 2. («novog» članka, kao što je bio slučaj i u «starom») određuje da se dionice koje nisu ubilježene na računima kod Središnje depozitarne agencije, udio ili poslovni udio prenose sklapanjem sporazuma iz čl. 279/1. OZ/10 (čl. 274/1. OZ-a). To određuje da je o svakom prijenosu sud bez odgode dužan obavijestiti trgovačko društvo, odnosno agenciju radi provedbe prijenosa u odgovarajućim knjigama, odnosno računima, uza zabilježbu da je prijenos obavljen radi osiguranja. Izgleda da su zanearena pravila iz čl. 43. ZU-a, posebno njegovog st. 4. prema kojem se kod osiguranja prijenosom prava smatra da je prijenos prava obavljen upisom u Upisnik te čl. 18. ZU-a koji uređuje «učinke upisa prijenosa prava vlasništva dionica, udjela i poslovnih udjela» određujući u st. 1. da se «smatra da je prijenos prava vlasništva dionica, udjela i poslovnih udjela obavljen radi osiguranja u vrijeme (dan, sat i minutu) kad je prijedlog za upis prijenosa podnesen Službi upisa».

Sve su ovo odredbe koje uređuju sudsko fiducijarno osiguranje. Kada je riječ o javnobilježničkom osiguranju, «novi» je čl. 296. OZ/10 jednak «starom» čl. 279. OZ-a (uz nužnu renumeraciju). Trpi iznesene primjedbe. No barem se, za razliku od pravila sudskoga i javnobilježničkoga dobrovoljnoga založnog prava ne čini razlika u odnosu na način osnivanja između tih podvrsta osiguranja.

IV. Zaključak

U radu je analizirano hoće li stupanje na snagu novih ovršnih pravila (pravila osiguranja), koja uređuju osiguranja tražbina dobrovoljnim sudskim i javnobilježničkim založnim pravom na temelju sporazuma stranaka i sudskim i javnobilježničkim osiguranjem prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava (fiducijarnim osiguranjem), kada je riječ o pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja, derogirati pravila ZU-a o načinu osnivanja (stjecanja) tih osiguranja primjenom pravila lex posteriori derogat legi priori.

Prije no što se izlože zaključci do kojih je analiza dovela, prijeko je potrebno naglasiti da primjenu pravila ZU-a o načinu osnivanja osiguranja (kao i uopće) valja promatrati i kroz pravilo o pravnom učinku posebnih pravila prema kojem lex specialis derogat legi generali. Primjena tog pravila dovodi do zaključka da posebna pravila iz ZU-a, koja uređuju modus osnivanja predmetnih osiguranja na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima

će bez odgode obavijestiti trgovačko društvo, odnosno agenciju radi provedbe prijenosa u odgovarajućim knjigama, odnosno računima, uza zabilježbu da je prijenos obavljen radi osiguranja (st. 2.).»

38 Tako i DIKA, M., Upisivanje sudskih i javnobilježničkih dobrovoljnih založnih prava i fiducijarnih osiguranja u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima, u: BENC, et al., Registar., str. 44., bilješka 7.

osiguranja kao konstitutivni upis u USJBO, imaju prednost pred ovršnim pravilima (pravilima osiguranja).

Kako je, međutim, riječ o pitanju koje može imati veliko praktično značenje, korisno je ukloniti svaku dvojbu pa bi pro futuro bilo dobro:

a) Kada je riječ o osnivanju dobrovoljnoga sudskoga i javnobilježničkoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja, novim ovršnim pravilima (pravilima osiguranja) treba ostvariti potrebnu interakciju s pravilima iz čl. 41. ZU-a, posebno iz st. 3. predmetnog članka u kojem se određuje da sud u rješenju o osiguranju određuje da se založno pravo na predmetu osiguranja stječe upisom u Upisnik.

U ovom pravcu valjalo bi razmisliti o sadržaju čl. 267/1.

OZ/10 koji uređuje sadržaj sporazuma o osiguranju, odnosno čl. 269. OZ/10 kojim se predviđa da će sud rješenjem na temelju sporazuma odrediti mjere osiguranja iz čl.

266/0/3-11. OZ/10, a u kojem su uredene radnje kojim se provodi osiguranje, kada je riječ o pokretninama i imovinskim pravima.

Takoder, koristilo bi vidjeti što s diferencijacijom koja se između sudskoga i javnobilježničkoga dobrovoljnoga založnog prava na temelju sporazuma stranaka na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja javlja primjenom odredbe čl. 274. OZ/10.

b) Kada je riječ o osnivanju sudskoga i javnobilježničkog osiguranja prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava (fiducijarnom osiguranju) na pokretninama i imovinskim pravima kao predmetima osiguranja potrebno je nova ovršna pravila (pravila osiguranja) dovesti u korelaciju s odredbama čl. 43/3. i 4. ZU-a prema kojima predlagatelj osiguranja vlasništvo pokretnine stječe upisom u Upisnik, odnosno smatra se da je prijenos prava obavljen upisom u Upisnik.

U ovom pravcu bilo bi korisno razmisliti o intervenciji u čl. 295. OZ/10. Valja na odgovarajući način prilagoditi i sadržaj čl. 296. OZ/10 koji uređuje javnobilježničko osiguranje određujući odgovarajuću primjenu odredbi o sudskom osiguranju.

Ljiljana Vodopija Čengić,
javni bilježnik u Zagrebu

Sunčica Gložinić,
javnobilježnički prisjednik u uredu Jagode Vajdić Sevšek, javnog bilježnika u Varaždinu

Tihana Sudar,
javnobilježnički savjetnik u uredu Duška Sudara, javnog bilježnika u Zagrebu

Javno bilježništvo i vođenje registara Hrvatske javnobilježničke komore

Primjer „Vorsorgevollmacht“ u SR Njemačkoj

Uvod

Tema ovog rada je razmatranje uvođenja instituta „anticipiranih punomoći“ i „anticipiranih naredbi“ u pravni sustav RH i osnivanje odgovarajućeg registra koji bi, po uzoru na njemački model „Vorsorgevollmacht“, vodila Hrvatska javnobilježnička komora.

Na samom početku potrebno je pojasniti da institut *anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi*¹ ne postoji u hrvatskom zakonodavstvu² u obliku i sadržaju o kojem će se ovdje govoriti, za razliku od velikog broja europskih zemalja, posebno zemalja common law sustava u kojima je uvriježen i tradicionalno u širokoj upotrebi.

Iako će se kroz čitav tekst provlačiti oba pojma, anticipirane punomoći i anticipirane naredbe, naglasak u ovom radu daje se pravnom institutu anticipiranih punomoći, pri čemu se navode osnovne razlike između anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi. Pretpostavka za osnivanje tog registra u Republici Hrvatskoj je uvođenje samog instituta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi u hrvatski pravni sustav, bilo izmjenama Obiteljskog zakona u dijelu koji se odnosi na poslove skrbništva³, bilo izmjenama Zakona o

zdravstvenoj zaštiti⁴, Zakona o zaštiti prava pacijenata⁵ ili pak donošenjem novog zakona. Rješenja europskih zemalja su raznolika:

1. FINSKA je, primjerice, donijela poseban Zakon o anticipiranim punomoćima, engl.: „Act on continuing powers of attorney“ Nr. 648 of Statutes, 25 May 2007⁶.
2. AUSTRIJA je mijenjala Zakon o pravima skrbnika iz 2006. godine koji je stupio na snagu 1. srpnja 2007.
3. ŠVEDSKA je pripremila 2004. godine prijedlog novog zakona (SOU 2004:112) koji se temelji na načelima sadržanim u Preporuci Vijeća Europe CM/Rec (2009) 11 o načelima koja se odnose na trajne punomoći i anticipirane naredbe (dalje u tekstu: Preporuka VE iz (2009). Zakon, međutim, još nije usvojen. Prema dostupnim informacijama, u proljeće 2011. godine očekuje se odluka Vlade hoće li se donijeti novi zakon ili mijenjati neki od postojećih propisa.
4. ITALIJA je 2004. godine izmijenila Gradanski zakonik (Codice Civile) u dijelu koji se odnosi na odredbe o zaštiti odraslih.⁷
5. ŠPANJOLSKA- Ley 41/2003 de 18 de noviembre de proteccion patrimonial de las personas con discapacidad – novom odredbom članka 1732 stvorene su pretpostavke za davanje anticipiranih punomoći.⁸
6. FRANCUSKA je u ožujku 2007. izmijenila Gradanski

1 Prijevod je preuzet iz doktorske disertacije Ivane Milas Klarić: Pravni status skrbnika kao jamstvo zaštite prava odraslih, Zagreb, 2009., str. 29. U tekstu se na pojedinim mjestima, kada se govori finskom primjeru za engleski termin „continuing powers of attorney“ koriste dva prijevoda: trajna punomoć i anticipirana punomoć. Teško je odlučiti koji bi bio primjereniji prijevod, budući da oba odražavaju smisao i suštinu samog instituta. S jedne strane, pojam „anticipirana punomoć“ označuje punomoć za neku buduću radnju ili događaj koji će se predvidljivo dogoditi u budućnosti, uslijed čega davatelj pomoći želi imenovati osobu od povjerenja koja će poduzimati određene pravne radnje i štiti njegova prava i interese, poštujući volju pojedinca da tu funkciju ne preuzme sud ili nadležno upravno tijelo imenovanjem treće, njemu nepoznate osobe. S druge strane, pojam „trajna punomoć“ odnosi se na punomoć koja s gledišta vremenskog trajanja nije ograničena (iako to može biti) i to upravo činjenicom ponovnog oporavka, odnosno uspostavljanjem prijašnjeg stanja davatelja punomoći.

2 Ipak bi se moglo reći da se u pojedinim pravnim područjima mogu pronaći očitovanja volje koja imaju sličnosti s institutom anticipiranih naredbi, dok bi se elementi instituta anticipiranih punomoći mogli prepoznati u ugovorima o doživotnom uzdržavanju i ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju, koji su regulirani Zakonom o obveznim odnosima, o čemu će više biti riječi u nastavku ovog rada.

3 Čl. 149.-čl. 205 Obiteljskog zakona (NN br: 116/03, 17/04, 136/04, 107/07)

4 N.N. br: 150/08 i 155/09

5 N.N. br: 169/04

6 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070648>

7 U Italiji je izmijenjen Gradanski zakonik (Codice Civile) kao Zakon 604 (siječanj 2004), koji je unio velike promjene u sustav podrške odraslih nesposobnih osoba. Zakon omogućuje pojedincima da imenuju osobu (supporter) ili osobe koje će u budućnosti poduzimati određene radnje, te navesti za koja područja će imati ovlast za poduzimanje radnji. Ovakve ovlasti stupaju na snagu kad osobu koja će davati podršku nesposobnoj odrasloj osobi imenuje sudac odlukom, koja se odmah primjenjuje (has immediate effect)- izvor: Meeting Report od 7. travnja 2008 broj dokumenta: CJ-FA-GT2 (2008) 4, str. 4.

8 Španjolska je pripremala novi nacrt zakona. Prema postojećem zakonu iz 2003. anticipirane punomoći mogu se dati samo za poslove upravljanja imovinom. Punomoć nastaje uz pomoć javnog bilježnika. Ako sud donese odluku o gubitku poslovne sposobnosti za neku osobu, ta odluka ne mora utjecati na prestanak važenja anticipirane punomoći - izvor: Meeting Report od 7. travnja 2008., broj dokumenta: CJ-FA-GT2 (2008) 4.

zakonik i uvela institut „anticipiranih punomoći“. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2009.⁹

7. ŠKOTSKA je 2000. godine donijela novi Zakon (The Adult with Incapacity Act).

Odgovor na pitanje kojim putem bi trebala krenuti Hrvatska, nije jednostavan. U izboru najboljeg rješenja važno je voditi računa o pravnoj tradiciji, iskustvima drugih država posebno nama bliskoga pravnoga kruga kao što su Njemačka i Austrija, kao i općeprihvaćenim pravnim standardima i načelima, posebno onim sadržanim u Preporukama Vijeća Europe (VE) iz 1999. i 2009. godine, o kojima će biti više riječi u nastavku teksta.

1. POJAM ANTICIPIRANIH NAREDBI I ANTICIPIRANIH PUNOMOĆI U HRVATSKOME PRAVNOM SUSTAVU

Pojam anticipiranih naredbi u hrvatskom se pravu, dakle, ne javlja u obliku i sadržaju u kojem se pojavljuje u pravnoj teoriji i praksi drugih država (Njemačka, Austrija, Danska, Norveška, Švedska, Finska, Australija, SAD, Engleska, Škotska, Kanada), ali se u pravnoj regulativi iz područja zdravstva mogu pronaći očitovanja volje koja imaju sličnosti s institutom anticipiranih naredbi. Tako npr. Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja¹⁰ propisuje da se „dijelovi ljudskog tijela s umrle osobe smiju uzeti radi presađivanja samo ako se darivatelj za života nije tome u pisanom obliku protivio“¹¹, gdje bi takva pisana izjava predstavljala oblik anticipirane naredbe s obzirom da sadrži elemente koji su karakteristični za anticipirane naredbe.¹² Prije svega, radi se o izjavi koja je dana unaprijed, za života izjavitelja, u trenutku kada je izjavitelj sposoban za pravno relevantno očitovanje volje i zaštitu svojih interesa, a za budući slučaj, odnosno nakon što postane nesposoban za samostalno odlučivanje. U slučaju nepostojanja takve izjave, presumira se da je umrla osoba za života pristala na presađivanje. Bez obzira na dvojbenost ove odredbe s obzirom da zakonodavac njome presumira sadržaj volje umrlog, što je u suprotnosti s definicijom i značajem instituta anticipiranih naredbi kao izraza osobne, individualne volje svakog pojedinca, ipak se radi o odredbi koja, u širem smislu, predstavlja anticipiranu naredbu.

Pojam anticipiranih punomoći kojima se imenuje određena osoba kao opunomoćenik koji će, za slučaj nesposobnosti opunomoćitelja, davati pravno relevantne izjave u ime opunomoćitelja (koje se mogu odnositi na vrste liječenja u slučaju bolesti opunomoćitelja, isključivanja aparata za umjetno održavanje na životu i sl.) te poduzimati pravne i druge radnje (raspolagati imovinom opunomoćitelja: novčanim sredstvima i nekretninama; preuzimati osobnu poštu, i sl.) u ime i za račun opunomoćitelja, također nije ureden u hrvatskom pravnom sustavu kao poseban institut, iako se elementi tog instituta

9 U Francuskoj se pravni institut „anticipiranih punomoći“ temelji na građansko-pravnom konceptu, a nastaje u formi ugovora između opunomoćitelja i opunomoćenika, uz pomoć javnog bilježnika ili odvjetnika. Punomoć stupa na snagu nakon što liječnik izda potvrdu o nesposobnosti opunomoćitelja. Francuski zakonodavac nije predvidio osnivanje registra ovakvih punomoći, no svaka osoba koja sumnja na zlouporabu može se obratiti sudu - izvor: Meeting Report od 7. travnja 2008 broj dokumenta: CJ-FA-GT2 (2008) 4, str. 4.

10 NN br. 177/2004.

11 Čl. 22. Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja (NN br. 177/2004)

12 Više o ovome u kritičnom osvrtu doktorske disertacije Ivane Milas Klarić: „Pravni status skrbnika kao jamstvo zaštite ljudskih prava odraslih, Zagreb, 2009., str. 33-38.

mogu pronaći u ugovorima o doživotnom uzdržavanju i ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju, koji su regulirani Zakonom o obveznim odnosima¹³. Samim ugovorom primatelj uzdržavanja određuje osobu, davatelja uzdržavanja, koja će brinuti o njemu u slučaju da sam više neće biti u mogućnosti obavljati određene poslove i samostalno živjeti. Tu se definitivno ne radi o anticipiranoj punomoći jer predmetnim ugovorom davatelj uzdržavanja nije ovlašten davati pravno relevantne izjave i poduzimati pravno relevantne radnje u ime primatelja uzdržavanja ako on postane nesposoban za odlučivanje, već se u tom slučaju primatelju uzdržavanja imenuje skrbnik sukladno Obiteljskom zakonu¹⁴. No u ugovoru se navode obveze davatelja uzdržavanja koje određuju sami ugovaratelji, a neke od tih obveza sadržajno, u širem tumačenju, mogu predstavljati oblik anticipirane punomoći ili anticipirane naredbe. Iako navedeni ugovori sadrže elemente instituta anticipiranih punomoći, oni prema sadašnjim odredbama

Obiteljskog zakona ne mogu biti baza za uvođenje instituta anticipiranih punomoći u hrvatski pravni poredak bez korijenite izmjene Obiteljskog zakona, poglavito njegovih odredaba o imenovanju skrbnika osobi koja postane nesposobna za odlučivanje. To se prije svega odnosi na odredbu čl. 175. Obiteljskog zakona koja propisuje da osoba, s kojom je štićenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju ili s čijim je bračnim drugom štićenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju, ne može biti skrbnik, što znači da anticipirane punomoći ne mogu biti dio ugovora o doživotnom uzdržavanju, s obzirom da temeljem njih opunomoćenik ima sadržajno jednake ili slične ovlasti koje ima i skrbnik te u načelu, iako opunomoćenik, on ima funkciju skrbnika. Kod instituta anticipiranih naredbi nema nikakve zapreke da u tom smislu budu sastavni dio ugovora o doživotnom uzdržavanju.

2. RAZLOZI ZA UVOĐENJE OVOG INSTITUTA U PRAVNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Uvođenje pravnih instituta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi u pravni sustav Republike Hrvatske značio bi daljnji doprinos jačanju zaštite ljudskih prava, kojoj Republika Hrvatska obraća posebnu pozornost. Uvođenje ovoga pravnog instituta u pravni sustav Republike Hrvatske značilo bi i promicanje načela „samo-određenja“ pojedinca, a što bi posljedično ojačalo položaj i prava odraslih osoba koji imaju određeni oblik nesposobnosti¹⁵. Samoodređenje je jedno od načela na kojem se temelji i Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom, koja je u odnosu na RH stupila na snagu 3. svibnja 2008. (NN-MU 3/08). Budući da se novom Preporukom VE iz 2009. nadopunjuje prethodna Preporuka VE iz 1999. godine, promicanje načela samoodređenja pojedinca dobiva veće značenje.

Uvođenjem instituta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi, Republika Hrvatska svrstala bi se u krug zemalja-članica VE koje su u svoja zakonodavstva u manjoj ili

13 NN br. 35/05 i 41/08.

14 NN br. 116/2003

15 Nesposobne odrasle osobe (adults with incapacity).

većoj mjeri „prenijele“ temeljne standarde sadržane u Preporuci VE iz 2009.¹⁶

Činjenica je da na razini Europe jača trend širenja instituta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi u odnosu na javne mjere zaštite (imenovanje skrbnika osobama ograničene poslovne sposobnosti u sudskom ili upravnom postupku).

Tradicionalno, mogućnost odlučivanja o vlastitim pravima i interesima povezuje se s pravnim institutom poslovne sposobnosti. Ukoliko neka osoba nema poslovne sposobnosti ili nije sposobna zbog bolesti ili nekoga drugog razloga poduzimati određene poslove ili štiti svoje interese, privremeno ili trajno, takvu osobu zastupa zakonski zastupnik ili se takvoj osobi dodjeljuje skrbnik. Zakonodavstva koja poznaju pravni institut anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi su zemlje common law sustava¹⁷, ali i zemlje kontinentalnoga pravnoga kruga, kao što su SR Njemačka, Austrija, Francuska Belgija, Finska, Španjolska Italija, Mađarska i Rumunjska, dok su neke u postupku usvajanja relevantnih zakona npr. Švedska. Činjenica da je osoba imenovala opunomoćenika za neki budući slučaj kada neće biti sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima, isključuje potrebu istodobnog imenovanja skrbnika u okviru redovnoga sudskoga ili upravnog postupka od strane nadležnoga državnog tijela. Volja pojedinca utemeljena na načelu samoodređenja na ovaj način u potpunosti se poštuje.

Institut anticipirane punomoći čini se korisnim pravnim sredstvom, kako za samog pojedinca koji osobno prema vlastitom izboru i uz puno poštivanje načela samoodređenja, bira osobu ili osobe opunomoćenika, tako i za državu koja se dijelom rasterećuje vođenja postupaka (sudskih ili upravnih) stavljanja pod skrbništvo osoba koje nisu u stanju brinuti se o svojim pravima i interesima, što je u konačnici i rasterećenje za državni proračun.

3. OSNOVNA NAČELA IZ PREPORUKE VIJEĆA EUROPE O NAČELIMA KOJA SE ODOSE NA TRAJNE PUNOMOĆI I ANTICIPIRANE NAREDBE

Činjenica je da stanovništvo europskih država postaje u prosjeku sve starije, ali i sve mobilnije. Proces globalizacije s kojim smo suočeni omogućuje slobodan protok ljudi, dobara, usluga i kapitala unutar Europske unije. S obzirom da stanovništvo starije dobi danas živi u prosjeku duže i da je mobilnije, upravo ovoj populaciji omogućuje se promjena prebivališta i preseljenja unutar europskog prostora u državu koja nije i država njegova / njezina državljanstva (valja naglasiti da osim starijih osoba anticipirane punomoći može dati svatko, bez obzira

¹⁶ Pravo na samoodređenje pojedinca, odnosno pravo pojedinca da o pojedinim aspektima svojega privatnog života odlučuje sam, bez intervencije tijela vlasti, ili barem da ta intervencija bude svedena na najmanju mjeru, proizlazi iz čl. 8. stavka 2. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda koji kaže: „Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih“.

Svoj stav o načelu samoodređenja u kontekstu osoba bez sposobnosti dao je i Europski sud za prava čovjeka u presudi **SHTUKATUROV v. Rusija (Application no. 44009/05)**, pozivajući se na Preporuku VE (99) 4 Vijeća ministara VE o pravnoj zaštiti odraslih osoba bez sposobnosti, koju smatra „zajedničkim Europskim standardom u ovom području“.

¹⁷ SAD, Kanada, Australija, Wales i Škotska, Irska

na dob, pod pretpostavkom da ispunjava opće načelo poslovne sposobnosti).

Prepoznajući potrebu za cjelovitijom zaštitom osoba starije dobi, VE je 1999. godine usvojilo Preporuku R(99) 4 o pravnoj zaštiti odraslih nesposobnih osoba¹⁸ (dalje u tekstu: „Preporuka VE iz 1999.“) koja se između ostalog bavi i pitanjem anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi. Pitanje zaštite odraslih osoba i fenomen mobilnosti ove kategorije stanovništva jedan je od razloga usvajanja Haške konvencije o međunarodnoj zaštiti odraslih¹⁹ koja je stupila na snagu 1. siječnja 2009.²⁰ Konvencija u člancima 15.²¹ 16.²² i 38.²³ sadrži odredbe međunarodnoga privatnog prava koje se odnose na anticipirane punomoći²⁴, slijedom čega bi pored uvođenja pravnih instituta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi valjalo razmisliti i o pristupanju Republike Hrvatske ovome međunarodnopravnom dokumentu. Razmatrajući potrebu unaprjeđenja spomenute Preporuke VE iz 1999. ili izradu novoga međunarodnog ugovora, Vijeće Europe je odlučilo pristupiti daljnjoj nadogradnji Preporuke iz 1999., što je rezultiralo usvajanjem nove Preporuke VE CM/Rec (2009) 11 o načelima koja se odnose na trajne punomoći i anticipirane naredbe²⁵, koju je usvojilo Vijeće ministara 9. prosinca 2009. Analizirajući, za potrebe ovog rada, načela iz Preporuke VE iz 2009.

¹⁸ Recommendation No. R (99) 4 on Principles concerning the legal protection of incapable adults.

¹⁹ Hague Convention of 13 January 2000 on the International Protection of Adults – <http://www.hcch.net/index.en.php?act=conventions.status.cid=71>
²⁰ Stranke konvencije su: Grčka, Švicarska, Velika Britanija i Francuska koja je posljednja položila instrument o ratifikaciji i time omogućila njezino stupanje na snagu. Republika Hrvatska za sada nije pristupila ovom međunarodnom ugovoru.

21 Article 15

(1) The existence, extent, modification and extinction of powers of representation granted by an adult, either under an agreement or by a unilateral act, to be exercised when such adult is not in a position to protect his or her interests, are governed by the law of the State of the adult's habitual residence at the time of the agreement or act, unless one of the laws mentioned in paragraph 2 has been designated expressly in writing.

(2) The States whose laws may be designated are –

- a) a State of which the adult is a national;
- b) the State of a former habitual residence of the adult;
- c) a State in which property of the adult is located, with respect to that property.

(3) The manner of exercise of such powers of representation is governed by the law of the State in which they are exercised.

22 Article 16

Where powers of representation referred to in Article 15 are not exercised in a manner sufficient to guarantee the protection of the person or property of the adult, they may be withdrawn or modified by measures taken by an authority having jurisdiction under the Convention. Where such powers of representation are withdrawn or modified, the law referred to in Article 15 should be taken into consideration to the extent possible.

23 Article 38

(1) The authorities of the Contracting State where a measure of protection has been taken or a power of representation confirmed may deliver to the person entrusted with protection of the adult's person or property, on request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred.

(2) The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person as of the date of the certificate, in the absence of proof to the contrary.

(3) Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

²⁴ Report of the 4th meeting in 2008 of the CJ-FA-GT2 – dokument CJ-FA-GT2 (2008) 20, str. 21.

²⁵ Recommendation CM/Rec (2009) 11 on principles concerning continuing powers of attorney and advance directives for incapacity – <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1563397&Site=CM>

kao i zakonodavna rješenja europskih zemalja²⁶, može se zaključiti da su gotovo sva ta načela u manjoj ili većoj mjeri ugrađena u nacionalna zakonodavstva europskih zemalja, koje su u svoje pravne sustave uvele anticipirane punomoći i anticipirane naredbe.

Stoga, radi lakšeg razumijevanja koncepta anticipiranih punomoći i anticipiranih naredbi, u nastavku navodimo osnovna načela, a negdje i detaljnije obrazložimo pojedina od njih, s ciljem da posluže kao putokaz nekim budućim zakonskim rješenjima u hrvatskom pravu.

1. NAČELO

PROMICANJE „SAMO-ODREĐENJA“

2. NAČELO

DEFINICIJE TEMELJNIH POJMOVA ANTICIPIRANA PUNOMOĆ (*engl. continuing power of attorney*)

Kao što je u uvodnom dijelu navedeno, u ovom radu koristi se prijevod „anticipirane punomoći“, no jednako tako prijevod bi mogao biti i „trajne punomoći“. Analizirajući rješenja pojedinih europskih država može se zaključiti da različita zakonodavstva koriste slične pojmove koji se ipak mogu sadržajno razlikovati: npr. Engleska i Wales zamijenili su pojam „enduring power of attorney“, s pojmom „lasting power of attorney“, Škotska koristi pojam „Continuing power of attorney“, Njemačka ima pojam „Vorsorgevollmacht (punomoć za slučaj skrbi), Betreuungsvollmacht (imenovanje skrbnika u punomoći), „Patientenverfügung“ (raspolaganje pacijenta) Austrija koristi pojmove „Vorsorgevollmacht“ (punomoć za slučaj skrbi) „Sachwalterverfügung“ (imenovanje skrbnika) „Patientenverfügungen (raspolaganje pacijenta)“, „Beachtliche Patientenverfügungen (raspolaganja pacijenata u obliku želja i uputa)“, „Verbindliche Patientenverfügungen (obvezujuća formalna raspolaganja pacijenata“, u Švicarskoj se rabi pojam „Vorsorgeauftrag (nalog za slučaj skrbi)“, u Francuskoj „mandat de protection future“, u zakonskom prijedlozima Norveške i Švedske koristi se pojam „future power of attorney“, a u Finskoj je u uporabi pojam „trajna punomoć“ (fin. Edunvalvontavaltu-utus), eng. continuing power of attorney.

OPUNOMOĆITELJ – osoba koja daje punomoć (grantor, the principal, the donor, the appointer).

OPUNOMOĆENIK – osoba kojoj se daje punomoć (attorney, agent, the donee, the appointee).

STUPANJE NA SNAGU – označava trenutak od kad se počinje primjenjivati anticipirana punomoć, a opunomoćenik poduzimati pravne radnje sadržane u punomoći u ime i za račun opunomoćitelja.

ANTICIPIRANE NAREDBE (advance directives) – institut sličan anticipiranoj punomoći, koji se također temelji na poštovanju načela samoodređenja pojedinca, no za razliku od anticipiranih punomoći radi se o naredbi koju pojedinac daje u trenutku kada je potpuno sposoban, cilj koje je dati obvezujuće upute ili instrukcije ili izraziti želje

o pitanjima vezanim za njegovo zdravlje ili liječenje, za slučaj buduće nesposobnosti. Radi se o jednostranim aktima pojedinaca²⁷. Nacionalna zakonodavstva za spomenuti termin uobičajeno koriste „living wills“. Važno je napomenuti da se institut anticipiranih naredbi može odnositi, kako na obvezujuće izjave (npr. izjava osobe da se u slučaju pogoršanja zdravstvenog stanja odriče prava na određeni zdravstveni tretman ili zahvat), tako i na želje (glede određenoga medicinskog zahvata). Anticipirane naredbe, kao jednostrane izjave volje, opunomoćitelji primarno namjenjuju osoblju zdravstvenih ustanova, socijalnim radnicima, skrbnicima imenovanim na temelju zakona u postupku pred nadležnim tijelima i punomoćnicima na temelju anticipiranih punomoći, kako bi u određenim situacijama mogle pravilno postupiti poštujući volju njihova davatelja.

SPOSOBNOST (capacity) – termin koji se odnosi na sposobnost pojedinca da u trenutku kada daje anticipiranu punomoć mora biti sposoban, odnosno mora svojom voljom i svjesno odrediti opunomoćenika, shvatiti da će jednom kada ne bude više sposoban odluke umjesto njega donositi opunomoćenik, da se dokument kojim se anticipirana punomoć daje, može opozvati bez intervencije suda.

NESPOSOBNE ODRASLE OSOBE (adults with incapacity).

Ovaj termin ne odnosi se na klasičan primjer poslovne nesposobnosti (odnosno gubitka poslovne sposobnosti). Nesposobnost, u kontekstu ovoga pravnog instituta, mora biti privremena, a opunomoćitelj se mora moći oporaviti. Nesposobnost može biti i djelomična, pri čemu je važno ustanoviti je li takve prirode da onemogućuje pojedinca u zaštiti njegovih prava i interesa (npr. da ga onemogućuje da donosi pravno valjane odluke koje se odnose na njegova financijska pitanja (podizanje hipotekarnoga kredita u banci, prihvaćanje položaja založnog dužnika), pitanja osobne prirode (promjena prebivališta), njegovo zdravlje ili liječenje (uzimanje određenog lijeka ili pristanak na određeni medicinski tretman) ili je pak djelomična i takve prirode da onemogućuje osobi shvatiti uvjete davanja, sadržaj, ovlasti i posljedice davanja anticipirane punomoći.

3. NAČELO

SADRŽAJ ANTICIPIRANIH PUNOMOĆI

U nekim europskim zakonodavstvima, koja su nam bila dostupna za izradu ovog rada (u prvom redu austrijsko, njemačko i finsko), sadržaj anticipiranih punomoći obuhvaća samo ekonomska i financijska pitanja pojedinca ili samo pitanja zdravlja ili pak samo pitanja osobne prirode, dok u nekima zakonodavstvima njihov sadržaj može obuhvaćati sva područja zajedno (kao što je to slučaj u SR Njemačkoj).

Anticipirane punomoći mogu se smatrati unilateralnim pravnim poslom, no u nekim zakonodavstvima od samog početka radi se o dvostranom pravnom poslu, odnosno ugovoru između opunomoćitelja (granter, donor) i opunomoćenika (attorney, donee).²⁸

²⁶ Izvor podataka: Nacr Studije o stanju nesposobnih osoba, uzimajući u obzir Preporuku VE iz 1999. koju je pripremila radna skupina CJ-FA Vijeća Europe, a sastavio profesor Svend Danielsen, kao i kasnija izvješća o radu iste radne skupine VE

²⁷ Preporuka VE koristi pojam „author“, Izvješće 4. sastanka u 2008. (CJ-FA-GT2(2008) 20, str. 32.

²⁸ Ovakvo rješenje sadrži finski zakon. Nakon imenovanja opunomoćenik mora potvrditi da se prihvaća te uloge kao i obveza koje proizlaze iz anticipirane punomoći.

Neka zakonodavstva traže da se u samom dokumentu izričito navede da anticipirana punomoć stupa na snagu, odnosno da je trenutkom njezina potpisivanja ili potvrde pred nadležnim tijelom ili upisom (odnosno potvrdom) od strane registarskog tijela stupila na snagu (primjer Finske) i da trenutkom nastupanja okolnosti koje dovode do gubitka sposobnosti opunomoćenika, anticipirana punomoć koja je stupila na snagu, ostaje na snazi. U SR Njemačkoj punomoći stupaju na snagu jednostranom izjavom volje prema opunomoćeniku i njezinom predajom. Tek ako je punomoć predana nije više upitno je li opunomoćenik postao poslovno nesposoban. Kao što je poznato, institut punomoći uobičajeno obuhvaća *ekonomska i financijska* pitanja pojedinca. Anticipirane punomoći, koje se mogu smatrati punomoćima sui generis, mogu obuhvaćati različita područja, primjerice:

- kupnju i prodaju nekretnina;²⁹
- poslove vezane za zasnivanje založnog prava, troškove zakupa ili najma;
- osiguranje, održavanje i popravak nekretnina u vlasništvu opunomoćitelja;
- otvaranje, zatvaranje i obavljanje transakcija na opunomoćiteljevim računima kod banaka;
- pribavljanje informacija o opunomoćiteljevim financijama, davanje suglasnosti trećima za pristup takvim informacijama;
- traženje, primanje i korištenje olakšica, mirovina, naknada i potpora;
- primanje bilo kojeg prihoda ili naknade za račun opunomoćitelja;
- davanje nasljedničkih izjava kojim se opunomoćitelj prihvaća nasljedstva i legata odnosno odriče od toga;
- ulaganja opunomoćiteljeve uštedevine;
- darivanje i primanje dara;
- plaćanje troškova medicinske njege, doma za smještaj, ustanove za njegu;
- podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava na skrb i socijalnu skrb;
- zastupanje opunomoćitelja u nekim sudskim postupcima.

Posljednjih godina uočen je trend proširenja polja primjene anticipiranih punomoći, tako da one osim ekonomskih i financijskih pitanja obuhvaćaju i zdravstvena pitanja i neka pitanja osobne prirode (na primjer poštanski poslovi ili doniranje vlastitih organa), a koje opunomoćenika ovlašćuju da donosi odluke umjesto opunomoćitelja, kao na primjer:

- gdje će i s kime opunomoćitelj živjeti (određivanje uobičajenog boravišta ili prebivališta opunomoćenika);
- sudjelovanje u crkvenim obredima (assessment for and provision of community services);
- ako opunomoćitelj radi, vrsta posla, mjesto rada i poslodavac;
- obrazovanje i usavršavanje;
- u kojim društvenim ili slobodnim aktivnostima će opunomoćitelj sudjelovati;

- pravo na pristup osobnim podacima opunomoćitelja;
- dogovor u ime i za račun opunomoćitelja o potrebnom medicinskom, zubarskom ili okulističkom zahvatu;
- davanje suglasnosti ili uskrata suglasnosti za medicinsko ispitivanje ili zahvat
- suglasnost za socijalnu skrb/brigu;
- pritužbe na brigu/skrb i tretman trećih prema opunomoćeniku.

Neka zakonodavstva razlikuju anticipirane punomoći koje se odnose na ekonomska pitanja i one koje se odnose na osobna pitanja. Kad se radi o osobnim pitanjima obuhvaćenim anticipiranim punomoćima neka zakonodavstva traže da takve punomoći mogu primjenjivati jedino kada nastupi nesposobnost opunomoćitelja, i da traju sve dok traje nesposobnost opunomoćitelja. Nadzor i kontrola nad postupanjem opunomoćenika, tamo gdje postoji, provodi nadležno tijelo različito od onog koje prati provođenje anticipirane punomoći za, primjerice, financijska pitanja. Zakonodavstva mogu neka pitanja osobne prirode u potpunosti isključiti iz područja primjene anticipiranih punomoći, npr. davanje suglasnosti za sklapanje braka, za registriranje istospolne zajednice, usvojenje, priznanje majčinstva ili očinstva, pisanje oporuke, opoziv oporuke, pa čak i neka pitanja iz područja zdravlja pojedinca i medicinskog tretmana. Ako anticipirana punomoć obuhvaća oba područja, ekonomsko i zdravstveno, u slučaju stečaja opunomoćenika ili opunomoćitelja, anticipirana punomoć mogla bi i dalje vrijediti u dijelu koji se odnosi na poduzimanje radnje iz područja zdravstvenih pitanja. Često se nailazi na primjere anticipiranih punomoći koje obuhvaćaju više područja³⁰. Primjerice, tako punomoć za slučaj skrbi u SR Njemačkoj (Vorsorgevollmacht) može sadržavati punomoć u imovinsko-pravnim poslovima, osobnim i ostalim neimovinskim poslovima, te imenovanje skrbnika (Betreuungsverfügung), odnosno raspolaganje pacijenta koje se odnosi na upute vezane uz njegovo liječenje (Patientenverfügung). Ima i argumenata da se umjesto jedne, naprave dvije anticipirane punomoći, jedna za ekonomska i financijska pitanja, a druga za pitanje zdravlja i pitanja osobne prirode. Anticipirane punomoći mogu biti ograničene na točno određena područja i radnje, ili mogu taksativno navesti koja područja se isključuju, i mogu biti ograničena u trajanju.

4. NAČELO IMENOVANJE OPUNOMOĆENIKA

Vrlo je važno pitanje koga davatelj anticipirane punomoći (opunomoćitelj) može imenovati za opunomoćenika. To mora biti osoba koju opunomoćitelj smatra prikladnom za taj posao, osoba od njegova posebnog povjerenja, kojoj vjeruje da će štiti njegove interese i poduzeti potrebne radnje u svrhu zaštite opunomoćiteljevih interesa, osoba koja ima moralni integritet kojim se, primjerice, može suprotstaviti nemoralnim zahtjevima članova obitelji. To može biti obiteljski prijatelj, njegov odvjetnik, javni bilježnik, knjigovoda ili prijatelj. Neka zakonodavstva postavljaju određene kriterije koji se moraju ispuniti da bi osoba mogla biti opunomoćenik, npr. :

²⁹ U njemačkom pravu za raspolaganja nekretninama i primanje potrošačkog zajma traži se javnobilježnička isprava.

³⁰ Primjer je Njemačka i Austrija

- mora biti fizička osoba, ali može biti i pravna;
- mora biti odrasla, poslovno sposobna osoba;
- mora biti osoba protiv koje nije pokrenut stečaj ili osobni bankrot.

Za opunomoćenika koji će provoditi anticipiranu punomoć može se imenovati više osoba, koje djeluju zajedno ili odvojeno npr. svaki skrbi za neko područje pokriveno anticipiranom punomoći (ekonomsko, financijsko, zdravstveno, osobne prirode).

Već je spomenuto da anticipirana punomoć može imati formu ugovora ili može biti jednostrani (unilateralni) pravni posao. Poželjno je da opunomoćenik bude obaviješten o sastavljanju punomoći i da ima određeno vrijeme kako bi mogao razmisliti prihvaća li obveze iz punomoći i da bi se mogao izjasniti prihvaća li imenovanje ili ne. Poželjno je da opunomoćenik potpiše punomoć. Ako se punomoć daje kao jednostrani pravni posao, nakon nastupa nesposobnosti treća osoba može dati punomoć imenovanoj osobi, odnosno opunomoćeniku koji je može prihvatiti, ali i odbiti. Kao unilateralni akt, trenutkom prihvaćanja od strane opunomoćenika anticipirana punomoć postaje ugovor. Posebno je pitanje može li imenovani opunomoćenik prenijeti punomoć na treću osobu. Sama Preporuka VE (2009) o tome ništa ne kaže, no moguće je da zakonodavac načelno riješi ovo pitanje ili da se u samoj punomoći navede može li opunomoćenik, pod kojim pretpostavkama i za koje pravne poslove, prenijeti anticipiranu punomoć na treću osobu.

5. NAČELO OBLIK

Preporuka VE (2009) „preporučuje“ da anticipirana punomoć ima pisani oblik³¹, da je potpisana ili potvrđena od strane opunomoćitelja. Poželjno je da je i datirana. Neka zakonodavstva propisuju da je dovoljno da sam opunomoćitelj sastavi anticipiranu punomoć, osim u točno određenim situacijama kada se zahtijeva oblik koji sastavlja javni bilježnik (npr. kao u Njemačkoj). Rješenja europskih zemalja o ovom se pitanju razlikuju. Kako bi se korisnicima što više pojednostavio postupak davanja punomoći, Škotska, primjerice omogućuje zainteresiranim da na internet stranicama nadležnog tijela (Office of the Public Guardian) dođu do obrazaca koji se mogu popuniti i predati nadležnom tijelu³². Iz Preporuke proizlazi da je profesionalna pomoć javnog bilježnika, odvjetnika ili sudskog savjetnika kod sastavljanja anticipirane punomoći dobrodošla³³, dok se u određenim situacijama može čak postaviti kao kriterij za valjanost dokumenta. Slijedom toga se za određene vrste punomoći (za točno određene, primjerice važne situacije kao što su pitanja vezana za ekonomske ili financijske poslove opunomoćitelja) može tražiti da ih sastave profesionalne osobe (odvjetnici, javni bilježnici ili suci). Ovakav pristup daje dodatnu pravnu sigurnost opunomoćitelju, zbog toga što ga je profesionalna osoba

31 Takvo rješenje ima Finska – internet stranice Ministarstva pravosuđa, <http://www.om.fi/en/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Edunvalvontavaluutus/pagename/esite/Tulosta>

32 <http://www.publicguardian-scotland.gov.uk/whatwedo/sample-power-of-attorney.asp>

<http://www.lawpack.co.uk/WillsAndPowerOfAttorney/product713.asp>

33 Finski zakonodavac dao je mogućnost opunomoćeniku da se za pomoć pri sastavljanju punomoći obrati uredu za pravnu pomoć ili odvjetniku.

propisno upozorila o pravnim posljedicama poduzimanja ovakve radnje i mogućnosti opoziva punomoći³⁴. Neka zakonodavstva prihvaćaju vlastoručno pisane anticipirane punomoći, odnosno dovoljno je da se opunomoćitelj na dokumentu potpiše i ovjeri potpis u prisutnosti svjedoka³⁵. Svjedoci moraju biti neovisni i nepristrani.

Smisao i svrha ovjere i prisutnosti svjedoka jest potvrditi da je opunomoćitelj u trenutku davanja punomoći bio sposoban to učiniti. Svjedoci mogu potvrditi da je opunomoćitelj dobrovoljno potpisao dokument, nakon što mu je pročitano i protumačeno, da nema razloga sumnjati da je opunomoćitelj bio pod nekim pritiskom ili utjecajem, da nije bilo zablude, prisile ili prijevare pri sastavljanju ili potpisivanju dokumenta, odnosno da ne postoje neki drugi razlozi koji bi doveli do ništavnosti punomoći.

Njemački zakonodavac ne traži poseban oblik anticipirane punomoći, osim u slučajevima kada se ona odnosi na neimovinska pitanja. To znači da punomoć može biti i rukom pisana privatna isprava, privatna isprava na kojoj je ovjeren potpis opunomoćenika i javna isprava u obliku javnobilježničkog akta. Argumenti, međutim, govore u prilog javnobilježničkoj ispravi zbog toga što se takvim oblikom jamči točno prenošenje volje opunomoćitelja, veća je dokazna snaga javnobilježničke isprave, a javni bilježnik pri njezinu sastavljanju daje propisna upozorenja strankama i obvezno utvrđuje, u granicama u kojima je to moguće i uobičajeno, poslovnu sposobnost opunomoćitelja.

Austrijski zakonodavac propisuje da opunomoćitelj može sam sastaviti i vlastoručno potpisati punomoć. Ukoliko sam ne sastavi punomoć već je samo potpiše, potrebna su tri svjedoka koja će potvrditi da sadržaj odgovara opunomoćiteljovoj volji. Ako opunomoćitelj ne potpiše ispravu, potrebno je na njoj ovjeriti potpise svjedoka. Punomoć uvijek može biti sastavljena u obliku javnobilježničkog akta.

6. NAČELO OPOZIV

Anticipirane punomoći, bilo jednostrane izjave volje ili dvostrani pravni poslovi, moraju biti opozive. To znači da davatelj punomoći mora imati pravo opozvati anticipiranu punomoć sve dok mu njegovo stanje to dopušta, odnosno sve dok je svjestan i sposoban shvatiti značenje i pravne posljedice davanja i opoziva anticipirane punomoći. Kako utvrditi je li opunomoćitelj sposoban opozvati anticipiranu punomoć, jednako je složeno pitanje kao i utvrditi kriterij za stupanje takve punomoći na snagu. Kako bi se izbjegle pravne praznine zakonodavac bi trebalo postaviti jasne kriterije.

Kod opoziva važno je da je o opozivu obaviješten opunomoćenik, treće osobe koje provode nadzor, a ako se takve punomoći prijavljuju u registre, ovu činjenicu treba zabilježiti u registru.

Njemački zakonodavac, poštujući načelo samoodređenja, traži da opunomoćitelj u svako doba, slobodno može

34 Njemačko zakonodavstvo traži da se anticipirana punomoć za pravne poslove vezane za nekretnine i potrošačko kreditiranje mora sastaviti u obliku javnobilježničke isprave.

35 Finsko zakonodavstvo traži dvoje kvalificiranih svjedoka koji moraju biti istodobno prisutni potpisivanju punomoći ili prilikom davanja izjave opunomoćenika da priznaje potpis na pismenu kao svoj. Prema finskom zakonu, bliski rođak (close relative) ne može biti svjedok. Potpisana punomoć daje se opunomoćeniku odmah ili naknadno na neki prikladan način.

opozvati punomoć, osim kad zbog tjelesnih i/ili duševnih razloga više to nije u stanju učiniti. Opoziv imovinsko-pravnog dijela punomoći dopušten je sve dok postoji poslovna sposobnost, a opoziv neimovinsko-pravnog dijela punomoći (kao i imenovanja skrbnika i raspolaganje pacijenta) dopušten je i ako ne postoji poslovna sposobnost. Poseban oblik opoziva nije propisan. Međutim, opunomoćitelj se mora pobrinuti da iz pravnog prometa povuče izvornike i otpравke punomoći.

7. NAČELO STUPANJE NA SNAGU

Radi zaštite interesa pojedinca koji daje punomoć (opunomoćitelja) i sprječavanja zlouporabe važno je precizno urediti stupanje na snagu anticipiranih punomoći. Radi se o trenutku od kada opunomoćenik počinje poduzimati pravne radnje u ime i za račun opunomoćitelja, sukladno sadržaju navedenom u punomoći. Zakonodavstva različito uređuju način na koji se ustanovljava trenutak nastupanja nesposobnosti opunomoćitelja (to može biti liječnička potvrda³⁶, izjava samog opunomoćenika i dr.). Glede stupanja na snagu anticipirane punomoći moguće su sljedeće situacije:

1. Anticipirana punomoć stupa na snagu u trenutku njezina donošenja i ostaje na snazi u trenutku gubitka sposobnosti opunomoćitelja, slijedom čega posebne odredbe koje bi uređivale pitanje njenih pravnih učinaka od trenutka gubitka sposobnosti opunomoćitelja ne bi bile potrebne. No zakonodavac može tražiti da se činjenica gubitka sposobnosti opunomoćitelja, kao ključni trenutak od kada anticipirana punomoć proizvodi pravne učinke, na određeni način registrira ili notificira, kako bi nadzorni mehanizmi koji prate rad opunomoćenika mogli spriječiti moguće zlouporabe.
2. Ako anticipirana punomoć stupa na snagu u trenutku kada opunomoćitelj postane nesposoban, potrebno je ustanoviti koji je to trenutak kad nastupa nesposobnost³⁷. Tko će to utvrditi, u kojoj formi, po čijem nalogu, zasebna su i složena pitanja koja zakonodavstva različito rješavaju. Zakonodavac može za stupanje na snagu anticipirane punomoći postaviti kao kriterij liječničko mišljenje i nalaz o opunomoćiteljevo nesposobnosti, pri čemu su odredbe o zaštiti privatnosti pojedinca glede bolesti, općeg stanja i potrebnih liječničkih postupaka i njihov opseg dostupnosti javnosti posebno osjetljiva tema. Budući da Preporuka VE (2009) polazi od načela samoodređenja pojedinca, moguće je da sam opunomoćitelj odredi na koji način će se ustanoviti njegova ili njezina nesposobnost: temeljem liječničkog nalaza ili pisanog mišljenja neke treće osobe. Opunomoćitelj bi mogao odrediti da je to posao opunomoćenika, u kojem slučaju opunomoćenik traži liječnički nalaz. O ovoj činjenici opunomoćenik bi trebao izvijestiti užu obitelj, što može biti uređeno zakonom ili u punomoći.

³⁶ Finski zakonodavac zahtijeva da se u registru potvrdi činjenica stupanja na snagu punomoći nakon što se registarskom uredu predoči punomoć i liječnička potvrda o prestanku sposobnosti opunomoćitelja.

³⁷ U Finskoj, kad opunomoćitelj postane nesposoban opunomoćenik se može obratiti uredu za registraciju punomoći (Register Office) s anticipiranim punomoći i liječničkom potvrdom o nesposobnosti i zatražiti da ured potvrdi (confirm) punomoć, pa ona stupa na snagu trenutkom potvrde od strane ureda.

3. Postoji mogućnost da opunomoćitelj u samom dokumentu navede da će treća osoba u pisanom obliku ustanoviti trenutak nastupanja njegove nesposobnosti, uz prilaganje liječničkog mišljenja. Ako opunomoćenik još nije obaviješten o svojem imenovanju, a treća osoba drži punomoć, prije no što je preda opunomoćeniku imat će dužnost ustanoviti nastupanje nesposobnosti opunomoćitelja i na taj način spriječiti moguću zlouporabu ovlasti iz punomoći prije nego što sama punomoć stupi na snagu.

4. Zakonodavac može zahtijevati i da sud ili neko upravno tijelo potvrdi da je punomoć na snazi i da proizvodi pravne učinke, no komparativna analiza zakonskih rješenja ukazuje da to često podrazumijeva postupak registracije. Koje je rješenje glede stupanja na snagu punomoći najprihvatljivije ovisi o cilju koji zakonodavac želi postići, odnosno u kojoj mjeri želi tijela javne vlasti uključiti u ovaj postupak. Veća involviranost tijela javne vlasti znači i duži postupak, dodatni posao i naravno financijsko opterećenje.

Rješenje koje se čini razumnim je da zakonodavac traži liječničku potvrdu o nesposobnosti koju pribavlja treća osoba, temeljem koje će se i formalnopravno moći potvrditi trenutak nastupanja nesposobnosti opunomoćitelja. Na taj način izbjegava se neugodna situacija za opunomoćitelja da saznanja o njegovu zdravstvenom stanju dobivaju treće osobe, protivno njegovoj volji.

U SR Njemačkoj punomoći stupaju na snagu jednostranom izjavom volje prema opunomoćeniku i njezinom predajom osobi opunomoćenika. Punomoći se, u pravilu, formuliraju bezuvjetno. Uređujući odnos opunomoćitelja i opunomoćenika može se urediti u pitanje trenutka nastupanja potrebe skrbi za opunomoćitelja. Takvim formuliranjem anticipirane punomoći, opunomoćenik može djelovati prema trećima bez potrebe dokazivanja nastupanja okolnosti potrebe skrbi. Punomoć može biti i uvjetna, što znači da njeno stupanje na snagu ovisi o tome je li opunomoćitelj postao poslovno nesposoban, odnosno treba li mu skrbnik. Takvim postavljanjem uvjeta mogu se pojaviti problemi, primjerice:

- za koje vrste poslova je moguće priznati djelomičnu poslovnu nesposobnost, a za koje nije;
- sumnja trećih osoba u samu punomoć, s obzirom da nastup uvjeta nije jasno i nedvojbeno dokazan.

Kad je punomoć bezuvjetna predaje se opunomoćeniku tek onda kada nastupi potreba skrbi. Međutim, u slučaju iznenadnog nastupa slučaja potrebe skrbi postoji opasnost da se punomoć ne može više predati ili se ne pronade. U takvoj situaciji opunomoćitelju se može savjetovati da izvornik ili otpравak punomoći preda osobi od povjerenja, odnosno ako se punomoć sastavlja u obliku javnobilježničke isprave, može se dati i uputa javnom bilježniku da izda otpравak punomoći tek kada mu se dokaže poslovna nesposobnost ili potreba skrbništva.

U Republici Austriji moguće su dvije situacije:

1. Punomoć stupa na snagu kada opunomoćitelj izgubi poslovnu sposobnost, sposobnost donošenja odluka ili mogućnost izražavanja u poslovima koje je povjerio

opunomoćeniku. Gubitak sposobnosti dokazuje se liječničkom potvrdom.

2. Punomoć stupa odmah na snagu, a nalozi opunomoćeniku daju se tek za slučaj gubitka poslovne sposobnosti. U ovom slučaju moguće je da osoba daje opunomoćeniku dodatne naloge prije gubitka poslovne sposobnosti. Nije potrebno liječničko mišljenje za utvrđivanje stupanja na snagu. Ako punomoć stupi na snagu, tu činjenicu samo javni bilježnik može registrirati u ÖZW registru. Potvrda o registraciji u obliku izvotka izdaje se opunomoćeniku. Ona se može predočiti trećoj osobi.

8. NAČELO

OVJERA/POTVRDA, REGISTRACIJA I NOTIFIKACIJA/OBAVIJEST

Nacionalna zakonodavstva su na različite načine riješila pitanje ovjere/potvrde anticipirane punomoći, odnosno prijave u određeni registar, obavještanja opunomoćenika o opozivu punomoći i dr. Neovisno o tome kojem zakonskom rješenju se priklonimo kao najboljem, važno je da ono odražava razumnu mjeru između poštivanja načela samoodređenja pojedinca i potrebe određenog stupnja involviranosti tijela javne vlasti. Moguće je da na anticipiranoj punomoći opunomoćitelj samo ovjeri/potvrdi svoj potpis, može to učiniti u prisutnosti svjedoka, može to učiniti u trenutku prijave punomoći u odgovarajući registar. Druga je mogućnost da se ovjera/potvrda obavi u trenutku kada anticipirana punomoć stupa na snagu.

U državama koje imaju institut notarijata, javnim bilježnicima povjereno je izdavanje potvrda o stupanju na snagu anticipirane punomoći nakon što se pribavi dokument (anticipirana punomoć) i liječnička potvrda. Na temelju ovih isprava javni bilježnik potvrđuje anticipiranu punomoć i izdaje je opunomoćeniku. U ovakvim situacijama treće osobe mogu se u potpunosti pouzdati u njenu pravnu valjanost.

U SR Njemačkoj anticipiranu punomoć moguće je povjeriti javnom bilježniku (pretpostavljamo da bi ti u hrvatskom pravu bilo davanje isprave u depozit) koji će je predati opunomoćeniku kada nastupe određeni uvjeti. Ti uvjeti kao i potreba dokazivanja nastupa tih okolnosti (npr. liječnička potvrda) moraju se formulirati što konkretnije u samoj punomoći.

U Republici Austriji stupanje na snagu punomoći može se zabilježiti u registru punomoći. Tu činjenicu samo javni bilježnik može registrirati u ÖZW registru. Potvrda o registraciji u obliku izvotka izdaje se opunomoćeniku. Ona se može predočiti trećoj osobi, npr. banci, kao dokaz pravao valjanog zastupanja.

U onim državama u kojima se anticipirane punomoći registriraju, to može biti dobrovoljno³⁸ ili obvezno³⁹. Registre mogu voditi bilježničke komore ili se registar podatka može nalaziti u središnjoj banci podatka. Registriranje anticipirane punomoći važan je mehanizam procjene njezine valjanosti. Ako je registracija obvezna, anticipirana punomoć ne može proizvoditi pravne učinke niti opunomoćenik može poduzimati pravne radnje, prije no što je ona registrirana pri nadležnom tijelu koje vodi registar. U nekim zakonodavstvima u kojima je propisano

da anticipirane punomoći sastavljaju javni bilježnici ili odvjetnici postoji obveza sastavljača da registrira punomoć pri nadležnom tijelu, ali može se urediti da to učini opunomoćitelj ili osoba opunomoćenika. U nekim zakonodavstvima registracija anticipirane punomoći je dobrovoljna, a stvar je samog opunomoćitelja hoće li je registrirati. Važno je da opunomoćitelj i opunomoćenik, pa i uža obitelj budu obaviješteni o obvezi ili mogućnosti podnošenja prijave o anticipiranoj punomoći nadležnom tijelu ili registru. Važno se čini registrirati i prihvat anticipirane punomoći od strane opunomoćenika kako bi bilo izvjesno da će on poduzeti radnje navedene u punomoći, kad se za to ispune pretpostavke. Moguće rješenje je i da opunomoćitelj akt registracije anticipirane punomoći veže uz trenutak nastupanja nesposobnosti i stupanja na snagu same punomoći.

Zakonodavac može predvidjeti da se navedene obavijesti, osim opunomoćitelju, pruže i bračnom drugu, partneru ili rodbini, a što se čini dobrim rješenjem, jer dotične osobe mogu u slučaju da ocijene da je došlo do zlorabe, obavijestiti nadležno tijelo (npr. centar za skrb koji bi u okviru redovitog postupka stavio osobu pod starateljstvo ili skrb).

Ako je zakonodavac predvidio obvezu registracije punomoći, važno je i propisati tko ima pravo pristupa bazi podataka⁴⁰, i koje informacije sadržane u registru može dobiti. Neka zakonodavstva takvu ovlast dala su sudovima i javnim bilježnicima, centrima za skrb, bankama putem odvjetnika. Konkretno zakonsko rješenje trebalo bi uvažavati relevantne propise o zaštiti osobnih podataka. U SR Njemačkoj javni bilježnik prilikom ovjere potpisa na punomoći za koja mu je predočena ili prilikom sastavljanja javnobilježničke punomoći mora uputiti stranke na mogućnost registracije punomoći u središnjem registru koji se vodi pri Saveznoj notarskoj komori. Obveza upute vrijedi za punomoći za slučaj skrbi kao i za raspolaganja koja se odnose na imenovanje skrbnika.

9. NAČELO

OČUVANJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Važno je istaknuti da anticipirana punomoć, koja proizvodi pravne učinke pro futuro, ne utječe na potpuni gubitak poslovne sposobnosti opunomoćitelja, a što je u skladu s preporukom iz 1999. prema kojoj imenovanje skrbnika ne utječe na potpuni gubitak poslovne sposobnosti odrasle osobe.

10. NAČELO

ULOGA OSOBE KOJOJ SE PUNOMOĆ DODJELJUJE - OPUNOMOĆENIKA

Osoba kojoj se dodjeljuje anticipirana punomoć u svojem postupanju ograničena je:

- područjem primjene (anticipirana punomoć može se dati npr. samo za pitanja financijske prirode, pitanja osobne prirode ili pitanja vezana za medicinski tretman ili liječenje davatelja punomoći);
- sadržajem (anticipirana punomoć trebala bi detaljno urediti pojedina pitanja i način postupanja

⁴⁰ U Njemačkoj Savezna notarska komora, koja vodi registar punomoći, dobiva mjesečno 20.000 upita, većinom elektroničkim putem. Sud, prije no što postavi osobi skrbnika, uvidom u registar provjerava postoji li punomoć za slučaj skrbi s imenovanjem skrbnika (njem. Vorsorgevollmacht mit Betreuungsverfügung), odnosno anticipirana punomoć.

³⁸ U Njemačkoj i Austriji

³⁹ U Finskoj

i sadržavati preciznu uputu kako postupiti u konkretnoj situaciji)

- ograničenjima taksativno nabrojenim u anticipiranoj punomoći.

Stoga je posebno važno uspostaviti učinkovit mehanizam praćenja (monitoring) kako bi imenovani punomoćnici bili krajnje odgovorni u svojem postupanju. Važno je da izvješćuju opunomoćitelja o poduzetom (u mjeri i na način koji im je razumljiv), sve radi poštivanja njihovih „želja i osjećaja“. Čuvanje pisanog traga o poduzetom npr. izdanih računa važno je kako bi u slučaju smrti opunomoćitelja ili prestanka punomoći bilo moguće dokazati da je osoba kojoj se daje anticipirana punomoć djelovala u okviru dodijeljenih joj ovlasti. Glede uloge opunomoćenika i njegove odgovornosti, zakonodavstva imaju različita rješenja, od onih da se na opunomoćenike primjenjuju opća pravila koja vrijede za pravni institut punomoći u klasičnom smislu, do onih rješenja koja vrlo detaljno razrađuju ulogu opunomoćenika.

U SR Njemačkoj moguće je imenovati više opunomoćenika koji su ovlašteni samostalno zastupati opunomoćitelja, u kojem slučaju opunomoćitelj može odrediti jednog ili više opunomoćenika koji će nadzirati drugog ili druge opunomoćenike. Isto tako, ako je u punomoći imenovan skrbnik za slučaj potrebe skrbi opunomoćitelj može odrediti skrbnika koji nadzire imenovanog skrbnika (npr. ima obvezu izvještavanja, pravo uvida u račune i sl.). Pretpostavka za imenovanje je s jedne strane važeća anticipirana punomoć, a s druge strane da sam opunomoćitelj nije više u stanju sam učinkovito nadzirati opunomoćenika/skrbnika.

11. NAČELO SUKOB INTERESA

Vijeće Europe preporučuje državama da u svojim zakonodavstvima razmotre uređivanje pitanja mogućeg sukoba interesa između opunomoćenika, koji u konkretnom slučaju djeluje na temelju anticipirane punomoći, i u svoje ime.

Također, važno je da opunomoćenik djeluje nepristrano. Neka zakonodavstva imaju vrlo precizna pravila o izbjegavanju sukoba interesa, dok neka ostavljaju mogućnost da se u samoj punomoći ovo pitanje detaljno riješi. To se, naravno, ne odnosi na slučaj kada opunomoćitelj samoinicijativno nagradi opunomoćenika za njegov rad i trud.

Njemački zakonodavac, na primjer izričito navodi strogo osobne poslove u kojima je zabranjeno zastupanje skrbnika kao npr. sklapanje braka, sastavljanje i opoziv oporuke. Isto tako, navode se pravni poslovi u kojima je zakonsko zastupanje moguće samo ako je osoba poslovno nesposobna, kao npr. priznanje očinstva, zaključivanje bračnog ugovora. Ograničenja zakonskog zastupanja proizlaze i iz sukoba interesa. U takvim slučajevima, kao moguće rješenje nalazi se u dobivanju odobrenja od nadležnog suda, ukoliko je konkretni pravni posao u interesu zastupanog (opunomoćitelja).

Ako se pred javnim bilježnikom pojavi stranka kao opunomoćenik i hoće djelovati u tom svojstvu, a javni bilježnik posumnja da je došlo do zlouporabe, ima pravo odbiti sudjelovati u tome pravnom poslu.

12. NAČELO MEHANIZAM NADZORA

Preporuka poziva države da na zakonodavnoj razini utvrde mehanizme zaštite i kontrole provedbe anticipiranih punomoći, posebno s obzirom na valjanost takvih punomoći, ako su one potpisane ili potvrđene, kada obuhvaćaju više područja, ili kada ostaju na snazi ili tek stupaju na snagu trenutkom nastupa nesposobnosti opunomoćitelja. Svrha mehanizma nadzora je potvrditi sposobnost opunomoćitelja u vrijeme nastanka punomoći, odnosno provjeriti je li bilo nezakonitog utjecaja na opunomoćitelja pri sastavljanju punomoći, provjeriti je li opunomoćitelj bio svjestan i razumio sadržaj dokumenta u trenutku davanja punomoći, te je li obaviješten i može li potvrditi da je svjestan posljedica koje proizlaze iz davanja takve punomoći.

Budući da opunomoćenik djeluje u skladu sa sadržajem i ovlastima iz anticipirane punomoći i u interesu opunomoćitelja, također je važno da je opunomoćitelj svjestan da u trenutku imenovanja opunomoćenika, a posebno u trenutku stupanja na snagu anticipirane punomoći, nema neposredne kontrolne nad njegovim radom kao i da tijela javne vlasti nisu ex officio nadležna za praćenje rada opunomoćenika. O ovoj činjenici opunomoćitelj bi trebao biti obaviješten u trenutku potpisivanja punomoći. S jedne strane, to i jest određeni rizik jer može doći do zlouporabe, a s druge strane je i prednost jer isključuje neposredne sudjelovanje tijela javne vlasti. Kako uspostaviti mehanizam nadzora? Sam opunomoćitelj može u punomoći imenovati osobu koja će provoditi nadzor nad radom opunomoćenika. Tijela javne vlasti mogu pratiti i preispitivati rad opunomoćenika, ako to traže treće osobe koje imaju neki financijski interes, ili ako to zahtijevaju financijski ili medicinski ili ako postoji sumnja na zlouporabu položaja opunomoćitelja.

U Finskoj ured za registraciju punomoći prati rad opunomoćenika posebno kada se radi o poslovima financijske prirode sadržane u anticipiranoj punomoći.⁴¹

13. NAČELO PRESTANAK

Uobičajeno je da nacionalna zakonodavstva taksativno navedu slučajeve prestanka anticipiranih punomoći, primjerice:

- zlouporaba ovlasti iz punomoći na štetu opunomoćitelja, slijedom čega dolazi do intervencije tijela javne vlasti;
- smrt opunomoćitelja (iako neka zakonodavstva poznaju zakonska rješenja koja omogućuju opunomoćeniku poduzimanje nekih, u samoj punomoći, navedenih radnji ili poslova);
- smrt opunomoćenika;
- otkazivanje punomoći od strane opunomoćenika;
- nesposobnost opunomoćenika;
- razvod ili prekid veze između opunomoćitelja kao bračnog druga ili partnera opunomoćenika;
- stečaj opunomoćenika ili opunomoćitelja.

⁴¹ Čak štoviše, kad punomoć stupi na snagu i opunomoćenik počinje poduzimati pravne radnje dužan je uredu za registraciju punomoći dostaviti popis imovine i dugova opunomoćenika koje su pokrivene anticipiranom punomoći. Na traženje ureda, naknadno je dužan dostaviti izvješće o upravljanju imovinom opunomoćitelja.

Posljedica prestanka anticipirane punomoći je da ulogu opunomoćenika odnosno poslove preuzima tijelo javne vlasti. Drugim riječima, na temelju pokrenutog postupka imenuje se skrbnik ili pravni zastupnik opunomoćitelju. Zakonodavstva koja poznaju sustav registra anticipiranih punomoći ujedno registriraju prestanak punomoći i obavještavaju tijela javne vlasti o prestanku punomoći.

ANTICIPIRANE NAREDBE

14. NAČELO

SADRŽAJ

Područja u kojima se mogu dati anticipirane naredbe su: liječenje i pitanja vezana za medicinski tretman, ekonomska i financijska pitanja. Za skrbnika može biti imenovana konkretna osoba ili, naprosto, nitko poimenično. Kod ovoga pravnog instituta uvijek se radi o jednostranom dokumentu kojim ne nastaje ugovorni odnos dviju strana.

15. NAČELO

UČINAK

Postoje dvije vrste anticipiranih naredbi: obvezujuće i one u kojima su izražene želje za buduće postupanje. Vijeće Europe preporučuje državama da pronađu zakonska rješenja u slučaju nastupanja „promijenjenih okolnosti“.

16. NAČELO

OBLIK

Anticipirane naredbe mogu biti u pisanom obliku ili usmene, no ako se želi postići obvezujući učinak, svakako moraju biti u pisanom obliku.

17. NAČELO

OPOZIV

Kao i kod trajnih punomoći i anticipirane naredbe trebale bi se moći opozvati, u bilo kojem trenutku i bez posebnog oblika.

KOMPARATIVNI PRIKAZ NJEMAČKOGA, AUSTRIJSKOGA I FINSKOG MODELA

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
Naziv registra	SREDIŠNJI REGISTAR PUNOMOĆI (ZENTRALES VORSORGEREGISTER)	AUSTRIJSKI SREDIŠNJI REGISTAR PUNOMOĆI (ÖZV) (ÖSTERREICHISCHES ZENTRALES VERTRETUNGSVERZEICHNIS)	REGISTAR ZA SKRBNIČKE POSLOVE (REGISTER OF GUARDIANSHIP AFFAIRS)
<u>Tijelo koje vodi registar</u>	SAVEZNA NOTARSKA KOMORA	AUSTRIJSKA JAVNOBILJEŽNIČKA KOMORA	24 LOKALNA REGISTARSKA UREDA (MAGISTRATES)
<u>Tko ima pravo registracije</u>	1. javni bilježnici 2. odvjetnici 3. tijela vlasti (socijalna služba) 4. građani	1. javni bilježnici 2. odvjetnici	građani
<u>Je li registracija obvezna</u>	Nije, jer činjenica postojanja punomoći ili njezin opoziv, koji nisu registrirani u CRP, ne utječu na valjanost pravnog posla. Javni bilježnik dužan je upozoriti na mogućnost registracije punomoći.	Nije.	Da, kako bi pravne radnje iz punomoći koje poduzima opunomoćenik bile pravno valjane. Ako se punomoćju opunomoćenik opunomoćuje i za upravljanje poslovima financijske prirode tada punomoć mora biti prijavljena i u registar skrbničkih poslova.

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<u>Koju vrstu punomoći /dokumenta opunomoćitelj može registrirati?</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. punomoći za slučaj skrbi 2. imenovanje skrbnika 3. raspolaganja pacijenta 	<p>U ÖZV mogu se registrirati samo sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Punomoć za slučaj skrbi“; • “Raspolaganje skrbnika” (u kojem opunomoćitelj imenuje svog privatnog opunomoćenika za slučaj nesposobnosti); • “Ovlasti za zastupanje bližih srodnika” (zakonsko pravo zastupanja bliskih srodnika (npr. roditelja, punoljetne djece, supruga) u slučaju nesposobnosti u određenim definiranim područjima; • Prigovor protiv „Ovlasti za zastupanje bližih srodnika“; • Stupanje na snagu ili opoziv “Punomoći za slučaj skrbi”. 	<p>trajna punomoć (fin. Edunvalvontavaltu-utus, eng.continuing power of attorney)</p>
<u>Koji podaci se unose u registar?</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ime i prezime, datum rođenja, spol, i adresa davatelja punomoći - podaci o opunomoćeniku (osobi od povjerenja). Može ih se imenovati više, s tim da se prijava u registar obavlja za svaku osobu ponaosob - datum izrade punomoći - mjesto čuvanja isprave - opseg punomoći za slučaj skrbi: (imovinski poslovi, poslovi brige o zdravlju, određivanje boravka, ostali osobni poslovi) - posebne želje i odredbe (o odnosu opunomoćenika međusobno, za slučaj da skrbnički sud imenuje skrbnika, u odnosu na vrsti i opseg medicinske skrbi - ako je punomoć javno ovjerena ili sastavljena u obliku javnobilježničkog akta mogu se navesti broj ovjere, datum isprave i ime i prezime i adresa notara - upis se obavlja uz navođenje datuma 	<ul style="list-style-type: none"> -registarski broj i godina -vrsta upisa -datum izrade punomoći -ime i prezime, datum rođenja, adresa, broj telefona, mobitela, faksa, e-mail, opunomoćitelja, opunomoćenika -poslovni broj isprave odvjetnika ili bilježnika koji je ispravu sastavio - vrsta punomoći -stupanje na snagu punomoći za slučaj skrbi -opoziv punomoći -datum opoziva -mjesto čuvanja punomoći -podaci o osobi koja čuva ispravu -oznaka da je stranka pristala na registraciju -datum stupanja na snagu punomoći -ako je registrirao bilježnik, ime prezime i adresa bilježnika -datum prestanka važenja i podaci o bilježniku koji je registrirao prestanak važenja punomoći 	<ul style="list-style-type: none"> - podaci koji su potrebni za utvrđivanje identiteta opunomoćenika i opunomoćitelja; - kontakt informacije o staratelju i štićeniku, - ograničenja u pogledu poslova koje opunomoćenik može poduzimati, - činjenica da se navedeno temelji na trajnoj punomoći. <p>U registru se ne čuva dokumentacija, čak ni tekst trajne punomoći.</p>

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<p><u>Kada anticipirana punomoć /imenovanje skrbnika/ raspolaganje pacijenta stupa na snagu, odnosno od kojeg trenutka opunomoćenik može poduzimati pravne radnje</u></p>	<p>Punomoć stupa na snagu jednostranom izjavom volje prema opunomoćeniku i njezinom predajom. Tek ako je punomoć predana nije više upitno je li opunomoćenik postao poslovno nesposoban. Punomoći se u pravilu formuliraju bezuvjetno, a u unutarnjem odnosu opunomoćitelja i opunomoćenika mogu se ograničiti na nastup potrebe skrbi. Takvim formuliranjem opunomoćenik može djelovati prema trećima bez potrebe dokazivanja slučaja skrbi. Punomoć može biti i uvjetovana tako da njeno stupanje na snagu ovisi o tome je li opunomoćenik postao poslovno nesposoban i je li mu potreban skrbnik.</p>	<p>1. Punomoć stupa na snagu kada opunomoćitelj izgubi poslovnu sposobnost, sposobnost donošenja odluka ili mogućnost izražavanja u poslovima koje je povjerio opunomoćeniku. Gubitak sposobnosti dokazuje se liječničkom potvrdom. 2. Punomoć stupa odmah na snagu, a nalozi opunomoćeniku daju se tek za slučaj gubitka poslovne sposobnosti. U ovom slučaju je moguće da osoba daje opunomoćeniku dodatne naloge prije gubitka poslovne sposobnosti. Nije potrebno liječničko mišljenje za utvrđivanje stupanja na snagu. Ako punomoć stupi na snagu, samo javni bilježnik to može registrirati u ÖZV. Potvrda o registraciji izdaje se opunomoćeniku. Ona se može predočiti trećoj osobi, npr. banci, koja tada može imati povjerenja u pravovaljano zastupanje.</p>	<p>Kada opunomoćitelj (donor) postane nesposoban, opunomoćenik (donee) obraća se lokalnom registarskom uredu (Magistrates) koji treba potvrditi punomoć, kako bi ona stupila na snagu. Opunomoćenik (donee) mora podnijeti registarskom uredu izvornik punomoći i liječničku potvrdu ili sličan dokument koji potvrđuje da je nastupila nesposobnost opunomoćitelja.</p>
<p><u>Tko ima pravo pristupa bazi podataka i koje podatke može dobiti</u></p>	<p>- nadležni skrbnički sudovi u postupku imenovanja skrbnika, kako bi se izbjeglo nepotrebno vođenje sudskih/upravnih postupka, ako je skrbnik već imenovan</p>	<p>-javni bilježnici -odvjetnici -stranke putem odvjetnika ili bilježnika o registraciji koja se na njih odnosi -sudovi i ostali ovlaštenici, tj. nositelji socijalnog osiguranja, nositelji socijalne pomoći</p>	<p>registru poslova skrbništva može pristupiti svatko kako bi se utvrdilo je li osoba pod skrbništvom, ime skrbnika, ovlasti skrbnika, jesu li ovlasti skrbnika ograničene. Osobni identifikacijski broj štićenika može se dati trećoj osobi radi ostvarivanja nekog njenog prava ili pravnog interesa, ili radi izvršavanja određenih dužnosti. Povjerljive informacije npr. razlog zašto osoba ima skrbnika nisu javne i dostupne trećima. Državna i tijela lokalnih jedinica i ustanova za socijalno osiguranje imaju pristup podacima iz registra koji su im potrebni za njihov rad.</p>

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<u>Sadržaj punomoći, naredbi ili sl. instituta</u>	<ul style="list-style-type: none"> - punomoći za slučaj skrbi: <ul style="list-style-type: none"> o imovinski poslovi o osobni i ostali neimovinski poslovi o poslovi brige za zdravlje o poslovi određivanja boravka o ostali osobni poslovi (doniranje organa, poštanski poslovi) - raspolaganja pacijenta (poput anticipirane naredbe) sadrže izraženu želju za medicinskim tretmanom - ostali podaci: mjesto čuvanja punomoći, <p>U registar se unose podaci o osobi od povjerenja, za potrebe suda radi provjere podataka kao i radi brze uspostave kontakta s tom osobom. U načelu, podaci se unose samo ako osoba daje svoj pristanak, no registracija se može izvršiti i bez pristanka s time da se naknadno na temelju njezinog traženja podaci mogu brisati. Preporuka: ne unositi podatke ako nema prethodne suglasnosti opunomoćenika. Podaci u registru mogu se mijenjati samo na traženje opunomoćitelja (npr. Zbog promjena prebivališta). Na taj način čuva se autentičnost registarskog unosa (ako on ne bi više bio sposoban to učiniti, tada promjenu podataka može zatražiti opunomoćenik, predočenjem isprave o punomoći). Ako se promjena podataka traži unutar roka od dva tjedna od prve registracije tada se ne plaća pristojba, a nakon toga da. U svakom slučaju, ako je javni bilježnik ili odvjetnik registrirao punomoć, tada se ne plaća pristojba.</p>	Trajna punomoć može uključiti ekonomska i financijska pitanja, kao i zdravstvena, socijalna i ostala osobna pitanja. Ovlasti pokrivena punomoći moraju biti posebno navedena u dokumentu.	Dokument sadrži: ovlasti opunomoćenika, poslove koje je opunomoćenik (donee) ovlašten poduzimati: upravljanje imovinom, financijski poslovi, osobne stvari i pitanja koja se tiču zdravstvenog stanja opunomoćenika, podatke tko je opunomoćitelj i opunomoćenik podatak kada stupa na snagu (npr. u slučaju bolesti, pogoršanja zdravstvenog stanja i sl.)
<u>Što se čuva u registru?</u>	Samo podatak da postoji punomoć, sam tekst ne dostavlja se središnjem registru, već se pohranjuje kod osobe od povjerenja. Središnji registar izdaje potvrdu o registraciji s registarskim brojem i brojem knjiženja) i izdaje karticu po obliku i formatu sličnu bankovnoj kartici, s imenom opunomoćitelja (osobni podaci upisuju se na poledini rukom) i imenom i telefonom do dvije osobe od povjerenja	Uz podatke o punomoći dostavlja se i sama isprava.	Samo temeljni podaci o osobama i njihovim ovlastima ili ograničenjima, dokumentacija se ne čuva. Davatelj punomoći dobiva od registarskog ureda odluku da postoji „skrbništvo“ i imenovani opunomoćenik. Potvrđuje se i trajna punomoć i prilaže odluci.

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<u>Tko sastavlja punomoći?</u>	Preporuka je da to bude javni bilježnik ili odvjetnik, s obzirom na upozorenja strankama kao i stručnost u sastavljanju. Ako se punomoć želi dati radi zasnivanja hipoteke ili potrošačkog kreditiranja, mora biti sastavljena u obliku javnobilježničkog akta. Preporuka je izbjegavati gotove obrasce interneta, jer mogu biti neažurni.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Punomoć za slučaj skrbi može vlastoručno napisati i potpisati opunomoćitelj. 2. Ako je opunomoćitelj vlastoručno potpisao punomoć, ali ne i napisao, tri svjedoka moraju potvrditi da sadržaj isprave koju je potpisao odgovara njegovoj volji. 3. Ako opunomoćitelj ne potpiše ispravu potpisi svjedoka moraju se ovjeriti na ispravi. 4. Punomoć za slučaj skrbi uvijek se može sastaviti u obliku javnobilježničke isprave. Ako punomoć sadrži pristanke na medicinske zahvate, odluke o trajnoj promjeni prebivališta kao i imovinske poslove koji ne spadaju u redovne poslove punomoć mora biti sastavljena pred odvjetnikom, bilježnikom ili sudom te se opunomoćitelj mora poučiti o pravim posljedicama kao i mogućnostima svakodobnog opoziva. 	Finski zakon ne uređuje posebno ovo pitanje. Uobičajeno je da to rade odvjetnici. Troškovi za sastav variraju, mogu biti fiksni ili je trošak vezan uz vrijeme potrebno za njeno sastavljanje, odnosno ovisi o dogovoru između stranaka.
<u>Opoziv</u>	Opoziv registrirane punomoći je moguć. Moguće je i brisanje registrirane punomoći, no ono se ne preporučuje, zbog toga što sud koji imenuje skrbnika ostaje bez korisnih podataka, posebno o mogućoj kasnijoj punomoći i imenovanoj osobi opunomoćenika. Ako punomoć za slučaj skrbi bude opozvana, preporučuje se da se ne zahtijeva brisanje registracije, već da se registrira opoziv u središnjem registru punomoći. Time će se sudovi koji postavljaju skrbnika uputiti na opoziv i potaknuti na daljnja istraživanja, ukoliko postoji kasnija punomoć. Brisanje upisa u središnjem registru punomoći uzrokuje da se iz banke podataka ne prepoznaje ni raniji unos niti opoziv punomoći, jer se zapis podataka bez upisa opoziva u potpunosti uklanja. Opoziv na propisanom obrascu opunomoćitelj osobno ili putem javnog bilježnika ili odvjetnika dostavlja CRP. U slučaju opoziva, osim što je potrebno tu činjenicu registrirati, potrebno je zatražiti od opunomoćenika da vrati ispravu izdavatelju-opunomoćitelju-	Opunomoćitelj može opozvati punomoć u bilo koje doba, dok je sposoban to učiniti; pravna sposobnost nije nužna.	Trajna punomoć može se opozvati na temelju zahtjeva opunomoćitelja upućenog tijelu za skrbništvo, pod uvjetom da je opunomoćitelj sposoban shvatiti značenje opoziva.

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<u>Pogreška pri unosu podataka</u>	Moguće je zatražiti brisanje podataka, bez naknade i pristojbe, u roku od dva tjedna.		Jednom uneseni podaci u registru mogu se mijenjati.
<u>Smrt opunomoćitelja</u>	U bazu podataka CRP prijavljuje se činjenica smrti u obliku službene bilješke, bez naknade.		To je činjenica koja se bilježi u registru.
<u>Rokovi čuvanja podataka</u>	Istekom 110 godina od rođenja opunomoćitelja briše se upis u CRP. Postoji i mogućnost prijevremenog brisanja temeljem pisanog zahtjeva uz dokaz o imenovanju nasljednika (dokaz o imenovanju nasljednika- rješenje o nasljeđivanju)		Podaci u registru čuvaju se 10 godina nakon smrti davatelja punomoći.
<u>Provođenje nadzora/monitoring</u>			Lokalni registarski uredi (Magistrates)
<u>Dostava podataka u registar i adresa</u>	Podaci u središnji registar punomoći mogu se dostaviti elektroničkim putem. Dopusštena je i prijava poštom ili faksom. Za pismeni postupak ponudeni su obrasci. Adresa: BnotK Zentrales Vorsorgeregister, Mohrenstraße 34, 10117 Berlin (ili Postfach 080151, 10001 Berlin; Tel: 01805-355050, fax: 030/38-38-66-77) Za elektroničku prijavu dokumenata: www.zvr-online.de	Elektronički pristup registru imaju samo bilježnici i odvjetnici Adresa registra: Österreichisches Notariatskammer, Landesgerichtsstraße 20, 2011 Wien	Trenutno, direktan pristup podacima iz registra ima samo ustanova za socijalno osiguranje.
<u>Pristojbe</u>	Pri registraciji punomoći u središnji registar plaća se jednokratna pristojba. Visina pristojbe ovisi o načinu prijave / registracije punomoći i broju opunomoćenika. Institucionalni registrirani korisnici (JB, odvjetnici, udruge skrbi, centri za soc. skrb) plaćaju 16 eura, a ako prijavljuju elektronički pristojba se smanjuje za 5 eura. Za svakog sljedećeg opunomoćenika pristojba se povećava za 3 eura (elektroničkom prijavom za 2,50 eura). Privatne osobe plaćaju pristojbu u iznosu od 18,50 (elektroničkom prijavom smanjuje se pristojba za 3 eura).	Pristojba za registraciju uz priloženu ispravu iznosi 20 eura +PDV Pristojba s popustom za registracije uz koje nije priložena sama isprava iznosi 12 eura +PDV	Potvrda trajne punomoći od strane registra skrbničkih poslova iznosi 100 eura, opoziv potvrđene trajne punomoći 70 eura. Troškove snosi opunomoćitelj.

	SR NJEMAČKA	AUSTRIJA	FINSKA
<u>Sigurnosna zaštita podataka</u>	<p>Pravo uvida u spremljene podatke ima samo sud koji je nadležan provesti postupak postavljanja skrbnika (radi izbjegavanja dvostrukog postupanja, ako već postoji punomoć za slučaj skrbi) putem veze.</p> <p>Podaci se kodirano pohranjuju.</p> <p>Podaci na web-stranici i u glavnoj bazi podataka su odvojeni.</p> <p>Prijava putem web-sučelja preuzima se prvo u glavnu bazu podataka nakon što službenici SNK vizualno provjere podatak.</p> <p>CILJ- zaštita od spam-unosa.</p>		

OGLEDNI PRIMJER PUNOMOĆI ZA SLUČAJU SKRBI S IMENOVANJEM SKRBNIKA I RASPOLAGANJEM PACIJENTA U SR NJEMAČKOJ

Primjer punomoći za slučaj skrbi s raspolaganjem pacijenta

Poslovni broj: OU ___/

Pred mene, javnog bilježnika _____ sa sjedištem u _____ pristupio je _____

Identitet stranke utvrđen je na temelju: _____

U razgovoru sa strankom javni bilježnik se uvjerio u njezinu potpunu poslovnu sposobnost.

Stanka je nakon toga izjavila na zapisnik sljedeće:

PUNOMOĆ ZA SLUČAJ SKRBI S RASPOLAGANJEM PACIJENTA

Prethodne napomene

Imenovanjem opunomoćenika u ovoj punomoći treba se izbjeći da mi se u slučaju potrebe imenuje skrbnik. Ona ima prednost pred imenovanjem skrbnika.

Punomoć vrijedi i u slučaju moje poslovne nesposobnosti. Opunomoćenik ne podliježe zakonskim ograničenjima skrbnika. Ako se za pravne poslove za koje opunomoćenik nema ovlasti zastupanja imenuje skrbnik, ova punomoć ostaje u ostalim pitanjima na snazi.

Ako se usprkos ili pored ovdje dane punomoći naloži imenovanje skrbnika, želim da se ovdje imenovani opunomoćenik imenuje skrbnikom.

Ovdje dana punomoć treba vrijediti posebno u slučajevima ako zbog tjelesne ili psihičke bolesti ili invalidnosti ili zbog starosti ne budem više u stanju sam se brinuti o sebi. Ova odredba nije ograničenje punomoći prema trećim osobama, već samo uputa opunomoćeniku /icima koja vrijedi samo u unutarnjem odnosu. U odnosu prema trećima ova punomoć je neograničena.

Javni bilježnik je izričito uputio na posljedice ove punomoći i mogućnosti zlorabotrebne. Stranka je izjavila da ga s opunomoćenikom veže poseban odnos povjerenja.

Punomoć u imovinsko-pravnim pitanjima

- Izjave o zdravstvenim pitanjima

Punomoć se odnosi na pristanak na preglede, operacije i ostale liječničke postupke i zahvate. Ovo vrijedi i onda kada postoji opravdana opasnost da umrem od posljedica mjere ili pretrpim teško ili trajno oštećenje zdravlja. Opunomoćenik može nadalje odlučiti o primjeni novih ili još neodobrenih lijekova i metoda liječenja. Opunomoćenik je ovlašten i imati uvid u medicinsku dokumentaciju i prikupiti sve informacije od liječnika. Liječnici se ovime prema njemu izričito oslobađaju čuvanja tajnosti podataka.

- Odluke o određivanju boravka

Opunomoćenik je ovlašten donositi odluke o kućnoj njezi i trajnom ili privremenom smještaju u dom za njegu, u zatvorenu ustanovu ili primitak u bolnicu ili rehabilitacijsku kliniku.

- Odluke o mjerama oduzimanja slobode

Punomoć vrijedi npr. za stavljanje rešetki na krevet ili remenja kao i primjene omamljujućih sredstava. Ovo vrijedi i ako se mjere trebaju primjenjivati duže vrijeme ili trajno.

Raspolaganje pacijenta

Primjedba za pojedinačan slučaj: Osobna iskustva i predodžbe o vrijednosti

Ovime opunomoćujem g./gđu _____ (uz navođenje telefona i faksa) – u daljnjem tekstu „opunomoćenik“-

da me zastupa pred sudom i izvan suda u svim imovinsko-pravnim pitanjima na svaki dopušteni pravni način.

Opunomoćenik je ovlašten poduzimati pravne poslove sa samim sobom u svoje ime ili kao zastupnik treće osobe.

Opunomoćenik je također ovlašten dati punomoć drugoj osobi. Punomoć drugog opunomoćenika može opozvati.

Opunomoćenik je izričito ovlašten izvršiti darovanja.

Opunomoćenik nije ovlašten poduzimati sljedeće pravne radnje: _____

Punomoć u osobnim i ostalim neimovinskim pitanjima

Opunomoćenik je nadalje ovlašten, zastupati me u svim osobnim pitanjima i drugim neimovinskim pitanjima, ukoliko je to pravno dopušteno.

Opunomoćenik me može posebno zastupati u sljedećim područjima:

Za slučaj da ne mogu više oblikovati svoju volju ili je razumljivo izraziti, određujem da:

Sljedeće raspolaganje vrijedi u situacijama:

- a) ako se po svakoj vjerojatnosti nepovratno nalazim u neposrednom procesu umiranja, ili
- b) kad se nalazim u nedvojbeno beznadnom

zdravstvenom stanju u kojem, ako smrt i ne predstoji, neposredno liječenje djeluje samo kao produženje patnje, ili

c) ako su kao posljedica oštećenja mozga moje mogućnosti donošenja odluka i stupanja u kontakt s drugim ljudima prema liječničkoj procjeni nepovratno izbrisane, iako smrt još nije izvjesna. Ovo vrijedi za direktna oštećenja mozga, npr. u nesreći, od moždanog udara ili upale kao i za indirektno oštećenje mozga, npr. nakon ponovnog oživljavanja, šoka ili otkazivanja pluća. Poznato mi je da u takvim situacijama sposobnost osjećanja može ostati održana i da se buđenje iz takvog stanja ne može s potpunom sigurnošću isključiti, ali je vrlo male vjerojatnosti, ili

d) ako kao posljedica jako uznapredovanog procesa odumiranja mozga (npr. kod demencije) i s trajnom pomoći nisam više u stanju na prirodan način uzimati hranu i tekućinu. Ovo vrijedi posebno za situacije u kojima bez izgleda za ponovnom uspostavom svijesti zbog trajnog gubitka životno važnih tjelesnih funkcija ležim u komi.

U svim opisanim situacijama u točki a) želim mjere njege, posebno njege usta radi izbjegavanja osjećaja žeđi kao i liječničke mjere, posebno lijekovima za učinkovito ublažavanje boli, teškog disanja, straha, nemira, povraćanja i ostalih pojava bolesti. Mogućnosti skraćanja mog života ovim mjerama uzimam u obzir.

U situacijama opisanim u točki a) zahtijevam:

- da se ne poduzimaju ili prekinu mjere koje produžuju ili održavaju život, a koje samo odlažu nastup smrti i time bespotrebno produžuju patnju,
- odustane od mjera oživljavanja.

U situacijama opisanim u točki a), posebno u slučajevima u kojima smrt još neposredno ne predstoji, želim umrijeti i zahtijevam:

- da me se ne hrani na umjetan način (niti preko želučane sonde kroz usta, nos ili trbušnu ovojnicu niti kroz venu),
- smanjeno davanje tekućine prema procjeni liječnika.

Opunomoćenik je ovlašten i od njega se zahtijeva da provede moje zamisli. Eventualno imenovani skrbnik je također vezan ovom uputom.

Ne želim da se u konkretnoj situaciji moja ovdje izražena volja izmijeni, ukoliko je nisam izričito pismeno ili usmeno opozvao.

O medicinskim posljedicama raspolaganja pacijenta razgovarao sam sa svojim liječnikom.

Daljnji opunomoćenik

Dajem dodatnu punomoć za slučaj da navedeni opunomoćenik bude spriječen djelovati u moje ime zbog smrti, starosti ili bolesti ili drugih razloga. Ova odredba također nije ograničenje punomoći prema trećim osobama, već samo uputa drugom opunomoćeniku, koja vrijedi samo kao unutarnji odnos. U odnosu prema trećim osobama je i daljnja punomoć neograničena. Bilježnik je izričito poučio o posljedicama ove punomoći i mogućnostima zloupotrebe.

Ovime imenujem g./gdu _____ (telefon, faks) kao daljnjeg opunomoćenika.

Daljnji opunomoćenik ima neograničeno isti pravni položaj kao i opunomoćenik, ali punomoć opunomoćenika ne može u moje ime opozvati.

Ostale odredbe

Nedvojbeno se utvrđuje: Navedene punomoći mogu u svako doba opozvati. Zahtijevam izdavanje otpravka ove isprave za opunomoćenika. Opunomoćeniku se na njegov zahtjev mogu izdati dodatni otpravci. Daljnjem opunomoćeniku mogu se također na njegov zahtjev izdati otpravci.

Bilježnik je uputio da je pri predodjenju punomoći treća osoba u „dobra vjere“ zaštićena postojanjem punomoći i ako punomoć više ne postoji. U slučaju opoziva punomoći otpravci punomoći se moraju zahtijevati natrag. Razjašnjene su mogućnosti izbjegavanja zloupotrebe. Bilježnik je nadalje uputio na to da je usprkos danoj punomoći za slučaj skrbi u određenim odlukama potrebno odobrenje skrbničkog suda. U ostalim slučajevima mora se imenovati skrbnik.

Bilježnik je već sada ovlašten podatke iz ove punomoći prosljediti registru isprava za slučaj skrbi kojeg vodi Savezna notarska komora. Registar služi informiranju tijela koje se bave postupkom skrbništva, a u budućnosti možda i obavještavanja bolnica ili liječnika. Bilježnik je ovlašten kopiju ove isprave poslati na zahtjev skrbničkim sudovima.

Bilježnik je pročitao ovaj zapisnik stranci koja ga je odobrila i zatim vlastoručno potpisala.

I. Primjer Punomoć za slučaj skrbi (vidi desno) →

II. Pravni poslovi

1. Punomoć se daje za zastupanje u svim mojim pravnim poslovima uključujući imovinske poslove. Ona je opća punomoć.
2. Punomoć ovlašćuje posebno na raspolaganje računima kod banaka i štedionica, prodaju mog stana, zaključivanje i otkaz ugovora, raspolaganje nekretninama i pravima vezanim uz nekretnine kao i zaključivanje ugovora s klinikama, staračkim domovima i sanatorijima. Ovo nabranje ne sadrži ograničenje, već služi samo kao pregled.

III. Osobni poslovi

1. Punomoć se daje i za zastupanje u svim mojim osobnim poslovima. Punomoć se daje bez ograničenja, a niže navedena utvrđenja služe samo radi objašnjenja:
2. Punomoć ovlašćuje za poslove zdravstvene skrbi, pristanak na pregled mog zdravstvenog stanja, liječenje ili medicinski zahvat i to i onda kada postoji opravdana opasnost da umrem zbog poduzete mjere ili da pretrpim teško i dugotrajno oštećenje zdravlja.
3. Punomoć ovlašćuje na donošenje odluka u svezi pitanja pomaganja prilikom umiranja i odluke o prestanku liječenja.

Primjer**Punomoć za slučaj skrbi**

s imenovanjem skrbnika i raspolaganjem pacijenta

Javni bilježnik
(ime i adresa)

U moj ured pristupio je na današnji dan gospodin / gospođa _____ rođ. _____.

Stranka je prema mišljenju koje sam stekao usmenim razgovorom poslovno sposobna.

Na zahtjev sastavljam sljedeću:

Punomoć

Ovime opunomoćujem:

1. _____

2. _____

da me zastupa prema niže navedenim odredbama.

Više opunomoćenika imaju pravo samostalnog zastupanja.

Punomoć vrijedi posebno u slučaju da zbog psihičke bolesti ili tjelesne, duševne ili psihičke smetnje nisam više u stanju sam se brinuti u cijelosti ili djelomično o svojim poslovima. Vrijedi i u slučaju da mi se mora imenovati skrbnik i ona treba zamijeniti imenovanje skrbnika. Punomoć vrijedi do moje smrti.

Punomoć ovlašćuje na određivanje mog boravka. Obuhvaća pritom ovlast na smještaj koji je povezan s oduzimanjem slobode (npr. u slučaju demencije). Ovlašćuje na odlučivanje o mjerama koje ograničavaju ili oduzimaju slobodu mehaničkim uređajima (npr. rešetke na krevetu), lijekovima ili na drugi način.

IV. Imenovanje skrbnika

Ako je usprkos davanja ove punomoći nužno imenovanje skrbnika jedan od opunomoćenika prema redoslijedu imenovanja u točki I. treba se imenovati za skrbnika.

V. Raspolaganje pacijenta

1. Opunomoćenik treba brinuti o tome da se o meni primjereno medicinski skrbi i da mi se pomogne pri umiranju te da se moja ovdje dana volja ostvari. Ovo

- uključuje i prekid liječenja.
2. U slučaju da mi bude potrebna njega trebaju se iscrpiti sve mogućnosti ambulantne njege prije nego me se smjesti u bolničku ustanovu.
  3. Izjavljujem ovdje prema svakoj osobi:
    - 3.1 Želim učinkovito liječenje lijekovima i ako je potrebno operativno liječenje mučnih bolova kao i u slučaju teškog disanja, stanja straha, trajnog nemira i mučnina. Primjerene mjere, posebno terapija protiv boli, trebaju se poduzeti i ako one skraćuju život.
    - 3.2 Za slučaj da se ne mogu izraziti, a dva liječnika neovisno jedan od drugog vjeruju da moja glavna bolest nema izgleda za poboljšanjem i da će moja bolest imati smrtni ishod te da će moja smrt ionako nastupiti u kratkom vremenu, ne želim mjere oživljavanja ili mjere koje produljuju život. Ne želim u tom slučaju umjetno disanje i ne želim da me se prehranjuje pomoću želučane sonde ili na sličan način. U ovoj situaciji odbijam

i transplantaciju organa. U takvom slučaju želim promjenu cilja liječenja koji je produljenje i održanje života u isključivo palijativno liječenje (pomoć pri umiranju).

- 3.3 Isto treba vrijediti ako sam obolio/la od teške, ireverzibilne bolesti s jasno nepovoljnom prognozom, a da još nije počeo proces umiranja, posebno ako ležim u komi i prema suglasnom uvjerenju svih liječnika koji me liječe ne postoji, prema aktualnom stanju medicine, opravdan izgled za ponovnim uspostavljanjem svijesti (pomoć pri umiranju).
4. Odluku o tome kako prema ovim principima treba konkretno postupati donijet će opunomoćenik/ici redosljedom kojim su imenovani u točki I.
5. Raspolaganje pacijenta vrijedi do mogućeg opoziva.

V. Izrada otpravka

Notar će od ove isprave odmah izdati otpravak na ruke opunomoćenika.

Notar će svakom od opunomoćenika izdati jedan otpravak.

Otpravak se treba predložiti u slučaju potrebe. Obaviješten sam da se otpravak u slučaju opoziva punomoći mora povući, jer opunomoćenik s djelovanjem prema trećim osobama može koristiti punomoć dok je otpravak u njegovu posjedu.

Opunomoćenik je ovlašten zahtijevati izdavanje daljnjih otpravaka. Kako bi se izbjegla zloupotreba potrebno je obavijestiti bilježnika o opozivu punomoći.

VI. Središnji registar

Ovu punomoć treba registrirati u Saveznom registru uz naplatu pristojbe.

Mr. sc. Zorislav Kaleb,
sudac Općinskog kaznenog suda u Zagrebu

Izbor članova upravnih i nadzornih odbora društava u suvlasništvu Republike Hrvatske

Provodeći Zakon o sprječavanju sukoba interesa Vlada RH je donijela Uredbu o načinu provedbe javnog natječaja i uvjetima za članove nadzornih i upravnih odbora u kojima država ima dionice ili udjele. Pored općih uvjeta za članove nadzornih i upravnih odbora Uredbom su propisani posebni, te način provođenja javnog natječaja. U radu se izlažu i ograničenja za imenovanje članova organa trgovačkih društava koje je Zakon o trgovačkim društvima u svojim odredbama postavio, te se pored poslovne sposobnosti traži neosudivanost za određena kaznena djela. Tim osobama se članstvo ograničava iz razloga jer se unaprijed može pretpostaviti da dužnost neće obavljati na pravilan i zakonit način. Iste se odredbe odnose i na osiguravajuća društva u suvlasništvu države.

UVODNA RAZMATRANJA

Na temelju članka 56. Zakona o sprječavanju sukoba interesa¹, na snazi je ostala Uredbu o načinu provedbe javnog natječaja i uvjetima za članove nadzornih i upravnih odbora u kojima Republika Hrvatska ima dionice ili udjele² koju je Vlada Republike Hrvatske donijela dana 4. kolovoza 2010. godine. Ista Uredba je stupila na snagu danom objave u Narodnim novinama 4. kolovoza 2010. Njome se određuje način provedbe javnog natječaja i uvjeti za članove nadzornih, odnosno upravnih odbora trgovačkih društava u kojima Republika Hrvatska ima dionice ili udjele (u daljnjem tekstu: društva).

Zakon o trgovačkim društvima³ (dalje: ZTD) je u svojim odredbama postavio ograničenja za imenovanje člana uprave, upravnog i nadzornog odbora, te se pored poslovne sposobnosti traži neosudivanost za određena kaznena djela. Takvim osobama članstvo se ograničava jer se unaprijed može pretpostaviti da dužnost neće obavljati na pravilan i zakonit način, te radi zaštite javnih interesa, zaštite vjerovnika ili drugih pragmatičnih razloga.⁴ Postoji i opravdana bojazan da će takva osoba iskoristiti obnašanje dužnosti radi počinjenja novih kaznenih djela u cilju ostvarivanja za sebe imovinske koristi na nezakonit način.

O osobama koje ne mogu biti članovi uprave radi osudivanosti ZTD govori u članku 239. stavku 2. za dionička društva (d.d.) s pozivom na članku 423. stavku 1. za društva s ograničenom odgovornosti (d.o.o.), dok za člana nadzornog odbora u članku 255. stavku 2. točka 5. za d.d. i članku 426. stavku 1. za d.o.o. Izričito je navedeno da članovi uprave, upravnog ili nadzornog odbora, ne mogu biti osobe osuđivane za određena kaznena djela navede-

na u ZTD-u, za koje se kazneni progon vrši po službenoj dužnosti.

Te se osobe za određeno vrijeme isključuju od obnašanja dužnosti kako bi se upozorile da ubuduće ne čine takva i slična kaznena djela. Zabrana vrijedi i onda kada dioničko društvo ima samo jednog dioničara ili za većinskog dioničara koji želi biti u upravi društva. Već u tom slučaju isti koji čini skupštinu društva mora imenovati nadzorni odbor koji će potom imenovati neku drugu osobu za člana uprave. Odredba je unijeta u Zakon radi zaštite dioničara i općih interesa kako se vođenje trgovačkih društava ne bi povjerilo osobama s kriminalnom prošlošću koje bi mogle biti sklone postupcima kojima se može oštetiti trgovačko društvo i osobe izvan društva.

Kada protekne vrijeme propisano Zakonom od pet godina od pravomoćnost presude kojom je neka osoba osuđena za kazneno djelo zbog kojeg ne može biti član uprave (u koje se ne računa vrijeme provedeno na izdržavanju kazne) odnosno vrijeme izrečene sigurnosne mjere zabrane obavljanja zanimanja obuhvaćenog predmetom poslovanja društva, smatra se da je takva opasnost prošla, pa se osobe za koje je zabrana postojala opet mogu imenovati u tijela društva.⁵

Pored općih uvjeta iz čl. 239. st. 2 i 255. Zakona o trgovačkim društvima za člana nadzornog, odnosno upravnog odbora društva u državnom suvlasništvu može se predložiti Vladi Republike Hrvatske osoba koja, osim navedenih uvjeta propisanih Zakonom o trgovačkim društvima, ispunjava sljedeće uvjete:

1. da ima završen stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij,
2. traži se da ima najmanje pet godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima u struci,
3. da kao član trgovačkog društva, izvršni direktor, član uprave ili član nadzornog, odnosno upravnog odbora nije

¹ Zakon o sprječavanju sukoba interesa, Narodne novine, br. 26/2011.

² Uredba o načinu provedbe javnog natječaja i uvjetima za članove nadzornih i upravnih odbora u kojima Republika Hrvatska ima dionice ili udjele Narodne novine, br. 95/10 od 4. kolovoza 2010.

³ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99 – vjerodostojno tumačenje, 52/00 – Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08 i 137/09.

⁴ Mišković, D. *Uprava društva s ograničenom odgovornošću u hrvatskom i njemačkom pravu*, Pravo u gospodarstvu, br. 5-6/1996, str. 469.

⁵ Barbić, *Pravo društava - knjiga druga, Društva kapitala*, Zagreb, 2000., Organizator, str. 340.

pravomoćno presuđen na naknadu štete društvu ili njegovim vjerovnicima,

4. da se kao fizička osoba ne bavi poslovima iz predmeta poslovanja društva, odnosno da se tim poslovima ne bavi pravna osoba čiji je on član, izvršni direktor, član uprave ili član nadzornog, odnosno upravnog odbora,

5. da članstvom u nadzornom, odnosno upravnom odboru društva ne bi došao u sukob interesa, te

6. da ispunjava druge uvjete iz raspisanog javnog natječaja koji ovise o specifičnoj prirodi pojedinog društva.

Osobe koje se javljaju na javni natječaj, prema Uredbi, uz prijavu dostavljaju životopis i potrebne dokaze o ispunjavanju navedenih uvjeta. O nepostojanju okolnosti iz članka 239. stavka 2. ZTD-a, kao što su neosuđivanost za određena kaznena djela, da joj nije izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja dužnosti, te da nema zapreka iz članka 2. točke 3. do 5. Uredbe, daje izjavu pod kaznenom i materijalnom odgovornošću, s ovjerenim potpisom kod javnog bilježnika ili nadležnog tijela, koja u trenutku raspisivanja javnog natječaja ne smije biti starija od 15 dana. Smatramo da bi od te izjave bilo bolje propisati da prilaže potvrdu suda da nije kažnjavana odnosno da joj nije izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja dužnosti. Uz prijavu kandidati su dužni priložiti: životopis, presliku domovnice i dokaze o ispunjavanju uvjeta iz natječaja. Kandidat ne može biti osoba koja je dužnosnik u smislu Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti.

Nadležni ministar imenuje povjerenstvo koje utvrđuje listu kandidata koji ispunjavaju uvjete natječaja i poziva ih na razgovor (intervju). Razgovor (intervju) s kandidatima provodi ministar ili osobe koje on za to ovlasti. Na temelju rezultata provedenog postupka ministar predlaže Vladi RH kandidate za članove/ce nadzornog odbora Društva. Mjesto i vrijeme održavanja razgovora s kandidatima objavljuje se na web-stranici tijela koje je raspisalo natječaj. Isto podrazumijeva da se kandidat služi računalom i internetom (ili bar njegova tajnica) što nije baš slučaj kod starijih kandidata odnosno da se eliminiraju kandidati koji se ne služe.

Za kandidata koji ne pristupi razgovoru smatra se da je povukao prijavu na javni natječaj. Prijave na javni natječaj s dokazima o ispunjavanju uvjeta podnose se u roku od osam dana od dana objave u Narodnim novinama, s naznakom: „Za javni natječaj za člana nadzornog odbora“. Nepotpune i nepravovremene prijave na javni natječaj se ne razmatraju, a sobe koje podnesu nepotpune ili nepravovremene prijave na javni natječaj ne smatraju se kandidatima prijavljenim na javni natječaj. Kandidati se obavještavaju i o rezultatima javnog natječaja pisanim putem. Javni natječaj provodi nadležno ministarstvo temeljem zaključka Vlade.

Tekst javnog natječaja s podacima o uvjetima koje kandidati moraju ispunjavati, rokovima za podnošenje prijave i popisom dokumentacije koju je potrebno dostaviti uz prijavu objavljuje se na internetskoj stranici ministarstva i u Narodnim novinama, službenom listu Republike Hrvatske. Ministarstvo je dužno provesti javni natječaj u roku od 45 dana od dana zaprimanja zaključka Vlade. Nadležni ministar imenuje povjerenstvo koje utvrđuje listu kandidata koji ispunjavaju uvjete natječaja i poziva ih na razgovor. Razgovor provodi ministar, odnosno osobe koje on za to

ovlasti. Na temelju rezultata provedenog postupka ministar predlaže Vladi kandidate za članove nadzornih, odnosno upravnih odbora društava.

ZAKON O SPRJEČAVANJU SUKOBA INTERESA IZ 2011.

Prema čl. 3 Zakona o sprječavanju sukoba interesa su: Predsjednik Republike Hrvatske, predsjednik i potpredsjednici Hrvatskoga sabora, zastupnici u Hrvatskom saboru, predsjednik, potpredsjednici i ministri u Vladi Republike Hrvatske, predsjednik i suci Ustavnog suda Republike Hrvatske, guverner, zamjenik guvernera i viceguverner Hrvatske narodne banke, glavni državni revizor i njegovi zamjenici, pučki pravobranitelj i njegovi zamjenici, pravobranitelj za djecu i njegovi zamjenici, pravobranitelj za ravnopravnost spolova i njegovi zamjenici, tajnik Hrvatskoga sabora i Vlade Republike Hrvatske, glavni tajnik Ustavnog suda Republike Hrvatske, tajnik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, zamjenik tajnika Hrvatskoga sabora, državni tajnici, ravnatelji državnih upravnih organizacija, ravnatelj i zamjenici ravnatelja Agencije za upravljanje državnom imovinom, ravnatelj i pomoćnici ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, direktor, zamjenik direktora i pomoćnici direktora Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, ravnatelj i pomoćnici ravnatelja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, glavni državni rizničar, glavni inspektor Državnog inspektorata, ravnatelj i direkcija Vlade Republike Hrvatske te ravnatelj i zavoda koje imenuje Vlada Republike Hrvatske, dužnosnici u Uredu predsjednika Republike Hrvatske koje imenuje predsjednik Republike Hrvatske sukladno odredbama posebnog zakona i drugih pravnih akata, načelnik i zamjenici načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, glavni inspektor obrane, zapovjednici i zamjenici zapovjednika grana Oružanih snaga RH i Zapovjedništva za potporu, ravnatelj i zamjenik ravnatelja Hrvatskoga vojnog učilišta te zapovjednik Obalne straže RH, predsjednik, potpredsjednici i članovi Državnoga izbornog povjerenstva RH, predsjednici i članovi uprava trgovačkih društava koja su u većinskom državnom vlasništvu, župani i gradonačelnik Grada Zagreba i njihovi zamjenici, gradonačelnici, općinski načelnici i njihovi zamjenici, članovi Državne komisije za kontrolu postupka javne nabave, te članovi Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa.

Odredbe Zakona primjenjuju se i na vršitelje dužnosti koje kao dužnosnike imenuje ili potvrđuje Hrvatski sabor, imenuje Vlada Republike Hrvatske ili predsjednik Republike Hrvatske, osim osoba koje imenuje predsjednik Republike Hrvatske u skladu s odredbama Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Odredbe iz članka 8., 9. i 10, glave III, članka 42. do 46. i članka 55. stavka 3. Zakona odgovarajuće se primjenjuju i na rukovodeće državne službenike koje imenuje Vlada Republike Hrvatske na temelju prethodno provedenog natječaja.

Navedeni dužnosnici iz čl. 3 Zakona ne mogu biti članovi upravnih tijela i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih vijeća ustanova, odnosno nadzornih odbora izvanproračunskih fondova niti obavljati poslove upravlja-

nja u poslovnim subjektima (čl. 14). Iznimno, dužnosnici mogu biti članovi u najviše do dva upravna vijeća ustanova, odnosno nadzorna odbora izvanproračunskih fondova koji su od posebnog državnog interesa ili su od posebnog interesa za jedinicu lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, osim ako posebnim zakonom nije određeno da je dužnosnik član upravnog vijeća ustanove, odnosno nadzornog odbora izvanproračunskog fonda po položaju. Za članstvo u upravnim vijećima ustanova, odnosno nadzornim odborima izvanproračunskih fondova dužnosnik nema pravo na naknadu, osim prava na naknadu putnih i drugih opravdanih troškova. Hrvatski sabor utvrđuje popis pravnih osoba od posebnog državnog interesa, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, a predstavnička tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave utvrđuje popis pravnih osoba od posebnog interesa za tu jedinicu.

Međutim, dužnosnici mogu biti članovi upravnih i nadzornih tijela, i to najviše dviju, neprofitnih udruga i zaklada, ali bez prava na naknadu ili primanje dara u toj ulozi, osim prava na naknadu putnih i drugih opravdanih troškova.

Prema čl. 15. Zakona članove upravnih tijela i nadzornih odbora trgovačkih društava u kojima Republika Hrvatska ima dionice ili udjele u vlasništvu (kapitalu društva) predlaže glavnoj skupštini, odnosno skupštini društva Vlada Republike Hrvatske, na temelju prethodno provedenog javnog natječaja.

Članove upravnih tijela i nadzornih odbora trgovačkih društava u kojima jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave ima dionice ili udjele u vlasništvu (kapitalu društva) predlaže glavnoj skupštini, odnosno skupštini društva predstavničko tijelo jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave, na temelju prethodno provedenog javnog natječaja.

Način provedbe javnog natječaja i uvjete za članove upravnih tijela i nadzornih odbora trgovačkih društava u kojima Republika Hrvatska i jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave imaju dionice ili udjele u vlasništvu (kapitalu društva) propisuje uredbom Vlada RH odnosno predstavničko tijelo jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave.

OSUĐIVANOST ZA KAZNENA DJELA KAO OGRANIČENJE ZA IMENOVANJE ČLANOVA TIJELA DRUŠTAVA

Uprava se sastoji od jednog ili više članova (direktora) čiji se broj određuje statutom ili društvenim ugovorom ovisno o vrsti društva, a ukoliko ih je više, jedan od njih se mora imenovati za predsjednika uprave. Članove uprave i predsjednika imenuje nadzorni odbor na mandat od pet godina. Svi direktori društva ne moraju nužno biti i članovi uprave, te se na njih ne odnose predmetna ograničenja. Nadzorni odbor se sastoji od više članova (najmanje tri), a čiji broj mora biti neparan radi donošenja odluka većinom glasova. Te osobe moraju biti potpuno poslovno sposobne, a statutom se mogu odrediti i dodatni uvjeti koje moraju ispunjavati za imenovanje. ZTD je donesen četiri godine prije Kaznenog zakona⁶ (KZ-a) te je stoga postojala razlika između nekih kaznenih djela navedenih u članku

239. stavku 2. točki 1. ZTD-a i onih koja su bila navedena u KZ-u što je usklađeno tek novelom iz ZTD-a iz 2007.

ZAPREKE ZA IMENOVANJE ČLANA TIJELA TRGOVAČKOG DRUŠTVA

Prema članku 239. stavku 2. toč. 1 ZTD-a član uprave, upravnog ili nadzornog odbora ne može biti osoba koja je **kaznjena za kaznena djela zlouporabe stečaja (čl. 282 KZ), zlouporabe u postupku stečaja (članak 283.), pogodovanja vjerovnika (članak 281.), povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga (članak 287. KZ)**⁷, iz KZ-a i to pet godina od dana pravomoćnosti presude u što se ne računa vrijeme provedeno na izdržavanju kazne. Do novele ZTD-a iz 2007. koja je stupila na snagu 1. travnja 2008. zapreka za imenovanje je bilo počinjenje i kaznenih djela **prouzrokovanja stečaja, oštećenja vjerovnika, neovlaštenog otkrivanja ili pribavljanja, poslovne ili proizvodne tajne i prijevare**. Zakonodavac se umjesto da proširi katalog kaznenih djela koja su zapreka za imenovanje na sva gospodarska kaznena djela i to na djela iz glave protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja, kaznena djela protiv službene dužnosti te kaznena djela iz ZTD, on se odlučio na manjenje broja kaznenih djela na svega četiri. Također umjesto da zapreku pored prevarre proširi i za kazneno djelo "prijevare u gospodarskom poslovanju" iz članka 293. KZ, zakonodavac se odlučio na brisanje kao zapreke počinjenje kaznenog djela prijevare. Dakle, netko tko je prevario drugo trgovačko društvo i za to je osuđen od 2008. može neometano bit član uprave ili nadzornog odbora, a također i onaj koji je pronevjerio sredstva društva.

Za člana uprave, upravnog ili nadzornog odbora u kojem država ima dionice ili udjele ne može biti izabrana ni osoba koja je kao član trgovačkog društva, izvršni direktor, član uprave ili član nadzornog, odnosno upravnog odbora **pravomoćno presuđena na naknadu štete društvu ili njegovim vjerovnicima**. Radi se prvenstveno o građanskoj presudi, a potom i kaznenoj u kojoj je odlukom o imovinskopravnom zahtjevu osobi naloženo da nadoknadi štete društvu ili njegovim vjerovnicima. Međutim ukoliko nije naložena naknada štete a osoba je osuđena npr. za krivotvorenje službene dokumentacije ili prijevare u službi to nije primjerice zapreka za imenovanje što je očito zakonski propust. Smatramo da bi odredba trebala glasiti da za člana uprave, upravnog ili nadzornog odbora u kojem država ima dionice ili udjele ne može biti izabrana ni osoba koja je kao član trgovačkog društva, izvršni direktor, član uprave ili član nadzornog, odnosno upravnog odbora koja je **pravomoćno osuđena za kazneno djelo počinjeno na štetu trgovačkog društva ili vjerovnika društva**.

SIGURNOSNA MJERA I MJERA OPREZA KAO ZAPREKE ZA IMENOVANJE I OBAVLJANJE DUŽNOSTI

Također, prema članku 293. stavku 2. toč. 2. ZTD-a dužnost člana tijela trgovačkog društva ne može obnašati

⁶ Kazneni zakon (dalje: KZ), NN, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 110/07. i 152/08.

⁷ Novelom ZTD-a iz 2007. ispuštena su kaznena djela Neovlaštenog otkrivanja ili pribavljanja, poslovne ili proizvodne tajne (članak 295.), prijevare (članak 224.) i oštećenja vjerovnika.

osoba kojoj je izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti iz članka 77. KZ, koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje ta zabrana. Ista sigurnosna mjera ne može biti kraća od jedne ni dulja od pet godina računajući od pravomoćnosti sudske odluke s tim da se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne računa u trajanje mjere. Dakle, ako je izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja trgovinske djelatnosti, nema zapreka da se obnaša dužnost u bankarstvu. Statutom, društvenim ugovorom ili izjavom tijela društva ova se zakonska zabrana ne može otkloniti ili smanjiti, već se mogu postaviti samo dodatni uvjeti za imenovanje.

Slična ograničenja postoje i u njemačkom *Zakonu o društvu s ograničenom odgovornošću (GmbHG)* koji ne dopušta da za člana uprave budu imenovane osobe koja su bile osuđivane zbog počinjenog kaznenog djela prouzrokovanja stečaja iz članaka 283. - 283. a)-d) njemačkog kaznenog zakona. Iste osobe, kao i po našem zakonu, ne mogu biti imenovane prije isteka roka od pet godina računajući od dana pravomoćnosti presude u koju se također ne računa vrijeme provedeno u zatvoru na izdržavanju kazne. Kao i u našem ZTD-u u njemačkom par. 6/2 GmbHG izričito je zabranjeno članstvo u upravi društva s ograničenom odgovornošću osobi kojoj je pravomoćnom sudskom presudom ili konačnom odlukom upravnog tijela izrečena zabrana obavljanja neke djelatnosti dok ista traje, u društvu čiji je predmet poslovanja potpuno ili djelomično podudaran s predmetom zabrane. Osim po samom GmbHG nesposobnost pojedinih osoba da budu članovi uprave društva propisana je drugim posebnim zakonima.⁸

Zakon o gospodarskim društvima (ZGD) Federacije BiH u čl. 260. i čl. 275. st. 3. predviđa da član nadzornog odbora i uprave ne može biti osoba koja je **osuđena za kaznena djela i za privredne prijestupe** nespojive s dužnošću u nadzornom odboru odnosno upravi i to pet godina od pravomoćnosti presude isključujući vrijeme zatvorske kazne. Navedeni Zakon ne navodi pojedina djela koja bi bila zapreka za imenovanje (kao ZTD) čime je dosta širi opseg zabrane, također ne sadrži ni kaznena djela već samo privredne prijestupe i prekršaje za pravne i odgovorne osobe. Članak 260. toč. 2. ZGD-a kao zapreku za imenovanje navodi presudu suda kojoj je osobi zabranjeno obavljanje aktivnosti u nadležnosti nadzornog odbora i uprave. Zanimljivo je da po istom Zakonu član nadzornog odbora i uprave ne može izričito biti ni osoba starija od 70 godina, dakle, ona koja je zrela za mirovinu. Možemo zaključiti da je pojam osuđivanosti iz ZGD-a puno širi od kažnjavanosti iz ZTD-a, jer ZGD obuhvaća i uvjetnu osudu i sudsku opomenu, što zasigurno nije bila namjera zakonodavca pri donošenju ZTD-a. Dakle, i u drugim zakonodavstvima (npr. njemačkom i slovenskom) redovito se navode kao razlozi zabrane da se bude članom uprave zbog počinjenih kaznenih djela i izrečenih mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja.⁹

Moguće je članu uprave ili izvršnom direktoru izreći i mjere opreza iz članka 90. Zakona o kaznenom postupku (ZKP-a)¹⁰ po kojima sud može **“zabraniti poduzimanje odrede-**

nih poslovnih aktivnosti” (stavak 2. točka 5) u slučaju kada postoje okolnosti zbog kojih je moguće odrediti pritvor iz članka 102. ZKP-a, a koje mjere mogu biti naložene tijekom cijelog kaznenog postupka do pravomoćnosti presude. Svaka dva mjeseca sudac će ispitati po službenoj dužnosti postoji li daljnja potreba za mjerom opreza te ju može ukinuti, produžiti ili zamijeniti drugom mjerom. Zabrani obavljanja određenih poslovnih aktivnosti cilj je onemogućiti okrivljenika da obavlja one aktivnosti koje mogu dovesti do počinjenja novog kaznenog djela.¹¹

ZTD ne zabranjuje da se za člana uprave ili nadzornog odbora imenuje osoba koja je u pritvoru, nepravomoćno osuđena, osim ukoliko nema statutarne zapreke što bi trebalo svakako propisati kako se društvo ne bi dovelo u nezgodnu situaciju. Takva osoba posebice ako je u pritvoru ne bi mogla uredno obnašati svoju dužnost, no malo je vjerojatno da će trgovačka društva to sama propisati statutom. Također je malo vjerojatno da bi neko ozbiljno trgovačko društvo moglo poslovati ako im je član uprave – direktor duže vrijeme u pritvoru, a da nije opozvan, ili da bi druga društva poslovala s takvim trgovačkim društvom, no kod nas je i to moguće. Umjesto člana uprave koji je u pritvoru može se imenovati zamjenik člana uprave.

Zabilježen je i slučaj da je jednom predsjedniku uprave – direktoru koji je bio u pritvoru preko godinu dana, i pri tom nije opozvan ni s jedne dužnosti, redovito dolazio u pritvor javni bilježnik kako bi mu ovjerio isprave i punomoći. U drugom slučaju je za člana nadzornog odbora na glavnoj skupštini društva odbijen prijedlog da se isti član opozove iako je u tom trenutku godinu dana bio u bijegu izvan RH i za njim je bila raspisana tjeratica, te u istom razdoblju nije osobno prisustvovao sjednicama nadzornog odbora.

STATUTARNA I OSTALA OGRANIČENJA ZA IMENOVANJE

Statutom se može propisati i ograničenje za imenovanje ili suspenziju člana uprave ili nadzornog odbora protiv kojeg se vodi kazneni postupak, istraga ili je podignuta optužnica za ista djela do okončanja postupka. Osudom na kaznu zatvora u trajanju od najmanje jedne godine nastupa pored ostalih posljedica i prestanak radnog odnosa za člana uprave ili nadzornog odbora ukoliko su u radnom odnosu s društvom i to automatski danom pravomoćnosti odluke suda što propisuje članak 84. KZ-a. Ukoliko presuda postane pravomoćna, a radi se o djelima iz članka 239. stavka 2. toč. 1 ZTD, član uprave ili nadzornog odbora trebao bi sam podnijeti ostavku i o tome obavijestiti tijelo koje ga imenuje, a u suprotnom bi ga nadzorni odbor odnosno skupština trebala sama razriješiti dužnosti.

Članovi društva autonomnim društvenim ugovorom (ili statutom) mogu odrediti posebne pretpostavke koje mora ispuniti određena osoba da bi bila član uprave i nadzornog odbora, no smatra se da društveni ugovor ne bi smio postavljati velika ograničenja koja bi u konkretnim okolnostima dovela do toga da se tijelu ovlaštenom za imenovanje praktički oduzima sloboda u tim ovlastima. Neki autori smatraju da bi se specifični i nakaradni uvjeti utvrđeni društvenim ugovorom mogli zanemariti ako kandidat udovoljava uobičajenim uvjetima, te ako bi u protivnom izbor

8 Mišković, cit. djelo, str. 469.

9 Par. 76. stavak 3. Aktiengesetz (AkgG) njemačkog Zakona o dioničkim društvima i članak 246. stavak 4. slovenskog Zakona o gospodarskih društvima.

10 *Zakon o kaznenom postupku* (ZKP), Nar. novine br. 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02. i 62/03. - proć. tekst i 115/06. Po novom Zakonu o kaznenom postupku (NN, br. 152/08 i 76/09) koji stupa na snagu u cijelosti 1. rujna 2011.

radi se o članku 98. stavku 2 toč. 6.

11 Pavišić, B. *Komentar Zakon o kaznenom postupku*, Rijeka, 2005. str. 121.

bio nemoguć ili znatno otežan. Tako nadzorni odbor može donijeti poslovnik o radu uprave i nadzornog odbora, te u sklopu odredbi o pravima i obvezama članova uprave može predvidjeti da će uprava predložiti nadzornom odboru društva da donese odluku o razrješenju onog člana uprave koji više od deset puta u tijeku jedne godine neopravdano izostane sa sjednice. To bi u svakom slučaju bile zapreke iz članka 239. stavka 2. ZTD-a, ako se član nalazi u pritvoru duže vrijeme ili ako se pojavi zakonska smetnja za imenovanje.¹² Autonomnim propisom društva dodani uvjeti glede osuđivanosti (ili vođenja postupka) ne bi bili suvišni, te samo mogu pomoći pravnoj sigurnosti poslovanja društva, i spriječiti da se nekim osobama dade prilika da ponove ista ili slična kaznena djela.

Uz prijavu za upis u trgovački registar prilažu se i izjave članova uprave da su upoznati s obvezom izvješćivanja suda i da nema okolnosti koje bi bile protivne članku 239. stavku 2. ZTD-a.¹³ Za dioničko društvo se prilažu i isprave o imenovanju uprave i nadzornog odbora (članak 187. stavak 2. točka 5.), dok kod društva s ograničenom odgovornošću popis osoba ovlaštenih za vođenje poslova društva (član uprave), opseg ovlasti i njihove izjave o prihvaćanju postavljena dane pred javnim bilježnikom (članak 394. stavak 5. točka 6.) te popis članova nadzornog odbora ukoliko ga ima (točka 7.).

Zakon za člana nadzornog odbora društva sa ograničenom odgovornošću ne traži izjavu da je upoznat s člankom 239. stavkom 2. i o prihvaćanju članstva u nadzornog odbora, iako ima mišljenja da se odredba točke 6. stavka 5. članka 394. o obvezi prilaganja izjave o prihvaćanju postavljena može primijeniti i na člana nadzornog odbora.¹⁴ Pri upisu u trgovački registar, trgovački sud ne provjerava da li član uprave (ili nadzornog odbora) ispunjava opće uvjete za imenovanje pa tako ni da li ima zapreka za imenovanje. Temeljem članka 188. stavak 1 i članka 395. stavak 1. ZTD-a sud ispituje je li društvo uredno osnovano, sadrži li prijava zakonom propisani sadržaj i da li su joj priložene sve propisane isprave. Nepostupanje u skladu s zabranom neće utjecati na valjanost imenovanja, ali će izazvati kaznene posljedice za imenovanog, te prekršaj za društvo po članku 630. stavku 1. točka 31. ZTD-a, i za odgovornu osobu po članku 630. stavak 2. za koje je prekršaje predviđena novčana kazna.

POTVRDE O NEKAŽNJAVANJU ČLANOVA UPRAVA, UPRAVNIH I NADZORNIH ODBORA TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Sud može izdati građaninu samo potvrdu da se protiv njega ne vodi kazneni postupak. Isto znači da nije podignut istražni zahtjev, podignuta optužnica za djela preko pet godina ili da nije donijeta nepravomoćna presuda za djela do pet godina. Potvrda o nekažnjavanju se može izdati samo radi zapošljavanja u inozemstvu (članak 86. stavak 5.). Uvjerenja izdaju općinski sudovi prema mjestu prebivališta, te pritom provjeravaju da li se vodi postupak i

na nadležnom županijskom sudu prema prebivalištu. Drugi sudovi izvan prebivališta okrivljenika dužni su dostaviti obavijest pokretanju postupka općinskom sudu prema njegovu prebivalištu. Sud ne može dati uvjerenje o nekažnjavanju, jer niti ne vodi evidenciju o osuđivanim osobama, već isto vodi Ministarstvo pravosuđa. Podaci iz kaznene evidencije mogu državna tijela tražiti od suda samo za svoje djelatnike. Za sud je prvenstveno mjerodavan Kazneni zakon i to njegov članak 86. KZ, te bi u tom smislu trebalo inicirati izmjenu Kaznenog zakona ili da se ZTD dopuni odredbom da će kandidati za obavljanje poslova članova uprave i nadzornog odbora od Ministarstva pravosuđa zatražiti prije imenovanja potvrdu o nekažnjavanosti (neosuđivanosti). Ta odredba bi trebala biti *lex specialis* u odnosu na KZ.

U praksi se događa da član uprave ili nadzornog odbora dostavi sudu izjavu s potpisom ovjerenim po javnom bilježniku kako nije kažnjavan za određena kaznena djela za koja zakon propisuje zabranu obnašanja dužnosti u upravi ili nadzornom odboru. Izjava kod javnog bilježnika nije dokaz da neka osoba nije kažnjavana, ali izgleda da to prihvaćaju trgovački sudovi kod imenovanja članova uprave i nadzornih odbora. Ako se već ide na to, trebao bi u potvrdi bar napisati *da pod moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljuje da nije kažnjavan za određena djela*. Tada bi se to moglo tretirati kao kazneno djelo davanja lažnog iskaza u upravnom postupku. Isto policija primjenjuje kod lažne izjave o gubitku vozačke dozvole, ako utvrdi da je osoba lažno prijavila da ju je izgubila.

Moguće je i da im trgovački sudovi sastave obrazac koji bi ovjerali kod javnog bilježnika, pa vjerojatno netko tko je osuđivan za ta djela ne bi ovjerio izjavu. Uz tu izjavu kod javnog bilježnika bilo bi potrebno da se priloži i uvjerenje suda da se ne vodi postupak, bar do izmjene zakona. Trebalo bi koristiti izraz *“neosuđivana”* jer je širi (obuhvatio bi uvjetnu osudu, bezuvjetnu kaznu zatvora, novčanu kaznu i sudsku opomenu) dok se izraz *“kažnjavanost”* odnosi samo na bezuvjetnu kaznu zatvora i novčanu kaznu, jer su uvjetna osuda i sudska opomena po KZ-u samo mjere upozorenja.

Prema članku 86. Kaznenog zakona podaci iz kaznene evidencije **mogu se dati samo** sudovima i državnim odvjetništvima kad se radi o kaznenom postupku protiv osobe za koju se traže podaci ili kad je u tijeku postupak za njezino pomilovanje (st. 1). Građanin ima pravo tražiti podatke iz kaznene evidencije od Ministarstva pravosuđa **za sebe samo** ako dokaže da su mu ti podaci potrebni radi ostvarivanja prava u stranoj državi (st. 5).

Podaci iz kaznene evidencije mogu se iznimno dati državnim tijelima na njihov obrazloženi zahtjev kad se radi o povjeravanju određenih poslova i zadataka u državnoj službi osobi za koju se traže ti podaci (st. 2). Pritom nitko nema pravo zahtijevati od građana da podnesu dokaze o svojoj osuđivanosti ili neosuđivanosti (st. 4) već samo uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak. Kaznenom evidencijom mogu se u okviru svoje zakonske ovlasti koristiti i tijela unutarnjih poslova radi otkrivanja počinitelja kaznenog djela, a navedeni podaci smatraju se profesionalnom tajnom (st. 3).

Slijedom navedenog trebalo bi inicirati izmjenu stavka 2. i 5. članka 86. Kaznenog zakona, i to na način da isti glase:

¹² Barbić i dr. *Organi dioničkog društva*, str. 113.

¹³ To je propisano člankom 187. stavak 1. točkom 4. ZTD-a za dionička društva i člankom 394. stavkom 4. točkom 3. za društva sa ograničenom odgovornošću.

¹⁴ Gorenc, V. (urednik) i dr. *Zakon o trgovačkim društvima s komentarem*, Zagreb, 1995., str. 494.

(2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati državnim tijelima **i pravnim osobama u državnom vlasništvu** na njihov obrazloženi zahtjev kad se radi o **zapošljavanju državnih službenika te** povjeravanju određenih poslova i zadataka u državnoj službi osobi za koju se traže ti podaci.

(5) Gradanin ima pravo tražiti podatke iz kaznene evidencije od Ministarstva pravosuđa za sebe samo ako dokaže da su mu ti podaci potrebni radi ostvarivanja prava u stranoj državi **ili za obavljanje dužnosti u tijelima trgovačkih društava**.¹⁵

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Zakon o trgovačkim društvima je u svojim odredbama postavio ograničenja za imenovanje članova tijela trgovačkih društva te traži da su te osobe neosuđivane za određena kaznena djela iz područja gospodarstva. Za takve osobe se unaprijed može pretpostaviti da dužnost neće obnašati na pravilan i zakonit način, te radi zaštite javnih interesa, zaštite trgovačkog društva i vjerovnika.

U budućim izmjenama bilo bi potrebno proširiti ograničenja i na druga gospodarska kaznena djela posebice ina

¹⁵ Napomena: tamnim slovima su označeni autorovi prijedlozi izmjene članak 86. stavaka 2. i 5. Kaznenog zakona.

kaznena djela iz ZTD-a te razmotriti uvođenje privremene zabrane obnašanja dužnosti u tijelima trgovačkih društva na samo na kažnjavane osobe već i one protiv kojih se vodi kazneni postupak dok isti postupak traje. Na taj način bi i istim osobama bilo u interesu da se on što prije dovrši, a ne da se bezrazložno u nedogled odugovlači. Umjesto da je proširen katalog kaznenih djela koja predstavljaju zapreku za imenovanje iz članka 239. stavak 2. točke 1 ZTD-a na ostala gospodarska kaznena djela, te kaznena djela iz ZTD-a i ZTK, broj kaznenih djela je smanjen na svega četiri kaznena djela.

Ukazuje se i potreba usklađenja rokova zakonske rehabilitacije osuđivanih osoba i rok zabrane obnašanja dužnosti u tijelu trgovačkog društva, jer isti u nekim slučajevima nisu podudarni te može stvoriti probleme u sudskoj praksi.

Provodeći izmjene Zakona o sprječavanju sukoba interesa Vlada RH je donijela Uredbu o načinu provedbe javnog natječaja i uvjetima za članove nadzornih i upravnih odbora u kojima država ima dionice ili udjele. Pored općih uvjeta za članove nadzornih i upravnih odbora Uredbom su propisani posebni, te način provođenja javnog natječaja. U radu se izlažu i ograničenja za imenovanje članova tijela trgovačkih društava koje je Zakon o trgovačkim društvima u svojim odredbama postavio, te se pored poslovne sposobnosti traži neosuđivanost za određena kaznena djela. Također bi trebalo zakonski urediti i izdavanje potvrda o neosuđivanosti odnosno nekažnjavanosti znatno šire od sadašnjih uvjerenja da se ne vodi kazneni postupak i izjava kod javnog bilježnika.

Mario Franjić,

javnobilježnički prisjednik u uredu javnog bilježnika Slavke Marković u Bjelovaru

Strane osobe kao stjecatelji prava vlasništva na nekretninama temeljem nasljeđivanja

I. UVOD

Donošenjem novog Zakona o nasljeđivanju¹ koji je stupio na snagu 3. listopada 2003., stvoren je pravni temelj da javni bilježnici kao povjerenici sudova mogu donositi odluke u ostavinskim predmetima temeljem kojih će zemljišno-knjižni odjeli provoditi upise prava vlasništva u zemljišnim knjigama.

Tim zakonom predsjednici općinskih sudova ovlašteni su da mogu sve ili određeni broj ostavinskih predmeta povjeriti u rad javnim bilježnicima kao povjerenicima sudova, na koji način su javni bilježnici došli u položaj da vode ostavinski postupak i donose odluke u ostavinskim predmetima.

Predsjednici sudova su temeljem takve zakonske mogućnosti u svim mjestima na području Republike Hrvatske, gdje postoji ustrojena javnobilježnička služba, ustupili provedbu ostavinskih postupaka javnim bilježnicima kao sudskim povjerenicima koji su u cijelosti opravdali ukazano povjerenje promptnim i kvalitetnim vodenjem ostavinskih postupaka.

U ostavinskim postupcima javni bilježnici prvenstveno utvrđuju tko su ostaviteljevi nasljednici i što sve čini ostavinsku imovinu. Imajući u vidu da su danas vrlo česte migracije stanovništva sve češće se kao nasljednici u ostavinskim postupcima pojavljuju stranci, odnosno osobe koje nisu državljani Republike Hrvatske. Tako je u ostavinskim postupcima došlo do određenih dvojbi oko mogućnosti stjecanja prava vlasništva stranaca na nekretninama koje se nalaze u Republici Hrvatskoj.

Odgovor na pitanje mogu li stranci i pod kojim uvjetima stjecati pravo vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama koje se nalaze na području Republike Hrvatske daje više zakona, ovisno o tome tko se pojavljuje u svojstvu nasljednika i što čini ostavinsku imovinu.

Temeljne odredbe kojima je regulirana ova materija sadrže Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakon o nasljeđivanju.

Ti zakoni sadrže odredbe kojima se regulira pravo stranih osoba da stječu pravo vlasništva, no oni sadrže i odredbe kojima se upućuje na druge zakone u pogledu pretpostavki za stjecanje prava vlasništva.

Zakon o nasljeđivanju u čl. 2. st. 2. propisuje da su stranci, pod pretpostavkom uzajamnosti, u nasljeđivanju ravnopravni s državljanima Republike Hrvatske.

Isto tako, Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima sadrži odredbu prema kojoj strane fizičke i pravne osobe mogu, pod pretpostavkom uzajamnosti, stjecati na temelju nasljeđivanja vlasništvo nekretnina na području Republike Hrvatske, uz određena zakonom propisana ograničenja. Uzajamnost se pretpostavlja, dok se suprotno ne utvrdi na zahtjev osobe koja u tome ima pravni interes.

Prema tome, sve strane osobe bi mogle steći pravo vlasništva na nekretninama koje se nalaze u Republici Hrvatskoj pod pretpostavkom da postoji uzajamnost u pogledu stjecanja prava vlasništva. No Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima² dodani su članci kojima je omogućeno da fizičke i pravne osobe iz država članica Europske unije mogu stjecati pravo vlasništva nekretnina koje se nalaze u Republici Hrvatskoj pod pretpostavkama koje vrijede za državljane Republike Hrvatske, uz određene izuzetke.

II. POJAM STRANE OSOBE

Prva pretpostavka koju je u ostavinskom postupku potrebno utvrditi, a odnosi se na stranke u postupku, jest državljanstvo osoba koje su pozvane na ostavinsku raspravu.

Naime, u ostavinskom postupku kao nasljednici mogu se pojaviti državljani Republike Hrvatske i strane fizičke i pravne osobe (dalje: strane osobe), a strane osobe mogu steći pravo vlasništva na nekretninama koje se nalaze u Republici Hrvatskoj samo ako su za stjecanje ispunjene sve opće i posebne pretpostavke stjecanja³.

Opće pretpostavke stjecanja prava vlasništva nasljeđivanjem iste su kao i u slučajevima kad pravo vlasništva na nekretninama stječu državljani Republike Hrvatske⁴, a sadržane su u odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i u drugim pozitivnim propisima koji se primjenjuju kod stjecanja prava vlasništva na nekretninama.

Posebna pretpostavka za stjecanje prava vlasništva

² Narodne novine, broj 146/08.

³ Tatjana Josipović, Položaj stranih pravnih osoba u pravnom prometu nekretnina, NN, travanj 2005. str. 53.

⁴ čl. 128. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

¹ NN, broj 48/03.

stranih osoba na nekretninama nasljeđivanjem sadržana je u odredbi čl. 356. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, a odnosi se na postojanje uzajamnosti. Pod pojmom uzajamnosti podrazumijeva se to da hrvatske pravne i fizičke osobe mogu stjecati pravo vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama u državi iz koje dolazi strana osoba koja stječe pravo vlasništva na nekretninama u Republici Hrvatskoj.

Kod utvrđivanja mogućnosti stjecanja prava vlasništva stranih osoba na nekretninama koje su u Republici Hrvatskoj kao prvu pretpostavku, koju je potrebno utvrditi da bi se moglo zaključiti može li određena osoba steći pravo vlasništva na nekretninama temeljem nasljeđivanja, jest državljanstvo nasljednika.

Javni bilježnik u ostavinskom postupku prvo mora utvrditi državljanstvo osoba koje su pristupile na ostavinsko ročište, nasljednika, odnosno mora utvrditi jesu li osobe koje se pojavljuju u svojstvu nasljednika državljani Republike Hrvatske ili se radi o stranim osobama.

Državljanstvo Republike Hrvatske nasljednici će dokazati važećom osobnom iskaznicom, putovnicom ili domovnicom, dok će se državljanstvo stranih osoba utvrditi uvidom u putnu ispravu nasljednika koji nema hrvatsko državljanstvo. Kad se radi o pravnoj osobi, njezin status će se utvrditi uvidom u izvadak iz sudskog registra i to prema upisanom sjedištu društva, a izvadak mora prevesti ovlašteni sudski tumač.

Vrlo često se u praksi tijekom vođenja ostavinskog postupka može pojaviti pitanje koje se osobe smatraju stranim osobama i na koji se način nesumnjivo može utvrditi je li neka osoba strana ili ne. Odgovor na to pitanje, u odnosu na fizičke osobe, daje Zakon o strancima⁵ koji u čl. 2. ističe da se strancem, u smislu ovog Zakona, smatra osoba koja nije hrvatski državljanin, dakle, svaka osoba koja nema hrvatsko državljanstvo smatra se strancem.

Također, Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima u čl. 355. određuje da se fizička osoba smatra stranom kad nema državljanstvo Republike Hrvatske, dok se pravnom osobom smatra osoba koja ima registrirano sjedište izvan područja Republike Hrvatske, osim ako je što drugo zakonom određeno.

Glede iseljenika s područja Republike Hrvatske i njihovih potomaka propisano je da se ne smatraju strancima ako je tijelo državne uprave nadležno za odlučivanje o državljanstvu utvrdilo da ispunjavaju pretpostavke za stjecanje državljanstva Republike Hrvatske.

No moguće je da nasljednik ima državljanstvo dviju država i to jedne koja je članica Europske unije i druge koja nije članica, a u tom slučaju mjerodavno bi bilo da ta osoba ima državljanstvo države koja je članica Europske unije.

Nakon što se utvrdi da je određena osoba strana fizička ili pravna osoba važno je da se utvrdi radi li se o stranoj osobi iz države koja je članica Europske unije⁶ ili se radi o stranoj osobi koja je iz države koja nije članica Europske unije.

Ovo je potrebno zbog toga što je Zakonom o izmjenama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima predviđen različiti pravni režim glede stjecanja prava vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama, koje se nalaze u Republici Hrvatskoj, za strane osobe koje su iz država članica Europske unije i one koje nisu.

Naime, odredbom čl. 358. a. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima propisano je da se odredbe čl. 354. - 358. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ne odnose na državljane i pravne osobe iz država članica Europske unije. Te osobe stječu pravo vlasništva nekretnina pod pretpostavkama koje vrijede za stjecanje prava vlasništva za državljane Republike Hrvatske i pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Odredbom stavka 2. propisano je da se ta odredba ne odnosi na nekretnine u izuzetim područjima i to: poljoprivredno zemljište određeno posebnim zakonom i na zaštićene dijelove prirode prema posebnom zakonu.

Budući da su Zakonom propisane različite pretpostavke za stjecanje prava vlasništva nekretnina za strane osobe koje su iz država članica Europske unije i one koje to nisu, to je potrebno prethodno utvrditi iz koje države dolaze nasljednici, kako bi se točno moglo utvrditi mogu li temeljem nasljeđivanja postati vlasnici nekretnina koje čine ostavinsku imovinu.

III. PRAVNI STATUS NEKRETNINE

Druga bitna pretpostavka za utvrđivanje mogućnosti stjecanja prava vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama na području Republike Hrvatske jest pravilno i točno utvrđivanje pravnog statusa nekretnine i to zbog toga što na određenim nekretninama strane osobe ne mogu steći pravo vlasništva ni po kojoj pravnoj osnovi, pa ni nasljeđivanjem.

Status nekretnine u ostavinskom postupku utvrđuje javni bilježnik i to prvenstveno na temelju podataka koji su mu dostupni u vrijeme vođenja ostavinskog postupka, a to je uvidom u izvratke iz zemljišnih knjiga, a podredno potrebne podatke javni bilježnik bi mogao utvrditi i uvidom u potvrde nadležnih tijela državne uprave ili drugih ustanova koje upravljaju tim zemljištem koje je predmet nasljeđivanja.

Te podatke javni bilježnik utvrđuje uvidom u izvadak iz zemljišne knjige i to prema naznaci kulture u posjedovnici (livada, oranica, pašnjak, voćnjak, maslinik, vinograd, ribnjak, šuma i sl.), no moguće je da je u teretovnici naznačena određena zabilježba⁷ koja bi sprječavala stjecanje prava vlasništva nasljeđivanjem glede stranaca. U slučajevima kad neka nekretnina ulazi u područje nacionalnog parka, posebnog rezervata, parka prirode, rezervata, regionalnog parka nadležno tijelo dužno je akt o proglašenju zaštićenog područja dostaviti nadležnom sudu radi zabilježbe u zemljišnim knjigama.

Imajući u vidu činjenicu da još uvijek nije u potpunosti usklađeno stvarno stanje nekretnina s onim naznačenim u zemljišnim knjigama, kako u pogledu podataka koji se upisuju u posjedovnicu, tako i onih koji se upisuju u teretovnicu, to je potrebno da javni bilježnik pri utvrđivanju

⁵ NN, broj 109/03, 182/04, 79/07, 36/09.

⁶ Države članice Europske unije na dan 1. svibnja 2011. su: Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska, Španjolska, Portugal, Danska, Švedska, Finska, Estonija, Latvija, Estonija, Belgija, Nizozemska, Austrija, Poljska, Češka, Slovačka, Mađarska, Bugarska, Rumunjska, Slovenija, Grčka, Italija, Cipar, Malta, Luksemburg, Irska i Litva.

⁷ čl.24., st.3. Zakona o zaštiti prirode, NN, broj 30/94, 72/94, 107/03,162/03, 70/05,139/08, 57/2011.

potrebnih podataka obrati povećanu pozornost, osobito u slučajevima kad se radi o općepoznatim činjenicama da određene nekretnine nije moguće naslijediti (npr. nekretnine koje se nalaze u nacionalnim parkovima, strogim rezervatima, posebnim rezervatima, parkovima prirode, rezervatima, regionalnim parkovima, posebnim ornitološkim rezervatima i sl.).

Javni bilježnik mora u ostavinskom postupku točno utvrditi vrstu nekretnine koja je predmet nasljeđivanja kako bi ispravno mogao utvrditi može li ona biti predmet nasljeđivanja, a da bi to mogao mora poznavati odredbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Zakona o šumama i Zakona o zaštiti prirode.

Zakon o poljoprivrednom zemljištu u čl. 3. navodi što se sve smatra poljoprivrednim zemljištem u smislu tog zakona. Tako se poljoprivrednim zemljištem smatraju poljoprivredne površine: oranice, vrtovi, livade, pašnjaci, voćnjaci, maslinici, vinogradi, ribnjaci, trstici i močvare kao i drugo zemljište koje se može privesti poljoprivrednoj proizvodnji. Zakonom o zaštiti prirode propisano je da se zaštićenim dijelovima prirode smatraju svi oni dijelovi prirode koji su proglašeni zaštićenim područjem temeljem posebnog zakona. U svim slučajevima gdje je na osnovi posebnih zakona došlo do proglašenja zaštićenih dijelova prirode, zakonom je propisana i obveza da se provede u zemljišnim knjigama zabilježba akta o proglašenju. Najčešće će se raditi o područjima koja katastarski i zemljišnoknjižno pripadaju nekom od nacionalnih parkova, strogim rezervatima, posebnim rezervatima, parkovima prirode, rezervatima, regionalnim parkovima, posebnim ornitološkim rezervatima i sl.

Bitno je za naglasiti da zakonom za šume i šumska zemljišta nema zapreka za stjecanje i uknjižbu prava vlasništva temeljem nasljeđivanja za strane osobe koje su iz država članica Europske unije, dok za strane osobe koje to nisu zabrana stjecanja propisana Zakonom o šumama je i dalje na snazi.

Kao što je već rečeno, strane osobe koje su iz država članica Europske unije u potpunosti su izjednačene glede stjecanja prava vlasništva na nekretninama s državljanima Republike Hrvatske, osim u odnosu na nekretnine koje se nalaze u izuzetim područjima i to poljoprivredno zemljište određeno posebnim zakonom kao i u odnosu na zaštićene dijelove prirode prema posebnom zakonu.

Dakle, za strane osobe koje su iz država članica Europske unije možemo reći da nasljeđuju sve nekretnine osim onih koje se nalaze u zaštićenim dijelovima prirode, budući da mogu steći nasljeđivanjem pravo vlasništva na poljoprivrednom zemljištu pod pretpostavkom uzajamnosti i to temeljem čl. 2. Zakona o nasljeđivanju.

Strane osobe koje nisu iz država članica Europske unije, ne bi mogle steći pravo vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama koje se nalaze na isključenim područjima, a to su sva ona područja na kojima je radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske zakonom proglašeno da stranci ne mogu stjecati vlasništvo nekretnina.

IV. SADRŽAJ RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU

Nakon što se u ostavinskom postupku utvrdi pravni status nekretnine javni bilježnik će, ovisno o tome radi li se o stranoj osobi iz država članica Europske unije ili izvan Europske unije, rješenjem o nasljeđivanju utvrditi je li moguće steći pravo vlasništva nasljeđivanjem na nekretninama koje čine ostavinsku imovinu.

Ako strana osoba ne može nasljeđivanjem steći pravo vlasništva na nekretninama koje čine ostavinsku imovinu, javni bilježnik će donijeti rješenje o nasljeđivanju u kojem će utvrditi da su te nekretnine postale vlasništvo Republike Hrvatske koja je obveznik isplate naknade.

Sadržaj rješenja o nasljeđivanju propisan je odredbom čl. 226. Zakona o nasljeđivanju, gdje je u st. 1. propisano da se utvrđuje tko je ostaviteljevom smrću postao nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe.

Kod donošenja rješenja o nasljeđivanju načelno su moguće dvije situacije koje u bitnom određuju sadržaj rješenja o nasljeđivanju, kako u pogledu sadržaja izreke rješenja tako i glede sadržaja obrazloženja.

Prva situacija je ona u kojoj strana osoba, neovisno o tome je li iz države članice Europske unije ili ne, nasljeđuje nekretnine na kojima može steći pravo vlasništva i u tom slučaju sadržaj rješenja o nasljeđivanju neće imati značajnijih izmjena u odnosu na ona rješenja o nasljeđivanju prema kojima nasljeđuju državljani Republike Hrvatske, osim činjenice da je potrebno stranu osobu uputiti da dostavi svoj OIB (OIB za strance) koji se unosi u rješenje.

Druga situacija je ona u kojoj strana osoba ne može steći pravo vlasništva na nekretninama koje čine ostavinsku imovinu, pa rješenje u tom slučaju mora biti usklađeno s odredbama čl. 358. b. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

Navedenim člankom je propisano da nekretnine za koje je stranoj osobi prestalo pravo vlasništva na temelju čl. 358. st. 2. kao i nekretnine koje strana osoba ne može steći nasljeđivanjem na temelju čl. 358. st. 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, postaju vlasništvo Republike Hrvatske koja je obveznik naknade.

Dakle, javni bilježnik je dužan u izreci rješenja o nasljeđivanju u posebnoj točki naznačiti da strana osoba ne može steći pravo vlasništva nasljeđivanjem na određenoj nekretnini koju je potrebno točno, prema podacima iz izvotka iz zemljišnih knjiga opisati, te naznačiti da strana osoba ima pravo na naknadu prema propisima o izvlaštenju.

Nadalje, u sljedećoj točki bitno je navesti da je pravo vlasništva na predmetnoj nekretnini Republika Hrvatska stekla *ex lege* i da je ona obveznik naknade koja se isplaćuje stranoj osobi. Visina naknade se određuje prema propisima o izvlaštenju.

U obrazloženju rješenja o nasljeđivanju naznačit će se na koji način je javni bilježnik utvrdio da je nasljednik stranac ili strana pravna osoba, te će se naznačiti na koji je način utvrđeno da nekretnina koja čini ostavinsku imovinu ne može biti predmetom nasljeđivanja. U obrazloženju će se navesti zakonske odredbe temeljem kojih je javni bilježnik utvrdio da se radi o nekretninama na kojima stranci ne mogu stjecati pravo vlasništva.

V. ZAKLJUČAK

Novelom Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Republika Hrvatska je u potpunosti zakonski omogućila svim državljanima i pravnim osobama iz država članica Europske unije da mogu stjecati pravo vlasništva na nekretninama koje se nalaze u Republici Hrvatskoj po svim pravnim osnovama, uz ograničenja koja se odnose na izuzeta područja.

Naime, strane osobe koje su iz država članica Europske unije u potpunosti su izjednačene glede pretpostavki koje vrijede za stjecanje prava vlasništva na nekretninama s državljanima Republike Hrvatske, uz izuzetke propisane u čl. 358. a. koji se odnose na poljoprivredno zemljište određeno posebnim zakonom i zaštićene dijelove prirode prema posebnom zakonu. Dakle, oni mogu steći temeljem nasljeđivanja sve nekretnine u Republici Hrvatskoj kao i državljani Republike Hrvatske, izuzev nekretnina koje se nalaze u izuzetim područjima i to poljoprivredno zemljište i zaštićeni dijelovi prirode koji su određeni posebnim zakonom, uz napomenu da mogu steći nasljeđivanjem pravo vlasništva na poljoprivrednom zemljištu pod pretpostavkom uzajamnosti i to temeljem čl. 2. Zakona o nasljeđivanju.

Strane osobe koje nisu iz država članica Europske unije

mogu nasljeđivati nekretnine u Republici Hrvatskoj samo uz pretpostavku uzajamnosti i ne mogu nasljeđivanjem steći pravo vlasništva na nekretninama koje se nalaze u isključenim područjima. To su područja koja su radi zaštite interesa Republike Hrvatske zakonom proglašena područjima na kojim strane osobe ne mogu stjecati pravo vlasništva, na nekretninama koje se nalaze u izuzetim područjima koja se odnose na poljoprivredno zemljište određeno posebnim zakonom i zaštićene dijelove prirode prema posebnom zakonu, te na šumama i šumskom zemljištu.

Bitno je napomenuti da strane osobe iz država članica Europske unije i one strane osobe koje su izvan država članica Europske unije mogu steći nasljeđivanjem pravo vlasništva na poljoprivrednom zemljištu pod pretpostavkom uzajamnosti i to temeljem čl. 2. Zakona o nasljeđivanju.

Ako se u ostavinskom postupku utvrdi da strane osobe ne mogu naslijediti nekretnine, javni bilježnik mora to u rješenju o nasljeđivanju naznačiti i odrediti da se stranoj osobi ima isplatiti naknada u novcu po osnovi izvlaštenja.

Slijedom svega navedenog, a s motrišta javnih bilježnika, ostavinski postupci u kojima se kao nasljednici pojavljuju strane osobe postali su složeniji i zahtjevniji, i to osobito u onim slučajevima u kojima strane osobe ne mogu naslijediti nekretnine.

Josip Gović,
pomoćnik tajnika Hrvatske javnobilježničke komore

Razrješenje javnih bilježnika zbog pokretanja kaznenog postupka prema sadašnjem Zakonu o javnom bilježništvu

Člankom 21. Zakona o javnom bilježništvu (NN br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 – dalje ZJB) propisani su razlozi i postupak razrješenja javnog bilježnika. Stavkom 1. tog članka taksativno je navedeno sedam razloga koje dovode do razrješenja javnog bilježnika. Javni bilježnik će biti razriješen¹:

- ako naknadno prestanu postojati pretpostavke za obavljanje javnobilježničke službe iz čl. 13. Zakona, ili ako se naknadno utvrdi da prigodom imenovanja nisu postojale;
- ako ne položi prisegu;²
- ako se zaposli, počne koristiti starosnu ili invalidsku mirovinu ili počne obavljati neku drugu službu bez odobrenja;
- ako mu sudskom odlukom bude oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost;
- ako uslijed tjelesnog nedostatka, tjelesne i duhovne slabosti³ ili zbog bolesti postane trajnije nesposoban za uredno obavljanje službe;⁴
- ako njegovi poslovni odnosi ili način vođenja njegovih poslova ugrožavaju interese stranaka;⁵
- ako ne produžava uredno svoje osiguranje od odgovornosti ili ne plaća naknadu za osiguranje Komori.

Odluku o razrješenju donosi Ministarstvo pravosuđa u upravnom postupku na temelju pribavljenog mišljenja Komore. Prije donošenja odluke javnom bilježniku mora biti omogućeno da se izjasni o razlogu za razrješenje.⁶ Odluka ministra pravosuđa o razrješenju odnosno o utvrđenju prestanka službe je konačna i protiv nje je moguće pokrenuti upravni spor.⁷

¹ Iz ove formulacije proizlazi zaključak da Ministarstvo pravosuđa mora donijeti odluku o razrješenju, ako se ispune navedeni uvjeti.

² Čl. 15. ZJB

³ Postavlja se pitanje što je to tjelesna i duhovna slabost

⁴ U navedenom slučaju javnom bilježniku se postavlja zastupnik, koji može biti samo odvjetnik ili drugi javni bilježnik. U odnosu na postavljanje zastupnika javnom bilježniku koji nije sposoban brinuti se o svojim pravima u postupku za razrješenje, na dužnost javnog bilježnika da obavi potrebne liječničke preglede, te na posljedice uskrate suradnje na odgovarajući se način primjenjuju propisi koji u tom pogledu važe za suce zakonom određenog suda.

⁵ U navedenom slučaju odluku o postojanju uvjeta za razrješenje donosi stegovno tijelo na zahtjev javnog bilježnika. Naime, javni bilježnik mora najkasnije u roku od mjesec dana od dana kada je upoznat s razlogom zbog kojeg se traži njegovo razrješenje postaviti navedeni zahtjev. Odluku o razrješenju na temelju odluke stegovnog tijela donosi ministar.

⁶ Čl. 21. st.2. ZJB-a

⁷ Čl. 22. ZJB-a

Od svih razloga za razrješenje koji su navedeni, najvažnije je osvrnuti se na toč. 1. st. 1. čl. 21. ZJB-a kojom je propisano da će javni bilježnik biti razriješen ako naknadno prestanu postojati pretpostavke za obavljanje javnobilježničke službe iz čl. 13 ZJB, ili ako se naknadno utvrdi da prilikom imenovanja navedene pretpostavke nisu postojale.⁸

Nakon imenovanja javnog bilježnika Ministarstvo pravosuđa mora, primjenjujući točku 1. st. 1. čl. 21. ZJB-a sve dok traje služba javnog bilježnika, voditi računa o tome postoje li još uvijek pretpostavke koje su bile uvjet za imenovanje. Ovo postaje još značajnije budući da je kao jedan od uvjeta za imenovanje propisano da za javnog bilježnika može biti imenovana osoba koja je dostojna javnog povjerenja za obavljanje javnobilježničkog poziva.

⁸ Članak 13. ZJB-a

- (1) Za javnog bilježnika može biti imenovana osoba:
  1. koja je državljanin RH,
  2. koja ima poslovnu sposobnost i ispunjava opće zdravstvene uvjete za obavljanje sudačke službe,
  3. koja je u RH diplomirala pravni fakultet ili koja je nostrificirala diplomu o završenom pravnom fakultetu izvan RH,
  4. koja je položila pravosudni i javnobilježnički ispit,
  5. koja ima, nakon položenog pravosudnog ispita, najmanje pet godina radnog staža na pravnim poslovima,
  6. koja je dostojna javnog povjerenja za obavljanje javnobilježničkog poziva,
  7. koja se obvezala da će, ako bude imenovana za javnog bilježnika, napustiti drugu naplatnu službu ili kakvo drugo naplatno zaposlenje, ili članstvo u tijelu pravne osobe koja obavlja kakvu gospodarsku djelatnost,
  8. koja aktivno vlada hrvatskim jezikom i drugim jezikom koji je službeni na području na kojemu treba obavljati javnobilježničku službu,
  9. koja je dala izjavu da će, ako bude imenovana za javnog bilježnika, osigurati opremu i prostorije koje su prema kriterijima što ih je utvrdilo Ministarstvo, potrebni i primjereni za obavljanje javnobilježničke službe.

Smatra se da nije dostojna javnog povjerenja za obavljanje javnobilježničkog poziva osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak⁹, koja je osuđena zbog kaznenog djela iz koristoljublja koje se goni po službenoj dužnosti, sve dok traju pravne posljedice osude, koja je odlukom stegovnog tijela lišena zvanja suca, državnog službenika, javnog bilježnika, javnobilježničkog prisjednika ili odvjetnika, dok ne prođu tri godine od dana lišenja zvanja, osoba iz čijeg ponašanja je moguće opravdano zaključiti da neće pošteno i savjesno obavljati javnobilježničku službu, koja je prezadužena i koja se nalazi pod stečajem ili je glavnim dioničarom ili glavnim nositeljem osnivačkih prava pravne osobe koja je pod stečajem.¹⁰

Posebno je zanimljivo da zakonodavac smatra kako je nedostojna javnog povjerenja za obavljanje javnobilježničkog poziva **osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak**. Ta osoba ne može biti imenovana javnim bilježnikom, ali isto javni bilježnik protiv kojeg je nakon imenovanja pokrenut kazneni postupak mora biti razriješen.¹¹

U Zakonu o kaznenom postupku (NN br.152/08, 76/09, 80/11 – dalje ZKP) treba razgraničiti kazneni progon od kaznenog postupka. Kazneni progon započinje upisom kaznene prijave u upisnik ili svakom radnjom ili mjerom ograničenja osobnih prava i sloboda koju poduzima nadležno tijelo, a usmjereno je razjašnjavanju sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo. Kazneni progon završava odustajanjem državnog odvjetnika ili drugog ovlaštenog tužitelja od progona ili sudskom odlukom.¹²

Kazneni postupak započinje:

- potvrđivanjem optužnice,
- određivanjem rasprave na temelju privatne tužbe,
- donošenjem presude o izdavanju kaznenog naloga.¹³

Postavlja se pitanje je li rješenje zakonodavca, kojim je predviđeno da osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak, ne može biti imenovana javnim bilježnikom, odnosno mora biti razriješena službe javnog bilježnika u skladu s Ustavom Republike Hrvatske (NN br. 85/10 - pročišćen tekst).

Naime, člankom 28. Ustava RH propisano je da je svatko nedužan i nitko se ne smije smatrati krivim za kazneno djelo dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja.

Ovo načelo presumpcije nedužnosti je temeljno načelo koje uređuje odnos prema osobama okrivljenim za

kaznena djela. **Uhićenje, istraga, vođenje sudskog postupka, priznanje, pa ni sama prvostupanjska sudska presuda još ne konstituira krivnju okrivljenika. Tek nakon pravomoćnosti sudske presude određena se osoba može smatrati krivom za određeno djelo.** Do tada ona uživa punu pravnu zaštitu i sva prava, bez obzira na težinu kaznenog djela koje joj se stavlja na teret. Javnu optužbu je dužno dokazati državno odvjetništvo. Okrivljenik nije dužan, a kako se to često čuje, dokazivati svoju nedužnost.

Za razliku od ZJB-a, Zakon o notarima BiH (Službeni list federacije BiH br. 45/2002 - dalje ZoN BiH) ne govori o pokretanju kaznenog postupka kao uvjet za imenovanje odnosno razrješenje notara. Za notara u BiH može biti imenovana samo osoba koja kumulativno ispunjava uvjete propisane članom 26. Zakona o notarima u Bosni i Hercegovini. Tako kandidat za notara u BiH, između ostalih uvjeta, ne smije biti osuđivan na kaznu zatvora za kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, protiv službene i druge dužnosti ili za drugo krivično djelo izvršeno s umišljajem, koje u vrijeme imenovanja još nije brisano iz kaznene evidencije koju vodi nadležno tijelo. Slijedom toga notar će temeljem čl. 32 ZoN BiH biti razriješen, ako dok traje služba bude osuđen na kaznu zatvora za kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, protiv službene i druge dužnosti ili za drugo krivično djelo izvršeno s umišljajem.¹⁴

Pojam osude definiran je važećim kazneno-procesnim zakonima Federacije BiH, tako da se osuđenom smatra osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorna za određeno krivično djelo. Za razliku od zakonodavca iz BiH, hrvatski je u mnogim zakonima, a ne samo u ZJB-u kao pretpostavku za pristupanje službi postavio uvjet da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak¹⁵, međutim isto tako rijetko gdje je to postavio kao razlog za razrješenje.

Tako u Zakonu o državnom sudbenom vijeću (NN br. 116/10, 57/11) kao jedan od razloga za prestanak sudačke dužnosti nije naveden slučaj pokretanja kaznenog postupka, već osuda za kazneno djelo koje suca čini nedostojnim za obavljanje sudačke dužnosti. U slučaju pokretanja kaznenog postupka protiv suca Zakon o državnom sudbenom vijeću je u čl. 73. predvidio institut udaljenja od obavljanja sudačke dužnosti do okončanja kaznenog postupka.

14 Tu je važno istaknuti da zakonodavac u BiH čini razliku između kaznenih djela počinjenih s namjerom, odnosno kaznenih djela počinjenih iz nehaja.

15 Npr., čl. 48. st. 1. toč. 8. Zakona o odvjetništvu (NN br. 9/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11); Zakon o državnim službenicima (NN br. 92/05, 142/06, 77/07, 127/07, 27/08, 49/11) pak u čl. 49. propisuje da u državnu službu ne mogu biti primljene osobe protiv kojih se vodi kazneni postupak ili koje su osuđene za kazneno djelo:

- protiv života i tijela,
- protiv slobode i prava čovjeka i građanina,
- protiv Republike Hrvatske,
- protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravim,
- protiv spolne slobode i spolnog ćudoreda,
- protiv braka, obitelji i mladeži,
- protiv imovine,
- protiv sigurnosti pravnog prometa i poslovanja,
- protiv pravosuđa,
- protiv vjerodostojnosti isprava,
- protiv javnog reda ili
- protiv službene dužnosti,

osim ako je nastupila rehabilitacija prema posebnom zakonu.

9 Od posljednjih izmjena ZJB-a (NN br. 75/09), do tada protiv osobe protiv koje je pokrenuta istraga.

10 Čl. 13. st. 2. ZJB-a

11 Člankom 19. stavkom 1. točkom 4. ZJB-a kao jedan od razloga za prestanak službe javnog bilježnika predviđen je i slučaj osude javnog bilježnika za kazneno djelo iz koristoljublja ili zbog teškog i osobitoga nečasnoga kaznenog djela koje se goni po službenoj dužnosti, odnosno osude na bezuvjetnu kaznu zatvora preko šest mjeseci, ili izricanja zabrane obavljanja javnobilježničke službe. Postavlja se pitanje je li ta odredba u koliziji s odredbom koja propisuje da će javni bilježnik biti razriješen ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak, budući da se tek u kaznenom postupku utvrđuje je li određena osoba počinila određeno kazneno djelo. Za razliku od ZJB-a Zakon o notarima u BiH je o tom pitanju konzistentan, budući da kao razlog za razrješenje i prestanak službe notara navodi pravomoćnu odluku suda kojom je utvrđeno da je notar krivično odgovorna za određeno kazneno djelo.

12 Čl. 2. st. 5. ZKP-a

13 Čl. 17. ZKP-a

Zakonom o odvjetništvu pak u svojim odredbama poznaje institut obustave i mirovanja od obavljanja odvjetništva u slučaju istrage odnosno pokretanja kaznenog postupka. Odvjetniku će se obustaviti obavljanje odvjetništva dok je u pritvoru.¹⁶ Odvjetniku se može obustaviti obavljanje odvjetništva, ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak za djelo koje je po svojoj prirodi takvo da ga čini nedostojnim za obavljanje odvjetništva^{17 18}. Po prestanku mirovanja, odnosno obustave obavljanja odvjetništva, odvjetnik nastavlja s obavljanjem odvjetništva.¹⁹ Međutim, u odnosu na prestanak prava obavljanja odvjetništva Zakon o odvjetništvu kao jedan od razloga navodi osudu na bezuvjetnu kaznu zatvora dulju od šest mjeseci²⁰, a nigdje ne predviđa pokretanje kaznenog postupka. Odvjetnik u tom slučaju ne smije obavljati odvjetništvo od dana pravomoćnosti odluke²¹. Nakon analize ovih instituta dolazimo do zaključka da se na suce i odvjetnike u slučaju istrage i pokretanja kaznenog postupka, a do okončanja kaznenog postupka, primjenjuju instituti udaljenja, mirovanja odnosno obustave.

U Zakonu o javnom bilježništvu postoji institut privremenog udaljenja iz službe do pravomoćnosti odluke²², koji se može usporediti s institutima mirovanja i obustave kod odvjetnika, odnosno udaljenja kod sudaca. Međutim, javni će bilježnici za razliku od sudaca i odvjetnika biti razriješeni u slučaju da je protiv njih pokrenut kazneni postupak. Iz navedenog je jasno da u tom slučaju institut privremenog udaljenja iz službe nema onu funkciju kakvu instituti mirovanja, obustave i udaljenja imaju za suce i odvjetnike.

Na kraju ostaje otvoreno pitanje: mora li ministar pravosuđa razriješiti javnog bilježnika protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak (npr. u trenutku određivanja rasprave na temelju privatne tužbe). Nakon toga u kaznenom postupku koji slijedi javni bilježnik biva pravomoćno oslobođen od svake optužbe. Međutim, paralelno s kaznenim postupkom šteta je za javnog bilježnika već nastupila u upravnom postupku razrješenja prije nego što mu je u kaznenom postupku pravomoćno utvrđena krivnja. Ovo je protivno načelu presumpcije nevinosti i dovodi javne bilježnike u neravnopravan položaj prema svim ostalim profesijama.

Radi svega toga zakonodavac bi trebao uskladiti odredbe ZJB-a o razrješenju s odredbama Ustava, a o čemu

16 Čl. 53. st. 1. Zakona o odvjetništvu

17 Čl. 53. st. 2. Zakona o odvjetništvu

18 Rješenje o obustavi, odnosno mirovanju obavljanja odvjetništva donosi tijelo Komore određeno Statutom u upravnom postupku, protiv kojeg je dopuštena žalba Upravnom odboru Hrvatske odvjetničke komore u roku od 8 dana od dostave rješenja. Protiv odluke Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore dopušten je priziv Vrhovnom sudu RH.

19 Čl. 55. st. 3. Zakona o odvjetništvu

20 Čl. 56. st. 1. t. 9 Zakona o odvjetništvu

21 Čl. 57. st. 1 t. 6. Zakona o odvjetništvu

22 Bilo u kaznenom postupku, postupku oduzimanja poslovne sposobnosti, pravomoćnosti stegovne odluke, odnosno konačnosti rješenja o razrješenju.

kao primjer mogu poslužiti odredbe Zakona o državnom sudbenom vijeću i Zakona o odvjetništvu.

ZAKLJUČAK

U navedenom članku se pokušava upozoriti na neusklađenost odredbi Zakona o javnom bilježništvu o razrješenju sa Ustavom, kao i pružiti neka rješenja domaćeg i poredbenog prava koja na drugačiji način rješavanju navedeno pitanje.

Javno bilježništvo je javna služba koja je ponovno uvedena u pravni sustav Republike Hrvatske 1994. godine, a koja je kao služba postojala u pojedinim dijelovima Hrvatske već u XII. stoljeću. Javnobilježničku službu obavljaju javni bilježnici kao samostalni i neovisni nositelj službe, a koji imaju svojstvo osoba javnog povjerenja. Javni bilježnici pri tome obavljaju poslove predviđene Zakonom o javnom bilježništvu, ali isto tako provode ostavinske rasprave i donose rješenja o nasljeđivanju temeljem Zakona o nasljeđivanju, odnosno rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave temeljem Ovršnog zakona. Pri obavljanju tih poslova javni bilježnici se često nalaze u situaciji da se njihovi poslovi gledaju s povećalom kako stranaka koji sudjeluju u poslu, tako i svih drugih zainteresiranih osoba. Tako se može desiti da javni bilježnici budu žrtve različitih zlonamjernih i manipulativnih ponašanja, i to kako dok obavljaju službu javnog bilježnika, tako i kao privatne osobe, posebice iz razloga što je javni bilježnik osoba javnog povjerenja, koja je poput suca ili državnog odvjetnika više izložena javnosti.

Iz navedenog razloga zakonodavac mora zaštititi javnog bilježnika kao što je to učinio i sa drugim pravosudnim tijelima i profesijama. Međutim, sada je upravo suprotna situacija, budući navedenim odredbama o razrješenju javnim bilježnicima visi mač nad glavom da sve dok su u javnobilježničkoj službi budu razriješeni zbog pokretanja kaznenog postupka, i to prije nego što im se u kaznenom postupku dokaže krivnja.

Pri tome treba uzeti u obzir i činjenicu da navedene odredbe o razrješenju Ministarstvo pravosuđa može tumačiti in favorem bilježnika, te ih čak ne mora niti primijeniti u praksi, ali se tada postavlja pitanje zašto bi onda takove odredbe uopće egzistirale u Zakonu o javnom bilježništvu. To posebice iz razloga što u hrvatskom zakonodavstvu imamo primjere drugih zakona²³, kao gore spomenutih Zakon o odvjetništvu ili Zakon o državnom sudbenom vijeću koje su isto pitanje riješili na drugačiji način. Isto tako imamo i primjer Zakona o notarima susjedne Federacije BiH, u kojem je navedeno pitanje riješeno na puno prihvatljiviji način.

Sve navedeno moraju imati na umu i predstavnici Hrvatske javnobilježničke komore u radnoj skupini kod sljedećih izmjena i dopuna Zakona o javnom bilježništvu, kako bi upozorili na navedene nelogičnosti, kao i uostalom i na arhaičnost nekih drugih odredbi Zakona o javnom bilježništvu.

23 Nažalost imamo i negativni primjer Zakona o javnim ovršiteljima (Narodne novine br.139/10) u kojemu je rješenje zakonodavca gotovo isto kao i u ZJB-u

Hrvatska javnobilježnička komora

Zagreb, 22. rujna 2010.

HJK-O-106/10

ŽUPANIJSKOM DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU U RIJECI

Javnobilježničkom stegovnom tužitelju

Temeljem članka 153. St. 1. Zakona o javnom bilježništvu (Narodne novine br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07 i 75/09-dalje ZJB), Hrvatska javnobilježnička komora podnosi

PRIJEDLOG ZA POKRETANJE STEGOVNOG POSTUPKA

protiv:

██████████ javnog bilježnika iz ██████████
██████████, državljanin RH, po zanimanju diplomirani pravnik

da je:

dana 26. veljače 2010. i 15. ožujka 2010. u poslovnom prostoru u vlasništvu Rijekatekstil-Domus d.d., na III kat Tower centar Rijeka, Janka Polića Kamova 81A, a u kojem je kao zakupnik svoju djelatnost obavljala tvrtka LODOLI 1 d.o.o., prilikom radnje ispražnjenja i predaje nekretnine vlasniku svojom nazočnošću, te radnjama šifriranja alarma i preuzimanjem ključeva poslovnog prostora, te sastavljanjem zapisnika o posvjedočenju činjenica, pozivajući se pritom pogrešno na poduzimanje javnobilježničke radnje po čl. 90. ZJB-a, u predmetu OU-162/10 od 26.2.2010. i 15.3.2010. na zahtjev društva Rijekatekstil-Domus d.d. Rijeka, Jadranski trg 4 poduzeo službenu radnju na zahtjev jedne stranke. Predmetnu radnju vršio je povodom ulaska i vraćanja poslovnog prostora u vlasništvu navedenog društva u kojem je kao zakupnik temeljem zaključenog i solemniziranog ugovora o zakupu do tada svoju djelatnost obavljalo društvo Londoli 1, te tako poduzeo službenu radnju na zahtjev jedne stranke, iako je trebao znati da radnju ispražnjenja i predaje nekretnine može obaviti temeljem čl. 225. i 226. Ovršnog zakona (Narodne novine br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 67/08-dalje OZ) isključivo nadležni sud u ovršnom postupku,

1

dakle, povrijedio dužnost utvrđenu Zakonom o javnom bilježništvu i time ozbiljno ugrozio povjerenje u svoju nepristranost i u isprave koje sastavlja, te poduzeo službenu radnju u kojoj je po zakonu isključen, i to uvođenje u posjed

pa je time, počinio stegovno djelo-stegovni prijestup opisano po čl. 145. st. 3 točkom 2. i kažnjivo po članku 147. Zakona o javnom bilježništvu

Obrazloženje

Dana 14.04.2010. društvo Lodoli 1 d.o.o. je Hrvatskoj javnobilježničkoj komori dostavila pritužbu na rad javnog bilježnika [REDACTED] iz Rijeke ističući da je isti neovlašteno zajedno s drugim učesnicima ušao u poslovne prostorije koje je navedeno društvo imalo u zakupu temeljem zaključenog Ugovora sa zakupodavcem, društvom Rijekatekstil – Domus d.d. pri čemu je istome društvu oduzeta roba i poslovni podaci iz računala veće vrijednosti, te je neovlašteno promjenom brave onemogućen u daljnjem posjedu, a čime smatra da je počinjeno i kazneno djelo.

Prijavljeni javni bilježnik [REDACTED] u svojem očitovanju poriče bilo kakvo protuzakonito postupanje, te navodi da je samo temeljem čl. 90. ZJB-a posvjedočio o činjenicama ulaska, konstatacije zatečenog stanja te preuzimanja ključeva navedenog poslovnog prostora na depozit. Prilikom cijele te radnje držao se pasivno sa stane, te nije vodio taj postupak, već je to činio predstavnik zakupodavca. Pri tome se poziva i na odredbe čl. 20. Ugovora o zakupu koji predviđa čak i zapljenu robe, te preuzimanje prostora i promjenu brave od strane zakupodavca u slučaju nepridržavanja odredbi ugovora o zakupu od strane zakupnika. Odlučno poriče činjenicu da bi nestala roba u vlasništvu zakupnika, jer je cijeli prostor stavljen pod alarm, a šifru je znao samo on, te je preuzeo ključeve od prostora i pohranio ih u sefu svojeg ureda.

Čl. 90. ZJB-a propisuje da na zahtjev zainteresiranih osoba javni bilježnik može potvrditi i druge činjenice pored onih navedenih u prethodnim člancima ovog Zakona koje su se pred njim dogodile, poput rasprava o ponudama, dražbe, ždrijebanja, izjave osoba o činjenicama i stanja za koje je javni bilježnik sam ili uz sudjelovanje stručnih osoba saznao. U konkretnom slučaju javni bilježnik je postupao na zahtjev i u interesu samo jedne zainteresirane osobe – zakupodavca, dok predstavnika zakupnika nije bilo. Ta činjenica sama po sebi ukazuje da se radi o poduzimanju jednostranog čina tj. postupka iseljenja zakupnika iz poslovnog prostora od strane zakupodavca, a takvu radnju može poduzeti samo nadležni sud u ovršnom postupku po čl. 225. OZ-a, što isključuje bilo kakvo ugovaranje samopomoći, tj. samostalno vraćanje posjeda na što se poziva kolega [REDACTED] svojem očitovanju.

Pored toga postupanje javnog bilježnika u konkretnom slučaju nikako se ne može okarakterizirati kao pasivno i usredotočeno samo na bilježenje činjenica koje su se pred njim dogodile. Dapače, suprotno tome javni bilježnik, kako i stoji napisano u zapisniku putem zaštitara mijenja šifru alarmnog sustava poslovnog prostora i ukucava novu šifru alarma samo njemu poznatu i na kraju zaključava predmetni prostor te preuzima ključeve istog na čuvanje, a 15.03.2010. ponovno otključava poslovni prostor. Dakle radi se o vrlo aktivnim radnjama u postupku iseljenja zakupnika iz poslovnog prostora i preuzimanju istog od strane vlasnika – zakupodavca iako javni bilježnik za takve radnje nema ovlaštenja u pozitivnim zakonskim propisima i u konkretnom slučaju kako je naprijed obrazloženo.

Stoga temeljem iznijetog smatramo da postoje osnove za pokretanje stegovnog postupka protiv javnog bilježnika [REDACTED]

Stoga predlažemo:

1. Da stegovni tužitelj u smislu odredbi čl. 153 Zakona o javnom bilježništvu, te odredbi članka 174. i 177. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 178/04, 115/06-dalje ZKP) poduzme sve potrebne izvide i druge mjere koje je u smislu navedenih Zakona ovlašten, radi detaljnog utvrđanje činjeničnog stanja,
2. Da stegovni tužitelj izvrši uvid u pritužbu Lodoli 1 d.o.o. od 17.3.2010., očitovanje javnog bilježnika [REDACTED] kojeg je Komora zaprimila 29.4.2010., Ugovora o zakupu organizacijske jedinice 326 od 22. svibnja 2009., zapisnike o posvjedočenju činjenica od 26.2.2010. i 15.3.2010, pos.br. OU-162/10 i OU-162/10-II,
3. Da se poduzmu i druge potrebne radnje ukoliko se to ukaže potrebnim u smislu odredbe članka 150. st. 2. Zakona o javnom bilježništvu,
4. Da se protiv prijavljenog javnog bilježnika [REDACTED] pokrene stegovni postupak pred javnobilježničkim stegovnim vijećem Županijskog suda u Rijeci, zbog stegovnog dijela stegovnog prijestupa opisanog po čl. 145. st. 3. toč. 2 i kažnjivog po članku 147. Zakona o javnom bilježništvu.

PREDsjedNIK
Ivan Maleković

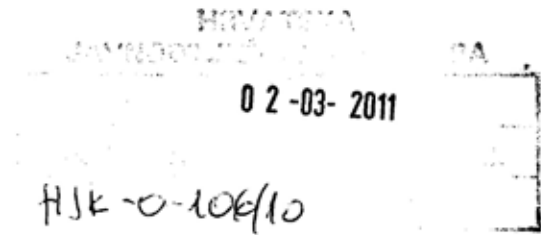

The seal is circular with the text 'HRVATSKA JAVNOBILJEŽNIČKA KOMORA' around the top and 'ZAGREB' at the bottom. In the center, there is a handwritten signature 'I. M.'.

REPUBLIKA HRVATSKA
 ŽUPANIJSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO
 U RIJECI

BROJ: KR-DO-623/10-V
 Rijeka, 22. veljače 2011.
 IB/RB

Na temelju odredbe članka 42. st. 3. i članka 432. st. 3. ZKP-a, u svezi članka 153. st. 3. i 4. Zakona o javnom bilježništvu, donosim

RJEŠENJE

o d b a c u j e se prijedlog za pokretanje stegovnog postupka Hrvatske javnobilježničke komore broj HJK-O-106/10 od 22. rujna 2010. protiv [REDACTED], javnog bilježnika iz Rijeke, zbog stegovnog djela – stegovnog prijestupa iz članka 145. st. 3. toč. 2., a kažnjivo po članku 147. Zakona o javnobilježništvu.

Obrazloženje

Hrvatsko javnobilježnička komora temeljem članka 153. st. 1. Zakona o javnom bilježništvu, podnijela je nadležnom javnobilježničkom stegovnom tužitelju prijedlog za pokretanje stegovnog postupka protiv [REDACTED], javnog bilježnika iz Rijeke, a zbog sumnje u počinjenje stegovnog prijestupa iz članka 145. st. 3. toč. 2. Zakona o javnom bilježništvu, navodeći kako je spomenuti javni bilježnik poduzeo radnje iz nadležnosti ovršnog suda u ovršnom postupku, a radi se o uvođenju i predaji u posjed nekretnine na zahtjev samo jedne stranke, pozivajući se pri tom, kako se u prijedlogu navodi, pogrešno na poduzimanje radnje temeljem članka 90. Zakona o javnom bilježništvu, sačinivši o toj radnji zapisnik o posvjedočenju činjenica, premda je znao da se radi o radnji uvođenja u posjed koja je u nadležnosti ovršnog organa nadležnog ovršnog suda i to temeljem odredbi članka 225. i 226. Ovršnog zakona, a ne u nadležnosti javnog bilježnika.

Ovaj prijedlog za pokretanje stegovnog postupka od strane Hrvatske javnobilježničke komore je podniet povodom pritužbe na rad javnog bilježnika [REDACTED] koju pritužbu je Komori podnio direktor tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca, [REDACTED]

Kako bi se provjerili navodi pritužbe [REDACTED] navodi prijedloga za pokretanje stegovnog postupka protiv javnog bilježnika [REDACTED], na temelju odredbe članka 153. st. 3. i 4. Zakona o javnom bilježništvu, a u vezi s odredbom članka 432. Zakona o kaznenom postupku, podnijet je prijedlog stegovnom istražitelju Županijskog suda u Rijeci, za poduzimanje istražnih radnji u istražnom stegovnom postupku.

Tijekom istražnog stegovnog postupka provedeno je saslušanje u svojstvu svjedoka [REDACTED] predsjednika uprave TD «Rijekatekstil- Domus» d.d. iz Rijeke, svjedoka [REDACTED] koji je u predmetnom postupku bio odvjetnik TD «Rijekatekstil – Domus» d.d., svjedokinje [REDACTED], djelatnice tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. Karlovac, koja je radila u prijepornoj poslovnoj jedinici i poslovnom prostoru u Rijeci u «Tower centru», a svoj iskaz dao je i [REDACTED] vlasnik tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca, koja je zakupila poslovni prostor u Rijeci u «Tower centru», a koji je u vlasništvu tvrtke TD «Rijekatekstil – Domus» d.d. iz Rijeke, dok je svoju obranu uz prisustvo branitelja, iznio i osumnjičenik [REDACTED], javni bilježnik iz Rijeke. Uz provedene naprijed spomenute istražne radnje, izvršen je uvid u prikupljenu dokumentaciju i to u pritužbu tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca na rad javnog bilježnika [REDACTED], od 17.03.2010., u presliku Ugovora o zakupu poslovnog prostora sklopljenog između zakupodavca tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d. Rijeka zastupane po [REDACTED], i zakupoprimca tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca zastupane po [REDACTED] koji Ugovor je sklopljen 22. svibnja 2009. Nadalje, izvršen je uvid u odgovor na pritužbu tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. Karlovac koju je u pismenom obliku dana 29.04.2010. Hrvatskoj javnobilježničkoj komori dostavio javni bilježnik [REDACTED], izvršen je uvid u zapisnik o posvjedočenju činjenica od dana 26.02.2010. sačinjen po javnom bilježniku [REDACTED], zajedno s dokumentacijom priležećom ovom zapisniku, a to je tlocrt etaže trgovačkog centra u kojem se nalazi prijeporni poslovni prostor te fotodokumentacija o zatečenom stanju robe i inventara u prijepornom poslovnom prostoru, izvršen je uvid u opomenu pred tužbu koju je tvrtka «Rijekatekstil – Domus» d.d. uputila dana 09.02.2010. tvrtci «Lodoli 1» d.o.o. Turanj - Karlovac, a vezano za dugovanje zbog neplaćanja zakupnine, kao i u dopis «Volksbank Hrvatska» od 17.02.2010. upućen tvrtci «Rijekatekstil – Domus» d.d., kojom tu tvrtku banka obavještava da njihova zadužnica na iznos tražbine dužnika «Lodoli 1» d.o.o. nije naplaćena i da je uvrštena u redosljed naplate obzirom da na računu klijenta nema sredstava. Također, izvršen je uvid u dopis tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d. – potvrdu ovršnosti koju zahtjeva ta tvrtka od javnog bilježnika [REDACTED] na Ugovoru u zakupu organizacijske jedinice broj 326 u poslovnom centru u Rijeci, zajedno s otvorenim stavkama partnera, a koje se tiču dugovanja tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. prema tvrtci «Rijekatekstil – Domus» d.d., a potom je izvršen uvid i u dopis tvrtke «Lodoli 1» upućen tvrtci «Rijekatekstil – Domus» u kojem tvrtka «Lodoli 1» ovu potonju tvrtku obavještava kako su zaprimili njihov otkaz Ugovora o zakupu organizacijske jedinice broj 326 «Tower centru» Rijeka, te najavljuju da će u ponedjeljak, 01.03.2010. doći obaviti primopredaju i zatvoriti trgovinu. Potom, izvršen je uvid u zapisnik o posvjedočenju činjenica temeljem članka 90. Zakona o javnom bilježništvu sačinjen dana 15.03.2010. od strane javnog bilježnika [REDACTED] pod brojem OU-162/2010, a također izvršen je uvid u kaznenu prijavu u koju je Općinskom državnom odvjetništvu u Rijeci podnijela tvrtka «Rijekatekstil – Domus» putem svog odvjetnika [REDACTED] protiv [REDACTED] iz Karlovca zbog kaznenih djela, kako se u prijavi navodi zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz članka 292. KZ-a te kaznenog djela prijevare u gospodarskom poslovanju iz 3

članka 293. KZ-a, a koja kaznena prijava nosi datum 01. ožujka 2010., te je izvršen uvid i u prijedlog za ovrhu na temelju ovršne isprave koju je Trgovačkom sudu u Rijeci dana 11. ožujka 2010. podnijelo tvrtka «Rijekatekstil – Domus» d.d. po svom punomoćniku [REDACTED] odvjetniku iz Rijeke protiv ovršenika tvrtke «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca zbog neplaćanja zakupnine poslovnog prostora shodno prethodno sklopljenom naprijed navedenom Ugovoru.

Prema svim prikupljenim podacima koji su naprijed navedeni proizlazi kako su dana 22.05.2009. tvrtka «Rijekatekstil – Domus» d.d. kao zakupodavac i tvrtka «Lodoli 1» d.o.o. iz Karlovca kao zakupnik sklopili Ugovor o zakupu organizacijske jedinice 326, poslovnog prostora u «Tower centru» u Rijeci, kojim ugovorom su stranke ugovorile sve kondicije vezane za obveze, rokove, cijenu, korištenje odnosno vezano za sva pitanja oko iznajmljivanja poslovnog prostora. Tako vezano za raskid Ugovora o zakupu u članku 20. Ugovora utvrđeni su uvjeti temeljem kojih je zakupodavac ovlašten jednostrano raskinuti Ugovor o zakupu, a obzirom na dokumentaciju – opomenu pred tužbu od 09.02.2010. koju je tvrtka «Rijekatekstil – Domus» d.d. poslala tvrtci «Lodoli 1» d.o.o., te dopisu Volksbanke tvrtci «Rijekatekstil – Domus» d.d. od 17.02.2010. odnosno podacima iz otvorenih stavaka partnera za tvrtku «Lodoli 1», iz koje proizlazi visina dugovanja za poslovni prostor, kao i iz dopisa tvrtke «Lodoli 1» upućenog tvrtki «Rijekatekstil – Domus» kojim ovu obavještavaju kao su zaprimili otkaz Ugovora o zakupu organizacijske jedinice broj 326 u poslovnom centru u Rijeci, nedvojbeno je kako su ugovorom predviđeni uvjeti za raskid ugovora jednostrano zakupodavca ispunjeni, tako da je prema ovoj ugovornoj odredbi zakupodavac imao pravo u svrhu naplate ugovora zadržati predujam, ili bilo koji drugi dio zakupnine koji je već naplato, odnosno da je ovlašten od trenutka slanja preporučene pošiljke kojom izjavljuje otkaz Ugovora o zakupu samostalno vratiti posjed organizacijske jedinice i pri tome može zakupniku zabraniti pristup istoj, promijeniti brave bez da se takav čin smatra činom smetanja posjeda, a zakupnik se pri tome odriče prava na poduzimanje bilo kakve pravne radnje koja bi imala za cilj zaštitu posjeda koji je izgubljen temeljem radnji koje zakupodavac poduzeo na osnovu ovakvo ugovorenih odredbi. Nadalje, iz iskaza samog osumnjičenika [REDACTED] [REDACTED] svjedoka [REDACTED] kao i svjedoka [REDACTED] te [REDACTED] između ostalog, proizlazi kako je javni bilježnik [REDACTED] postupao upravo na zahtjev [REDACTED] kao predstavnika TD «Rijekatekstil – Domus» d.d., te da je njegova uloga bila da kao osoba od povjerenja prisustvuje u smislu posvjedočenja činjenica, odnosno u smislu radnji koje će poduzeti predstavnici zakupodavca, a na temelju odredbi Ugovora o zakupu, kako je to naprijed navedeno. Dakle, prema iskazima navedenih osoba javni bilježnik je bio na licu mjesta u poslovnom prostoru dana 26. veljače 2010., kada su u predmetni poslovni prostor ušli [REDACTED] kao predstavnik zakupodavca, odvjetnik [REDACTED] e javni bilježnik [REDACTED], a u poslovnom prostoru bila je prisutna djelatnica tvrtke «Lodoli 1», prodavačica [REDACTED] e da je tom prilikom [REDACTED] tražio djelatnicu da telefonski nazove [REDACTED] koji tada u trgovini nije bio prisutan, što je ova učinila i dala mu [REDACTED] planda na telefonsku vezu, kojom prilikom su se [REDACTED] razgovarali o tome kako će [REDACTED] promijeniti bravu i poslikati prostor te staviti prostor pod alarm promjenom šifre koju će jedini znati javni bilježnik te će na taj način prostor biti zaključan i osiguran, a ključeve istoga će imati samo javni bilježnik do datuma izvršenja primopredaje, obzirom da je [REDACTED] a naveo kako ima bojazan da bi u protivnom preko vikenda [REDACTED] mogao isprazniti poslovni prostor od stvari i opreme i na taj način osujetiti nakanu Domusa da svoje dugovanje naplati od njegove tvrtke. Ovo se događalo 26. veljače 2010., a primopredaja je bila najprije zakazana za 01. ožujka 2010., na koju [REDACTED]

nije došao, već je primopredaja konačno izvršena 15. ožujka 2010. kojoj je bio prisutan [REDACTED], te predstavnici tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d., kao i javni bilježnik [REDACTED] koji je u prisustvu svih otključao poslovni prostor isključio alarm i predao im ključeve da se primopredaja može izvršiti, a potom je potreba za javnim bilježnikom i njegova uloga prestala te isti više nije niti bio na licu mjesta. U pogledu djelovanja javnog bilježnika u ova dva navrata [REDACTED] ističe da je on bio pozvan s njegove strane kao izvjesni garant da će radnje koje on kao zakupodavac inače po ugovoru sa tvrtkom «Lodoli 1» ima pravo izvršiti, da će izvršiti točno i po ugovoru i zakonu, a prisustvo javnog bilježnika da će garantirati upravo istinitost i točnost poduzetih radnji, te će svojim prisustvom i naknadno čuvanjem ključeva odnosno šifre za ulazak u objekt, nakon što se u objektu snimilo stanje robe i opreme, biti garantom sigurnosti upravo za drugu stranu, a to je tvrtka «Lodoli 1», pri čemu je javni bilježnik samo preuzeo na čuvanje ključ od ulaznih vrata poslovnog prostora te, što je i logično, jedini bio upoznat sa šifrom alarma na poslovnom prostoru, kako bi tako osigurao nepovredivost i sigurnost stvari u poslovnom prostoru koje pripadaju zakupcu. Također, iz iskaza svjedoka [REDACTED] proizlazi kako je isti dana 26. veljače 2010. posredstvom [REDACTED], upravo iz tog poslovnog prostora telefonski razgovarao sa [REDACTED] i upoznao ga s njegovim namjerama, a isti se pri tome nije protivio, već je samo zahtijevao da njegova djelatnica [REDACTED] uzme gotovinu iz kase i napusti poslovni prostor, a što je ova i učinila, te ovu tvrdnju svjedoka [REDACTED] svojim iskazom potvrdila.

Svjedok [REDACTED] kao odvjetnik TD «Rijeka tekstila – Domus» bio je nazočan događajima od 26. veljače i 15. ožujka 2010. Poznato mu je da tvrtka [REDACTED] duguje tvrtci «Rijekatekstil – Domus» negdje oko 211.000,00 kuna za zakup poslovnog prostora, potvrđuje navode koji se odnose na tijek događaja tih dana, a koje je opisao [REDACTED], te između ostalog naveo kako upravo zbog neprisustva [REDACTED] prvi puta nije bila vršena primopredaja, već tek drugi puta kada je [REDACTED] bio prisutan, a javni bilježnik da tada nije učestvovao u primopredaji već je samo otvorio poslovni prostor, dok ga je prvi puta nakon preuzimanja ključa samo šifrom zatvorio i osigurao tako da je ta šifra samo njemu poznata.

U svojoj obrani javni bilježnik [REDACTED] ističe da je bio pozvan od [REDACTED] dana 26. veljače 2010. da nazoči kao javni bilježnik po svjedočenju činjenica ulaska u prostor koji se nalazi u «Tower centru» u Rijeci, a koji kao zakupac drži tvrtka «Lodoli 1», [REDACTED] je rekao da je ulazak u prostor dogovor s tvrtkom «Lodoli 1» i da će i vlasnik biti prisutan, a priopćio mu je da Ugovor o zakupu sadrži klauzulu da zakupodavac može ući u prostor u slučaju otkaza Ugovora o zakupu i nepridržavanja Ugovor o zakupu od strane zakupca. [REDACTED] navodi da tog prvog dana odnosno 26. veljače 2010. [REDACTED] nije bio prisutan pa je [REDACTED] odlučio da se taj dan ništa ne obavlja, radi čega on nije imao posla posvjedočiti činjenicama ulaska u prostor već je u telefonskom razgovoru s [REDACTED] [REDACTED] mu prenio da se navedeni poslovni prostor ulazi kada [REDACTED] dođe u Rijeku, čim bude slobodan, što je [REDACTED] zbog njegove zauzetosti, a što zbog vremenskih prilika tri puta odgađao tako da ulazak u prostor dogovor za 15. ožujka 2010. o čemu ga je ponovno obavijestio [REDACTED] te je i on tamo prisustvovao. Javni bilježnik ističe da primopredaji robe nije prisustvovao već je napustio prostor kada ga je otključao odnosno upotrijebio šifru koja osiguravala ulazak u taj poslovni prostor, a primopredaja 26. veljače 2010. bila je plod dogovora između tvrtke «Rijekatekstil – Domus» i tvrtke «Lodoli 1», kao i sve radnje koje su

taj dan provedene, a to je napuštanje prostora od strane djelatnice tvrtke «Lodoli 1» zaključavanje prostora i prestanak rada te predaja ključeva njemu kao javnom bilježniku u posjed kao osobi od povjerenja. U prilog svojim navodima javni bilježnik ističe zapisnik o posvjedočenju činjenica te prijepis između tvrtke «Rijekatekstil – Domus» i tvrtke «Lodoli 1» o zajedničkom datumu ulaska u prostor i primopredaji. Javni bilježnik ističe da nije provodio niti jednu radnju koja nije u njegovoj nadležnosti odnosno koja bi bila u nadležnosti suda, već da je samo nazočio dogovornom ulasku u prostor. Navodi da je to uobičajeni postupak posvjedočenja činjenica, jer postoji opasnost da bi jedna strana na štetu druge strane otuđila robu ili na bilo koji drugi način onemogućila drugu stranu koja nije prisutna u ostvarenju svoga prava. Naposljetku javni bilježnik još dodaje da ove radnje nemaju veze s ovršnim postupkom, pošto tek kada je on predao ključeve dana 15. ožujka 2010. strankama da izvrše inventuru, da bi se tek od tada eventualno moglo pokrenuti neki ovršni postupak odnosno provesti ga od strane suda.

U svom iskazu kojeg je zamolbenim putem dao u Županijskom sudu u Karlovcu, ██████████ navodi kako je njegova tvrtka u veljači 2010. izbačena iz poslovnog prostora, da je točno da je on imao određenih financijskih poteškoća te da je ostao dužan tvrtki «Rijekatekstil – Domus» na ime zakupnine, i da ga je negdje u drugom mjesecu 2010. godine pozvala njegova djelatnica koja je radila u poslovnom prostoru u robnom centru u Rijeci i obavijestila ga je da je došao vlasnik tvrtke «Rijekatekstil – Domus», zakupodavac, zajedno s javnim bilježnikom, odvjetnikom i zaštitarom i da žele ih iseliti iz prostora, na što je on, kako navodi ██████████ tišao u Rijeku s pravnicom da vidi o čemu se radi i pokušao je riješiti tu stvar odnosno financijski srediti s njegovom bankom da vrati dug Domusu. Nadalje, ██████████ ističe da su ove osobe promijenile bravu i zapečatile cijeli prostor, a onda je nakon ove pismene obavijesti došao osobno razgovarati u «Rijekatekstil – Domus» u njihovu upravu, tada da su razgovarali o rješavanju problema, da je on ponudio neka rješenja, ali da oni na to nisu pristajali, već mu je samo rečeno da njegovu robu koja je tada bila u poslovnom prostoru će zadržati kao svojevrsno osiguranje za plaćanje duga. ██████████ nadalje ističe kako je krajem mjeseca veljače sa svojim bratićem došao do tog poslovnog prostora, da je u tijeku bila inventura da ga je tamo dočekao direktor «Rijekatekstila», javni bilježnik ██████████, te odvjetnik firme «Rijekatekstil» te dvije djelatnice i programer, da mu ništa od robe koja se nalazila u prostoru kao i inventar nije predano, te kada je došao u prostor da je već primijetio da postoji manjak u robi odnosno u inventaru u poslovnom prostoru, da su tamo proveli cijeli dan i popisivali sve što je tamo bilo zajedno s dvije djelatnice «Rijekatekstila – Domusa» i zaštitarom, te da je vrijednost robe u poslovnom prostoru bila oko 450.000,00 kuna, da ništa nije preuzeo pa čak niti poslovne žigove, pošto mu to nije bilo dozvoljeno, a toga dana, dakle krajem veljače 2010. godine kada je došao s namjerom da provede inventuru, vrata su bila zaključana, brava promijenjena, a prostor da je otvorio upravo zaštitar. Prije vršenja inventure, kako navodi ██████████ da je bio obaviješten od direktora «Rijekatekstil – Domusa» da oni na ovakav postupak imaju pravo, jer da je to njima garancija plaćanja duga, a to mu je bilo sve sumnjivo pa je prijavio policiji. ██████████ još ističe da javni bilježnik ██████████ je bio prisutan samo prilikom otvaranja poslovnog prostora, a nakon toga kada je vršena inventura odnosno popis stvari njega nije bilo, pošto je to radi on – ██████████ zajedno s svoje dvije djelatnice te zaštitarom koji je cijelo vrijeme bio s njima. ██████████ još ističe da po njegovom saznanju već 01.03.2010. je neka druga tvrtka ušla u taj prostor, a on do danas uopće nije saznao gdje se nalazi njegov inventar i roba iz tog prostora.

Cijeneći iskaz [REDACTED], s iskazima drugih saslušanih osoba te podacima koji proizlaze iz prikupljene naprijed navedene dokumentacije vidljivo je kako je njegov iskaz u potpunosti suprotan ostalim utvrđenim činjenicama. Tako isti navodi kako istoga dana kada je bio obaviješten da će predstavnici zakupodavca ući u poslovni prostor, kako on navodi, došao sa svojom pravnicom u Rijeku radi postizanja dogovora i rješavanje te situacije, a koju činjenicu nitko od drugih osoba ne spominje niti se njegova ova tvrdnja bilo kojom drugom činjenicom ili pribavljenim podatkom potvrđuje. Nadalje, tvrdnja [REDACTED] da je krajem mjeseca veljače došao do tog poslovnog prostora zajedno sa svojim bratićem i da je tada bila u tijeku inventura, da ga je tamo dočekaao direktor «Rijekatekstila», javni bilježnik i odvjetnik firme te dvije djelatnice i programer, također ne odgovara ostalim utvrđenim činjenicama, obzirom da prema svim drugim podacima proizlazi kako je 26. veljače 2010. samo promijenjena brava odnosno promijenjena šifra na alarmu tog poslovnog prostora te fotografirano stanje robe i inventara u poslovnom prostoru, a nikakva inventura ili tome slično tada nije vršena, niti je on bio prisutan takvom događaju krajem mjeseca veljače 2010. godine. Također, vezano za inventuru kojoj je bio prisutan on i njegovi djelatnici zajedno s određenim predstavnicima zakupodavca, odnosi se na mjesec ožujak odnosno 15.03.2010., pa je stoga u kontradikciji njegovi iskaz da ima saznanja da je već 01.03.2010. neka druga tvrtka ušla u taj poslovni prostor.

U zapisniku o posvjedočenju činjenica koji je javni bilježnik [REDACTED] sačinio 26.02.2010. vidljivo je kako je isti bio pozvan od strane [REDACTED] predsjednika uprave društva «Rijekatekstil – Domus» d.d. Rijeka da posvjedoči o činjenici ulaska u poslovni prostor u vlasništvu te tvrtke na III katu «Tower centra» Rijeka, u kojem kao zakupnik svoju djelatnost obavlja tvrtka «Lodoli 1» d.o.o., te o vraćanju predmetnog prostora u posjed vlasniku. Nadalje, zapisao je kako je [REDACTED] ušao u poslovni prostor, da obavijesti prisutnu prodavačicu [REDACTED], o namjeri preuzimanja prostora u posjed promjenom brave i zatvaranjem istog do službene predaje u posjed koja se ima izvršiti naknadno, te je potom fotografira se unutrašnjost prostora i skladišta kao dokaz o stanju inventara na dan 26.02.2010. koje fotografije su prilog ovom zapisniku o posvjedočenju, potom [REDACTED] mijenja bravu ulaznih vrata prodavačica napušta prodajno mjesto, a nakon tih radnji u prisustvu djelatnika Protekta mijenja se šifra alarmnog sustava poslovnog prostora te [REDACTED] kao javni bilježnik ukucava novu šifru alarma samo njemu poznatu nakon čega zaključava predmetni prostor te preuzima ključeve istog na čuvanje. Nakon toga je napustio predmetni poslovni prostor.

Iz Zapisnika o posvjedočenju činjenica od 15.03.2010. kojeg je sačinio [REDACTED] [REDACTED] proizlazi da ga je pozvao [REDACTED] da posvjedoči činjenici ponovnog ulaska u poslovni prostor u vlasništvu «Rijekatekstil – Domusa» d.d. na III katu robnog centra, a toga dana javni bilježnik naveo kako je otključao predmetni poslovni prostor i isključio alarm nakon čega [REDACTED] u prisustvo vlasnika TD «Lodoli 1» d.o.o. te dvije djelatnice zaposlene u «Rijekatekstil – Domusu» d.d. pristupaju brojanju odnosno inventuri robe koja se nalazi u poslovnom prostoru. Nakon posvjedočenja ovih činjenica ključeve poslovnog prostora preuzeo je i zadržao [REDACTED], a javni bilježnik napušta poslovni prostor i nije bio prisutan daljnjim radnjama u smislu popisa robe odnosno utvrđivanja stanja u trgovini – poslovnom prostoru.

Iz naprijed utvrđenih činjenica proizlazi kako javni bilježnik [REDAKCIJA] nije poduzimao radnje koje bi se imale smatrati radnjama poduzetim radi ispražnjenja – oslobađanja poslovnog prostora od stvari i osoba i predaje tog poslovnog prostora na raspolaganje nekoj od stranaka. Naime, javni bilježnik je bio pozvan od strane jedne stranke, tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d., zakupodavca i vlasnika poslovnog prostora da posvjedoči činu ulaska u poslovni prostor kojeg je vlasnik iznajmio zakupcu, tvrtci «Lodoli 1» d.o.o. Zakupodavac i vlasnik postupao je prema ugovornoj odredbi članka 20. vezano za raskid Ugovora o zakupu, a koji ugovor su tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d. kao zakupodavac i tvrtka «Lodoli 1» d.o.o. kao zakupnik sklopili 22. svibnja 2009., a nakon što su ispunjeni uvjeti za raskid tog Ugovora na upravo odredbom članka 20. ugovoreni način. Nedvojbeno je kako tvrtka «Lodoli 1» nije plaćala zakupninu, kako je njezin dug iznosio preko 200.000,00 kuna, te kako su ostvareni svi ugovorom predviđeni uvjeti da zakupodavac otkáže i raskine Ugovor o zakupu zbog krivnje zakupnika, a u svrhu naplate ugovorne kazne poduzme, također ugovorom u članku 20., predviđene radnje. Po tim ugovornim odredbama zakupodavac je otkazao ugovor na način kako su to ugovorne stranke ugovorile, pismenom obavijesti o otkazu ugovora, razlozima koji su za to ispunjeni i stoga je ovlašten da po otkazu ugovora o zakupu samostalno vrati posjed tog poslovnog prostora i pri tome kako je ugovoreno, može zakupniku i zabraniti pristup te promijeniti brave bez da se takav čin smatra činom smetanja posjeda. Kada se ovim ugovornim odredbama doda i činjenica koja proizlazi prema iskazima saslušanih osoba te ostaloj dokumentaciji, kako javni bilježnik nije poduzimao nikakve aktivne radnje u smislu ulaska u prostor, u smislu promjene brave, te kako tada nije niti bilo nikakvog iznošenja stvari ili opreme iz poslovnog prostora koji je koristia tvrtka «Lodoli 1» d.o.o., dakle nije bilo oslobađanja poslovnog prostora od osoba i stvari kako bi se posjed vratio vlasniku, konkretno tvrtci «Rijekatekstil – Domus» d.d., već je samo zbog osiguranja svojih tražbina s osnova neplaćene zakupnine tvrtka Domus d.d. poduzela opisane radnje uz prisustvo javnog bilježnika koji je imao garantirati zakonitost i istinitost postupanja, a sama činjenica da je preuzeo ključeve od promijenjene brave te činjenica da je osobno ukucao novu šifru alarmnog sustava u konkretnom slučaju ne može se smatrati činom izjednačenim radnji koja bi se mogla podvesti pod radnje ovrhe za koje je ovlašten nadležan općinski sud. Ovo tim prije ako se uzmu u obzir i događanja navedena u idućem zapisniku o posvjedočenju činjenica sačinjenom također temeljem članka 90. Zakona o javnom bilježništvu, a koji datira od 15.03.2010., prema kojem također proizlazi kako je javni bilježnik bio tamo pozvan da nazoči činjenicama ponovnog ulaska u poslovni prostor u vlasništvu tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d., da je tada javni bilježnik otključao predmetni poslovni prostor i isključio alarm nakon čega je ključeve predao [REDAKCIJA], predstavniku vlasnika tog poslovnog prostora, a pri ulasku u taj poslovni prostor bio je prisutan [REDAKCIJA] dvije djelatnice «Rijekatekstil – Domusa» kao i vlasnik tvrtke «Lodoli 1» d.o.o., [REDAKCIJA] s jednim njegovim djelatnikom. Tada se pristupilo popisu robe unutar ovog poslovnog prostora, a javni bilježnik napušta poslovni prostor obzirom da je svoju funkciju izvršio. Dakle, niti je u prvom navratu 26. veljače 2010. bilo popisivanja robe, iznošenja robe iz poslovnog prostora i uvođenja bilo koga u taj poslovni prostor da ga dalje koristi, što bi sve moglo predstavljati radnje kompatibilne radnjama ovrhe, za koje javni bilježnik nije ovlašten, a niti je u tom svojstvu nastupao u drugom navratu 15.03.2010.. Međutim, tom prigodom je javni bilježnik nazočio određenom događaju i verificirao u svojoj potvrdi činjenice kojima je nazočio, svojom prisutnošću dajući samo legitimitet i sigurnost izvođenja takvih radnji upravo u korist i radi sigurnosti druge strane koja nije bila prvom događaju od 26.02.2010. nazočna, a konačno, u drugom navratu dana 15.03.2010. javni

bilježnik kao garant sigurnosti i legalnosti zatečenog stanja u trgovini u kojoj je ostavljena roba i inventar vlasništvo tvrtke «Lodoli 1» d.o.o., samo je omogućio i to ovaj puta objema stranama da uđu u poslovni prostor koji je do tada bio osiguran i čuvan upravo od strane javnog bilježnika, nakon čega su poduzimane radnje kojima javni bilježnik više niti je nazočio, niti je rukovodio, kao što nije niti rukovodio bilo kojom drugom radnjom koja je poduzimana u dva opisana navrata ulaska u predmetni poslovni prostor od strane predstavnika tvrtke «Rijekatekstil – Domus» d.d. kao vlasnika i zakupodavca.

Na temelju iznijetog smatram da je javni bilježnik u konkretnom slučaju na zahtjev zainteresirane osobe svojom nazočnošću i zapisnikom o posvjedočenju činjenica potvrdio činjenice kojima je nazočio, koje su se pred njim dogodile, a one radnje koje je poduzimao (preuzimanje ključa, promjena šifre, a potom otključavanje i predaju ključa te otvaranje šifre na alarmu) smatram da spadaju u njegovu ovlast i da su u skladu postupanjima javnog bilježnika koji je u konkretnom slučaju bio i garant ispravnosti i istinitosti poduzetih radnji odnosno verifikacije zatečenog stanja u ovom poslovnom prostoru vezano za robu i inventar koji je u vlasništvu tvrtke koja je koristila taj poslovni prostor ne plaćajući za njega najamninu. Konačno, postupanje vlasnika tog poslovnog prostora odnosno zakupodavca je u skladu s odredbama ugovora između zakupodavca i zakupnika, a radnje koje je zakupodavac poduzeo ustvari su samo vrsta ugovorenog osiguranja za eventualnu ovrhu i mogućnost naplate svojih potraživanja, u kojem kontekstu valja sagledati i cijeliti radnje koje je poduzeo javni bilježnik u konkretnom slučaju.

Prema tome, nema elemenata koji bi išli u prilog tvrdnji kako je javni bilježnik povrijedio i prekoračio dužnost utvrđenu Zakonom o javnom bilježništvu i time ozbiljno ugrozio povjerenje u svoju nepristranost i u isprave koje sastavlja, odnosno da je poduzeo službenu radnju u pravnoj stvari za koju nije nadležan, već upravo da je njegovo uređivanje bilo u skladu s odredbom članka 90. kako je naznačio u svojim aktima, te nema osnova za pokretanje stegovnog postupka protiv javnog bilježnika [REDACTED] zbog stegovnog djela - stegovnog prijestupa iz članka 145. st. 3. toč. 2. Zakona o javnom bilježništvu, radi čega je odlučeno kao u izreci ovog rješenja.

STEGOVNI TUŽITELJ
ZAMJENIK ŽUPANIJSKOG DRŽAVNOG
ODVJETNIKA

Igor Bijelić

PRAVNA POUKA

Protiv ovog rješenja nije dopušta žalba, ali podnositelj prijedloga, ukoliko smatra da za to ima osnova, može sam nastaviti odnosno pokrenuti stegovni postupak u roku od 8 dana po primitku ovog rješenja (članak 433. st. 1. u svezi članka 55. st. 2. ZKP-a i u svezi članka 153. st. 4. zakona o javnom bilježništvu).

Dostaviti:

- 1) HJK Zagreb, Radnička cesta 34 na broj HJK-O-106/10

Dr. sc. Branka Grbavac,

Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu

SREDNJOVJEKOVNI NOTARSKI ZNAKOVI – PRIMJER IZ ZADARSKOG NOTARIJATA

Institucija notarijata igrala je značajnu ulogu u oblikovanju srednjovjekovne gradske civilizacije i svakodnevnog života. Razdoblje druge polovine 12. pa do prve polovine 13. stoljeća može se okarakterizirati kao doba etabliranja javnog notarijata na prostorima istočnojadranske obale. Od toga doba vršenje notarske službe zauzimalo je važno mjesto u organizaciji komune i njezinih tijela, a sam razvojni put notarijata tekao je usporedno i bio u tijesnoj vezi s razvojem javnog notarijata u Italiji. Tome je svakako doprinijela i kodifikacija statutarnog prava koja je u Dalmaciji započela četrdesetih godina 13. stoljeća. Statuti srednjovjekovnih dalmatinskih komuna regulirali su gotovo sve javnopravne i privatnopravne odnose u životu jedne komune. U njima su se među ostalim odredbama nalazile i one koje su govorile o načinu na koji su notari određene komune morali sastavljati isprave. Ipak, važno je naglasiti kako niti u jednom statutu ne postoji jedno poglavlje u kojem se na sustavan način izlažu dužnosti, prava i način vršenja notarske službe. Opće je poznato da su notari kao i ostali općinski dužnosnici morali položiti prisegu kad su se postavljali u notarsku službu. Prisega notara vrlo je značajna jer govori o načinu na koji se postaje notar. Naime, da je neka osoba mogla vršiti dužnost komunalnog notara nije bilo dovoljno samo da ima odgovarajuće obrazovanje, nego je bilo potrebno da dobije od komune dozvolu za obavljanje prakse koja se stjecala polaganjem prisege.

Također se niti u jednom statutu dalmatinskih komuna ne susreće izravno propis o samoj osobi notara. No, ta činjenica niti nije toliko neobična uzevši u obzir da je ona usko povezana s njegovim školovanjem koje je trajalo više godina. Stoga je, pretpostavka kako bi mogao obavljati notarsku službu notar trebao imati negdje između dvadeset do dvadeset pet godina. Također podaci o školovanju i notarskim ispitima u osnovnim tekstovima statutâ se ne spominju. Poznato je da se notarsko obrazovanje stjecalo u posebnim notarskim školama u Italiji, ili pak na sveučilištima, gdje se podučavala i *ars notariae*. Zanimljivo je da se među sačuvanim zadarskim notarskim spisima iz 14. stoljeća susreće jedan dokument sastavljen 1366. rukom notara Petra Perencana u kojem je Veliko vijeće grada Zadra prilikom izbora novog notara, sažeto opisalo svojstva budućeg notara riječima: *Qui sit moderatus, sapiens, bonus scriptor, dictator litterarum, litteratus et bonus ratiocinator ac bone condicionis et fame*. Prema tome, zadarski notar morao je biti po naravi umjeren, mudar,

dobar pisar koji će se služiti pismom koje se prakticira u zadarskoj općinskoj kancelariji, vješt u sastavljanju teksta isprava, morao je imati stručnu izobrazbu, biti dobar računar i konačno dobrog tjelesnog i društvenog zdravlja i na dobru glasu.¹

Za razliku od propisa o samoj osobi notara u statutima dalmatinskih gradova nalazi se čitav niz odredaba o načinu na koji su notari sastavljali razne vrste isprave poput onih o prodajama, darovanjima, kupovanjima, zajmovima i drugim pravnim poslovima. Tako primjerice, kada je u zadarskoj komuni neka stranka željela sastaviti ugovor o nekom pravnom poslu, morala je najprije zamoliti (*rogare*) notara da to načini. Nakon što je notar bio zamoljen njegova dužnost je bila ta da zatraži da mu stranka plati za trud u svezi s unosom ugovora u notarsku knjigu. Kada se ugovor našao u knjizi vjerovalo se da je notar bio isplaćen pa stoga poslije nije mogao zahtijevati nikakvu naknadu.² Zatim je čitav ugovor morao upisati u notarsku knjigu (*quaternus imberviturarum ili abbreviaturarum*) cjelovito i odvojeno od riječi do riječi uz prisutnost dvojice svjedoka i egzaminatora i to u roku od tri dana otkako je bio zamoljen. Notar je bio obavezan zapisati sva imena svjedoka i ugovaratelja, te količinu s točnim navodom dana, mjeseca i godine.³ Nakon što bi zabilježio ugovor u svoju knjigu notar je u određenom roku morao sastaviti javnu ispravu. Rok za publikaciju, tj. izdavanje javne isprave stranci, bio je također propisan statutom. Zadarski je notar u roku od mjesec dana, na osnovi onoga što je zabilježio u knjigu, morao izdati ispravu pod prijetnjom kazne od 10 libara. Ta odredba ne bi vrijedila samo u slučaju da je bio teško bolestan.⁴ U Šibeniku je rok za publikaciju bio isti, no u Splitu je taj rok bio kraći. Naime, splitski statut propisuje da je notar u roku od tri dana od zamolbe morao na osnovi onog što je zabilježio u svoju knjigu izdati stranci notarsku ispravu.⁵ U Trogiru je rok za publikaciju bio također jedan mjesec, ali kasnijom reformacijom taj je rok produžen na dva mjeseca.⁶

¹ Jakov Stipišić, *Inventar dobara Mihovila suknara pokojnog Petra iz godine 1385.*, Zadar, 2000., str. 9.

² Josip Kolanović i Mate Križman, *Statuta ladertina – Zadarski statut* (dalje: ZS), Zadar, 1997., knjiga II, glava, 90, str. 209.

³ ZS, knjiga II, glava 89, str. 209.

⁴ ZS, knjiga II, glava 93, str. 211.

⁵ Antun Cvitanović, *Statut grada Splita*, 1987., knjiga II, glava 69, str. 439.

⁶ Marin Berket, Antun Cvitanović i Vedran Gligo, *Statut grada Trogira*, 1988., knjiga II, gl. 103, str. 117.

Takvu izdanu ispravu notar je ovjerio svojim notarskim znakom kojim se sama javna isprava vezala za osobu notara, tj. on je njime prenosio javnu vjeru koju je sam uživao. Stoga je karakteristika svakog notara po kojem je bio prepoznatljiv i po kojem se razlikovao od drugog notara bio njegov osobni znak. On se najčešće nazivao *signum notarile* ili *signum tabellionis*, *signum tabellionatus*. Notarski je znak u srednjovjekovnim ispravama u uporabi već od 11. stoljeća, ali se proširio tijekom 12. stoljeća pojavom javnih notara (*notarii publici*).⁷ U dalmatinskoj notarskoj praksi on se prvi put javlja u 12. st. u Zadru kod notara Mateja, poddakona sv. Stošije.

Notarski znakovi u ispravama najčešće su se nalazili pored potpisa notara, u donjem lijevom kutu isprave. U onodobnoj notarskoj teoriji potpis je morao sadržavati tri osnovna dijela: ime notara, naslov kojim je vršio notarsku službu te tvrdnju da je dokument sastavio na zahtjev stranaka (*rogatio*).⁸ Ime je uključivalo niz notarevih osobnih podataka (osobno ime, kleričko zvanje ukoliko ga je imao, ime oca, te mjesto iz kojeg dolazi vršiti službu notara u dalmatinskim komunama, kao i podatke o statusu građanstva), naslov je precizirao ovlast kojom vrši svoju službu (kao samo zakleti notar neke komune – *iratus notarius* ili zakleti notar i notar carskom ovlašću – *iratus notarius et imperiali auctoritate notarius* ili notar svete palače – *sacri palatii notarius*) te podatke o konkretnom zaposlenju unutar notarske službe (kancelar, notar kurije i dr.). Notarski znak smješten u lijevom kutu isprave bio je karakteristika najvećeg broja zadarskih notara. No, osim tog položaja nekolicina zadarskih notara tijekom 13. stoljeća svoj je znak stavljala nakon potpisa i to na sredinu isprave. Taj je položaj znaka zabilježen primjerice kod notara Kamasija, koji je obnašao različite crkvene službe u Zadru. Tako je 1201. bio poddakon crkve sv. Petra Novog, od 1204. do 1208. dakon zadarske katedralne crkve sv. Stošije, a od 1217. župnik crkve sv. Petra Starog. Svaku od navedenih službi Kamasije je izričito naveo u svom potpisu. Znak notara mogao se nalaziti i nakon njegovog potpisa, u desnom donjem kutu isprave. Taj položaj znaka je vrlo rijedak u zadarskim notarskim ispravama. On je jedino zabilježen kod notara Antuna Mora, zvanog Moreto de Vincilino (*Anthonius Morus dictus Moretus de Vincilino*) koji je u zadarskoj komuni službu gradskog notara obavljao u drugoj polovini 14. stoljeća. S druge pak strane, kod pojedinih notara zabilježeni su različiti položaji. Tako na primjer notar Blaž, sin Mihovila Leonardovog u pojedinim ispravama znak stavlja u lijevi kut isprave nakon kojeg slijedi njegov potpis, no ipak u većini isprava koje je sastavio znak se nalazio ispod potpisa na sredini isprave.

Sačuvane dalmatinske isprave pokazuju kako su oblici notarskih znakova bili vrlo različiti. O oblicima i notarskim znakovima općenito, u našoj literaturi nije podrobnije raspravljano dok je u stranoj historiografiji vrlo vrijedan Zbornik radova naslovljen *Graphische symbole in mittelalterlichen Urkunden* tiskan 1996. godine.⁹ Unutar navedenog Zbornika zanimljivi radovi su oni autorica Martine

Piguet i Dominique Torrión-Vouilloz *Le seings manuels des notaires á Genève, de l'apparition du notariat a 1400*, te Jamesa M. Murraya *Notarial Signs and the Diplomatics of Notarial Documents in Medieval Flanders*. U prvom radu autorice donose podatke o notarskim znakovima koji su korišteni u ženevskoj notarskoj praksi. One zaključuju kako je stavljanje znakova na notarske dokumente u Ženevi u uporabi od sredine 13. st., a koriste ih pod utjecajem Savoje u kojoj je uporaba notarskih znakova u praksi već od početka 13. stoljeća. Prvi ženevski notar koji je autentificirao svoje akte stavljaajući notarski znak bio je Jaques de Versenay. Autorice se u radu također dotiču teme položaja i simbolike znakova. Pritom utvrđuju kako je većina ženevskih notara stavljalala znak na početak i na kraj isprave. Kad je riječ o simbolici notarskih znakova dominirao je simbol križa koji je predstavljao kršćansku tradiciju ili glavne prirodne elemente (voda, zemlja, zrak, vatra). Pojedini notari nalazili su inspiraciju u prirodi, pa se u njihovim znakovima kriju razni biljni (šume, drveće, cvijeće), ali i životinjski motivi. Znak ruže simbolizirao je Djevicu Mariju ili je pak označavalo čistoću srca, ljepotu itd. Ženevski notari u prikazu svog znaka koriste i biskupske simbole, a vrlo često inicijale svog imena i prezimena.¹⁰

James M. Murray u radu o diplomatskoj analizi flandrijskih notarskih dokumenata dotaknuo se i teme notarskih znakova. On zaključuje kako u većini flandrijskih notarskih znakova dominiraju religijski motivi te inicijali notarskih imena ili prezimena koje bi notar inkorporirao u znak. Zanimljivost flandrijskih notara je da su oni tijekom vremena mogli mijenjati svoje znakove. Tako je zabilježen slučaj kada je jedan notar nakon smrti svog kolege "posvojio" njegov notarski znak, kojeg je koristio sve do kraja svoje službe. Autor u radu također naglašava kako u Flandriji notarski znakovi nikad nisu dostigli stupanj vrijednosti onakav kakav je zabilježen u Italiji i južnoj Europi, tj. da je potpis i notarski znak garantirao autentičnost dokumenta. U Flandriji je bio običaj da se na notarske dokumente stavljao pečat u "svrhu veće sigurnosti".¹¹

U proučavanju i analiziranju notarskih znakova važan segment predstavlja sama tipologija znakova. Tipologijom notarskih znakova bavio se njemački povjesničar Peter-Johannes von Schuler koji je u spomenutom Zborniku objavio važnu studiju naslovljenu *Genese und Symbolik des nordeuropäischen Notarszeichens*.¹² U svojoj studiji Schuler je notarske znakove po oblicima i simbolima podijelio u šest osnovnih grupa. Prvu grupu čine znakovi koju u sebi sadrže raznovrsne kršćanske motive koje autor dalje dijeli na nekoliko podgrupa. U prvu podgrupu spadaju notarski znakovi u obliku križa (*Kreuzeszeichen*), zatim drugu čine oni koji su svojim znakom prikazivali lik Krista ili simbol Trojstva (*Christus und Trinitätssymbole*). Treću podvrstu čine znakovi sa motivima Blažene Djevice Marije (*Mariensymbole*), a u posljednju podvrstu spadaju oni znakovi koji prikazuju likove raznih svetaca (*Heiligenattribute*). Drugu grupu (*Herrschaftssymbole*) čine znakovi koji su prikazivali razne vladarske motive (carske, papinske),

⁷ Jakov Stipišić, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi*, Zagreb, 1985., str. 156.

⁸ Ettore Falconi (ur.), *Due formulari notarili Cremonensi* (sec. XIV-XV), *Fonti e strumenti per la storia del notariato italiano III*, Roma, 1979., str. 5.

⁹ *Graphische symbole in mittelalterlichen Urkunden* (ur. Peter Rück), Singmaringen-Thorbecke, 1996.

¹⁰ Martine Piguet i Dominique Torrión-Vouilloz, *Le seings manuels des notaires á Genève, de l'apparition du notariat a 1400*, u: *Graphische symbole*, str. 717-727.

¹¹ James M. Murray, *Notarial Signs and the Diplomatics of Notarial Documents in Medieval Flanders*, u: *Graphische symbole*, str. 689-701.

¹² Peter-Johannes von Schuler, *Genese und Symbolik des nordeuropäischen Notarszeichens*, u: *Graphische symbole*, str. 669-687.

koji su se očitivali kroz prikaze kraljevskih insignija, krune, štapa, mača itd. Treću grupu znakova Schuler naziva "Znakovi koji govore", a pod njima podrazumijeva one znakove koji svojim oblikom ukazuju na ime, podrijetlo ili obitelj pojedinih notara. Ovu osnovnu grupu također dijeli na tri podgrupe. Prvu čine monogrami koji se sastoje od slova notareva imena (*Monogramme*), zatim u drugu skupinu pripadaju znakovi koji simbolom opisuju prezime pojedinog notara (*Namensbilder*). Kao primjer potonjeg tipa navodi znak konstanškog notara po imenu *Conradus dictus Burg de Stain* iz 14. stoljeća. Budući da se notar Konrad nazivao *Burg de Stein*, a riječ *burg* u prijevodu s njemačkog jezika znači zamak, njegov notarski znak je bio crtež zamka. Posljednju podgrupu čine notarski znakovi s elementima obiteljskih grbova i oznaka (*Wappen und Marken*). U četvrtu grupu svrstava znakove koji prikazuju razne ljudske, životinjske i biljne motive (*Darstellungen von Menschen, Tieren, und Pflanzen*). Sljedeću grupu čine znakovi s magičnim motivima (*Magische Bildenhalte*) poput zvijezda, raznih krugova, mreža, čvorova, geometrijskih simbola, dok posljednju grupu čine znakovi s prikazom raznih ornamentalnih i fantastičnih oblika (*Signete mit phantastischen und ornamentalen Formen*).

Prema navedenoj Schulerovoj tipologiji moguće je i neke znakove zadarskih notara svrstati u pojedinu grupu. Kao što sam navela prvi notarski znak u Zadru javlja se 1174. godine u dokumentu kojeg sastavlja Matej, poddakon crkve sv. Stošije u kojem zadarski sud dosuđuje samostanu opatica sv. Marije zemljište u Petrčanima. Iz niže priložene slike razvidno je kako se Matejev znak sastojao od početnog slova njegova imena kojemu je na vrhu dodan znak križa, dok je cjelokupni Matejev potpis glasio *Ego Matheus sancte Anastasie subdiaconus et ladrensis notarius rogatu predicti Mauri comitis ut audiui scripsi, roboravi et solito signo signavi*.

U Matejevom potpisu zabilježen je jedan arhaični element koji svjedoči o procesu jačanja institucije notarijata i važnosti pisanih dokaza. Riječ je o glagolu *audiui*, kojim se naglašavao usmeni karakter pravnog posla te činjenica da je notar zapisao posao onako kako ga je čuo, a on će bit sastavni dio notarskih potpisa većine zadarskih notara do kraja 13. stoljeća. U sedamdesetim godina istog stoljeća taj se element počinje gubiti i to kod onih notara koji su bili svjetovne osobe i najobrazovaniji među njima, tj. prvim profesionalnim notarima s naslovima notara svete palače ili carskom ovlašću. Urcrtavanje znaka u potpisu Matej je istaknuo formulacijom *solito signo signavi* kojom naglašava da je samu ispravu osnažio svojim uobičajenim znakom.

Slika 1: Znak zadarskog notara Mateja, poddakona sv. Stošije (Arhiv HAZU, D-I-3)

Nakon Mateja i u ispravama ostalih notara koji su službu obavljali u zadarskoj komuni se pojavljuju znakovi. U skladu sa Schulerovom podjelom ti se znakovi mogu svrstati u grupu monograma koja se također sastojala od nekoliko podgrupa. Tako se kod većine zadarskih notara koji su bili u službi do kraja 13. stoljeća pojavljuju znakovi u kojima se skrivalo notarevo ime (poput rebusa). Ti se znakovi primjerice susreću u ispravama notarâ Blaža, dakona sv. Stošije, Kamasija, poddakona crkve sv. Petra Novog, Vitala, župnika crkve sv. Petra Starog, Rajnerija, prvog zadarskog svjetovnog notara i drugih.

Slika 2: Znak zadarskog notara Blaža, dakona sv. Stošije (Arhiv HAZU, D-I-80)

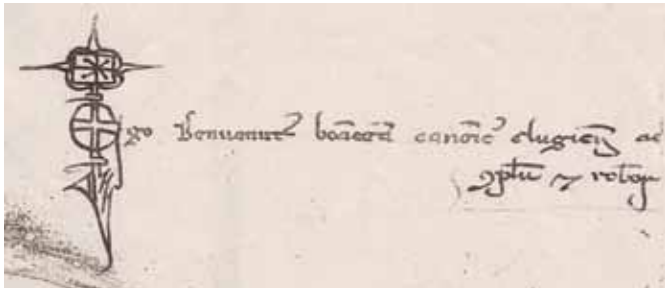
Slika 3: Znak zadarskog notara Vitala, župnika crkve sv. Petra Starog (Arhiv HAZU, D-I-11)

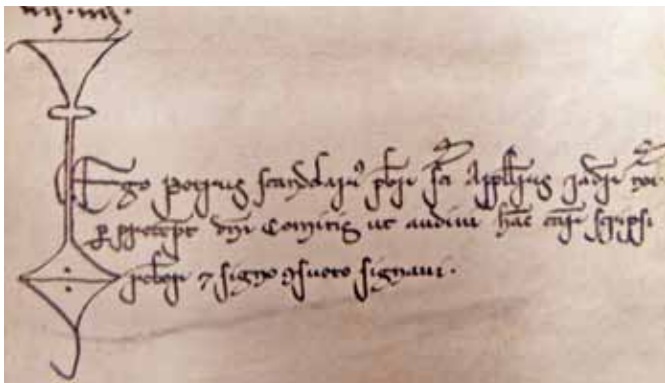
Slika 4: Znak notara Kamasija, dakona sv. Stošije (Arhiv HAZU D-I-10)

Promjena u tipologiji znakova primjećuje se sredinom 13. stoljeća kada je u zadarskoj komuni zabilježena prisutnost velikog broja venecijanskih svećenika koji su obavljali funkciju komunalnih notara. Bili su to primjerice notari Benvenuto Bonacena, kanonik akolit chioggijanske crkve, Petar Skandolarije, svećenik crkve sv. Apolinara, Katon Raubado, također kanonik akolit chioggijanske crkve čiji su znakovi uglavnom bili izduženih oblika s prikazom križa ili bez ičega.

Slika 5: Notarski znak Benvenuta Bonacene, chioggijanskog kanonika akolita (Arhiv sv. Marije, Mapa I, br. 4)

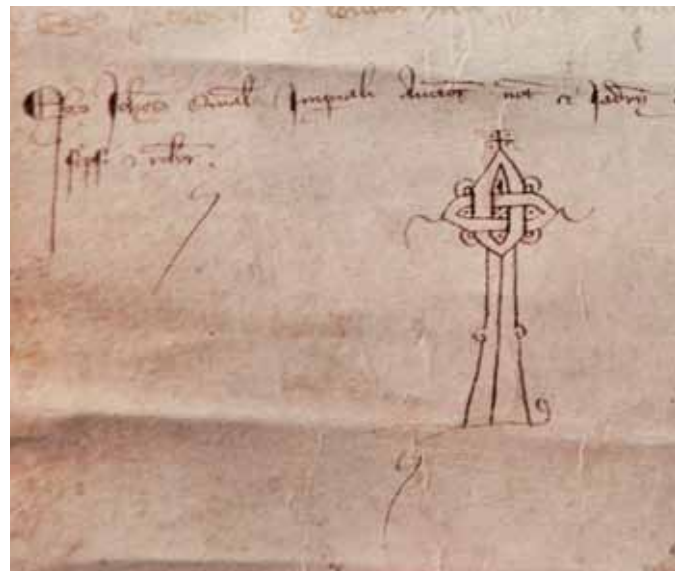

Slika 6: Znak notara Petra Skandolarija, svećenika crkve sv. Apolinara (Arhiv HAZU, D-I-52)

Od osamdesetih godina 13. st. u zadarskim ispravama notarski znakovi pojavljuju se u složenijim oblicima. Sve do prve polovine 14. stoljeća dominirali su oni koji su se sastojali od stupića na kojem bi bio prikaz određenog geometrijskog ili pak cvjetnog motiva. Takvim su znakovima svoje isprave autentificirali primjerice notari Henrik, Ivan Qualis, Mihovil Leonardijev, njegovi sinovi Blaž i Nikola i dr.

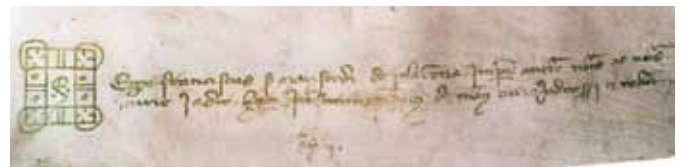

Slika 7: Prikaz znaka notara Henrika (Arhiv HAZU, D-II-50)

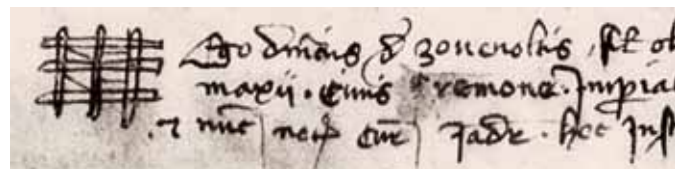

Slika 8: Notarski znak Ivana Qualisa (Arhiv HAZU, D-II-87)

U pedesetim godinama 14. stoljeća u zadarskoj komuni prisutna je nekolicina notara koji su svoj osobni znak prikazivali kao geometrijsko tijelo poput notarâ Franje, sina Manfreda de Sudis iz Piacenze, Dominika de Zovenoltis iz Cremona, Blaža Broka i drugih.

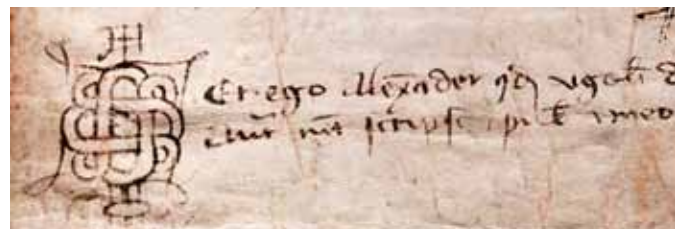

Slika 9: Znak notara Franje, sina Manfreda de Surdis iz Piacenze (Državnu arhiv u Zadru, Spisi samostana sv. Dominika, Pergamene, br. 722)

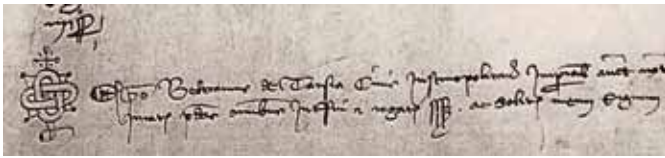

Slika 10: Notarski znak Dominika, sina pok. gospodina Tomazija de Zovenoltis, građanina Cremona (Državni arhiv u Zadru, Spisi samostana sv. Nikole, Pergamene, br. 211)

Prema Schulerovoj podjeli znakovi pojedinih zadarskih notara koji su bili u službi tijekom 14. stoljeća mogu se svrstati u grupu onih s magičnim elementima. Kao primjer navodim znakove Aleksandra Ugolina de Stella i Beltrama de Tarsia.

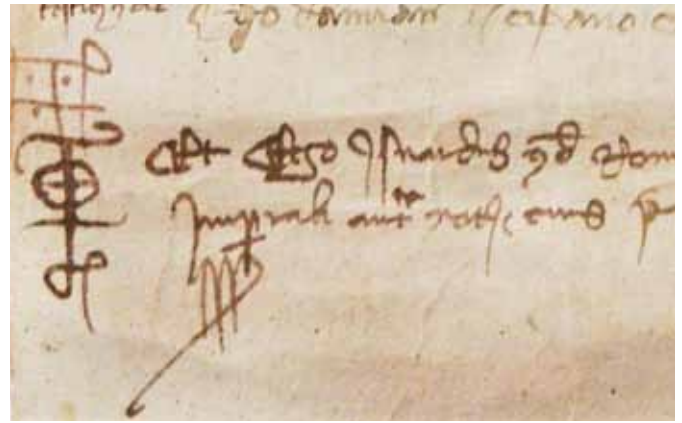

Slika 11: Notarski znak Aleksandra pokojnog Ugolina de Stella (AHA-ZU, D-III-101)

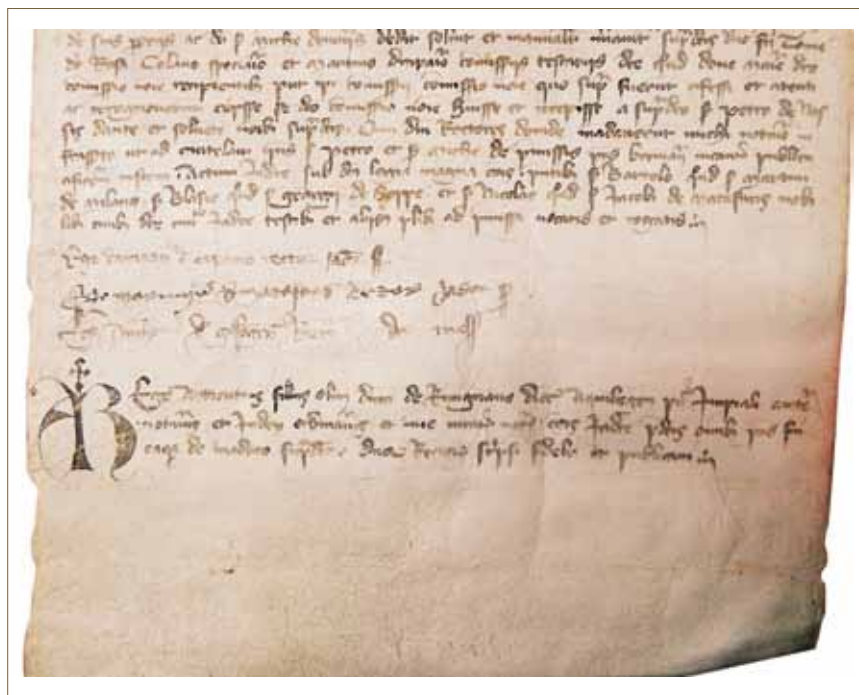

Slika 12: Znak notara Beltrama de Tarsia, gradanina Kopra (Državni arhiv u Zadru, odio samostana rogovskog br. 68)

Od osamdesetih godina 14. stoljeća u zadarskim ispravama pojavljuje se znakovi koji spadaju u podvrstu monograma, a sastojali su se samo od inicijala imena ili prezimena. Takvi znakovi karakteristični su primjerice za notare Artukucije iz Rivignana čiji znak se sastojao od slova a i r, zatim Jordan de Nosdrogna, koji je kao znak koristio početno slovo svoga imena kojem je pri vrhu dodao križ.

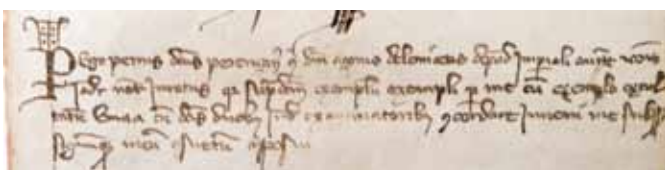

Slika 15: Notarski znak Isnarda pokojnog Romanata de Romanato iz Padove (Arhiv HAZU, D-V-45)

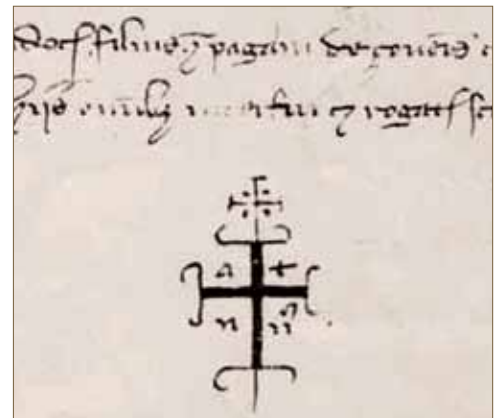
Slika 13: Znak zadarskog notara Artukucija iz Rivignana (Arhiv HAZU, D-VIIa-24)

U istu podgrupu monograma mogu se ubrojiti i znakovi notara Petra Perencana, te Ivana Fulkerija, Alberta de Saladinisa i Isnarda de Romanato.

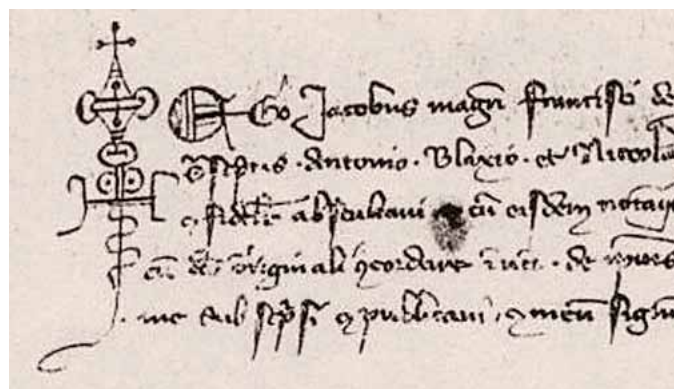

Slika 14: Znak notara Petra zvanog Perencan pokojnog gospodina Açona de Lemicetis iz Padove (Arhiv HAZU, D-IV-28)

Zanimljivo je kako među znakovima zadarskih notara nalazimo vrlo mali broj onih čiji se znak sastojao isključivo od prikaza križa. Takvi znakovi zabilježeni su kod notara Antuna Gramidoka i Jakova, magistra Franje iz Asiza. Znak Antuna sastojao se od prikaza križa u koji je notar inkorporirao inicijale svoj imena.

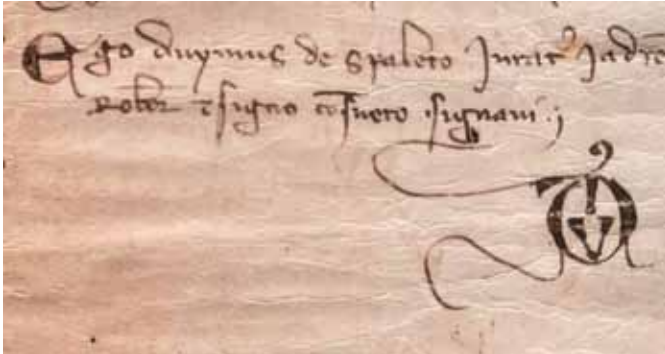
Slika 16: Notarski znak Antuna Gramidoka, sina pokojnog Pagana de Çouenis, gradanina Cremone (Muzej grada Trogira, Fanfogna-Garagnin, Pergamene, br. 45)

Slika 17: Notarski znak Jakova, magistra Franje iz Asiza (Državni arhiv u Zadru, Spisi samostana sv. Nikole, Pergamene, br. 174)

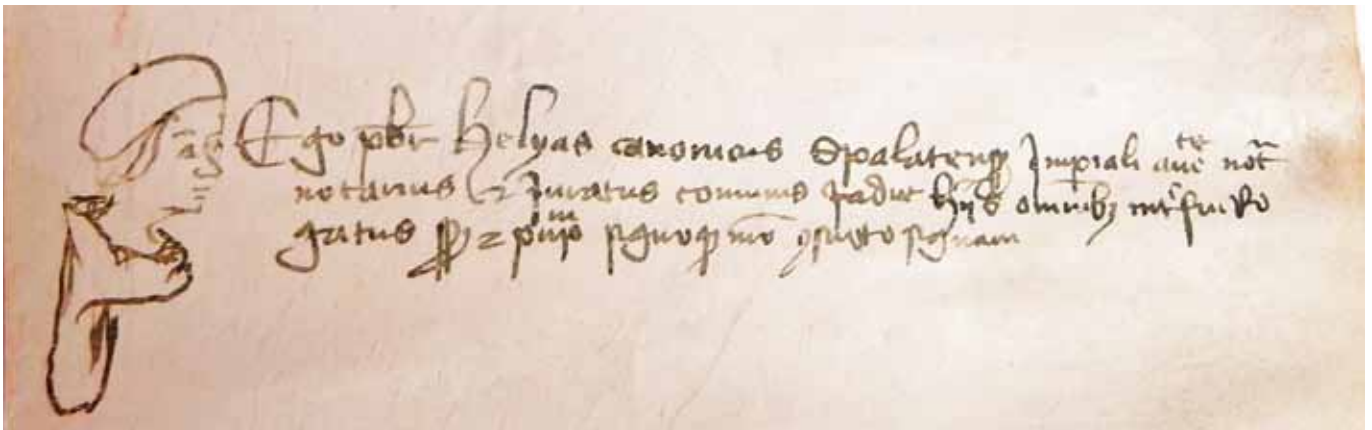
Vrijedno je spomenuti kako su u službi zadarskih komunalnih notara bili očevi i sinovi. Od samog početka razvoja institucije notarijata pa sve do kraja 14. stoljeća u Zadru su zabilježena tri takva slučaja. Zanimljivo je da se u takvim ispravama uočava velika sličnost između znakova očeva i sinova. Tako su notari Dujam i njegov sin Marko imali gotovo identične znakove.

Slika 18: Znak notara Dujma iz Splita (Arhiv HAZU, D-III-26)

Slika 19: Znak notara Marka pokojnog Dujma (Arhiv sv. Marije, Mapa III, br. 175)

Slika 20: Znak notara Ilije, splitskog kanonika (Arhiv HAZU, D-VI-14)

Posebnost u tipologiji zadarskih notarskih znakova predstavlja slučaj notara Ilije, splitskog kanonika. Ilija je bio jedini notar svećenik, koji je na prostoru zadarske komune djelovao u drugoj polovini 14. st., u vrijeme kada je notarijat najvećim dijelom bio u rukama notara stranaca. Vrlo je neobična i pomalo bizarna sama pojava notara Ilije koji je, kao splitski kanonik, u Zadru vršio službu gradskog notara i to po svem sudeći, vrlo ozbiljno jer je na toj funkciji ostao duži niz godina. Notar Ilija je na isprave koje je sastavljao kao svoj znak ucrtavao svoj autoportret.

Cilj ovog kratkog priloga bio je skretanje pažnje na gotovo zanemareni dio notarske isprave – znak notara. Sumirajući sve rečeno čini se kako su i notarski znakovi poput same institucije notarijata imali svoj razvojni put. Najstariji su zadarski notari za svoj znak koristili osobna imena koja su ucrtavali u ispravama poput rebusa i stavljali ih nakon svog potpisa u sredinu isprave. Od osamdesetih godina 13. pa sve do sredine 14. stoljeća prevladavali su znakovi koji su se sastojali od prikaza stupića na kojem su se nalazili različiti motivi. Druga polovina 14. st. bila je obilježena znakovima zamršenijih oblika da bi krajem 14. st. njihova forma opet poprimala jednostavnije oblike (inicijali).

Važno je napomenuti kako je u srednjovjekovnim notarskim ispravama znak predstavljao, kako bi se danas modernim rječnikom reklo, notarevu „osobnu iskaznicu“, tj. bili su njegov osobni pečat. To potvrđuje činjenica koja svjedoči o tome kako notarski znakovi nisu bili podložni varijabilnosti, odnosno nikada se nisu smjeli mijenjati bez obzira na mobilnost notara, tj. prelazak obavljanja notarskog zanata u neku drugu istočnojadransku komunu.

DRUŠTVENA DOGAĐANJA

Europski dan bilježnika: 200 godina austrijskog Općeg građanskog zakonika

Salzburg, 8. travnja 2011.

Obilježavanje 200. godišnjice Općeg građanskog zakonika-OGZ te perspektive europskog ugovornog prava bile su središnje teme 23. Europskih dana bilježnika u Salzburgu, 8. travnja 2011.

Na manifestaciji o tom najstarijem zakoniku građanskog prava Europe - nakon francuskog Građanskog zakonika (*Code civil*, 1804.) - bili su pored austrijske ministricice pravosuđa **Claudia Bandion-Ortner** i predsjednika Austrijske notarske komore, dr. **Ludwig Bittnera**, ugledni sudionici: zamjenik ministra pravosuđa Češke Republike, **Filip Melzer** te mađarski državni ministar za pravosuđe i predstavnik aktualnog Predsjedništva EU, **Róbert Répássy**.

Predstavljanje, osvrti, analiza, značenja i budući izgled Općeg građanskog zakonika dio je izlaganja i događanja. Brojka od približno 300 sudionika iz 22 zemlje predstavlja svojevrsan rekord Dana bilježnika.

Brojni članovi Hrvatske javnobilježničke komore također su nazočili događaju.

„Mi slavimo zajedničku obljetnicu“, rekao je zamjenik ministra pravosuđa Češke Republike, **Filip Melzer** u svom pozdravnom govoru. Nastanak OGZ-a je usko povezan upravo s Češkom. Melzer je također ukazao kako obljetnica znači i 200 godina izmjena. OGZ se i dalje primjenjivao u Češkoj Republici nakon raspada monarhije.

Ministrica pravosuđa **Claudia Bandion-Ortner** najavila je dugoročni paket mjera za moderniziranje OGZ-a. Vlada je na njezinu inicijativu već donijela odgovarajući opći plan.

Predsjednik Austrijske notarske komore, **dr. Ludwig Bittner** istaknuo je da OGZ danas podliježe drugačijim gospodarskim i društvenim uvjetima nego što je to bilo 1811. OGZ je tada bio predviđen za jedan veliki geografski prostor s mnogo nacija. Reforma treba

Izlaganje prof. dr. sc. Tatjane Josipović

uvažavati 5 pravila: Zakonik ne treba biti udžbenik, treba biti kratko i jasno formuliran, treba osmisliti poveznice s drugim pravnim područjima, kod ugovornog prava treba ostati liberalan i biti prilagođen današnjim potrebama.

Po prvi puta je Europskim danima bilježnika prisustvovao u ime Predsjedništva EU predsjedajući ministar. Mađarski državni ministar za pravosuđe, **Róbert Répássy** govorio je o zajedničkoj pravnoj povijesti i zajedničkim europskim perspektivama OGZ-a.

Znanstveni koordinator manifestacije **Georg Kodek** predstavio je opširni prikaz povijesnih osvrti (**Thomas Olechowski**, Sveučilište u Beču), srednjoeuropskih pogleda (**Tatjana Josipović**, Sveučilište u Zagrebu), internacionalizacije ugovorno-pravne kulture (**Clemens Hasenauer**, odvjetnik u Beču) i mogućnosti i ograničenja kod sastavljanja obrazaca za sklapanje ugovora i sastavljanja tužbi – kautelarna jurisprudencija (**Ra-**

Sudionici Europskih dana bilježnika tijekom zasjedanja

Austrijska ministrica pravosuđa Claudia Bandion-Ortner

imund Bollenberger, Ekonomsko sveučilište Beč).

Profesorica Josipović održala je predavanje o Općem građanskom zakoniku u Hrvatskoj i europskom ugovornom pravu, te hrvatskoj pravnoj tradiciji na području građanskog prava.

Uspjelo je sustavno premošćivanje između OGZ-a i planova EU komisije za izradu Europskog ugovornog prava. Izjava potpredsjednice EU-komisije, **Viviane Reding**, da europsko ugovorno pravo ostavlja neizmijenjenim OGZ, stvorila je dvojbu kod nekih sudionika.

Prvenstveno se radi o praktično posvemašnjem izostavljanju OGZ-a i austrijske pravne tradicije u izradi europskog ugovornog prava, kako je u svom izlaganju kritizirala **Christiane Wendehorst**.

Po prvi put nakon inicijative EU komisije iz ljeta 2010. za izradu europskog ugovornog prava se u Austriji o tome odvijala opširna rasprava u okviru Europskih dana bilježnika.

Tijekom rasprave, koju je vodila novinarka ORF-a, **Sigrun Reininghaus**, uz sudjelovanje uglednih predstavnika politike, znanosti i struke iz Francuske, Poljske, Velike Britanije, Njemačke i Austrije, te EU komisije, EU parlamenta, kao i EU-potrošača i udruga malih i srednjih poduzetnika, iznijete su značajne dvojbe o primjeni europskog sustava ugovornog prava kojeg planira EU komisija.

EU komisiju podržavaju za sada samo buduće poljsko predsjedništvo EU i EU parlament.

Dirk Staudenmayer istaknuo je da EU komisija nedvojbeno ustraje u svojoj namjeri, unatoč izraženim kritikama te da istodobno još nije odlučeno što će točno predložiti u jesen 2011.

Jedno je međutim sigurno: projekt će imati značajne učinke na javne bilježnike kod sastavljanja ugovora.

SM/GH

Delegacija kineske pokrajine Jiangxi posjetila Hrvatsku javnobilježničku komoru

Delegacija kineske pokrajine Jiangxi posjetila je 21. rujna 2011. Hrvatsku javnobilježničku komoru radi upoznavanja s djelovanjem javnobilježničke službe u Republici Hrvatskoj.

Generalni direktor u Ministarstvu pravosuđa, gospodin **Ma Chengzu**, predvodio je delegaciju u kojoj su bili i generalni direktori Ureda za pravosuđe gradova Nanchang, Jiujiang i Pingxiang, te administrativni upravitelji ministarstva, **Lv Jianmin**, **Yang Xiaohua**, **Hu Ziguo** te **Mao Baoguo**. Jiangxi pokrajina u Kini ima 45 milijuna stanovnika te notarsku službu u okviru državne službe odnosno Ministarstva pravosuđa. Predsjednik i potpredsjednica HJK, **Ivan Maleković** i **Lucija Popov** pozdravili su goste i razmijenili iskustva i mišljenja.

Kineska delegacija s predstavnicima Hrvatske javnobilježničke komore

3. KONGRES CNUE

Jačanje položaja bilježništva

28. lipnja 2011. održan je 3. CNUE Kongres u Bruxellesu, pod nazivom "Ekonomija - Pravo – Financiranje", na kojem je nazočilo gotovo 500 sudionika

Središnji događaj Kongresa bilo je izlaganje europskog povjerenika za unutarnje tržište i usluge **Michela Barniera**, koji je govorio o reviziji europskog prava društava kao i o ulozi i značenju javnih bilježnika u ovom području značajnom za unutarnje tržište. Istaknuo je kako se Kongres odvija u pravo vrijeme i s pravim temama te se kratko osvrnuo na značenje presude Europskog suda od 24. svibnja 2011. rekavši: „...Zaista vjerujem da se može reći, i to oprezno iznosim, kako izgleda da ova presuda ne dovodi u pitanje status javnog bilježnika kao nositelja javnih ovlasti. Također, prema mom shvaćanju, presuda ne predstavlja ni dovodenje u pitanje obilježja bilježništva i njegovih strukturnih značajki niti priziva takvo što. Vjerujem da je Europski sud u ovoj presudi nesumnjivo iznio da uvažava temeljnu ulogu koju imaju javni bilježnici u našem društvu. O tome, po mom mišljenju, nema nikakvih dvojbi.“

Uvaženi predstavnici gospodarstva, pravničkih struka i europskih institucija razgovarali su prethodno kroz tri rasprave na podiju o aktualnoj gospodarskoj situaciji za male i srednje poduzetnike u Europi te o gospodarskom napretku kojemu bilježništvo može doprinijeti, zatim o elektronskom povezivanju europskih trgovačkih registara te o neophodnosti propisivanja mogućnosti premještanja sjedišta društva. Predsjednik CNUE-a, **Rudolf Kaindl** naglasio je da je pravna sigurnost u pravu društava neupitna za osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća te da bi javni bilježnici uvijek spremno sudjelovali u potrebama poduzeća.

Nastavno bi oni svojim stručnim znanjem doprinijeli toj pravnoj sigurnosti. Rudolf Kaindl istaknuo je da je sada vrijeme razmotriti dosadašnju politiku dereguliranja pod svaku cijenu. Danas je izvjesno da u interesu gospodarskog razvoja i s time europskih građana i poduzeća treba postojati jedan odgovarajući nivo reguliranja. To znači, pronaći pravu ravnotežu između poduzetničkih sloboda i zaštite interesa. Također, sudionicima Kongresa obratili su

se ugledni gosti: **Gianni Pitella** (potpredsjednik Europskog parlamenta), **Igor Dzialuk** (poljski ministar pravosuđa), **Ferenc Zombor** (mađarski ministar pravosuđa) i **Heinz Zourek** (generalni direktor Glavne direkcije poduzetnika i industrije pri Europskoj komisiji).

Predstavnici Hrvatske javnobilježničke komore su kroz pred-kongresne aktivnosti, a po pozivu austrijskih kolega primljeni u stalnu Misiju Republike Austrije pri EU, kod austrijskog veleposlanika Mag. **Waltera Grahamera**, i u nazočnosti hrvatskog veleposlanika pri stalnoj Misiji Republike Hrvatske pri EU, mr. sc. **Branka Baričevića**.

Nakon uvodnog govora predsjednika Austrijske notarske komore, prof. **Ludwiga Bittnera**, i obraćanja veleposlanika o aktivnostima u institucijama EU, hrvatski veleposlanik se osvrnuo na proteklo razdoblje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji, započetih 2005. Veleposlanik Baričević istaknuo je da Hrvatsku tek sada čeka pravi i veliki posao kao 28 državu članicu EU te sa zadovoljstvom čestitao hrvatskom javnom bilježništvu na aktivnom sudjelovanju u radu CNUE-a i prisustvovanju Kongresu. Pozvao je delegaciju HJK da nakon Kongresa posjeti stalnu Misiju RH pri EU.

Delegacija HJK posjetila je sjedište EU Komisije, Europsko vijeće i EU Parlament.

Kongres je ponudio priliku da bilježništvo upotrijebi još do sada neiskorištene komunikacije: posebno izdanje Europolitics magazina, brojne video konferencije (dostupni na www.euxt.vu.eu i na Youtube).

GH

Igor Dzialuk, poljski min. pravosuđa i predstavnik predsjedništva EU Savjeta, **Rudolf Kaindl**, predsjednik CNUE i **Michel Barnier**, EU povjerenik za unutarnje tržište i usluge.

Svečana prisega javnih bilježnika

Zoran Pičuljan, državni tajnik Ministarstva pravosuđa, Branko Hrvatina, predsjednik Vrhovnog suda i Ivan Maleković, predsjednik HJK

Prisega Marko Bilandžija-Garešnica, Neven Kućar-Omišalj i mr.sc. Mirko Ružić-Krk uz nazočnost Branka Hrvatina, predsjednika Vrhovnog suda i Dražena Bošnjakovića, ministra pravosuđa

Dana 13. srpnja 2011. nakon imenovanja, svoju prisegu dalo je tri javna bilježnika, i to: Marko Bilandžija iz Garešnice, Neven Kućar iz Omišalja i mr.sc. Mirko Ružić iz Krka. Svečanosti prisega javnih bilježnika prisustvovao je ministar pravosuđa Dražen Bošnjaković i predsjednik Vrhovnog suda RH Branko Hrvatina.

Druga prisega novih javnih bilježnika održana je 28. rujna 2011. Prisegnuli su: Ema Nađ, Virovitica, Silvana Grdović, Zadar, Martina Dražina, Benkovic, Martina Dujmović, Bjelovar i Zdravka Biščanin Pešut, Duga Resa uz nazočnost Zorana Pičuljana, državnog tajnika Ministarstva pravosuđa, Branka Hrvatina, predsjednika Vrhovnog suda i Ivana Malekovića, predsjednika HJK.

Zajednička fotografija nakon prisega: Dražen Bošnjaković, Marko Bilandžija, Neven Kućar, Mirko Ružić, Branko Hrvatina, Zdravko Stojanović, Gordana Hanžek i Pero Džankić

Zajednička fotografija nakon prisega

Čin svečane prisega

Nacrt zapisnika Generalna skupština Beč, 17. i 18. lipnja 2011.

Austrija (predsjedava 2011.): predsjedj. Rudolf KAINDL, predsjedj. Ludwig BITTNER, gosp. Klaus WOSCHNAK, gđa. Cindy FÖKEHRER, gosp. Stephan MATYK

Belgija: predsjedj. Bart VAN OPSTAL, gđa. Marianne LARUELLE, gosp. Robin FRISSYN

Bugarska: gosp. Petar MARKOVSKI

Češka Republika: predsjedj. Martin FOUKAL, gđa. Ivana HORAKOVA

Estonija: gđa. Priidu PÄRNA

Francuska: predsjedj. Benoît RENAUD, gosp. Jean TARRADE, gosp. Thierry VACHON, gđa. Christine MERTENS, gđa. Patricia LEOUFFRE,

Njemačka: predsjedj. Tilman GÖTTE, gosp. Helmut FESSLER, gosp. Timm STARKE, gosp. Markus BUSCHBAUM

Grčka: predsjedj. Konstantinos VLACHAKIS, gđa. Elena TSERTSIGIANNI

Mađarska: predsjedj. Adam TOTH, gosp. Tamas PARTI, gosp. Tamas SAJBEN

Italija: predsjedj. Giancarlo LAURINI, podpredsjedj. Roberto BARONE, gosp. Paolo PASQUALIS

Latvija: gosp. Eduards VIRKO

Litvanija: predsjedj. Marius STRACKAITIS, gđa. Sandra VENCLOVIENE

Luxembourg: predsjedj. Frank MOLITOR, gosp. Claude SCHMARTZ, gosp. Christoph MÜLLER

Malta: gosp. Joseph Henry SAYDON

Nizozemska: predsjedj. Geertjan SARNEEL, gđa. Sabine HEYNING

Poljska: predsjedj. Lech BORZEMSKI, gđa. Agnieszka STEPNIOWICZ

Portugal: predsjedj. Alex HIMMEL, gosp. Jorge SILVA

Rumunjska: podpredsjedj. Ion MARIN, gosp. Raoul RADOI

Slovačka: predsjedj. Karol KOVACS, gosp. Miroslav PAVLOVIC, gđa. Katarina VALUSOVA

Slovenija: predsjedj. Marjana TICAR BESTER

Španjolska: predsjedj. Francisco Javier GUERRERO ARIAS, gosp. Isidoro Antonio CALVO VIDAL, gđa. Carla RODRIGUEZ-SPITERI

Hrvatska (član promatrač): predsjedj. Denis KRAJCAR, gđa. Aleksandra MICELLI-UNGAR

CNUE: gđa. Clarisse MARTIN, gđa. Laura GONZALEZ ZULAICA, gosp. Torsten JÄGER

ARERT: gosp. Karel TOBBACK

UINL: predsjedj. Jean-Paul DECORPS

Dolazak sudionika i utvrđivanje dnevnog reda.

Dobrodošlica sudionicima.

Utvrđen je dnevni red.

Zapisnici od 18. ožujka i 3 svibnja 2011. su jednoglasno usvojeni.

Izvešće predsjednika CNUE

■ Zaštita potrošača

Predsjednik Kaindl izrazio je zadovoljstvo radi sporazuma o Direktivi o pravima potrošača nakon trijaloga u tijeku, za koje vrijeme je Europski parlament podržao i zadržao izuzetak od prava odustajanja za nositelje javnih službi kad se radi o izradi ugovora, a u usporedbi s 14-to dnevni rokom kakav je prvobitno bio predviđen. Ipak, treba biti na oprezu jer će Europski parlament donijeti konačnu odluku 23. lipnja na plenarnoj sjednici.

Zahvaljujući podršci člana EU Parlamenta, gosp. Schwaba, notarijat je uspio unatoč nedostatku podrške od strane EU Komisije i nacionalnih delegacija u vijeću, s izuzetkom Austrije i Francuske.

■ Institut europskog prava (ELI - European Law Institute)

Predsjednik Kaindl izvijestio je da će CNUE biti zastupljen u Izvršnom savjeta Instituta te je kao takav dobio isti položaj kao CCBE - Vijeće odvjetničkih komora Europe. Austrijski naučnik, prof. Wendehorst izabran je za rizičara Upravnog vijeća. Skrenuta je pozornost na ogroman potencijal tog instituta za vođenje istraživanja na području europskog pravnog prostora.

I- EU teme

1) Uvjet državljanstva - sudski postupci

Gosp. Matyk je podnio referat (vidi u privitku).

Usljediła je dugotrajna rasprava povodom presuda Europskog suda, od 24. svibnja 2011. Povodom zahtjeva za prikupljanje svih predstavljenih razloga da bi se podržala buduća razmatranja, u posebnom dokumentu su sadržani svi prilozi (potražiti dokument radi detalja).

Sastanak ministara pravosuđa planiran je za srpanj 2011. u Poljskoj, uz koji se može održati neformalni sastanak o presudama.

Odluke:

- **Odlučeno je obnoviti rad radne grupe "Kvalifikacije za zvanje", s belgijskim notarijatom kao predsjedajućim.**
- **Odlučeno je izraditi sveučilišnu studiju o posljedicama presude.**
- **Odlučeno je sazvati sastanak proširenog Izvršnog savjeta načelno u drugom tjednu srpnja, a ovisno o sastanku ministara pravosuđa.**
- **Odlučeno je održati sastanak Izvršnog savjeta u rujnu 2011.**
- **Odlučeno je zatražiti od svih notarijata da pošalju CNUE uredu svaku važnu vijest u svezi s presudama, npr. prijedloge nacionalnog zakonodavstva.**

2) Prijedlog o uređivanju bračne imovine

Predsjedništvo CNUE je uvodno navelo da najvažniji aspekti za notarijat u okviru ovog prijedloga

Uredbe, odgovaraju onima na polju nasljeđivanja, naime jasne definicije s obzirom na imovinsko pravo, izbor prava koje se primjenjuje i izbor mjesne nadležnosti te priznavanje instrumenata. Ipak, izgleda da poljsko predsjedništvo ne osigurava sasvim jasan prioritet ovim prijedlozima, barem ne prijedlogu u svezi s registriranim partnerstvom.

Nakon prijedloga predsjednika Kaindla, Skupština se usuglasila s idejom o podnošenju zajedničkog CNUE stajališta na oba prijedloga uredbi, te je Skupština zatražila notarijate članice da bez odgađanja pošalju svoja stajališta.

Prvi sastanak o izradi činjeničnih podloga o uređenju bračne imovine najavljen je za 4. srpnja u Grazu.

Odluka:

Odlučeno je zadužiti radnu grupu "Obiteljsko pravo" da pripremi nacrt stajališta za razmatranje na Izvršnom savjetu u rujnu.

3) Konferencija o uređenju bračne imovine, 17. listopada 2011.

Predsjedništvo je dalo riječ gđi. Fökehrer da izloži o napretku u organiziranju kolokvija o uređenju bračne imovine, 17. listopada 2011. (dan prije naredne Generalne skupštine CNUE) u suradnji s Europskom komisijom.

Predstavljen je preliminarni nacrt programa. Razmatrala bi se slijedeća pitanja: predstavljanje osnovnih točaka činjeničnih podloga, uloga ENRWA (Europska mreža upisnika oporuka). Gđa. Fökehrer je naznačila mogućnost notarijati-
tima da pošalju predstavnike za izlaganje.

4) Pravo zaloga

Gosp. Vachon izložio je nacrt prijedloga direktive o ugovorima o kreditu u svezi s imovinom boravišta.

Prema gosp. Vachonu, ova direktiva ne obuhvaća grun-
tovnicu ni imovinsko pravo. Europska komisija je zapravo
suzila namjeru i tekst je ograničen na uređenje odnosa
između banaka i korisnika kredita te između zajmodavca
i posrednika u kreditu. Definicija Komisije o posredniku u
kreditu ne uključuje ni jednu pravnu struku. Predugovorno
obavješćivanje i postupanje i određivanje godišnje kamat-
ne stope ne uključuju nagradu bilježnika.

Radna grupa je na sastanku 12. svibnja 2011. zaključila
da nije neophodno zauzimati tehničko stajalište o pojedini-
nim elementima koji nisu u svezi s notarijatom. Međutim,
predloženo je da se zauzme stajalište o načelu da CNUE
zasniva svoja mišljenja na iskustvima notara Europe i da
se istakne uloga notara u ovom području kao zaštitnika
potrošača i kao zastupnika pravne sigurnosti kroz akte
koje sastavljaju. Također je zamijećeno da je europsko
tržište zdravije na temelju kontinentalnog prava nego ono
u SAD.

Generalna skupština je pozdravila inicijativu radne grupe.

Predsjednik Kaindl zahvalio je radnoj grupi i posebno
gosp. Vachonu.

Odluka:

**Odluka je potaknuti Radnu grupu za pravo zaloga da
predloži stajalište o prijedlogu direktive o ugovorima o
kreditu u svezi s imovinom boravišta .**

5) Prijedlog direktive za nasljeđivanje

CNUE ured sabrao je sadržaj političkog kompromisa usvo-
jenog na Savjetu za pravosuđe i unutarnje poslove (Justi-
ce and Home Affairs Council), 10. lipnja 2011. i napredak
diskusije u EU Parlamentu, s izgledom za glasovanje
nakon ljeta.

Također je najavljeno da EU Parlament organizira raspra-
vu, kada će predsjed. Bittner i gosp. Chassaing dati izla-
ganja o posljedicama predstojećeg propisa posebice u
austrijskom i francuskom pravu.

6) Pravo društava: stanje stvari i razmjena stajališta

Predsjedništvo je najavilo da će se zadnji sastanak Sa-
vjeta za konkurentnost, pod mađarskim predsjedništvom
održati 27. lipnja 2011. te da će ponovo biti na dnevnom
redu **Europsko privatno društvo (SPE *od lat. Societas
Privata Europaea).**¹

Naglašena je potreba da se pozovu nacionalni predstavnici.
CNUE ured predstavio je dokument o razmatranjima u
svezi s budućim europskim pravom društava, objavljenim
za vrijeme konferencije koju je organizirala EU Komisija,
16. i 17. svibnja 2011.

¹ Napreduje stvaranje novog tipa društva – europskog privatnog društva. 23
miliona europskih malih i srednjih društava (SME= small and medium-sized
enterprises) su glavni oslonac EU gospodarstva, i prvenstveni stvaratelji
bogatstva i ekonomske moći, te pokretač inovacija. Više od 99% svih EU
društava u EU su mala i srednja društva. Zapošljavaju više od 90 mil. ljudi ili 67
% djelatnika u privatnom sektoru. 9 od 10 SME su mikro-društva, s manje od 10
zaposlenika. Naglasak je na pojednostavljenju, jasnoj regulativi, jednostavnom
postupku i podršci.

CNUE predsjedništvo izvijestilo je da je Komisija odustala od sudjelovanja notarijata na konferenciji u svibnju, što pokazuje da je sa stajališta Komisije notarijat imao vrlo ograničenu ulogu na ovom području. Organizacija kongresa treba poboljšati ulogu notarijata kao kompetentne profesije u pravu društava.

Glede prijedloga direktive o povezivanju registara, neki članovi EU Parlamenta su izgleda zatražili više nego prijedlog EU Komisije. Općenito, postavlja se pitanje tko će upravljati povezivanjem. Najavljeno je da radna grupa priprema nacrt stajališta o povezivanju registara.

7) Europsko ugovorno pravo

Njemački notarijat predstavio je prijedlog radne grupe kojoj je predsjedao, s osvrtnom na CNUE stajalište s obzirom na studiju o izvedivosti, koju je predstavila radna grupa.

Objašnjeno je da cilj nije bio komentirati svaki članak, nego nacrt stajališta usmjeriti samo na važne prednosti za struku.

Zatražene su daljnje obavijesti s obzirom na doseg općenito i na isključenje imovinskog prava posebice. Njemački notarijat najavio je da bi određeni amandmani bili uključeni u nacrt stajališta radi boljeg određivanja dosega, naročito s obzirom na obiteljsko pravo.

Austrijska delegacija izvijestila je da je u okviru Vijeća za prihvatljivost prihvaćen doprinos CNUE-a te su potvrđene kompetencije notarijata u ugovornim stvarima, iako je stajalište CNUE zadržalo kritičnost prema sustavu od 28-og. Podsjetilo se na zajedničko pismo s Europskom organizacijom potrošača (=BEUC- The European Consumer's Organisation) i Europskom udrugom obrtnika, malih i srednjih poduzetnika (UEAPME- The European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises) koje je poslano EU Parlamentu, s naglaskom da ni mali i srednji poduzetnici niti potrošači nisu tražili taj instrument s obzirom da postoje druge zapreke za prekogranične ugovore.

Odluka:

Odluka da se usvoji stajalište koje je pripremila radna grupa, kojemu ipak treba dodati neka poboljšanja od predsjedavajućeg grupe.

8) Pilot A – e- Kodeks

Dana je riječ francuskom notarijatu koji je tražio da CNUE nastavi notarska iskustva s obzirom na podlogu ovjere potpisa. S tim ciljem predložio je odrediti tehničara koji bi bio prisutan na svim sastancima za e-Kodeks.

Objašnjeno je da taj tehničar ne treba zamijeniti bilježnike koji sada obavljaju tu ovjeru, nego bi tehničar mogao dati tehničko mišljenje za poboljšanje sudjelovanja CNUE-a. Predloženo je dvoje ljudi: gosp. D'Ardia (Talijan) i gosp. Lefevre (Francuz).

Odluka:

Odluka da se odredi tehničar za sudjelovanje na sastancima za e-Kodeks za podršku bilježnicima koji već sudjeluju.

II- Sudjelovanje predsjednika UINL-a

Predsjednik UINL-a zahvalio se na pozivu i opisao aktivnosti UINL koje su u tijeku. Skrenuo je pažnju na činjenicu da nastaju novi notarijati širom svijeta, kao u Srbiji, Madagaskaru i Mongoliji; Kubanski i Vijetnamski notarijati dobili su određene nadležnosti u prijenosu prava na nekretninama; Poljski notarijat obilježava 21. godišnjicu. Demokratska Republika Kongo će osnovati latinski tip notarijata.

Međutim, u Tunisu je u raspravi nacrt zakona o aktima s dokaznom snagom i ovršnosti u odvjjetništvu.

Nadalje, Monetarna unija Zapadne Afrike (UMOA) zalaže sa da osnivanje slobodne profesije bude jednostavnije.

UINL sastanak u Varšavi u svibnju 2011. razmatrao je da globalno gledajući notarijat gubi kompetencije kao što su klasični prijenos prava na nekretninama i pravo društava. Međutim, dobija kompetencije u novom prijenosu prava na nekretninama i u zaštiti ranjivih.

Strategija UINL je posvećenost novim tehnologijama, arbitraža i medijacija i stvaranje saveza sa sudcima i znanstvenicima.

Zaključno, predsjednik UINL-a je svratio pozornost na potrebu isticanja prednosti notarijata: pravna sigurnost, izbjegavanje sukoba i potreba stanovništva za savjetovanjem u svezi s nadležnostima, povjerenje, dodana vrijednost i društvena korisnost.

Glede preduda od 24. svibnja 2011. predložio je da se pristup zvanju dozvoli samo EU nacijama.

III- Organizacijska pitanja

9) Treći Kongres notara Europe

Austrijska delegacija podnijela je izvješće, pojasnivši svoje zadovoljstvo brojem prijavljenih sudionika te sudjelovanje značajnih osoba, poput povjerenika Barniera i predstavnika poljskog i mađarskog Ministarstva pravosuđa. Odnosni notarijati primili su zahvalu što su im se obratili, kao i Grčki notarijat radi brojnog sudjelovanja grčkih kolega na Kongresu. Spomenuto je da je Glavna uprava za poduzetništvo EU Komisije (Directorate-General Enterprise) izričito podržala Kongres, što je vrlo dobar politički signal.

Najavljeno je da je preostalo samo 54 mjesta te su notarijati članice pozvani da svoje članove podstaknu na sudjelovanje.

10) European Notarial Network

Gosp. Matyk iznio je vrlo pozitivnu ocjenu o činjenici da je ENN postao dobro povezano organizacijsko sredstvo, i ne samo unutar notarijata. Kao primjer, spomenuto je da je predstavnik danskog Ministarstva pravosuđa, koji je zadužen za izradu nacrtu činjeničnih podloga o nasljeđivanju, sudjelovao na sastanku ENN-a u Budimpešti. Uspostavljen je kontakt sa švedskim Ministarstvom pravosuđa radi suradnje na istom projektu, što će omogućiti smanjenje troškova Švedskog pravnog instituta. Upućen je poziv za nastavak te suradnje u 2012.

Najavljeno je da je, unatoč činjenici što nema sufinanciranja za ENN u 2011., već uspostavljen kontakt s EU Komisijom radi sufinanciranja za 2012. Ovi sastanci su doveli do ideje o skoro stalnom proračunu za ENN, za vrijeme kroz koje je ENN uključen u pravni temelj budućeg financijskog instrumenta.

Spomenut je odgovor CNUE-a na konzultacije EU Komisije o programima za financiranje u 2012-2014. Francuski notarijat zatražio je da odgovor bude poslan notarijatima članicama.

Na zahtjev španjolskog notarijata za razjašnjenje ciljeva ENN-a, pojašnjena su tri područja djelovanja ENN-a.

- Konzultacije između nacionalnih interlokutora tvore zatvorenu mrežu od 22 notarijata, članova CNUE;
- Posebni projekti kao što je portal o nasljeđivanju ili o uređenju bračne imovine, za koju mreža treba sugovornike u zemljama članicama EU, koju CNUE ne može pokriti;
- Trening koji se razvija uz posebnu podršku talijanskog notarijata.

Kao odgovor na pitanje njemačkog notarijata o odnosu prema Ujedinjenom Kraljevstvu u okviru ENN, gosp. Matyk je objasnio da taj kontakt proizlazi iz poziva za CNUE za sudjelovanjem u radu Vijeća notarijata za predstavljanje različitih projekata. Vlada Ujedinjenog Kraljevstva predložila je vrlo posebne komentare kao odgovor na nacrt činjeničnih podloga o nasljeđivanju za tu zemlju, ali ju to ni na koji način ne čini sudionikom.

Kao odgovor na zahtjev njemačkog notarijata za određivanje prema situaciji u svezi s javnim bilježnicima te da je neophodno biti na oprezu radi njihovog ostavljanja izvan CNUE/ENN, gosp. Matyk je objasnio da trenutno nema zahtjeva za njihovo uključivanje. Rečeno je da nema posebnog zahtjeva za ENN nego samo za direktorij.

Odluke:

-Odluka da se traži od ureda CNUE da pošalje stajalište CNUE-a EU Komisiji za konzultaciju.

- Odluka da se učini sve za ENN radi dobijanja pravne osnove u slijedećem EU programu financiranja, naro-

čito Gradansko pravosuđe 2012-2014 i za ENN da bude posebno spomenut radi dobijanja dugoročne financijske stabilnosti.

11) Europski imenik notara

CNUE ured izvjestio je o napretku u radu s 19 notarijata za koje je imenik već on-line. Malteški podaci su stigli nedavno te će biti dostupni on-line kroz par dana.

Latvijski i litvanski notarijati su najavili da će uskoro poslati svoje podatke.

Najavljeno je da će projekt biti dovršen kako je najavljeno do 31. kolovoza 2011. s uključenjem na e-pravosuđe portalu što se predviđa na jesen. Pozdravljena je ideja o tiskanju priopćenja za tisak kad portal bude uključen.

Pitanja od strane Komisije u svezi sa zaštitom podataka trebaju biti razriješena.

Raspravljalo se o prikladnosti u svezi s nerazlikovanjem između jezika koje notar govori i jezika na kojem sastavlja akt. Objašnjeno je da u mnogim zemljama treba razlikovati službeni jezik za ovjere i jezik koji notar govori.

Slovenska predsjednica je pozdravila uspjeh ovog projekta i njegovo dovršenje u vremenskom roku te naročito sudjelovanje slovenskog Ministarstva pravosuđa. Ovaj projekt će pomoći popravljajući predodžbu o notarijatu i poboljšati dostupnost notara građanima. Zahvalila se CNUE-u i austrijskom i njemačkom notarijatu kao partnerima u projektu.

Odluke:

- Odlučeno je da svaki notar provjeri točnost poslanih podataka.

- Odlučeno je objaviti priopćenje za tisak u trenutku uključivanja imenika na portalu e-pravosuđe.

12) Pitanja financiranja

Njemački notarijat je predstavio zaključke sa sastanka Odbora za proračun i nacrt proračuna predloženog Gene-

ralnoj skupštini. Određeno je da proračun ostaje nepromijenjen za 2012. u usporedbi s 2010. te da nije razmatrana mogućnost dobrovoljnih priloga.

Naročito je spomenut projekt ENN, s pojašnjenjem da je moguće financiranje za 2012. već uključeno u nacrt proračuna s CNUE sudjelovanjem od 50.000 EUR, jer je neophodno ostati optimističan i podržati ovaj naročito važan projekt za CNUE. Ipak, određeno je da u slučaju odbijanja financiranja, treba predvidjeti smanjenje troškova da bi se zadržao okvir od 50.000 EUR predviđen kao doprinos CNUE-a.

Preostaje raspraviti mogući iznos za stalnu suradnju sa Švicarskim pravnim institutom. Nadalje, zatraženo je da Švicarski pravni institut napravi novu procjenu.

S obzirom na ključ raspodjele proračunskih sredstava, Portugalski notarijat je zatražio pojedinosti o kriterijima za određivanje tog ključa te njegov razvoj s pojedinostima o ocjenjivanju različitih kriterija, u svrhu provjere da li je pojedinici notarijat svrstan u pravu grupu ili ne.

Njemački notarijat objasnio je da je, kad je 2003. bio usvojen sadašnji ključ raspodjele, odabrano nekoliko kriterija, naime vjerojatno broj notara, BDP i broj stanovnika. Zasnovano na tim kriterijima nađen je politički kompromis da se zemlje svrstaju u grupe. Prema brojkama iz ova tri sadašnja kriterija, sastav grupa će ostati isti. CNUE ured je izradio primjer obračunavanja i predstavio Odboru za proračun procjenu rezultata zasnovanih na drugom kriteriju – primjerice samo na BDP-u – što bi dovelo do toga da Nizozemska plaća 60 % više od Poljske – a po kriteriju samo stanovništva taj bi rezultat između Poljske i Nizozemske bio obrnut – da bi se zaključilo da je bolje nastaviti s uzimanjem u obzir nekoliko kriterija. Ovi mogući kriteriji imaju istu vrijednost i ključ raspodjele je rezultat političkog kompromisa koji ne odražava u potpunosti gospodarsku snagu svake zemlje članice. Zato je prijedlog Odbora za proračun da se ne mijenja ključ raspodjele.

Predsjednik Himmel ustrajao je da je formula za izračun i dalje nesigurna, nastavno na ideju da on nije tražio smanjenje članskog doprinosa za Portugal, nego točnije rečeno pravedniju raspodjelu iznosa članskih doprinosa.

Predsjednik Götte ponovio je da nije bilo jednostavnije formule te da je u dano vrijeme to bila politička odluka Generalne skupštine o sastavu grupa. Nadalje, ako je i bilo različitih struktura unutar grupa, uvjeti unutar tih grupa jedva da su se promijenili. Preostaje otvorena mogućnost raspravljanja o izmjeni političkog kompromisa i statuta, s dvo-trećinskom većinom. Izvršni savjet može dalje raspravljati ovo pitanje.

Ured CNUE obrazložio je potrebu formalnog usvajanja obračuna za 2010. g. radi ispravnosti CNUE obračuna. Stoga, Generalna skupština je glasovanjem donijela, uz jedan (1) suzdržani glas, rješenja kao niže u odlukama.

Odluke:

U odnosu na obračun za 2010.g.:

Generalna skupština je jednoglasno usvojila (uz suzdržani glas Italije) godišnji obračun za 2010. g. s ukupnim iznosom od 888,829.19 € i dobitkom od 187,346.00 €.

Skupština je odlučila povećati Fond socijalne sigurnosti za 50,000 € na ukupno 350,000 €, i prenijeti ostatak dobiti od 137,346.00 €, što čini ukupnu dobit od 212,254.04 €.

Svaki član Izvršnog savjeta i povjerenik su pojedinačnim glasovanjem razriješeni jednoglasno svog mandata za 2010. g.

Nacrt proračuna za 2012. g. , koji je predstavilo buduće njemačko predsjedništvo CNUE, usvojen je s jednim glasom protiv (Portugal).

Izvršni savjet će ponovo ispitati mogućnost prikladnosti ponovne rasprave o raspodjeli iznosa članskih doprinosa.

13) Orden za zasluge notara Europe

Španjolski notarijat predstavio je nacrt odluke o ordenu za zasluge notara Europe, izrađenom prema odluci o ordenu za zasluge UINL-a, prilagođenom europskom okruženju. Predlaže se da se orden dodjeljuje dvojici do trojici ljudi

u isto vrijeme, te da se nagrada uručuje za vrijeme CNUE sjednica.

Postavljeno je pitanje treba li se imenovati Odbor za orden za zasluge, u kojemu bi sudjelovali i članovi izvan notarijata.

Predsjednik Kaindl predložio je da Izvršni savjet preuzme ulogu Odbora za orden za zasluge te da austrijski notarijat predloži dizajn ordena.

Generalna skupština je prihvatila ove prijedloge.

Odluke:

- Odluka da se austrijskom notarijatu povjeri da predloži dizajn ordena za zasluge.

- Odluka da se nastavno raspravlja na slijedećem Izvršnom savjetu o nacrtu odluke o ordenu za zasluge , koji je predložio španjolski notarijat.

14) Zahtjev turskog notarijata za status promatrača

Predsjednik Kaindl izvjestio je o posjeti delegacije CNUE-a turskom notarijatu, 13. svibnja 2011. te nakon toga izrazio svoje osobno mišljenje da je u načelu turski notarijat ispunio formalne uvjete iz Statuta CNUE da postane član promatrač, ali da je njihova situacija donekle razočaravajuća u smislu broja notara (samo 1200 notara za cijelu Tursku), i u smislu njihovih kompetencija (čini se da je njihov glavni posao ovjeravanje potpisa na kupoprodajnim ugovorima za rabljena vozila).

Predsjednici Vlachakis i Barone, koji su išli na taj sastanak u Istanbul, dijele isto mišljenje. Pojašnjeno je da je njihov zahtjev za članstvo promatrača CNUE izgleda potaknut od strane turskih ministarstava pravosuđa i vanjskih poslova. To je bila politička odluka za koju CNUE izgleda nije bio spreman u to vrijeme.

Gosp. Fessler dijelio je iste utiske, ali je podsjetio da je turski notarijat član UINL-a od 1975. g. Izvješćeno je da je tursko građansko pravo kontinentalnog tipa te da je turski notarijat imao i druge nadležnosti, iako to nisu bile isključive nadležnosti.

Odluka:

- Odlučeno je odgoditi zauzimanje stajališta CNUE o zahtjevu turskog notarijata za članstvom promatrača, radi bolje procjene stvarnog interesa turskog notarijata za postavljanje tog zahtjeva.

15) Sva druga pitanja**- Radna grupa za socijalnu sigurnost**

Austrijski notarijat objasnio je da je upražnjeno predsjedavanje radnom grupom Notarske socijalne sigurnosti nakon ostavke gosp. Storimansa iz obiteljskih razloga. Predloženo je da gosp. Felix Proksch, direktor Fonda socijalne sigurnosti austrijskog notarijata, privremeno vodi grupu. Zatim treba naći sporazumno rješenje s nizozemskim notarijatom. Skupština je odobrila ovaj prijedlog.

Ured CNUE iznio je da je za vrijeme zajedničkog sastanka između Konferencije fondova socijalne sigurnosti i CNUE radne grupe Notarska socijalna sigurnost, predsjednik Konferencije fondova socijalne sigurnosti spomenuo

«Forum istočnih zemalja», koji je osnovan da bi podržao stvaranje fondova tamo gdje oni ne postoje u srednjoj i istočnoj Europi. Konferencija fondova socijalne sigurnosti podržava u cijelosti taj Forum i poziva CNUE da podrži isti.

Nakon prezentacije primjera o situaciji s notarskim fondovima i u Češkoj Republici – gdje takav fond ne postoji – i u Poljskoj – gdje je sustav socijalne sigurnosti za notare osnovan 1996. – zatraženo je da CNUE ured proslijedi dokument radi obavješćivanja o tom Forumu.

Odluke:

- Odlučeno je povjeriti rukovođenje radnom grupom Notarska socijalna sigurnost gosp. Felixu Prokschu, direktoru Fonda socijalne sigurnosti austrijskog notarijata.

Nakon toga treba naći sporazumno rješenje s nizozemskim notarijatom.

- Traži se od ureda CNUE da proslijedi dokument koji obrazlaže Forum istočnih zemalja.

*****

Zahvala i zatvaranje Generalne skupštine.

Prijevod: Gordana Hanžek

XVI. redovna Skupština Hrvatske javnobilježničke komore

Osijek, 16. travnja 2011.

XVI. redovna Skupština Hrvatske javnobilježničke komore održana je 16. travnja 2011. u Osijeku, u nazočnosti 177 članova Skupštine.

Skupštinu su pozdravili ugledni gosti: sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, mr. sc. Jadranko Jug, odvjetnici iz Osijeka, Dubravko Marjanović, predsjednik Odvjetničkog zbora Osijek i član Upravnog odbora HOK-a, te Vladimir Domac i Atila Čokolić.

Predsjednik Komore, Ivan Maleković otvorio je Skupštinu i pozdravio nazočne goste i članove Komore. Predložio je za članove radnog predsjedništva javne bilježnike Nadu Kemec i Borisa

Godžirova te Mladena Kaluđera, što je Skupština prihvatila, a za predsjednicu radnog predsjedništva izabrana je Nada Kemec koja je i vodila Skupštinu.

Predsjednik Komore Ivan Maleković je podnio izvješće o radu Komore.

Rizničar Komore, Vlasto Podgajski podnio je godišnje izvješće o financijskom stanju Komore za 2010. godinu.

Predsjednik Nadzornog odbora, Božo Marković podnio je izvješće o radu Nadzornog odbora.

Donesen je proračun za 2011. godinu te usvojen novi Kodeks javnobilježničke etike.

Gordana Hanžek i Ivan Maleković

Ugledni gosti koji su prisustvovali Skupštini HJK, Atila Čokolić, Vladimir Domac, Dubravko Marjanović i Jadranko Jug

Rizničar Komore, Vlasto Podgajski

Predsjednik Nadzornog odbora, Božo Marković

HRVATSKA JAVNOBILJEŽNIČKA KOMORA

ZAGREB, Radnička cesta 34

Tel.: 01/4556-566, faks 01/4551-544

E-mail: hjk@hjk.hr<http://www.hjk.hr>**POPIS JAVNIH BILJEŽNIKA****10000 ZAGREB (01)**

Andrašić Damir, Prilaz Ivana Visina 5,
tel. 655 59 05, fax. 655 58 28
e-mail: damir.andrasic@zg.htnet.hr
Dražen Markuš, jb prisjednik

Ankon Jasminka, Nehajska 22,
tel. 301 76 93, fax. 301 76 93
e-mail: jasminka.ankon@zg.htnet.hr
Snježana Torić, jb prisjednik
Željka Rebić, jb savjetnik
Vedran Horvat, jb prisjednik

Baković Marija, M. Matošeca 3
tel. 373 13 76, fax. 373 59 25
e-mail: jb-m.bakovic@zg.t-com.hr
Davor Dukat, jb prisjednik
Marijana Čosić, jb prisjednik
Milijana Baburić, jb savjetnik
Viktorija Baković, jb vježbenik
Marin Vuković, jb vježbenik

Barbarić Sanja, Ivana Šibla 13
tel. 663 61 70, fax. 663 62 70
e-mail: barbaric.sanja@zg.t-com.hr
Duje Ordulj, jb prisjednik

Brozović Škrinjarić Štefica, Remetinečki gaj 2F,
tel/fax. 614 13 85
e-mail: javni.biljeznik.brozovic@zg.t-com.hr
Jadranka Kuić Humek, jb savjetnik
Snježana Tončić, jb vježbenik

Burec Mladen, Trg Stjepana Konzula 1,
tel. 239 55 44 fax. 234 45 35
e-mail: mladen.burec@zg.htnet.hr
Božo Miletić, jb prisjednik
Ivana Kozar, jb prisjednik
Valentino Koščak, jb vježbenik
Nikica Matan, jb vježbenik

Čaklović Ljubica, Ilica 253, tel. 370 30 35, fax. 370 33 97
e-mail: notar.caklovic@zg.t-com.hr
Daniela Božić, jb prisjednik

Čavajda Zorka, Radnička cesta 48,
tel. 483 16 70, fax. 604 04 45
e-mail: notar-cavajda@zg.htnet.hr
Tatjana Kralj, jb prisjednik
Doroteja Filipović, jb prisjednik
Mija Žužul, jb vježbenik

Čerić Velimir, Ul. Hrvat. proljeća 65,
tel. 298 98 22, fax. 292 30 89
e-mail: biljeznik.ceric@zg.htnet.hr
Dolores Svitlanović, jb vježbenik

Dabelić Marina, Vukovarska 284, tel. 230 30 58
e-mail: biljeznik-dabelic@email.t-com.hr
Gordana Relić-Gutenberger, jb prisjednik
Marina Balinger, jb savjetnik

Despot Zorka, Lastovska 12,
tel. 618 07 10, fax. 618 09 56
e-mail: notar.zdespot@gmail.com

Dolinar Nenad, Varšavska 4/II,
tel. 483 00 95, fax. 483 00 96
e-mail: nenad.dolinar@zg.htnet.hr
Martina Šugar, jb prisjednik

Draškić Lada, Frana Petrića 1,
tel. 481 32 01, fax. 481 34 02
e-mail: javni.biljeznik.lada.draskic@zg.t-com.hr
Aleksandra Martinović, jb prisjednik
Blaženka Plećaš, jb prisjednik
Martina Jankač, jb savjetnik
Jelena Gvozdanović, jb vježbenik

Dujmović Iva, Jurišićeva 21, tel/fax. 481 45 19
e-mail: javni-biljeznik-iva-dujmovi@zg.htnet.hr
Renata Marković, jb prisjednik

Džankić Pero, Korčulanska 3E/II,
tel. 618 03 50, fax. 618 03 61
e-mail: javni.biljeznik.dzankic.pero@zg.t-com.hr
Martina Plastić, jb prisjednik
Ivana Džankić, jb savjetnik

Frid Zdenko, Poljička 27,
tel. 615 43 22, fax. 615 43 23
e-mail: zdenko.frid@zg.htnet.hr
Darja Bošnjak, jb prisjednik
Ana Škarić, jb prisjednik
Svjetlana Pleić, jb savjetnik

Gajski Alemka, Mandrovićeva 17,
tel. 231 13 32, fax. 234 57 17
e-mail: alemka.gajski1@zg.htnet.hr
Boža Svedrec, jb prisjednik
Dubravka Rakitnićan, jb prisjednik
Melita Čondrić, jb prisjednik
Nadija Jeić, jb savjetnik
Marko Reš, jb vježbenik
Iva Kralj, jb vježbenik

Galić Radojka, Čikoševa 5, tel. 230 36 24, fax. 230 36 62
e-mail: galicr@zg.t-com.hr
Mirjana Mrčela, jb prisjednik
Marina Bukovčak, jb vježbenik

Galović Stanislava, Miroslava Milića 4,
tel. 388 17 57, fax. 388 17 80
e-mail: notar.galovic@hi.t-com.hr
Tomislav Garofulić, jb savjetnik
Gorana Blaić Hebrang, jb prisjednik

Glibota Milan, Trnjanska cesta 23, tel/fax. 615 19 60
e-mail: notar-glibota@zg.htnet.hr
Vedrana Jerosimić, jb prisjednik
Jasenka Šram, jb savjetnik
Luka Glibota, jb vježbenik

Grladinović Dubravka, Draškovićeve 13,
tel/fax. 461 23 16
e-mail: biljeznik-grladinovic@email.t-com.hr
Tina Jokić, jb prisjednik
Ivana Macanić, jb prisjednik
Mirna Ivković, jb savjetnik
Valentina Sertić, jb vježbenik

Herceg-Miličević Ljiljana, Jurišićeva 1,
tel. 492 12 20, fax. 492 12 21
e-mail: ljiljana.herceg-milicevic@zg.htnet.hr
Ivana Herceg, jb prisjednik
Zvezdana Popović, jb prisjednik
Matej Herceg, jb vježbenik

Horvat-Pernar Željka, Savska cesta 9, tel/fax. 482 95 70
e-mail: notar-pernar@zg.htnet.hr
Ernita Obuljen, jb prisjednik
Valerija Pernar, jb vježbenik

Hukelj Anica, Mrazovićeve 6/I,
tel. 481 99 55, fax. 481 99 51
e-mail: notar-hukelj@zg.htnet.hr
Kristian Hukelj, jb prisjednik
Nikolina Nežić, jb prisjednik
Mirna Zec, jb savjetnik
Marina Mesić, jb vježbenik

Jakić Branko, Zelinska 3, tel/fax. 611 46 44
e-mail: branko.jakic@notar-jakic.hr
Lidija Lešić Duralija, jb prisjednik
Marko Elijaš, jb savjetnik
Mihovil Vukša, jb vježbenik
Ivan Jakić, jb vježbenik

Jakobović Gordana, Ilica 176, tel/fax. 377 73 17
e-mail: notar-jakobovic@zg.htnet.hr
Ljerka Gec, jb prisjednik
Sinja Maja Oštrek, jb prisjednik

Jelavić Zoran, Hrvatskog proljeća 40, tel/fax. 291 36 08
e-mail: zoran.jelavic@zg.htnet.hr
Tamara Kaiser, jb prisjednik

Ježek Mladen, Šoštarićeve 8/III, tel./fax. 492 96 41
e-mail: mladen.jezek2@zg.t-com.hr
Danaja Debicki, jb prisjednik
Tomislav Žabek, jb vježbenik

Jukić Nevenka, Unska 2a, tel. 617 09 33, 617 09 34
e-mail: nevenka.jukic@zg.t-com.hr

Jurić Marijan, Savska cesta 56,
tel. 617 71 34, fax. 617 72 07
e-mail: marijan.juric2@zg.htnet.hr
Marija Bartolić, jb prisjednik
Ivan Jurić, jb prisjednik

Juroš Alen, Dankovečka 8, tel. 298 94 94
e-mail: notarjuros@zg.t-com.hr

Kelečić Vesna, Zagrebačka avenija 104 c/III,
tel. 387 80 88, fax. 387 81 07
e-mail: biljeznik.kelecic@post.t-com.hr
Tina Petrić, jb prisjednik

mr. sc. Knego-Rogina Jadranka, Argentinska 4
tel/fax. 345 19 46, e-mail: j.b.knego@gmail.com
Vika Despot Roso, jb prisjednik
Marija Pezer, jb prisjednik
Krešimir Rogina, jb vježbenik

Kutija-Kušpilić Renata, Maksimirska 3,
tel. 239 59 84, fax. 239 59 85
e-mail: renata-kutija-kuspilic@zg.htnet.hr
Nikolina Milešević, jb prisjednik

Lisonek Ilinka, Trg Hrvat. velikana 4,
tel. 481 04 93, fax. 487 15 48
e-mail: ilinka.lisonek@zg.htnet.hr
Sanja Kodrnja, jb prisjednik
Suada Jašarević, jb prisjednik
Sandra Nikolov, jb prisjednik
Zrinka Akalović, jb vježbenik

Lovrić Biserka, Grižanska 6,
tel. 295 52 10, fax. 295 52 12
e-mail: biserka.lovric@zg.htnet.hr
Franka Kralj, jb prisjednik
Božica Jagoić Tukša, jb savjetnik

Marčinko Vladimir, Palmotićeve 43a
tel. 483 96 27, fax. 492 11 20
e-mail: vladimir.marcinko@zg.t-com.hr
Tanja Kapitan, jb prisjednik
Tena Genc, jb prisjednik
Iva Kršić, jb savjetnik

Maroslavac Željka, Av. Dubrovnik 12,
tel. 655 13 73, fax. 654 81 51
e-mail: zmaroslav@inet.hr
Gordana Manojlović, jb prisjednik
Irena Marić, jb prisjednik
Sandra Bednaršek, jb savjetnik

Martinović Igor, Petrinjska 14,
tel. 492 02 51, fax. 492 03 99
e-mail: igor.martinovic6@zg.t-com.hr
Mirela Kovačević, jb vježbenik

Matijević Tomislav, Ilica 191 A, tel. 370 01 99
e-mail: tomlav.matijevic3@zg.t-com.hr

Matko Ruždjak Jožica, Kneza Višeslava 2,
tel. 461 17 60, fax. 462 28 33
e-mail: jozica.matko-ruzdjak@zg.t-com.hr
Sanja Vladušić, jb prisjednik
Nataša Marijanović, jb prisjednik
Vida Baranović, jb savjetnik

Matoš Mladen, Ilica 297,
tel. 377 92 06, 377 65 60, fax. 374 56 78
e-mail: mladen.matos@notar-matos.hr
Željka Belić, jb prisjednik
Medina Karahasanović, jb prisjednik

Modrušan Kornelija, Draškovićeve 8, tel. 481 43 53
e-mail: kornelija.modrusan@zg.htnet.hr

Pandža Sanda, Kačićeva 9,
tel. 484 07 03, fax. 484 63 37
e-mail: ured@notar-pandza.hr
Snježana Pavlović Rajčević, jb prisjednik

Parlov Ivan, Ozaljska 21,
tel. 309 73 33, fax. 309 83 33
e-mail: notar-parlov@zg.htnet.hr
Mate Juroš, jb prisjednik
Ivana Jerković, jb savjetnik

Pejović-Fumić Lidija, Gundulićeve 31,
tel. 484 67 95 fax. 485 46 90
e-mail: lpejovic@inet.hr

Picukarić Željka, Boškovićeve 12, tel. 481 00 95
e-mail: zeljka.picukaric@zg.t-com.hr

Popov Lucija, Iblerov trg 2/II, tel/fax. 455 27 02
e-mail: notar-popov@zg.htnet.hr
Tea Pavičić Gracin, jb prisjednik
Vanja Popov, jb prisjednik

Pučar Vesna, Miramarska 24,
tel. 615 51 91, 615 51 94, fax. 615 51 90
e-mail: v.pucar@notar-pucar.hr
Ozren Ivković, jb prisjednik
Vedran Vujanović, jb savjetnik

Ranogajec Branko, Heinzelova 40, tel. 450 08 88
e-mail: notar-ranogajec@zg.htnet.hr
Domagoj Ranogajec, jb prisjednik

Ribarić Obrenija, Nikole Tesle 16, tel/fax. 485 50 84
e-mail: jb-ribaric@zg.htnet.hr
Ivana Blaić, jb prisjednik
Marija Antolin, jb prisjednik

mr. sc. Rotim Jozo, Trg J.F.Kennedyja 6b,
tel. 238 36 40, fax. 238 36 41
e-mail: biljeznik-rotim@biljeznik-rotim.hr
Boro Bubnjić, jb prisjednik
Ivan Rotim, jb vježbenik
Nevena Cota, jb vježbenik

Sabol Terezija-Zinka, Turinina 5,
tel. 480 20 80, fax. 660 39 92
e-mail: notar.sabol@gmail.com

Marina Babić Katić, jb prisjednik
Jan Mikuličić, jb savjetnik

Serda Pavlović Suzana, Maksimirska 38, tel. 231 01 30
e-mail: suzana.serda-pavlovic1@zg.t-com.hr
Biserka Hrvatinić, jb savjetnik

Sudar Duško, Frankopanska 2A,
tel. 484 78 69, fax. 481 53 18
e-mail: notar-sudar@zg.htnet.hr
Katarina Dilber, jb prisjednik
Tihana Sudar, jb prisjednik
Suzana Ilić Musić, jb savjetnik
Igor Sudar, jb vježbenik

mr. sc. Svedrović-Kilibarda Ljubinka, Ilica 139a,
tel. 377 93 00, fax. 377 95 00
e-mail: biljeznik-lj.svedrovic@zg.htnet.hr
Iva Glamočak, jb savjetnik

Šarčević Vladimir, Tratinska 79/I,
tel. 302 26 12, fax. 309 43 32
e-mail: biljeznik-sarcevic@zg.t-com.hr
Ivana Vrcić, jb prisjednik

Šaškor Stjepan, Petrinjska 4, tel/fax. 481 05 35
e-mail: stjegan.saskor@zg.htnet.hr
Vesna Lelas, jb prisjednik
Katarina Sokić, jb prisjednik
Borna Balta, jb vježbenik

Škrinjar Kos Senija, Vlaška 103, tel/fax. 466 50 78
e-mail: senija.skrinjar@zg.htnet.hr
Marijana Dekanić, jb prisjednik
Marija Šajatović, jb vježbenik
Andrijana Plenča, jb vježbenik

Štefčić Jasna, Zajčeva 1, tel/fax. 242 28 66
e-mail: jasna.stefcic@zg.t-com.hr

Tadić Nikola, Prilaz Đ. Deželića 23,
tel. 482 64 40, fax. 482 65 12
e-mail: jb-nikola.tadic@zg.htnet.hr
Jelena Maržić Benzia, jb prisjednik
Maša Morić, jb savjetnik
Diana Dominis, jb vježbenik
Matea Radišić, jb vježbenik

Trkman Pajić Mirjana, Škrlčeva 39, tel/fax. 230 23 35
e-mail: notar.trkmanpajic@yahoo.com
Jana Pajić, jb savjetnik

Valić Katica, Trg N. Š. Zrinskog 17,
tel. 487 30 60, fax. 487 30 51
e-mail: ured@notar-valic.hr
Nada Jukić, jb prisjednik
Tomislav Knez, jb prisjednik
Kristijan Krznarić, jb vježbenik

Vodopija Čengić Ljiljana, Rudeška cesta 173,
tel. 388 85 16, fax. 388 85 17
e-mail: vodopija.cengic.ljiljana.javni.biljeznik@zg.t-com.hr
Nevenka Šimac, jb savjetnik
Alen Alić, jb vježbenik

Zajec Vlasta, Trg K. Tomislava 4,
tel. 485 27 07, fax. 485 27 08
e-mail: vlastazajec@inet.hr
Sanja Lovrić, jb prisjednik
Domagoj Balentin, jb savjetnik

Zorić Jasna, Dugoselska 12, tel./fax. 231 13 31
e-mail: jb-j.zoric@zg.htnet.hr
Anamarija Baljkas Hrgić, jb prisjednik
Nikolina Gažić jb prisjednik
Ivana Mlinarević, jb savjetnik
Hrvoje Benković, jb vježbenik
Fran Kocur, jb vježbenik

Žitko Janko, Poljička 12,
tel. 611 73 03, fax. 617 64 71
e-mail: javnibin@inet.hr
Dada Žitko, jb vježbenik
Lovro Tomičić, jb vježbenik

Žitko Jasna, Milana Amruša 7/II,
tel. 481 01 65, fax. 481 31 66
e-mail: notar.jasna.zitko@zg.t-com.hr
Marina Sente, jb vježbenik

Živković Iva i Škaričić-Sinčić Lada, Gajeva 2/IV,
tel. 487 60 71, fax. 481 29 67
e-mail: javnobiljeznicki.ured.zivkovic-sincic@email.t-com.hr
Sabrina Kafedžić, jb prisjednik
Anita Škurjanec, jb prisjednik
Margita Kozina Ištuk, jb savjetnik
Kristina Mikulić, jb vježbenik
Barbara Živković, jb vježbenik
Katarina Krznarić, jb vježbenik

31300 BELI MANASTIR (031)

Milas David, Kralja Tomislava 39 , tel. 742 242 , fax. 742 240
e-mail: notar-milas@os.t-com.hr
Krešimir Milas, jb savjetnik

23210 BIOGRAD NA MORU (023)

Kvartuč Dušan, Obala P. Krešimira IV bb, tel/fax. 383 021
e-mail: javni-biljeznik-dusan-kvartuc@zd.htnet.hr

43000 BJELOVAR (043)

Čulo Poljak Marija, Trg E.Kvaternika 2, tel. 220 696
e-mail: j.b.m.culo.poljak@bj.t-com.hr

Kustić Marija, A. Starčevića 5b, tel/fax. 242 145
e-mail: jb.marija.kustic@bj.htnet.hr
Sandra Naumovska, jb prisjednik
Natalija Batinac, jb prisjednik

Marković Slavka, Ul. A. K. Miošića 28a,
tel. 241 553, fax. 221 252
e-mail: biljeznik-markovic@bj.htnet.hr
Mario Franjić, jb prisjednik

Dujmović Martina, v.d. jb, P. Preradovića 8/I,
tel. 241 250, fax. 241 251
e-mail: nevenka.osmanovic@bj.htnet.hr
Ivana Mrsin, jb savjetnik

20271 BLATO (020)

Vojvodić Markita, Ulica 31, tel/fax. 851 917
e-mail: javni.biljeznik@du.htnet.hr

52460 BUJE (052)

Nazarević Snježana , Trg J. Broza Tita 1,
tel. 721 743, fax. 721 744
e-mail: snjezana.nazarevic@pu.htnet.hr
Dijana Akrap, jb prisjednik

52420 BUZET (052)

Ivković Miodrag, Trg Fontana 2, tel. 695 712, fax. 662 929
e-mail: notar-ivkovic@pu.t-com.hr
Marijela Antonac, jb vježbenik

51250 CRIKVENICA (051)

Boras Koko, Ul. K. Zvonimira 29, tel/fax. 241 952
e-mail: javni.biljeznik.koko.boras@ri.t-com.hr

40000 ČAKOVEC (040)

Crnčec Jasenka, I. G. Kovačića 6, tel/fax. 311 507
e-mail: jb-jasenka.crncec@ck.htnet.hr
Latinka Ivošević, jb prisjednik
Tatjana Pavlic Blažon, jb savjetnik

Jalšovec Sanda, Valenta Morandinija 13, tel. 310 688
jb.jalšovec.sanda@ck.t-com.hr

Kvakan Ivan, R. Boškovića 21, tel/fax. 390 733
e-mail: kvakan.ivan.javni.biljeznik@ck.htnet.hr
Jelena Bogdan Kvakan, jb savjetnik
Petar Kvakan, jb vježbenik

Marodi Ivan, Matice hrvatske 14, tel/fax. 390 477
e-mail: ivan.marodi@ck.htnet.hr
Katarina Posavec, jb prisjednik
Sandra Marodi, jb vježbenik

Zvonarek Mirjana, Park Rudolfa Kropka 2, tel. 390 750
e-mail: zvonarek.javni.biljeznik@cj.t-com.hr
Irena Levačić, jb savjetnik

51219 ČAVLE (051)

Vesna Šeškar, Čavle 78, tel. 545 326
e-mail: notar.seskar@ri.t-com.hr
Željka Tuškan Bregovac, jb prisjednik
Jelena Papić, jb savjetnik

43240 ČAZMA (043)

Torbašinović Ljerko, Trg čazm. kaptola 9,
tel. 772 342, fax. 227 040
e-mail: ljerko.torbasinovic@bj.htnet.hr

31326 DARDA (031)

Marija Kovač, Sv.Ivana Krstitelja 91, tel/fax. 741 151
e-mail: mkovac.biljeznik@gmail.com

43500 DARUVAR (043)

Cop Mladen, Trg K. Tomislava 1, tel/fax. 333 512
e-mail: notar.cop@bj.htnet.hr

51300 DELNICE (051)

Mihelčić Nikola, Amerikanska 3, tel/fax. 811 812
e-mail: javni-biljeznik-nikola-mihelcic@ri.htnet.hr

49240 DONJA STUBICA (049)

Cividini Marija, Trg M. Gupca 11, tel/fax. 286 268
e-mail: jbm-cividini@kr.htnet.hr
Maja Baković, jb savjetnik

31540 DONJI MIHOLJAC (031)

Durđević Dinko, Trg A. Starčevića 11, tel/fax. 632 527
e-mail: javni-biljeznik-d-djurdjovic@os.htnet.hr
Zrnka Stamatosa, jb prisjednik
Ines Matijević, jb vježbenik

22320 DRNIŠ (022)

Buva Dijana, Nikole Tesle 17a, tel. 886 749, fax. 886 593
e-mail: buva.dijana.javni.biljeznik@si.t-com.hr

20000 DUBROVNIK (020)

Bronzan Luce, Vukovarska 24, tel. 411 292, fax. 311 943
e-mail: luce.bronzan@gmail.com
Iva Carić, jb prisjednik

Mozara Nikša, Vukovarska 17, tel. 638 570, fax. 638 574
e-mail: jb.ured@biljeznik-mozara.hr
Jelena Škrabo, jb prisjednik
Matea Šagarjelo, jb vježbenik
Marijana Milković, jb vježbenik

Radović Ivo, Dr A. Starčevića 20/I, tel. 492 050
e-mail: biljeznik.ivoradovic@optinet.hr

Stanić Anđelko, Dr A. Starčevića 20,
tel. 357 777, fax. 357 946
e-mail: andjelko.stanic@du.htnet.hr
Nada Pirjać, jb prisjednik
Iva Radović, jb vježbenik

Viden Nikša, Vukovarska 22,
tel. 412 644, fax. 311 566
e-mail: niksa.vidjen@du.t-com.hr
Anto Lozančić, jb prisjednik
Maja Jović, jb vježbenik
Mirna Franić, jb vježbenik

10370 DUGO SELO (01)

Copić Krešimir, Dragutina Domjanića 1, tel. 275 44 79
e-mail: kresimircopic@yahoo.com
Natalija Pavlović, jb prisjednik

Perić Slavica, J. Zorića 8,
tel. 277 56 20, fax. 277 56 21
e-mail: notar-slavica.peric@zg.t-com.hr
Andreja Tanasković, jb prisjednik
Ivana Đivan Kolčić, jb savjetnik
Marija Dajak, jb vježbenik

31400 ĐAKOVO (031)

Brač Nikola, Ulica pape Ivana Pavla II 8, tel/fax. 810 605
e-mail: javni.biljeznik.brac@os.t-com.hr

Crnov David, Ul. Pape Ivana Pavla II 9/I, tel/fax. 815 136
e-mail: crnov.david.javni.biljeznik@os.t-com.hr

Ratinčević Pavao, Stjepana Radića 4, tel/fax. 822 186
e-mail: jb-pavao.ratincevic@os.htnet.hr

48350 ĐURĐEVAC (048)

Matulec Darko, Kralja Tomislava 2, tel/fax. 813 891
e-mail: notar.darko.matulec@hi.t-com.hr

Šimčić Ankica, Trg Sv. Jurja 1, tel/fax. 811 811
e-mail: simcic.ankica.javni.biljeznik@kc.t-com.hr
Iva Markov, jb vježbenik

43280 GAREŠNICA (043)

Marko Bilandžija, Ul. Hrv. branitelja 1, tel/fax. 532 476
e-mail: notar.bilandzija@hi.t-com.hr

44400 GLINA (044)

Bukovac Marina, S. i A. Radića 12, tel/fax. 882 625
e-mail: marina.bukovac.javni.biljeznik@sk.htnet.hr

53000 GOSPIĆ (053)

Fajdić Mile, Kaniška 9, tel. 573 337
e-mail: mile.fajdic@gs.t-com.hr

Zdunić Boris, Popa Frana Biničkog 10, tel/fax. 574 862
e-mail: javni-biljeznik-zdunic@gs.htnet.hr
Marija Grivičić, jb savjetnik
Vesna Stručić, jb vježbenik

43200 GRUBIŠNO POLJE (043)

Luketić Ivo, A.G. Matoša 3, tel/fax. 485 025
e-mail: ivo.luketic@bj.htnet.hr

44430 HRVATSKA KOSTAJNICA (044)

Pličanić Gordana, Nine Marakovića 69, tel/fax. 851 229
e-mail: javni.biljeznik.plicanic@sk.t-com.hr
Belma Pličanić, jb savjetnik

32236 ILOK (032)

Šimunić Tomislav, Dr Franje Tuđmana 50, tel. 590 300
e-mail: javni.biljeznik.simunic.ilok@email.t-com.hr
Marko Šimunić, jb vježbenik

21260 IMOTSKI (021)

Ujević Petar, Ante Starčevića 17, tel/fax. 670 001
e-mail: javni.biljeznik.petar.ujevic@st.htnet.hr

42240 IVANEC (042)

Šagi-Belcar Nada, Ak. Ladislava Šabana 5, tel. 782 104
e-mail: nada.sagi-belcar@vz.htnet.hr
Danijela Marković, jb prisjednik

10310 IVANIĆ GRAD (01)

Mišković Marijan, Moslavačka 12, tel. 288 86 88
e-mail: marijan.miskovic@vk.htnet.hr
Martina Mišković, jb vježbenik

10450 JASTREBARSKO (01)

Volarić Stjepan, Braće Kazić 7, tel. 628 39 69
e-mail: notar-stjepan.volacic@zg.htnet.hr
Ivana Širanović Vulić, jb prisjednik

47000 KARLOVAC (047)

Antić Ivanka, Josipa Šipušića 1, tel. 844 262
e-mail: notar.antic@post.t-com.hr
Ines Antić, jb prisjednik

Augustinović Marina, V. Nazora 6, tel. 615 466

e-mail: jb-marina.augustinovic@ka.htnet.hr
Ivana Lipošćak, jb prisjednik
Ivana Pavković, jb savjetnik

Bubaš-Magličić Nina, I. G. Kovačića 2, tel. 616 111
e-mail: nina.bubas-maglicic@ka.htnet.hr
Sandra Rekaš, jb vježbenik
Dijana Radečić, jb vježbenik

Plavetić Snježana, Domobranska 6,
tel/fax. 600 605, fax. 600 689
e-mail: jb.plavetic@ka.t-com.hr
Vlatka Petak, jb vježbenik

Tranfić Željka, Trg J.Broza 2, tel. 416 801
e-mail: jb-zeljka.tranfic@hi.t-com.hr
Tihana Stepić, jb vježbenik

Žaja Blanka, Gundulićeva 8, tel. 615 920, fax. 615 940
e-mail: notar.blanka.zaja@ka.htnet.hr
Morana Kasun, jb savjetnik

51215 KASTAV (051)

Mavrinac Radosna, Trg Matka Laginje 1, tel. 691 070
e-mail: notar.mavrinac@ri.htnet.hr
Martina Lučić, jb prisjednik
Emina Dedić, jb savjetnik

21216 KAŠTEL STARI (021)

Donika-Stanojević Joško, Obala K. Tomislava 26,
tel. 232 333
e-mail: j avni-biljeznik-donika@st.htnet.hr
Tatjana Perić, jb prisjednik
Rozika Dajak, jb savjetnik

49290 KLANJEC (049)

Čižmek Mirko, Trg mira 11, tel. 550 331
e-mail: mirko.cizmek@kr.htnet.hr

22400 KNIN (022)

Čujec Josip, Tvrtkova 3, tel. 662 673
e-mail: josip.cujec@si.htnet.hr

48000 KOPRIVNICA (048)

Bakrač Nikola, Opatička 5, tel. 622 755
e-mail: notar-bakrac@kc.htnet.hr

Ostović Marina, A. Nemčića 4a, tel. 623 820
e-mail: marina.ostovic@kc.htnet.hr

Papac Ljubica, A. Nemčića 1/l, tel. 626 817
e-mail: ljubica.papac@kc.htnet.hr
Antonia Torma, jb savjetnik

Pavlović Ronald, Križevačka 5, tel/fax. 622 440
e-mail: notar-pavlovic@kc.t-com.hr

20260 KORČULA (020)

Kaliman Ivna, Kovački prolaz 25, tel. 715 758
e-mail: ivna-kaliman-javni-biljeznik@du.t-com.hr

51221 KOSTRENA (051)

Flego Davorka, Žuknica 1b, tel. 289 700, fax. 289007
e-mail: davorka.flego.javni.biljeznik@ri.t-com.hr

49000 KRAPINA (049)

Bjelčić Damir, Ljudevita Gaja 8, tel. 373 064
e-mail: damir.bjelcic@kr.htnet.hr
Martina Majcen, jb prisjednik

Bišćanin Pešut Zdravka, Kardinala Stepinca 6,
tel. 301 116
e-mail: notar.pesut@inet.hr

48260 KRIŽEVCI (048)

Jelić-Veršić Nataša, Baltičeva 4,
tel. 682 890, fax. 271 340
e-mail: jb-natasa-jelic.versic@kc.htnet.hr
Ana Benko Budja, jb prisjednik

Tušek Višnja, I. Z. Dijankovečkog 9,
tel. 681 700, fax. 271 218
e-mail: visnja.tusek@gmail.com
Željica Skalički, jb prisjednik

51500 KRK (051)

Katunar Zrinski Miljenka, Trg bana J.Jelačića 5,
tel/fax. 520 536
e-mail: katunar.zrinski@hi.t-com.hr
Neven Kućar, jb prisjednik
Andrej Pavešić, jb savjetnik

mr. sc. Ružić Mirko, Šetalište Sv. Bernardina bb,
tel/fax. 221 674
e-mail: ruzic.mirkojavni.biljeznik@ri.t-com.hr
Sandra Turčić, jb vježbenik

44320 KUTINA (044)

Malačić Mira, Hrvat.branitelja 11, tel.681 500, fax. 676 500
e-mail: jb-mira.malacic@sk.htnet.hr
Tina Puškaš, jb savjetnik

Medić Mato, Trg K.Tomislava 7, tel. 683 525
e-mail: javni.biljeznik.medic.mato@.sk.htnet.hr

Mokry-Uroić Dubravka, Kneza Trpimira 2a, tel. 630 288
e-mail: dubravka.mokry-uroic@sk.t-com.hr

52220 LABIN (052)

Udovičić Rita, Zelenice 18/l, tel. 852 013
e-mail: notar-udovicic@pu.htnet.hr

Terković Branko, Rudarska 7, tel. 851 141, fax. 851 142
e-mail: javni.biljeznik.branko.terkovic@hi.t-com.hr
Čekada Lara, jb prisjednik

51415 LOVRAN (051)

Radmila Mandić, Šetalište M. Tita 35, tel. 293 426
e-mail: notarlovran@ri.t-com.hr
Munirka Kurpejović, jb vježbenik

42240 LUDBREG (042)

Radašić Kruno, Miroslava Krleža 27, tel. 810 125
e-mail: kruno.radasic.j.b@vz.htnet.hr
Lidija Bačani, jb savjetnik

51550 MALI LOŠINJ (051)

Marković Božo, Braće Vidulić 2-6,
tel. 233 047, fax. 520 401

e-mail: bozo.markovic@ri.htnet.hr

21300 MAKARSKA (021)

Barbić Ante, Ul. 4. svibnja 533 br. 1, tel. 615 500
e-mail: notar-a.barbic@hi.htnet.hr
Anamarija Arapović Vranješ, jb prisjednik

Pejković Ante, Ul. Stjepana Radića 7, tel. 615 257
e-mail: notar.pejkovic@inet.hr
Anja Pejković, jb prisjednik
Lora Pejković, jb vježbenik

20350 METKOVIĆ (020)

Vedran Plečaš, Trg K.Tomislava 3/I, tel. 681 177
e-mail: notarvedranplecas@gmail.com
Jure Plečaš, jb vježbenik

Nikolić Vlado, A. Starčevića 9, tel. 681 154
e-mail: biljeznik-nikolic@du.htnet.hr
Joško Pandža, jb prisjednik

40315 MURSKO SREDIŠĆE (040)

Ruža Hoblaj, Trg braće Radića 8a, tel. 543 300
e-mail: notar.hoblaj@ck.htnet.hr
Hana Hoblaj, jb vježbenik

31500 NAŠICE (031)

Godžirov Boris, Pejačevićev trg 11, tel. 615 100
e-mail: boris.godzirov@os.htnet.hr
Ivna Godžirov, jb vježbenik

Mandić Ljerka, Braće Radića 6, tel. 612 093, fax. 612 092
j.b.ljerka.mandic@hit-com.hr
Lana Kusturić Škurla, jb vježbenik

35400 NOVA GRADIŠKA (035)

Jelinčić Stanka, Karla Dienesha 3, tel/fax. 363 388
e-mail: javni-biljeznik-s.jelinic@sb.htnet.hr
Domagoj Strinavić, jb savjetnik

Zima Dražen, Trg kralja Tomislava 5, tel/fax. 361 961
e-mail: notar.drazen.zima@sb.htnet.hr
Dražen Orešković, jb prisjednik

52466 NOVIGRAD (052)

Aleksandra Micelli, Trg Pozzetto 19,
tel. 757 043, fax. 726 232
e-mail: aleksandra.micelli@zg.htnet.hr
Lejla Ritoša Horvat, jb prisjednik
Antonija Škarda, jb savjetnik

42220 NOVI MAROF (042)

Vidović-Džidić Nada, Zagrebačka 2,
tel. 612 244, 205 244, fax. 205 243
e-mail: nada.vidovic-dzidic1@vz.htnet.hr
Valentina Žugec, jb prisjednik

51259 NOVI VINODOLSKI (051)

Tus Jelena, Korzo Vinodolskog zakona br. 50A,
tel/fax. 245 503, e-mail: jelena.tus@ri.htnet.hr

44330 NOVSKA (044)

Ante Đerek, Trg L. I. Oriovčanina 18/1, tel/fax. 601 515
e-mail: javni.biljeznik.ante.djerek@sk.htnet.hr

47300 OGULIN (047)

Brčić Mirjana, Vladimira Nazora 23, tel/fax. 525 444
e-mail: biljeznik-m.brcic@ka.htnet.hr

21310 OMIŠ (021)

Vuković Radoslav, Četvrt Ž. Dražojevića bb,
tel/fax. 861 753
e-mail: jb-radoslav.vukovic@st.htnet.hr

51419 OPATIJA (051)

Kuzle Krešimir, Maršala Tita 75/I,
tel. 272 939, fax. 711 280
e-mail: javni-biljeznik-kuzle@ri.htnet.hr
Hrvojka Kuzle, jb prisjednik
Marta Jakotić, jb vježbenik

Šuran Nataša, Maršala Tita 80, tel. 272 955, fax. 271 738
e-mail: jb-natasa.suran@ri.htnet.hr
Morana Čavka Markiš, jb vježbenik

33515 ORAHOVICA (033)

Novačić Antun, Trg pl. Mihalovića 2, tel/fax. 674 336
e-mail: jb-antun-novacic@vt.htnet.hr
Mario Novačić, jb savjetnik

49243 OROSLAVJE (049)

Tadić Petar, Ul. Milana Prpića 65, tel/fax. 284 362
e-mail: petar.tadic1@kr.htnet.hr

31000 OSIJEK (031)

Arambašić Biserka, Kapucinska 17/I,
tel. 214 660, fax. 214 661
e-mail: notar.arambasic@os.htnet.hr
Vjenceslav Arambašić, jb prisjednik

Borić Mirjana, Jakova Gotovca 13,
tel. 202 200, fax. 202 204
e-mail: notar-mirjana.boric@os.htnet.hr
Ivana Kovačević, jb prisjednik
Aleksandra Kolev, jb prisjednik
Vedran Borić, jb vježbenik

Dumančić Dragica, Vrt J. Truhelke 3, tel/fax. 201 277
e-mail: jbdumancic@yahoo.com
Marijan Dumančić, jb prisjednik
Rahela Kovačić, jb savjetnik

Kokić Anamarija, Trg slobode 3/I, tel. 204 027
e-mail: amkjavni.biljeznik@os.t-com.hr

Kovačev Tatjana, Europske avenije 4, tel/fax. 206 605
e-mail: tatjana.kovacev@os.htnet.hr
Janjić Dora, jb prisjednik

Pavelić-Musa Zdenka, Županijska 13, tel/fax. 200 808
e-mail: pavelic-musa.javni.biljeznik@os.htnet.hr
Ljiljana Vodopija, jb prisjednik

Perić Lidija, Kapucinska 25/I, tel/fax. 201 110
e-mail: lidija.peric@inet.hr
Mijo Perić, jb prisjednik
Jasminka Pavlov, jb prisjednik
Antonija Rako, jb savjetnik

Popović Mandica, Trg A.Starčevića 10, tel. 650211
e-mail: javni.biljeznik.mandica.popovic@os.htnet.hr

Rok Verica, Kapucinska broj 23/I , tel/fax. 700 707, 205 211
e-mail: javni.biljeznik.rok.verica@gmail.com
Lana Albert Majstorović, jb prisjednik

Šimašek Zlatko, Vijenac Paje Kolarića 2, tel/.fax. 215 650
e-mail: simasek.zlatko.javni.biljeznik@os.t-com.hr

Šustić Hrvatin, Hrvatske Republike 31b, tel. 213 213
e-mail: sustic.hrvatin@os.t-com.hr

47280 OZALJ (047)

Tea Ivić, Zrinskih i Frankopana 15, tel/fax. 732 048
e-mail: javni.biljeznik.ivic.tea@ka.t-com.hr

23290 PAG (023)

Škunca Elizabeta, Podmir bb, tel. 612 281, fax. 616 905
e-mail: elizabeta.skunca@zd.htnet.hr

34550 PAKRAC (034)

Grgurić-Rukavina Dubravka, Trg bana Jelačića 6,
tel/fax. 412 905
e-mail: dubravka.grguric-rukavina@po.htnet.hr

52000 PAZIN (052)

Blečić Marija, Jože Šurana 6, tel/fax. 621 544
e-mail: jb-marija.blecic@pu.htnet.hr
Marijan Paulišić, jb prisjednik
Deana Matković, jb vježbenik

Jeromela Mauša Nataša, Dinka Trinajstića 2,
tel/fax. 621 111
e-mail: biljeznik.natasa@hi.t-com.hr

44250 PETRINJA (044)

Antoš-Kovačićek Višnja, Dr Franje Tuđmana 7,
tel/fax. 814 587
e-mail: jb-visnja.antos-kovaciccek@sk.htnet.hr

33405 PITOMAČA (033)

Andal-Mlinarić Brigita, Trg Kralja Tomislava bb,
tel/fax. 801 561
e-mail: jbudredbam@email.t-com.hr

10451 PISAROVINA (01)

Barbarić Petar, Trg Stjepana Radića 4/I, tel/fax. 629 18 69
e-mail: barbaric.petarjavni.biljeznik@zg.t-com.hr

20340 PLOČE (020)

Žderić Tomislav, Neretvanskih gusara 12, tel/fax. 670 323
e-mail: biljeznik.zderic@gmail.com

44317 POPOVAČA (044)

Greblo Vladimir, Trg grofa Erdedyja 28,
tel. 679 668, fax. 670 771
e-mail: vladimir.greblo@sk.htnet.hr

52440 POREČ (052)

Ferenc Tanja, Trg slobode 2, tel. 452 905, fax. 428 210
e-mail: jb-tanja.ferenc@pu.htnet.hr
Marjana Kirin, prisjednik

Pahović Đordano, Trg Joakima Rakovca 5, tel. 442 163
e-mail: notar-pahovic@pu.t-com.hr
Sabina Parencan, jb savjetnik

Hrvatin Marija, 8.marta 1, tel. 433 258
e-mail: marija.hrvatin@pu.t-com.hr
Tina Kalac, jb savjetnik
Morena Gojtanić, jb vježbenik

34000 POŽEGA (034)

Bagarić Niko, Ul. Sv. Florijana 6, tel/fax. 272 551
e-mail: niko.bagaric@po.htnet.hr
Marijana Perić, jb prisjednik

Brekalo Ante, Dragutina Lermana 6,
tel. 272 332, fax. 313 152
e-mail: jb-brekalo-ante@po.htnet.hr
Zdenka Husar, jb prisjednik
Domagoj Brekalo, jb vježbenik
Ivana Kronšteter, jb vježbenik

mr. sc. Včelik Mario, Primorska 2, tel/fax. 251 640
e-mail: biljeznik-vcelik@po.t-com.hr
Ksenija Hudeček, jb prisjednik

40323 PRELOG (040)

Balaban Marijan, Trg Sv.Florijana 20,
tel. 646 200, fax. 645 155
e-mail: mbalaban@net.hr

Blažeka Ljiljana, Glavna 26, tel/fax. 645 062
e-mail: ljiljana.blazeka@inet.hr
Andreja Pavleković, jb prisjednik

49218 PREGRADA (049)

Pavelić Irma, Kostelgradska 9, tel/fax. 377 884
e-mail: irpaveli@inet.hr
Gordana Večerić, jb prisjednik

52100 PULA (052)

Crljenica Alida, Ćirilometodske družbe 1, tel/fax. 215 625
e-mail: notar-crljenica@pu.htnet.hr
Sandra Bilić, jb prisjednik
Maja Crljenica, jb vježbenik

Marina Paić-Čerin, Olge Ban 8, tel. 215311, fax. 380 804
e-mail: marina.paic-cerin@notar-cerin.hr
Duško Bambić, jb prisjednik
Marko Vitasović, jb savjetnik

Kopić Nansi, Anticova 9/I, tel/fax. 217 808
e-mail: notar.nansi@pu.htnet.hr
Vedran Franković, jb prisjednik
Ivan Beletić-Tatić, jb vježbenik
Tena Kopić, jb vježbenik
Andrej Pudelko, jb vježbenik

Krajcar Denis, Flanatička 10, tel/fax. 215 315
e-mail: notar.krajcar@pu.htnet.hr
Mladen Meničanin, jb prisjednik
Željko Valenta, jb prisjednik

Kukučka Ivan, Jurja Žakna 4b, tel. 544 755, fax. 213 097
e-mail: notarpula@pu.t-com.hr

Danijela Diković Komadina, jb prisjednik
Miroslav Kutlača, jb vježbenik

Obrovac Skira Sonja, M.Laginje 2, tel. 211 260
e-mail:sonja.obrovac.skira@pu.t-com.hr

Perković Divna, Mletačka 2, tel. 217 505, fax. 522 316
e-mail: notar.d.perkovic@pu.htnet.hr

Pliško Mirna, Smareglina ul. br.7, tel. 210 511, fax. 522 377
e-mail: jb-mirna.plisko@hi.htnet.hr
Ivan Regvat, jb prisjednik
Vesna Perković, jb savjetnik

51280 RAB (051)

Radić Ermina, Mali Palit bb, tel/fax. 725 498
e-mail: javnibin@inet.hr
Draženka Pičuljan, jb prisjednik

51000 RIJEKA (051)

Banić Miroslav, Korzo 4/II, tel/fax. 338 114
e-mail: miroslavbanic@inet.hr
Petar Banić, jb savjetnik

Borčić Jadranka i Sokolić-Ožbolt Olga
Užarska 28-30/II, tel/fax. 212 513
e-mail: notari-borcic-sokolic@ri.t-com.hr
Danijela Miloš, jb prisjednik
Kristina Jurčić, jb savjetnik

Čuzela Vesna, Korzo 18, tel. 339 686, fax. 322 969
e-mail: notar.cuzela@globalnet.hr
Milena Čehajić, jb prisjednik
Sunčica Žužić Kovačić, jb prisjednik
Zvonka Beg Kvaternik, jb savjetnik

Grozdanić-Dekleva Marija, Korzo 35/I, tel/fax. 336 727
e-mail: notar.grozdanic-dekleva@ri.htnet.hr
Loris Baričević, jb prisjednik
Nikolina Božić, jb vježbenik

Legović Gordana, Rudolfa Strohala 3,
tel. 322 922, fax. 321 052
e-mail: notar.legovic@ri.t-com.hr
Veronika Fućak Zvonarić, jb prisjednik
Silvija Perišić, Jb vježbenik

Lovrović Lečić Vera, Fiorello la Guardia 25,
tel/fax. 212 665
e-mail: jbvll@ri.htnet.hr
Nada Jovanić, jb prisjednik
Katarina Datković, jb savjetnik

Marinković Žaklina, Korzo 22, tel. 331 323
e-mail:notar.zaklinamarinkovic@hotmail.com

Panjковиć Velibor, Ante Starčevića 4,
tel. 317 370, fax. 317 076
e-mail: velibor.panjkovic@ri.htnet.hr
Snježana Horvat Paliska, jb prisjednik
Branka Šarić, jb prisjednik
Amira Predovan, jb prisjednik
Danijela Duran Šunić, jb savjetnik
Tamara Mihalović, jb vježbenik

Neva Matulović, jb vježbenik
Nataša Babić, jb vježbenik
Branka Ramić, jb vježbenik

Paravić Darko, Gnambova 2/II, tel/fax. 330 532
e-mail: jb-paravic@ri.t-com.hr
Robert Beletić, jb prisjednik
Blanka Kosjek Rumora, jb prisjednik
Mario Brajdić, jb savjetnik
Marin Bartulović, jb vježbenik

Pejnović Stevan, Ribarska 2/2, tel. 214 783
e-mail: notar.pejnovic@ri.t-com.hr
Marija Butković, jb prisjednik

Sablić Dorčić Marina, Ciottina 5, tel. 494 169
e-mail: biljeznik.sablic-dorcic@optinet.hr
Vesna Matković, jb prisjednik
Ana Sabljak, jb savjetnik

Smojver-Bašić Anđelka, Školjić 2, tel/fax. 335 890
e-mail: jb-andjelka-smojver-basic@ri.htnet.hr
Željko Bašić, jb prisjednik

Šveговиć Vesna, Titov trg 10, tel/fax. 335 753
e-mail: javni-biljeznik-vesna-svegovic@ri.htnet.hr

Vrsalović Zoran, Korzo 40,
tel. 322 211, fax. 322 393
e-mail:javni.biljeznik.zoran.vrsalovic@ri.t-com.hr
Ana Huserik Zujić, jb prisjednik
Andrea Batelić, jb prisjednik
Valentin Jakovac, jb vježbenik

52210 ROVINJ (052)

Dušić Davor, Ul. Carera 20, tel/fax. 818 051
e-mail: notar-dusic@pu.htnet.hr
Morana Erak Dušić, jb prisjednik

Zujić Rino, N.Quarantotto bb, tel. 830 008, fax. 840 197
e-mail: rino.zujic@pu.htnet.hr
Tatjana Burić, jb prisjednik

10430 SAMOBOR

Frković Gordana - Jožinec Ljubica
Trg K. Tomislava 13/I, tel/fax. 336 62 10
e-mail: javni.biljeznici.samobor@zg.htnet.hr
Dubravka Leljak Hršak, jb prisjednik
Kristina Župančić, jb prisjednik

Palinić-Čulin Sandra, Gajeva 35,
tel. 332 65 86, fax. 332 65 87
e-mail:notar-palinic@zg.t-com.hr

Remenarić Slavko, Trg K.Tomislava 10,
tel. 338 72 43, fax. 338 72 45
e-mail: biljeznik.remenaric@email.t-com.hr
Elvira Belošević, jb prisjednik

53270 SENJ (053)

Vrban Zvonimir, Pavlinski trg 17, tel/fax. 881 759
e-mail: notar-vrban@gs.htnet.hr
Eda Biondić, jb prisjednik

10360 SESVETE (01)

Čergar Milka, Ninska 1, tel. 200 05 82, fax. 201 02 91
 e-mail: milka.cergar@zg.htnet.hr
 Ivica Vuković, jb savjetnik
 Marija Čergar, jb vježbenik
 Ana Žigrović, jb vježbenik

Vuger Ignac, Karlovačka c. 2., tel/fax. 200 88 28
 e-mail: ignac.vuger@zg.t-com.hr
 Joško Pervan, jb prisjednik
 Andrija Vuger, jb vježbenik

Batušić-Šlogar Zinka, Vladimira Ruždjaka 8
 tel. 205 82 88, fax. 205 82 99
 e-mail: zinka.batusic-slogar1@zg.t-com.hr
 Ana Gerić, jb prisjednik

Ledić Sanja, Ninska 3,
 tel. 200 55 50, 200 55 52, fax. 200 55 17
 e-mail: jav.biljeznik.ledic@zg.t-com.hr
 Javorka Zaplatić, jb prisjednik
 Darja Kaleb Gavran, jb vježbenik

21230 SINJ (021)

Delonga Vladimir, Trg dr Franje Tuđmana 7, t
 el/fax. 825 900
 e-mail: vladimir.delonga@st.htnet.hr

Romac Ana, Put Petrovca 12/2, tel. 823 081, fax. 826 022
 e-mail: ANAROMAC971@gmail.com
 Marijana Buljan, jb savjetnik

44000 SISAK (044)

Briševac Imprić Gordana, Trg Lj. Posavskog 3,
 tel. 522 909
 e-mail: gordana.brisevac.impric.javni.biljeznik@sk.t-com.hr
 Ana Podoreški, jb savjetnik

Čubelić Šimac Sanja, S. i A. Radića 34, tel/fax. 521 228
 e-mail: j.b.cubelic.simac.sanja@sk.t-com.hr
 Domagoj Ocvarek, jb prisjednik

Marković Ivan, S. i A. Radića 1, tel/fax. 523 694
 e-mail: ivan.markovic@sk.htnet.hr
 Maja Tomazinić Grahovac, jb prisjednik

Kraljičković Ivica, S. i A. Radića 25, tel/fax. 523 363
 e-mail: ivica.kraljickovic@sk.htnet.hr
 Dragutin Habulin, jb prisjednik

Stojanović Natalija, S. i A. Radića 6/6,
 tel. 522 708, fax. 522 723
 e-mail: natalija.stojanovic@sk.t-com.hr

35000 SLAVONSKI BROD (035)

Bračun Miroslav, Ul. P. Krešimira IV br. 3,
 tel. 449 467, fax. 449 468
 e-mail: mioslav.bracun@sb.htnet.hr
 Mira Relić, jb prisjednik
 Zvonimir Bračun, jb prisjednik

Čečatka Robert-Anton, Trg pobjede 19,
 tel. 449 498, fax. 404 140
 e-mail: robert-anton.cecatka@st.t-com.hr

Leo-Mario Pavić, jb vježbenik

Kemec Nada, Trg pobjede 22,
 tel/fax. 410 299
 e-mail: nada.kemec@sb.t-com.hr
 Blanka Marjanac, jb prisjednik
 Iva Kemec, jb savjetnik

Lukačević Mario, Matije Gupca 30,
 tel. 445 805, fax. 445 833
 e-mail: lukacevic.mario@sb.t-com.hr

Medunić Ruža, Trg pobjede 10, tel. 440 616
 e-mail: javni.biljeznik.ruza.medunic@sb.htnet.hr
 Katarina Oreč, jb savjetnik

33520 SLATINA (033)

Krpačić Mato, Trg Sv. Josipa 9, tel/fax. 550 665
 e-mail: biljeznik-krpacic@vt.htnet.hr

21210 SOLIN (021)

Ivančić Marija, Kralja Zvonimira 75, tel/fax. 210 548
 e-mail: jb.marija.ivancic@st.htnet.hr
 Snježana Ludvajić, jb prisjednik
 Maja Maleš Talaja, jb prisjednik

Jurišić Boško, Kralja Zvonimira 85, tel/fax. 213 286
 e-mail: javni.biljeznik.bosko.juriscic@st.htnet.hr
 Yvonne Zlatar Šunjić, jb prisjednik

21000 SPLIT (021)

Bilan Vedrana, Kneza Lj. Posavskog 17/I, tel/fax. 321 505
 e-mail: jb.v.bilan@st.htnet.hr
 Vesna Ogorevc, jb prisjednik
 Vesna Radovan, jb savjetnik

Bradarić Ivan, Obala Hrv. nar. preporoda 9,
 tel/fax. 345 859
 e-mail: notar-ivan-bradaric@st.htnet.hr
 Pero Berić, jb prisjednik
 Ivana Bradarić, jb prisjednik

Čipčić Mila, Gundulićeva 20, tel/fax. 380 122
 e-mail: notar.mila.cipcic@email.t-com.hr
 Sandra Jelavić, jb prisjednik

Dragun Helena, Škrape 53, tel. 530 902, fax. 530 988
 e-mail: javni.biljeznik.helena.draun@st.t-com.hr

Karabotić-Milovac Teo, Kavanjinova 4,
 tel. 339 888, fax. 339 890
 e-mail: teo.karabotic-milovac@st.htnet.hr
 Marko Pavičić, jb prisjednik
 Igor Buzdovačić, jb vježbenik

Kekez Nevenka, Hrvatske mornarice 1B,
 tel. 485 255, fax. 322 361
 e-mail: biljeznik.kekez@st.t-com.hr
 Dunja Brajčić, jb prisjednik
 Irena Šimunović, jb prisjednik

Kovačević Borica, Ivana Gundulića 44/II, tel/fax. 362 497
 e-mail: jb-borica.kovacevic@st.htnet.hr

Makelja-Šuljić Jagoda, Šimićeve 2, tel/fax. 371 442
 e-mail: biljeznik-makelja-suljic@st.htnet.hr
 Dražen Makelja, jb prisjednik
 Jagoda Vuković, jb savjetnik

Matačić Jasna, Poljana kneza Trpimira 6, tel/fax. 482 509
 e-mail: jasna.matacic@st.t-com.hr
 Damir Mikolčević, jb vježbenik

Milić-Štrkalj Zrinka, Domov. rata 27b,
 tel. 485 776, fax. 322 455
 e-mail: javni.biljeznik.milic-strkalj@st.t-com.hr
 Goranka Mališa, jb prisjednik
 Ana Vukojević, jb savjetnik

Pavlović Dalibor, Klaićeva poljana 3,
 tel. 772 948, fax. 772 943
 e-mail: dalibor.pavlovic@st.t-com.hr

Popovac Mirjana, Mažuranićevo šet. 13, tel/fax. 317 401
 e-mail: javni-biljeznik-m.popovac@st.htnet.hr
 Ana Zaninović Popovac, jb vježbenik
 Ivana Brkljačić Malenica, jb savjetnik
 Tanja Erstić, jb vježbenik

Mr.sc.Puljiz Zoja, Mažuranićevo šetalište 14,
 tel. 322 495, fax. 347 000
 e-mail: jb.zoja.puljiz@hi.t-com.hr
 Snježana Felzer-Puljiz, jb prisjednik
 Lucija Bulja, jb vježbenik

Rubić Mira, Domovinskog rata 11, tel/fax. 348043
 e-mail: jb-mira.rubic@st.htnet.hr

Šarić Ilija, Hrvatske bratske zajednice 3a,
 tel. 480 341, 480 358
 e-mail: saric.ilija.javni.biljeznik@st.t-com.hr
 Matijana Paradžik, jb prisjednik

Šuško Ante, Domovinskog rata 3, tel. 348 104
 e-mail: jb.susko@hi.t-com.hr
 Ivana Barišić, jb prisjednik

Zlokić Ante, Velebitska 26, tel/fax. 534 528
 e-mail: jb-slobodan-zlokić@st.htnet.hr
 Kornelija Valjan, jb savjetnik

21300 SUPETAR (021)

Kuzmanić Ervin, Ratac 2, tel/fax. 630 555,
 e-mail: ervin.kuzmanic@st.htnet.hr
 Dinko Martinović, jb prisjednik
 Ivana Miletić, jb savjetnik

21460 STARI GRAD (021)

Plenković Jadranka, Sv. Rok bb, tel/fax. 765 547
 e-mail: jadranka.plenkovic@st.htnet.hr

10380 SVETI IVAN ZELINA (01)

Rački Branka, Trg Ante Starčevića 14/II, tel/fax. 206 09 37
 e-mail: branka.racki@zg.htnet.hr
 Ivan Rački, jb vježbenik

22000 ŠIBENIK (022)

Malenica Ljiljanka, Fra Stjepana Zlatovića 18,

tel. 331 812, fax. 331 819
 e-mail: javni.biljeznik.ljiljanka.malenica@si.htnet.hr
 Vesna Maretić, jb savjetnik

Nakić Nevenka, A.Starčevića 5, tel. 212 265
 e-mail: nevenka.nakic@hi.t-com.hr
 Neven Nakić, jb prisjednik

Lučev Igor, S.Radića 79a, tel/fax. 330 025
 e-mail: notar-lucev@si.htnet.hr
 Vinko Bukić, jb prisjednik

Vuletin Vojislav, Vladimira Nazora 15,
 tel. 212 096, fax. 213 190
 e-mail: javnibiljeznik.vuletin@si.htnet.hr
 Marko Vuletin, jb prisjednik
 Sunčica Vuletin, jb vježbenik

21220 TROGIR (021)

Biuk Željena, Matije Gupca 1/II, tel/fax. 885 397
 e-mail: zeljana.biuk@st.htnet.hr
 Velebita Erkapić, jb prisjednik
 Anica Krnić, jb vježbenik

Žanko Petar, Matije Gupca 1/I tel/fax. 885 330
 e-mail: notar.petar.zanko@st.t-com.hr
 Danira Margeta-Nuber, jb prisjednik
 Ana Pavković, jb prisjednik
 Ivana Bartulica, jb vježbenik

52470 UMAG (052)

Krajina Željko, Trgovačka 1, tel. 743 464, fax. 743 463
 e-mail: mak.krajina@pu.htnet.hr
 Fabiana Kliman, jb prisjednik
 Anita Lovrić, jb savjetnik

31550 VALPOVO (031)

Gagro Ružica, Trg kralja Tomislava 10, tel. 663 555
 e-mail: notar.r.gagro@os.htnet.hr
 Maja Gagro, jb vježbenik

Grgić Jelena, Vij.107.brigade HV 3,
 tel. 650 100, fax. 650 190
 e-mail: jelena.grgic-notar@email.t-com.hr

42000 VARAŽDIN (042)

Benc Rankica, Vrazova 8c,
 tel. 211 400, 212 558, fax. 211 400
 e-mail: rankica.benc@vz.t-com.hr
 Lidija Metlikovec, jb prisjednik
 Tamara Horvat, jb savjetnik
 Jelena Plantak, jb vježbenik

Čmrlec-Kišić Biserka, Mihanovićeva 2,
 tel. 211 662, fax. 211 699
 e-mail: biserka.cmrlec-kisic@vz.htnet.hr
 Marija Peručić Jošić, jb savjetnik
 Natalija Kaselj, jb vježbenik

Duić Melanija, Franjevački trg 17, tel/fax. 212 214
 e-mail: melanija.duic@vz.htnet.hr
 Andreja Levatić Marin, jb prisjednik
 Željka Poljak Tuholjak, jb savjetnik
 Lana Pavković, jb vježbenik

Mađarić Koraljka, Kapucinski trg 2/I,
tel. 201 323, fax. 210 329
e-mail: madjaric.koraljka.javni.biljeznik@vz.t-com.hr
Mirjana Bek, jb prisjednik
Janica Plantak, jb savjetnik
Emilija Ivetić, jb vježbenik

Rauš-Klier Zvijezdana, Anina 2, tel. 212 812, fax. 200 672
e-mail: zvjezdana-raus.klier@vz.htnet.hr
Željka Brlek-Margetić, jb prisjednik
Barbara Viličić, jb savjetnik

Štimac Bojana, Braće Radića br. 6, tel/fax. 212 833
e-mail: jb.bojana.stimac@vz.htnet.hr
Lana Mihinjač, jb prisjednik
Iva Zadrović, jb prisjednik
Bojana Štrlek Voćanec, jb savjetnik
Martina Ivek, jb vježbenik

Trstenjak Stjepan, Trg slobode 1,
tel. 300 550, fax. 300 552
sttrstenjak@inet.hr
Ana Brezovec, jb vježbenik

Vajdić-Sevšek Jagoda, Pavlinska 5, tel/fax. 320 015
e-mail: jagoda.sevsek-vajdic@vz.htnet.hr
Jasenska Pjevac, jb prisjednik
Sunčica Gložinić, jb prisjednik

10410 VELIKA GORICA (01)

Jurlina Marko, Slavka Kolara 1,
tel/fax. 622 10 97, fax. 622 15 52
e-mail: notar-marko.jurlina@zg.t-com.hr
Iva Brazda, jb prisjednik
Mirna Rob, jb vježbenik

Maleković Ivan, Trg kralja Tomislava 7,
tel. 622 21 23, fax. 622 52 66
e-mail: notar-malekovic@zg.htnet.hr
Bernarda Meštović, jb prisjednik
Ivana Švegar, jb savjetnik
Gordana Mikulčić, jb vježbenik
Sabine Živković, jb vježbenik
Martina Galeković, jb vježbenik

Mirčetić Nives, N. Šopa 41, tel. 622 52 77, fax. 623 25 83
e-mail: nives.mircetic@zg.htnet.hr
Martina Begović, jb prisjednik
Blanka Štivičić, jb vježbenik

Spevec Ranka, Trg K. Tomislava 39,
tel. 621 38 69, fax. 625 11 06
e-mail: jb.ranka.spevec@zg.htnet.hr
Jasminka Vrba, jb prisjednik

32100 VINKOVCI (032)

Kovač Mirodar, Trg B. J. Šokčevića 1, tel/fax. 334 235
e-mail: kovac-mirodar-javni-biljeznik@vk.htnet.hr
Nikola Perković, jb savjetnik

Mendeš Marijan, Duga ulica broj 10/I, tel/fax. 334 221
e-mail: jb-miric-zelimir@vk.htnet.hr
Tomislava Komesarović, jb vježbenik

Vajcl Alen, Duga ulica 8, tel. 338 285, fax. 338 118
e-mail: javni.biljeznik.alen.vajcl@gmail.com

Vulić Nikola, Vladimira Nazora 13, tel/fax. 338 050
e-mail: nikola.vulic@vu.t-com.hr

33400 VIROVITICA (033)

Filipović-Kovačić Dubravka, Andrije Kačića Miošića 2,
tel/fax. 726 850
filipovic-kovacic.dubravka.javni.biljez@vt.t-com.hr

Emma Nad, Antuna Mihanovića 26, tel/fax. 800-635
e-mail: nadj.ema.javni.biljeznik@vt.t-com.hr

21480 VIS (021)

Mladineo Margarita, Šetalište Stare Isse 2,
tel/fax. 718 088
e-mail: jb.m.mladineo@hi.htnet.hr
Zvijezdana Tafra Roguljić, jb savjetnik

52463 VIŠNJAN (052)

Poropat Anka, Trg slobode 1, tel. 427 852, fax. 427 854
e-mail: jb-poropat.anka@pu.htnet.hr
Ksenija Gambiroža, jb prisjednik

22211 VODICE (022)

Gojanović Aljoša, Obala Juričev Ive Cote 27,
tel. 441 644, fax. 440 944
e-mail: aljosa.gojanovic@si.t-com.hr
Mira Grbac, jb savjetnik

10340 VRBOVEC (01)

Koretić Dubravka, Ul. poginulih branitelja bb,
tel/fax. 279 28 92
e-mail: javni.biljeznik.dubravka.koretic@si.t-com.hr

21276 VRGORAC (021)

Kristić Ivan, Tina Ujevića 13, tel. 675 160, 098 448 795
e-mail: ivan.kristic@st.htnet.hr

32000 VUKOVAR (032)

Arambašić Boro, I. G. Kovačića 2/I
tel. 441 988, fax. 441 989
e-mail: jb-boro.arambasic@vk.htnet.hr
Duška Uzelac, jb prisjednik
Ivana Stočko, jb savjetnik

Kovačić Jelica, Trg Kralja Tomislava 1, tel/fax. 421 278
e-mail: kovacic.jelica.javni.biljeznik@vu.t-com.hr
Sanja Tokić, jb prisjednik

Ore Vojislav, Dr Franje Tuđmana 5,
tel. 413 304, fax. 443 331
e-mail: notar.vore@vu.t-com.hr
Branislava Jovanović, jb prisjednik

49210 ZABOK (049)

Martinić Javorka, Matije Gupca 47/I, tel/fax. 221 152
e-mail: javni.biljeznik.martinic@kr.t-com.hr

Podgajski Vlasto, Matije Gupca 70,
tel. 221 168, fax. 501 197
e-mail: vlasto.podgajski@kr.t-com.hr
Jadranka Kramar, jb prisjednik

23000 ZADAR (023)

Emil Brkić, Ul.Domovin.rata 3, tel. 231 383, fax. 231 481
e-mail: emil.brkic@zd.t-com.hr
Ivana Gadža Beganović, jb prisjednik

Grigillo-Ramljak Darija, Dalmat.sabora 5, tel/fax. 213 000
e-mail: darija.grigillo-ramljak@zd.htnet.hr
Josipa Zubčić, jb prisjednik
Ana Ramov, jb savjetnik

Hrabra Suzana, Don Ive Prodana 4, tel. 312 166
e-mail:suzana.hrabra@zd.t-com.hr

Kolega-Zubčić Alkica, Stjepana Radića 42b,
tel/fax. 300 900
e-mail: notar-zubcic@zd.htnet.hr
Martina Dražina, jb prisjednik
Dragana Marčina, jb savjetnik
Filip Zubčić, jb vježbenik
Tereza Jurlina, jb vježbenik

Marčina Vera, 112.brigade br.3, tel/fax. 314 665
e-mail: notar.marcina@zadar.net
Jelena Skoblar, jb prisjednik
Goran Marčina, jb savjetnik

Mišković mr. sc. Davor, Ul. Mihovila Klaića 7,
tel/fax. 311 111
e-mail: notar-davor-miskovic@zd.t-com.hr
Ljiljana Belić, jb prisjednik

Mišković Pavica, Braće Vranjanin 9, tel/fax. 319 167
e-mail: pavica.miskovic@zd.htnet.hr
Ana Mikulić, jb vježbenik

10290 ZAPREŠIĆ (01)

Adžija Ivan, Baltazara A. Krčelića 15,
tel. 331 08 75, fax. 331 08 76
e-mail: ivan.adzija@zg.htnet.hr
Lidija Kolombo, jb prisjednik
Mirta Adžija, jb savjetnik

Poljak Estera, Tržna 12, tel. 331 45 94, fax. 331 45 93
e-mail:javni.biljeznik.estera.poljak@os.htnet.hr
Konstantin Dika, jb prisjednik

49250 ZLATAR (049)

Bartolek Zvonimir, Trg Slobode 2, tel/fax. 466 808
e-mail: javni.biljeznik.bartolek.zvonimir@kr.t-com.hr

Pozaić Đurdica, Zagrebačka 15a, tel/fax. 467 077
e-mail: djurdjica.pozaic@kr.htnet.hr
Doroteja Mendek, jb vježbenik

52341 ŽMINJ (052)

Patricia Pucić, Pazinska 2/h, tel/fax. 846 530
e-mail: biljeznik.pucic@pu.t-com.hr
Vedrana Kliman, jb savjetnik

32270 ŽUPANJA (032)

Kaluder Mladen, Veliki Kraj 59, tel/fax. 830 130
e-mail: kaludjer.mladen.javni.biljeznik@vk.t-com.hr

Marošević Kata, Veliki Kraj 54, tel/fax. 832 793
e-mail: marosevic-kata-jb@vk.htnet.hr
Hrvoje Marošević, jb vježbenik
Igor Bojić, jb vježbenik

